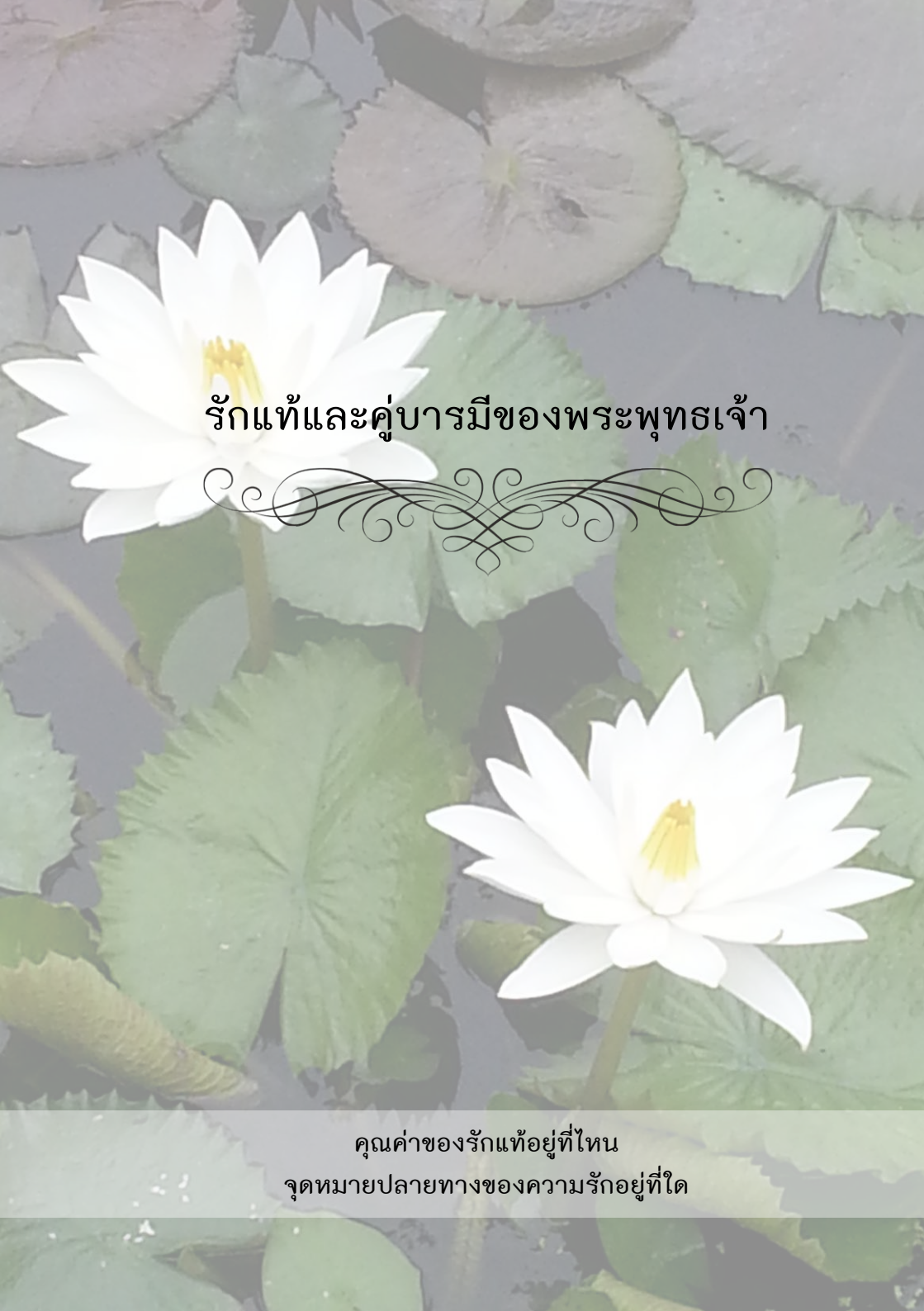

รักแท้และคู่บารมี ของพระพุทธเจ้า

คุณค่าของรักแท้อยู่ที่ไหน จุดหมายปลายทางของความรักอยู่ที่ใด

รักแท้และคู่บารมีของพระพุทธเจ้า

คุณค่าของรักแท้อยู่ที่ไหน
จุดหมายปลายทางของความรักอยู่ที่ใด

รักแท้และคู่บารมีของพระพุทธเจ้า

ISBN 978-616-335-958-2

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๖

จำนวนพิมพ์ ๔๕,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ บริษัท ยูไนเต็ดโปรดักชั่น เพรส จำกัด

๒๘๕ หมู่ ๑๓ ซอยเพชรเกษม ๔๓ ถนนเพชรเกษม

อ้อมน้อย กระทุ่มแบน สมุทรสาคร ๗๔๑๓๐

เรียบเรียงและเขียน: ณัฏฐ์ณัญญา จินนนวนันท์ธัมมา

พัฒน สดาวงศ์วิวัฒน์

อำนวยการผลิตและออกแบบ: กวิน ฉัตรานนท์

พิสูจน์อักษร: บุณทริกา สุวรรณวิบูลย์

ดุจฤดี อภิวงศ์

สงวนลิขสิทธิ์

จัดพิมพ์เพื่อเผยแผ่เป็นธรรมทาน ห้ามจำหน่าย

<http://www.sangtean.com>

<http://bit.ly.sangtean>

คำถามที่มักจะได้ยินคนสงสัยกันคือ พระพุทธเจ้าเมื่อครั้งเป็น
พระเวสสันดรบริจาคลูก บริจาคบริวารไม่บาปหรือ

จะบาปได้อย่างไรในเมื่อจิตท่านตอนปรารถนาจะบริจาคไม่เจือ
ด้วยอกุศล หรืออวดเอาเข้าตัว แต่เป็นไปเพื่อสละ เมตตาแผ่อกกว้าง
ไม่มีประมาณเพื่อบำเพ็ญบารมีให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสัตว์โลก

เทียบแล้ว ถ้าเราพยายามปกป้องลูกของเรา คนรักของเรา
เช่น มีคนมาด่าก็ด่าตอบ ด้วยเจตนาปกป้องคน “ของฉัน” ด้วยกิเลส
ความโกรธ อวดตา ลักษณะใจเช่นนั้นยิ่งแคบกว่า ยังจะบาปกว่าเสียอีก

คนจำนวนมากฝันถึงรักแท้ คนจำนวนมากพูดถึงรักแท้ อ้างอิง
ว่าฉันมีรักแท้ แต่ถ้าให้คนเหล่านั้นมานิยามรักแท้ว่าคืออะไร คงไม่มี
นิยามไหนเหมือนกันเลย

ลองมาดูนิยามรักแท้จากพระไตรปิฎกที่เขียนถึงตำนานรักที่
ยาวนานที่สุดเท่าที่มนุษย์จะสามารถเข้าถึงและรับรู้ได้ และศึกษาว่า
รักแท้ของเราแต่ละคน กับรักแท้แบบพระพุทธเจ้าและคู่บารมีของท่าน
เหมือน หรือ ต่างกันตรงไหน อย่างไร

เราอาจพบว่า ความรักมีค่ามากกว่าที่เราเคยคิดได้อีกหลายเท่า

สารบัญ

คำนำ	๖
๑ เรื่องราวความรักของพระพุทธเจ้า	๙
จุดเริ่มต้นของความรักแท้	๑๐
สุเมธดาบสและสุมิตตาพราหมณี	
(ปฐมจิตตอวิชฐาน ปฐมเหตุรักแท้จากศรัทธาที่หัวใจ)	๑๑
การเกื้อกูลกันด้วยรัก	๑๙
พระเจ้ากุสราชและเจ้าหญิงประภาวดี	
(อุปสรรคความรักเมื่อครั้งจิตไม่เที่ยงแท้แน่นอน)	๒๑
โพธิดาบสและโพธิปริพาชกา	
(ปัญญาชนะความโกรธ)	๓๖
อุทัยภัทรและอุทัยภัทรา	
(สัญญาจะเกื้อกูล)	๔๐
บุตรพราหมณ์และสัมมิลลหาสินีกุมารี	
(รักแท้ไม่ทอดทิ้ง แต่ไม่อาลัย)	๔๔
พระเจ้าสุตโสมและจันทาเทวี	
(รักแท้ รักธรรม)	๔๘
จันทกนิทรและจันทกนิรี	
(รักแท้ไม่ตายตามตัว)	๕๑
พระเวสสันดรและพระนางมัทรี	
(รักแท้ผู้ยอมเสียสละทุกสิ่ง)	๕๕
เจ้าชายสิทธัตถะและพระนางยโสธรา	
(นางแก้วคู่บารมี)	๖๘

การจากลาครั้งสุดท้ายตลอดกาล	๘๑
พระโคตมพุทธเจ้าและพระภิกษุทักขิยานา (ปิดตำนานรักแท้ที่สมบูรณ์ที่สุด)	๘๒
ธรรมเทศนาพระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน)	๙๔
ธรรมเทศนาพระวรวงศ์ วิริยโร (หลวงตาม้า)	๙๖
การสั่งสมบารมี ๑๐	๙๙
สิ่งที่เราได้เรียนรู้จากรักแท้ของพระพุทธเจ้าและคู่บารมี	๑๑๘
๒. พระสูตรว่าด้วยความรักและการอยู่ร่วมกันจากพระไตรปิฎก	๑๒๘
ทำอย่างไรจึงจะอยู่ด้วยกันทั้งในชาตินี้และชาติหน้า	
อย่างมีความสุข	๑๒๙
หน้าที่ของสามีภรรยา	๑๓๑
การอยู่ร่วมกันของชายหญิง ๔ แบบ	๑๓๒
เราเป็นภรรยาแบบไหน	๑๓๕
ธรรมะเกื้อกูลความรักให้มีความสุขอย่างไร	๑๓๘
๓. วิบากรัก	๑๕๒
เรื่องของหลวงปู่มั่น ฐิตัตโต “คู่บารมีหลวงปู่มั่น”	๑๕๔
เรื่องของหลวงปู่หลุย จันทสาโร “เหตุที่ไม่พ้นทุกข์”	๑๖๔
เรื่องของหลวงปู่ฝั้น อาจาโร “บุพเพอาละวาด”	๑๗๒
เรื่องของหลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ “กว่าจะตัดได้”	๑๗๕
ความรักกับกาม และ ความรักแบบพรหมวิหาร	๑๘๒
อ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับธรรมะและความรัก	๑๘๖
บทสวดมนต์	๑๘๗

คำนำ

ถ้าจะเปรียบชีวิตเหมือนการเดินทาง มีคนเคยบอกว่า คู่ชีวิต ก็หมายถึงคนที่เราจะเดินร่วมกับเราไปตลอดชีวิต แต่แล้วปัจจุบันทำไมอัตราการหย่าร้างจึงสูงขึ้นเรื่อยๆ เหตุใดคนส่วนใหญ่จึงไม่สามารถมีความรักที่มีความสุข เป็นเรื่องที่เราควรกลับมาย้อนตั้งคำถามตนเองหรือไม่ว่าเรามีความเข้าใจเกี่ยวกับความรักและคำว่าคู่ชีวิตดีพอหรือยัง?

ทีมงานในฐานะพุทธศาสนิกชนกลุ่มหนึ่งผู้เดินตามทางของพระพุทธองค์ และยกพระองค์เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรม จึงมีความตั้งใจอยากรวบรวมเรื่องราวพุทธประวัติและคำสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับเรื่องความรักมาเผยแพร่เพื่อเป็นธรรมทานและแสงสว่างให้กับชาวพุทธด้วยกัน

หากจะกล่าวถึงความรักของพระพุทธเจ้าก่อนที่จะทรงตรัสรู้ พระสัมมาสัมโพธิญาณนั้น ในขณะที่ยังต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร พระองค์ก็เคยมีคู่ และคู่ของพระองค์นั้นเรียกได้ว่าเป็นคู่บารมี คือเป็นคู่ที่อยู่กันอย่างมีความสุขตราบนานแสนนานในทุกภพชาติที่เจอกัน ภัยอันตรายและทุกขในชีวิตของคู่บารมีทั้งสองเกิดแต่ภายนอก แต่ไม่อาจเกิดแก่ความรักและความปรารถนาดีต่อกันของท่านทั้งสองเลย สิ่งนี้จึงเป็นกำลังให้พระองค์ทั้งคู่เจริญรุ่งเรืองกันยิ่งขึ้นทุกครั้งที่พบกัน เรื่องราวความรักของพระองค์ท่านทั้งสองในห้วงเวลา ๔ อสงไขยแสนมหากัปนั้นยาวนานมาก ไม่อาจแสดงได้หมด จึงขอยกมาถ่ายทอดได้เพียงเศษเสี้ยวส่วนหนึ่ง ซึ่งแม้จะยกมาเปิดเผยได้ไม่กี่ชาติ แต่เรื่องราวนั้นก็งดงาม แสดงถึงความเสียสละ

ต่อกัน และความรักของทั้งสองพระองค์ไม่เพียงยังตนและคู่ของตนให้พบความสุขในที่สุด แต่ความรักของทั้งสองยังแผ่ไปถึงผู้คนอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมากมายมหาศาลตราบจนถึงทุกวันนี้ หากใครมีความสงสัยว่าทำไมจึงมีรักแล้วจึงเป็นทุกข์ ก็ขอให้พิจารณาความรักของพระโพธิสัตว์และคู่บารมีเป็นแบบอย่าง

เนื้อหาเรื่องราวตำนานความรักที่นำมาเผยแพร่ในหนังสือเล่มนี้ นำโครงเรื่องหลักมาจากการได้รับความอนุเคราะห์เมตตา ของคุณศิริวรรณ สุวรรณฉวี นามปากกา คือ อังคาร ผู้เรียบเรียงเนื้อหาพุทธประวัติจากอรรถกถาและพระไตรปิฎกมาร้อยเป็นภาษาที่สวยงาม อ่านง่ายขึ้น ลงในบทความ นางแก้วคู่บารมี (saradham.siamtapco.com) ทีมงานได้ขออนุญาตปรับปรุงเนื้อหาบางส่วนให้สอดคล้องกับเนื้อหาโดยรวมของหนังสือเล่มนี้ ทั้งนี้หากท่านใดสนใจศึกษาเรื่องราวพุทธประวัติอื่น ๆ เพิ่มเติมต่อสามารถค้นอ่านได้จากอรรถกถาเต็มของพระไตรปิฎกที่ www.84000.org ทีมงานขอขอบพระคุณและอนุโมทนาบุญกับผู้สร้างเว็บ www.84000.org มา ณ ที่นี้ด้วย

ทีมงานขอขอบพระคุณ และอนุโมทนาสาธุบุญกับ คุณศิริวรรณ สุวรรณฉวี ที่เอื้อเพื่อข้อมูล

ทีมงานขอขอบพระคุณ และอนุโมทนาสาธุบุญกับ รศ.ดร. ปฐมนิมานนท์ ผู้เขียนหนังสือโครงการหนังสือ บุรพจารย์ ที่เอื้อเพื่ออนุญาตให้นำเนื้อหาข้อมูลของครูบาอาจารย์ในหนังสือที่ท่านรวบรวมมาให้เราแบ่งปันต่อในภาควิชากรีก เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้เห็นความรักในอีกมุมหนึ่ง

ขอบคุณพี่โจ้ ที่เป็นทั้งครูบาอาจารย์และกัลยาณมิตรที่คอยทั้ง
อบรมและสนับสนุน ทั้งช่วยเขียนและช่วยให้ความรู้เพิ่มเติมในการสรุปข้อ
ธรรมที่จำเป็นให้กับผู้ที่ปรารถนาจะมีความรักแท้ที่มีความสุขได้ศึกษาต่อ

ขอบคุณพี่เต๋ยที่เป็นยอดกัลยาณมิตร คอยเกื้อกูลความก้าวหน้า
ทางธรรมในทุกด้าน อีกทั้งยังเป็นทีปรึกษาในการรวบรวมข้อมูล และ
ออกแบบรูปเล่ม ทำรูปเล่มแก้แล้วแก้อีกเพื่อให้ออกมาสมบูรณ์โดยไม่ย่อท้อ

บุญใด ๆ ที่จะบังเกิดจากความศรัทธาในพระมหากษัตริย์คุณของ
พระพุทธเจ้าและคู่บารมีจนมาปรากฏเป็นหนังสือเล่มนี้เพื่อให้ท่านผู้อ่าน
ได้เข้าใจความรักอย่างถ่องแท้ ก็ขอน้อมถวายแด่พระองค์ท่านทั้งสอง
พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ ผู้มีพระคุณ ทุก
ภพชาติ เจ้ากรรมนายเวร รวมถึงเจ้ากรรมนายเวรในเรื่องความรัก คู่ครอง
ทุกภพทุกชาติ เทวดาอารักษ์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งปวง สรรพสัตว์ทั้งหลาย ผู้
ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในหนังสือเล่มนี้ รวมถึงท่านผู้อ่านที่ได้มีโอกาสอ่านหนังสือ
เล่มนี้ ขอให้ท่านทั้งหลายมีความเห็นถูกเป็นที่พึงเพื่อมีความรักที่เจริญ
เติบโต เกื้อกูลไปจนตราบถึงพระนิพพานเทอญ

ทีมงานผู้จัดทำ

๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๖

www.sangtean.com

เรื่องราวความรักของพระพุทธเจ้า

“จุดเริ่มต้นของความรักแท้”

จุดเริ่มต้นของรักแท้ของพระพุทธเจ้าและคู่บารมี ไม่ได้เริ่มต้นด้วยความพึงใจในรูปลักษณ์ ฐานะลาภยศ ชื่อเสียง ความน่ารัก ความเป็นที่พึงพา แต่เริ่มด้วยศรัทธาจากหัวใจของมนุษย์ที่ยิ่งใหญ่เหนือคนธรรมดา

พระพุทธเจ้าเมื่อทรงครั้งเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์บำเพ็ญบารมีเพื่อสั่งสมปัจจัยบรรลुพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณนั้น ได้ทรงบำเพ็ญบารมีร่วมกับพระนางพิมพามานับอนเกชาติ จุดเริ่มต้นตามพุทธประวัติที่บันทึกไว้ในพระไตรปิฎกกล่าวถึงชาติแรกที่มีการตั้งอธิษฐานจิตร่วมบำเพ็ญบารมีกัน สมัยพระที่ปึงกรพุทธเจ้า

สุเมธดาบสและสุมิตตาพราหมณ์

ปฐมจิตอธิษฐาน ปฐมเหตุรักแท้จากศรัทธาที่หัวใจ

จาก ยโสธราเถรียาปทาน

http://84000.org/tipitaka/pitaka_item/r.php?B=33&A=5882

“ข้าแต่พระมหามุนีผู้เจริญ หม่อมฉันได้ตั้งปฐมจิตอธิษฐานขอเป็นผู้ติดตามช่วยพระองค์สร้างสมพุทธบารมีเป็นครั้งแรกเมื่อ ๔ อสงไขยเศษแสนมหากัปล่วงมาแล้ว ครั้นนั้นหม่อมฉันเป็นเพียงครุณีแรกรุ่ง ที่เปี่ยมศรัทธาในพระองค์”

๔ อสงไขยแสนกัปล่วงมาแล้ว ในพุทธกาลของพระที่ปึงกรพุทธเจ้า อันเป็นพระพุทธเจ้าลำดับที่ ๔ ในมหากัปนั้น และทรงเป็นพระพุทธเจ้าลำดับที่ ๔ ในจำนวน ๒๘ พระองค์เมื่อนับถึงองค์ปัจจุบัน

ครั้งหนึ่ง ชาวอมรวตดินครได้ทูลเชิญเสด็จพระที่ปึงกรทศพล ซึ่งเผยแผ่พุทธศาสนาอยู่ที่ริมมกนคร พร้อมพระสาวกชีณาสพลสี่แสนรูปให้

มารับมหาทานในอมรเวดินคร เช้าวันที่พระทีปังกรพุทธเจ้าจะเสด็จพุทธดำเนินมานั้น มหาชนผู้มีศรัทธาจำนวนมากพากันมารอรับเสด็จที่นอกนคร ระหว่างรอได้ช่วยกันถากถางทางที่รกและปรับพื้นที่ขรุขระมีน้ำขังให้ราบเรียบ เพื่อให้พระทีปังกรทศพลเสด็จดำเนินได้โดยสะดวก

ครั้งนั้น ดรुณีน้อยนามว่า สุมิตตาพราหมณ์ ก็ได้มารอรับเสด็จพระทีปังกรร่วมกับมหาชนด้วย เธอเก็บดอกบัวมาแปดกำเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ขณะเมื่อพระทีปังกรพุทธเจ้ายังเสด็จมาไม่ถึง สุมิตตาพราหมณ์ได้แลเห็นดาบสหนุ่มผู้ทรงอภิญญาตนหนึ่งเหาะมาในอากาศ แวะลงมามากมหาชนที่อยู่ใกล้เธอว่า “พวกท่านมาชุมนุมกันจำนวนมากเพราะกิจธุระใด พระราชาจะเสด็จมาทางนี้หรือ” มหาชนตอบว่า “พวกเราไม่ได้มารอรับเสด็จพระราชา แต่มารอรับเสด็จพระทีปังกรพุทธองค์”

สุเมธดาบสปีติยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้ยินว่าพระพุทเจ้าจะเสด็จมา เพราะตัวท่านเองก่อนนี้เคยเป็นพราหมณ์มหาศาลอยู่ในนครมีนามว่าสุเมธพราหมณ์ แต่ท่านเบื่อหน่ายการครองเรือน เมื่อบิดามารดาท่านสิ้นไปแล้ว จึงนำทรัพย์ ๘๐ โกฏิ แจกจ่ายเป็นทานไม่มีเหลือ แล้วออกบวชเป็นดาบสบำเพ็ญพรตอยู่โคนไม้ในป่าเพื่อค้นหาความสงบสุขทางธรรม เพียง ๗ วันเท่านั้นท่านก็สำเร็จอภิญญา ๕ สมาบัติ ๘ เป็นผู้ทรงอภิญญา ใช้เวลาส่วนใหญ่ในฉานสมาบัติ จนแม้เมื่อโลกธาตุสั่นไหวในวันที่พระทีปังกรทศพลตรัสรู้ หรือเมื่อมีบุรพนิมิต ๓๒ ประการปรากฏในวันที่พระพุทองค์ทรงเคลื่อนธรรมจักร ท่านสุเมธดาบสก็ไม่ได้รับรู้เลย เมื่อได้ยินว่าพระพุทเจ้าผู้ทรงเป็นโลกนาถอุบัติแล้ว และกำลังจะเสด็จดำเนินมาจึงเกิดศรัทธายิ่งใหญ่ บรรณาร่วมบุญช่วยปรับทางเสด็จดำเนิน ชาวเมืองเห็นท่านดาบสเป็นผู้มีฤทธิ์จึงแบ่งงานยากกว่าคนทั่วไป ให้ช่วยดูแลบริเวณที่เป็นหลุมเป็นแอ่งและมีน้ำท่วมขังมาก

สุเมธดาบสตำราว่าพระพุทธเจ้านั้นเป็นบุคคลผู้เลิศ พบได้ยาก หาได้ยาก หากตนใช้อิทธิญาฤทธิ์ปรับถนน งานจะสำเร็จง่ายตายและรวดเร็ว แต่ไม่สมกับศรัทธาที่ตนมี ควรที่ตนจะบูชาพระพุทธองค์ด้วยสิ่งที่ทำได้ยาก ดำริแล้วจึงได้อัดทนขณดินทรายมาถมหลุมบ่อด้วยแรงกายเฉก เช่นสามัญชนทั่วไป การกระทำของสุเมธดาบสนี้ สร้างความชื่นชมโสมนัสให้เกิดแก่ครุณีน้อยสุमितตาพราหมณีที่เฝ้ามองดูอยู่ยิ่งนัก

เมื่อสุเมธดาบสปรับพื้นที่ยังไม่สำเร็จเสร็จดี พระที่ปิงกรพุทธเจ้า ก็เสด็จดำเนินมาถึงพร้อมพระสาวาสี่แสนรูป สุเมธดาบสเห็นไม่ทันการณ์ เพราะยังมีแอ่งที่น้ำท่วมขังอยู่ช่วงตัวหนึ่ง จึงตัดสินใจทอดตัวลงนอนปิดทับแอ่งน้ำนั้นไว้ ตั้งใจถวายชีวิตให้พระที่ปิงกรและพระสาวกดำเนินไปบนแผ่นหลังของตน ไม่ปรารถนาให้พระบาทของพระพุทธองค์ผู้อุดมมงคล ประเสริฐแปดเปื้อนโคลน

สุเมธดาบสนอนทอดกายรอให้พระที่ปิงกรเสด็จไปบนแผ่นหลัง ในใจคิดถึงพระโพธิญาณว่า

“เราปรารถนาจะเป็นดังพระที่ปิงกรทศพล บรรลุพระโพธิญาณ แล้วพามหาชนข้ามสงสารสาครไปด้วยกัน”

พระที่ปิงกรพุทธเจ้า เสด็จมาหยุดยืนอยู่ที่เบื้องศีรษะของสุเมธดาบส ทรงตรวจดูด้วยสัพพัญญุตญาณ ทรงเห็นอดีตกาลยาวไกล เมื่อ ๑๖ อสงไขยก่อนว่าพระองค์เคยพบกับดาบสผู้นี้มาแล้วครั้งหนึ่งในครั้งนั้นพระพุทธองค์ยังเป็นพระโพธิสัตว์บวชเป็นภิกษุในศาสนา พระปุราณที่ปิงกรทศพล ทรงได้รับพุทธพยากรณ์ว่าพระองค์จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคตกาล และในครั้งนั้นสุเมธดาบสผู้นี้เกิดเป็นเจ้าหญิงวิสุทธาเทวีกนิษฐภคินีของพระปุราณที่ปิงกร เธอได้นำน้ำมัน

เมล็ดผักกาดมาใส่บาตรเพื่อใช้ตามประทีปบูชาองค์พระศาสดา พร้อมกับตั้งความปรารถนาขอเกิดเป็นชาย และขอให้ได้สำเร็จโพธิญาณ ด้วยความปรารถนานั้นเจ้าหญิงวิสุทธาจึงเกิดมาเป็นชายในชาติถัดไป และไม่ได้กลับไปเกิดเป็นหญิงอีกเลย

พระทีปังกรทรงพิจารณาเห็นว่า ตลอดกาลนานนี้ สุเมธดาบสได้สร้างสมพุทธบารมีมาโดยตลอด บัดนี้เป็นผู้มีเสขิยบารมี สามารถบรรลุธรรมได้ด้วยการฟังธรรมเพียงแค่ ๔ บาทเท่านั้น แต่เพราะสุเมธดาบสเป็นพระโพธิสัตว์หน่อเนื้อพุทธางกูร สมบูรณ์ด้วยอภิญญา ๕ สมาบัติ ๘ เป็นผู้แน่วแน่มิเปลี่ยนใจเพียงตรงต่อโพธิญาณ พระองค์จึงไม่แสดงธรรมแต่ทรงบรรลือสีหนาทประกาศพุทธพยากรณ์เป็นลัทธิยาเทศสุเมธดาบสต่อพระอรหันต์ชีณาสพและพุทธบริษัทว่า

“ท่านทั้งหลายจงดูดาบสผู้มีตบะอันรุ่งเรืองนี้ ดาบสนี้กระทำความปรารถนายิ่งใหญ่เพื่อความเป็นพระพุทธเจ้า เขาสร้างสมพุทธการกธรรมคือธรรมที่จะทำให้เป็นพระพุทธเจ้ามาแล้วถึง ๑๖ อสงไขยด้วยความอุตสาหะ สละชีวิตและเลือดเนื้อเพื่อโพธิญาณมาแล้วนับจำนวนครั้งไม่ได้ ความปรารถนาของเขานั้นจักสำเร็จในที่สุดนับจาก ๔ อสงไขยกับเศษแสนกัปนี้ไป เขาจักตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้านามว่า โคตมะ

ในอัทธพานั้นของเขา จักมีนครนามว่า กบิลพัสดุ์ เป็นที่อยู่อาศัย พระมารดานามว่ามายา พระบิดานามว่าสุทโธทนะ พระอุปติสสะเป็นอัครสาวก พระโกติละเป็นอัครสาวกที่สอง พระเขมาเป็นอัครสาวิกา พระอุบลวันณาเป็นอัครสาวิกาที่สอง พระอานนทเป็นพุทธอุปัฏฐาก เขามีญาณแก่กล้าแล้วออกมหาภิเนษกรรมณ์ ตั้งความเพียรอย่างยิ่ง รับข้าวปายาสที่โคนต้นไทร เสวยที่ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ขึ้นสู่โพธิมณฑล และจักตรัสรู้ที่โคนต้นอัสสัตถพฤกษ์”

ชาวเมืองและเทพเทวดาทั้งหลายในที่นั้น เมื่อได้ฟังพุทธพยากรณ์แล้ว ก็พากันเปล่งวาจาสาธุการสนั่นดังไปทั่วทั้งไตรภูมิ จนแม้แต่ปฐพีก็สั่นไหว

ขณะนั้น สมิตดาพราหมณ์ผู้เห็นเหตุการณ์มาตั้งแต่ต้นก็บังเกิดปีติศรัทธาท่วมท้นกับท่านดาบสจนโลมาชาติชูชัน เธอเดินเข้าไปหา แบ่งดอกบัวห้ำก่ำยื่นให้สุเมธดาบสด้วยไมตรีเพื่อใช้บูชาพระพุทธองค์ พลังกล่าวว่า

“ข้าแต่ท่านดาบส ดอกบัวห้ำก่ำนี้ ดิฉันขอมอบแก่ท่าน ดอกบัวสามก่ำนี้สำหรับดิฉัน ขอดอกบัวเหล่านี้จึงมีผลเสมอกัน เพื่อประโยชน์แก่โพธิญาณของท่านเถิด”

สมิตดาพราหมณ์ขอให้สุเมธดาบสนำดอกบัวเข้าไปถวายพระที่ปิงกรก่อน แล้วเธอก็นำดอกบัวสามก่ำของตนไปถวายพระพุทธเจ้าบ้าง พลังกล่าวว่า

“พระศาสดาผู้เจริญ ด้วยอานิสงส์แห่งบุญถวายดอกบัวสามก่ำบูชาพระองค์ผู้เป็นนายกของโลกในครั้งนี้ ขอจงเป็นปัจจัยให้ข้าพระบาทได้เป็นคู่บุญบารมี ช่วยพระดาบสสร้างสมพุทธการกธรรมจนกว่าจะตรัสรู้ พระโพธิญาณอันอุดม สมดังพุทธพยากรณ์ด้วยเถิด”

สุเมธดาบสเมื่อได้ยินเช่นนั้น จึงหันมามองครุณีน้อยพลังกล่าวว่า

“แม่นางผู้เจริญ เธออย่าอธิษฐานเช่นนั้นเลย ๔ อสงไขยแสนกัป นับเป็นเวลาที่ยาวไกล มีทุกข์ภัยอีกมากมายรอเธออยู่ เธอจะเป็นเหมือนลูกเนื้อตัวน้อยพลัดฝูงที่ถูกพยัคฆ์จ้องตะปบอยู่รำไป เธอจะเป็นเหมือนท่อนไม้ที่ถูกคลื่นซัดสูงต่ำและล่องลอยเคว้งคว้างไปซัดไปขวายอยู่กลางมหาสมุทรหาฝั่งไม่พบ

ตรุณีน้อย เธอต้องเกิด ต้องพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ต้องเสียน้ำตา เมื่อประจวบกับสิ่งที่เปื้อนทุกข์ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซาติแล้วซาติเล่า ซากศพ ของเธอนำมากองสุมรวมกันจนสูงถึงยอดบรรพตนั้นยังไม่ถึงกับหนึ่งเลย เธอควรคิดให้ดีกว่า ๔ อสงไขยแสนกัปนั้นจะนานขนาดไหน

แม่นางน้อยเอ๋ย เธอควรปรารถนาบรรลุธรรมที่พระพุทธองค์ทรง บรรลุแล้วเสียในชาตินี้ เร่งก้าวข้ามโอชะให้ถึงฝั่งโน้นจึงประเสริฐกว่า”

แต่สมิตตาพราหมณ์กล่าวกับสุเมธดาบสด้วยความมุ่งมั่นว่า

“ท่านดาบสอย่าห้ามดิฉันเลย ท่านดาบสเป็นผู้มีบุญบารมี หากแม้ท่านติดตามพระศพลไปบวช ท่านก็คงสามารถก้าวข้าม สงสารได้ในเร็วพลัน แต่ท่านกลับละทิ้งโอกาสนี้เพราะมีจิตเป็นกุศล จะช่วยเหลือสรรพสัตว์ ส่วนดิฉันแม้เป็นหญิงก็มีจิตเป็นกุศลฉันนั้น เหมือนกัน ความปรารถนาของดิฉันนี้มิได้มีใครบังคับหรือขอร้อง ดิฉัน ปรารถนาด้วยตัวของดิฉันเอง ท่านจงรับความปรารถนาอันเป็นกุศล ของดิฉันด้วยเถิด”

กล่าวแล้ว สมิตตาพราหมณ์ก็หันไปประคองอัญชลี กราบทูล พระที่ปึงกรพุทธเจ้าเป็นคำรบสองว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระบาทได้แลเห็นท่านดาบสเหาะ ลงมาจากนภากาศ ช่วยมหาชนชนดินทรายมาปรับผิวทางด้วยแรง กาย ข้าพระบาทเริ่มมีความเลื่อมใสในท่านดาบส เมื่อเห็นท่านดาบส ทอดกายเป็นสะพาน ข้าพระบาทยังมีปิตีและศรัทธาเพิ่มพูนขึ้นนับทวี บัดนี้ พระองค์ทรงพยากรณ์ว่าท่านดาบสจักได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พระองค์หนึ่งในอนาคตกาล ข้าพระบาทยังเปี่ยมปิตีและศรัทธาไป กับท่านดาบสยิ่งนัก ปิตีและศรัทธาของข้าพระบาทนี้สูงยิ่งนัก จน

ปิดบังความกลัวในภัยของสังสารวัฏได้หมดสิ้น พร้อมทั้งเวียนว้ายไปใน
โอชะอีก ๔ อสงไขยแสนกัปพร้อมกับท่านดาบส

พระศาสดาผู้เจริญ ข้าพระบาทขอตั้งความปรารถนา ณ บัดนี้
ต่อเบื้องพระพักตร์ของพระองค์ว่า ข้าพระบาทจะขอเป็นคู่สุข คู่ทุกข์
คู่ยาก เป็นคู่บุญบารมี ช่วยท่านดาบสสร้างสมพุทธบารมีให้สมบูรณ์โดย
ไม่ย่อท้อหรือเปลี่ยนใจ”

พระที่ปึงกรพุทธเจ้าจึงทรงตรวจดู สุมิตตาพราหมณ์ ด้วยพระ
สัพพัญญุตญาณ แล้วตรัสวาจาพยากรณ์ว่า

“ดูกรฤๅษีผู้ใหญ่ ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นใหญ่ มีใจเป็นหัวหน้า
สำเร็จแล้วด้วยใจ ความปรารถนาโพธิญาณของท่านจักสำเร็จด้วยใจอัน
เป็นมหากุศลฉั่นใด ความปรารถนาของอุบาสิกานี้ก็จักสำเร็จเพราะใจ
อันเป็นมหากุศลฉั่นนั้น

ดูกรมหาฤๅษี อุบาสิกานี้จักเป็นผู้มีจิตเสมอกัน มีกุศลกรรม
เสมอกัน ทำกุศลร่วมกัน เป็นที่รักของบุญกรรม เพื่อประโยชน์แก่ท่าน
นำดู นำชม นำรักยิ่ง มีวาจาอ่อนหวาน เป็นธรรมทายาทผู้มีฤทธิ์ของ
ท่าน ความปรารถนาของอุบาสิกานี้จะสำเร็จความปรารถนา”

เมื่อได้ยินพุทธพยากรณ์ดังนั้น ทั้งมนุษย์และเทพยดาต่างสาธุการ
ดังก้องขึ้นอีกครั้ง แล้วพระพุทธรองค์ก็ทรงนำดอกไม้ ๘ กำ โปรยบูชา
สุเมธดาบส ตรัสกับพุทธบริษัทอีกครั้งว่า

“ท่านทั้งหลาย กาลนี้เป็นกาลมงคล หากพวกท่านปรารถนาสิ่งใด
ณ ชั่วโมงนี้ ความปรารถนาของพวกท่านจะสำเร็จสมความปรารถนา”

ตรัสแล้วทรงทำประทักษิณแล้วดำเนินหลีกไป เหล่าพระชีนาสพลี
แสนกัปบูชาพระดาบสด้วยของหอมและดอกไม้ แล้วดำเนินไปเบื้องหลัง

พระพุทธองค์เข้าสู่อมรดินคร เหล่าอุบาสกอุบาสิกาเมื่อได้ยินพระดำรัสของพระศาสดาแล้วก็พากันพนมมืออัญชลิตั้งความปรารถนาว่า “หากแม้ข้าพเจ้ายังมีวาสนาไม่พอจะได้เห็นอมตธรรมอันลึกซึ้งในศาสนาของพระพุทธเจ้าพระองค์นี้ หรือในศาสนาของพระพุทธเจ้าพระองค์ใด ก็ขอให้ข้าพเจ้าได้รู้อมตธรรมในศาสนาของท่านดาบสผู้นี้ด้วยเถิด”

ขณะนั้น มีหญิงพราหมณีอีก ๑๘,๐๐๐ นาง ได้ตั้งความปรารถนาตามครุณีสุมิตตา ขอติดตามเป็นบริจาริกาพระดาบสไปด้วยเช่นกัน

เมื่อภิกษุสงฆ์ดำเนินหลักไปหมดแล้ว สุเมธดาบสผู้ซึ่งได้รับพุทธพยากรณ์แล้ว เป็นพระนิยตโพธิสัตว์ผู้มีคติเที่ยงแท้ว่าจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ก็ลุกขึ้นนั่งบนกองดอกไม้ พิจารณาตนเองด้วยอภิญญาญาณ ทบทวนว่าธรรมใดหนอที่ทำให้ความปรารถนาในโพธิญาณของตนสำเร็จ ก็รู้ว่าบารมีทั้ง ๓๐ ทศ ที่ตนได้บำเพ็ญเพียรมาแต่ปางบรรพ์ ตลอดจนที่จะต้องบำเพ็ญเพียรต่อไปในอนาคตกาล ธรรมนี้เองเป็นพุทธการกธรรมที่ทำให้บรรลุปุทธิญาณได้ จึงมีปณิธานมุ่งมั่นว่าท่านจะต้องบำเพ็ญพุทธการกธรรมนี้ให้ยิ่งยวดขึ้นไปอีก เมื่อพิจารณาใคร่ครวญครบถ้วน สมบูรณ์แล้วแผ่นดินก็สั่นไหวราวบรรลือลั่นอนุโมทนาสาธุการขึ้นอีกครั้ง

แล้วสุเมธดาบสก็เหาะกลับไปยังป่าหิมพานต์ เจริญอภิญญาสมบัติมิให้เสื่อม เมื่อสิ้นอายุขัยจึงได้ไปอุบัติในพรหมโลก ส่วนสุมิตตาพราหมณีส่งท่านดาบสไปจนสุดสายตา จากนั้นเธอก็ดำรงชีวิตไปตามบุญกรรม

“การเกื้อกูลกันด้วยรัก”

พระโพธิสัตว์ผู้ปรารถนาพุทธภูมิต้องมีความสามารถหาญกล้า มีใจ
 มั่นคงเด็ดเดี่ยว ที่จะสั่งสมบารมีโดยลำพัง ไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรค ไม่ครั้น
 คร้ามต่อภัย ไม่ไหวต่อแรงดึงดูดให้หลง แม้มีเพื่อนร่วมทุกข์เกิดแก่เจ็บตาย
 ตลอดระยะเวลายาวนาน แต่ก็พลัดพรากจากกันไปในโอฆะสาครแห่ง
 สังสารวัฏ ช่วงแรกจึงเหมือนนายจอมทัพ จอมพล ผู้บุกสงครามใหญ่แห่ง
 สังสารวัฏแบบปราศจากกำลังบริวารทหาร แต่ก็ไม่ย่อท้อ จนเมื่อสร้างสม
 บารมีเพิ่มพูนมากขึ้น เข้าเขตปรมัตถบารมี คือในช่วง ๔ อสงไขยกับเศษ
 แสนมหากัปสุดท้าย จึงเริ่มมีผู้อาจหาญ กล้า ศรัทธา ขอร่วมอธิษฐานและ
 บำเพ็ญบารมีติดตามขอพึ่งกำลังและสนับสนุนพระโพธิสัตว์ ขอเป็น
 พระอัครสาวก อัครสาวิกา พุทธบิดา พุทธมารดา พุทธอุปัชฌาย์ และ
 พระสาวกผู้เป็นเอตทัคคะด้านต่างๆ

คู่บารมีคือผู้ร่วมเกิด ร่วมชาติ ร่วมลำบาก มิได้ปรารถนาความสุข ผู้
 ตั้งจิตอธิษฐานเป็นคู่บารมีพระโพธิสัตว์จะต้องยังอัตภาพเกิดมาทุกภพทุก
 ชาติเป็นหญิงอยู่เสมอ ความทุกข์เพราะกำลังกาย สรีระ บอบบางก็ประการ
 หนึ่ง ไม่สาหัสเท่ากับทุกข์จากอุปสรรคที่ธำมาเข้ามาแผดเผาให้ยินยอม
 อ่อนล้าล้าถอย แต่คู่บารมีก็คือ ผู้มีบุญเสมอพระโพธิสัตว์ผู้มีกำลังใจยิ่งใหญ่
 ต่างพากันประกอบส่งเสริม เกื้อกูลกันทุกภพชาติ พระชาติใดพระโพธิสัตว์
 เจริญบารมีใด คู่บารมีจักขอเจริญบารมีธรรมซ้อนนั้น ๆ ตาม งดงามดุจดั่ง
 ดอกบัวที่แบ่งบานรับแสงตามกัน ความรักและพระคุณของพระองค์ท่านทั้ง
 สองมีเกินนับ เอนกอนันต์ ไม่อาจนำมาแสดงได้หมด คงแสดงไว้ในเนื้อหา
 เล่มนี้ได้เพียงเศษเสี้ยวด้วยความนอบน้อมบูชา

พระเจ้ากุสราชและเจ้าหญิงประภาวดี อุปสรรคความรักเมื่อครั้งจิตไม่เที่ยงแท้แน่นอน

จาก กุสชาดก

<http://84000.org/tipitaka/attha/attha.php?b=28&i=94>

สมิตดาพราหมณ์มีศรัทธา ตั้งจิตปรารถนาจะเป็นคู่ครองช่วยสุเมธดาบสสร้างสมบุญบารมี แต่สังสารวัฏนี้กว้างใหญ่ ยาวไกล หาความแน่นอนไม่ได้ คนสองคนเพียงอธิษฐานแล้วหวังว่าจะได้เกิดมาพบกันง่าย ๆ นั้นอย่าพึ่งหวัง คนสองคนหากจะได้เกิดมาพบกันอย่างน้อยต้องเคยได้ทำบุญหรือทำกรรมร่วมกัน มีศีลหรือไร้ศีลเสมอกัน มีปัญญาหรือความศรัทธาไปทางเดียวกัน แต่ในระยะแรกนั้นสมิตดาพราหมณ์กับสุเมธดาบสยังมีศีลมีปัญญาไม่เสมอกัน ต่างฝ่ายจึงต่างเวียนเกิดเวียนตายไปตามบุญกรรมของแต่ละคน ไม่ได้เกิดมาพบกันอีกเลยนานแสนนาน จนเมื่อมีศีลและปัญญาใกล้เคียงกันแรงอธิษฐานจึงหนุนนำให้ทั้งสองได้เกิดมาพบกันอีกครั้ง

สมัยนั้นสมิตดาพราหมณ์เกิดเป็นหญิงในปัจฉิมประเทศ เมื่อเจริญวัยขึ้นได้ออกเรือนไปอยู่กับสามีที่เป็นคนบ้านใกล้เรือนเคียงกัน ในเรือนนั้นมีพ่อแม่และน้องสามีอีกคนหนึ่ง หญิงผู้เป็นพี่สะใภ้ให้ความเอ็นดูน้องสามีเหมือนน้องชายตน เหตุเพราะเห็นและเป็นเพื่อนเล่นกันมาตั้งแต่เด็ก และน้องสามีผู้นี้คือสุเมธดาบสที่ตนเองมีศรัทธาให้นิเวศิตชาตินั้นเอง

วันหนึ่งน้องสามีไปป่า พี่สะใภ้อยู่ทางบ้านได้ทอดขนมอร่อยชนิดหนึ่ง แล้วแบ่งปันบริโภคนกันจนครบทุกคน และไม่ลืมแบ่งเก็บไว้ให้น้องสามีด้วย

ขณะนั้น มีพระปัจเจกพุทธเจ้ามาบิณฑบาตที่หน้าเรือน พี่สะใภ้จึงนำขนมที่เก็บไว้ให้น้องสามีมาใส่บาตร คิดว่าเดี๋ยวค่อยทำให้ใหม่ แต่พอพระปัจเจกพุทธเจ้าปิดบาตรเดินจากไปไม่ทันพ่นสายตาน้องสามีก็กลับมา

จากป่าพอดี พี่สะใภ้จึงบอกกับน้องสามี่ด้วยใบหน้ายิ้มแย้มว่า

“น้องชายเอ๋ย จงทำจิตใจให้ผ่องใสเถิด พี่ทำขนมอร่อยไว้เผื่อเธอ แต่มีพระสมณรูปหนึ่งมาบิณฑบาต พี่จึงนำขนมของเธอใส่บาตรพระสมณรูปนั้นไปหมดแล้ว เธอจงอนุโมทนาบุญเถิด เดียวพี่จะทำขนมให้เธอใหม่”

น้องสามี่กำลังหิวจึงคิดว่าพี่สะใภ้ด้วยความโกรธ

“ซิชะนางตัวดี เจ้ากินขนมส่วนของเจ้าอิมหน้าสำราญแล้วนี่จึงไม่เป็นห่วงใคร เจ้าไม่รู้หรือว่าข้าไปปากลับมาจะต้องหิว แต่เจ้ากลับเอาขนมส่วนของข้าไปใส่บาตรจนหมด ข้าจะไปทวงขนมของข้าคืน”

แล้วน้องสามี่ก็ผละผลันวิ่งตามพระปัจเจกพุทธเจ้าไป บอกให้พระปัจเจกพุทธเจ้าหยุดแล้วทวงขนมทอดในบาตรกลับคืนมา

พี่สะใภ้เห็นการกระทำน่ารังเกียจของน้องสามี่ จึงรีบกลับไปเรือนมารดาที่อยู่ติดกัน เอาเนยใสสดใหม่สี่เหลือกคล้ายดอกจำปามาใส่บาตรพระปัจเจกพุทธเจ้าแทนขนมทอดจนเต็มบาตร เมื่อเธอเห็นเนยใสแผ่รัศมีอยู่ในบาตร จึงได้ตั้งความปรารถนาว่า

“ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ด้วยอาณิสสแห่งบิณฑบาตนี้ เมื่อดิฉันได้เกิดในที่ใดในโลกเบื้องหน้า ขอให้ดิฉันมีร่างกายงดงาม ขอให้ผิวกายของดิฉันมีรัศมีเปล่งปลั่งดังรัศมีของเนยใสนี้ด้วยเถิด”

ครั้นหันกลับมามองน้องสามี่ที่ยังยืนอยู่ใกล้ๆ เธอก็อธิษฐานต่อด้วยความขัดเคืองว่า

“อนึ่ง น้องสามี่ของดิฉันผู้นี้เป็นอัสถบุรุษ ขออย่าให้ดิฉันต้องอยู่ร่วมกับเขาในที่แห่งเดียวกันอีกเลย”

ฝ่ายน้องสามี่ที่บัดนี้มีใจสงบเยือกเย็นลงแล้ว พิจารณาดูพระปัจเจกพุทธเจ้าก็มีความศรัทธาอยากจะทำบุญด้วย เมื่อได้ยินพี่สะใภ้ตั้งความปรารถนาดังนั้น จึงเอาขนมทอดของตนใส่ลงในบาตรที่เต็มด้วยเนยใส แล้วตั้งความปรารถนาว่า

“ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ด้วยอานิสงส์ของบิณฑบาตนี้ พี่สะใภ้ของข้าพเจ้าผู้นี้ แม้จะอยู่ในที่ไกลแสนไกลร้อยโยชน์พันโยชน์ก็ตาม ขอให้ข้าพเจ้ามีความสามารถไปนำเธอมาเป็นบาทบริจาริกาของข้าพเจ้าให้จงได้ และขอให้เธอหายขัดเคืองใจข้าพเจ้าด้วยเถิด”

น้องสามมีใส่บาตรเสร็จแล้วก็หยอกล้อพี่สะใภ้ให้หายโกรธ กลับมาคืนดีกันดังเดิม ทำบุญกรรมร่วมกันในชาตินั้นแล้วต่างก็ไปตามกรรมของตนเมื่อถึงกาล

กาลเวลาล่วงมาถึงสมัยหนึ่ง สมิตตาพราหมณ์หรือหญิงพี่สะใภ้ มาเกิดเป็น เจ้าหญิงประภาวดี ราชธิดาองค์โตของพระเจ้ามัททราช เมืองสาครละ แคว้นมัททะ มีกนิษฐาอีก ๗ องค์ พระธิดาทุกองค์ล้วนเป็นเจ้าหญิงสวยโสภา แต่เจ้าหญิงประภาวดีมีสิริโฉมงดงามเป็นเลิศกว่ากนิษฐาทั้งหมด เพราะกุศลกรรมจากการใส่บาตรพระปัจเจกพุทธเจ้าด้วยเนยใส ทำให้พระธิดามีพระฉวีเป็นนวลสวยสีกัลยาแสงอาทิตย์อ่อน เปล่งปลั่งคล้ายมีรัศมีแผ่ชานออกจากกาย ความงามของเจ้าหญิงประภาวดีร่ำลือไปทั้งชมพูทวีป เป็นที่ต้องใจของบุรุษเพศทุกคน โดยเฉพาะเจ้าชาย ๗ นคร

ชมพูทวีปในครั้งนั้นมีนครใหญ่่นครหนึ่งนามว่า กุสาวดี มีพระราชพาพระนามว่า พระเจ้าโอกกากราช อัครมเหสีพระนามว่า สีลวดี มีสนมนางในแวดล้อมอีกหมื่นหกพันนาง แต่พระเจ้าโอกกากราชไม่มีโอรสหรือธิดาเลย ชาวเมืองเกรงว่ากุสาวดีจะขาดรัชทายาทสืบทอดราชบัลลังก์ จึงถวายฎีกาขอให้พระเจ้าโอกกากราชทรงปล่อยพระสนมไปเป็นนางพ่อนโดยธรรมเจ็ดวัน ให้พระสนมไปอยู่กับชายอื่นจะได้มีโอรส ซึ่งพระเจ้าโอกกากราชก็ทรงยินยอมตามฎีกาของชาวเมือง แต่ก็ไม่มีพระสนมองค์ใดให้โอรส

ชาวเมืองกราบทูลว่าพระสนมเหล่านั้นไม่มีบุญจึงไม่มีโอรส แต่พระมเหสีสีลวดีนั้นทรงรักาศิล เป็นผู้มีบุญ ขอให้พระราชพาปล่อยพระนางไปเป็นนางพ่อนโดยธรรม คงจะได้พระโอรสเป็นแน่แท้

พระเจ้าโอกกากราชทรงยินยอมตามคำขอของชาวเมือง รับสั่งให้

ตีกลองประกาศว่าพระองค์จะปล่อยพระนางเจ้าสีวลีให้เป็นนางพ่อนโดยธรรม ๗ วัน เพื่อให้ได้โอรส ให้ผู้ชายทั้งแก่และหนุ่มมาประชุมกันที่หน้าประตูพระนครเพื่อให้พระนางสีวลีทรงเลือก

ชาวเมืองจำนวนมากที่เป็นชาย ทั้งแก่และหนุ่ม เมื่อได้ยินประกาศจึงมาชุมนุมกันที่หน้าประตูพระนคร เมื่อพระมเหสีเสด็จออกมาเพื่อทรงเลือก ก็มีพราหมณ์แก่คนหนึ่งเดินงเงินออกมายืนด้านหน้า ชายหนุ่มคนอื่นพยายามจะฉุดพราหมณ์แก่ให้กลับมาอยู่ด้านหลังก็ไม่เป็นผล พยายามจะเบียดแทรกมายืนข้างหน้าก็ทำไม่ได้ กลับเป็นพราหมณ์แก่คนนั้นที่ยืนบังบुरुชอื่นจนหมดสิ้น แล้วจึงหัตถ์พระนางสีวลีไป พระเจ้าโอกกากราชและชาวเมืองเห็นพระนางสีวลีไปกับพราหมณ์แก่ พวกเขาสงสัยใจว่าพระนางสีวลีได้พราหมณ์ที่ไม่คู่ควร แต่ก็ไม้อาจจะแก้ไขประการใดได้

พราหมณ์แก่คนนั้นแท้จริงคือท้าวสักกเทวราชจำแลงองค์มา พระองค์ทรงพาพระนางสีวลีไปยังวิมานในเทวโลก แล้วตรัสให้พรพระนางข้อหนึ่งตามแต่จะขอ พระนางสีวลีจึงทูลขอพระโอรส ๑ องค์

ท้าวสักกเทวราชจะให้ ๒ องค์ โดยองค์หนึ่งมีปัญญามากแต่รูปไม่งาม กับอีกองค์หนึ่งรูปร่างแต่ปัญญาน้อยกว่า พระนางจะเลือกองค์ไหนให้ไปประสูติก่อน พระนางสีวลีทรงเลือกโอรสที่มีปัญญาก่อน

ท้าวสักกเทวราชให้พรตามที่ขอแล้วประทานสิ่งของ ๕ อย่างแก่พระนางสีวลี คือ กล้วยาคา ผ้าทิพย์ จันทน์ทิพย์ ดอกปาริฉัตต์ทิพย์ และพิณ แล้วพาพระนางกลับไปส่งคืนในหีบบรรจุพระมเหสีก่อนเสด็จกลับเพื่อให้กำเนิดโอรส เมื่อพระเจ้าโอกกากราชขึ้นบรรทมทอดพระเนตรเห็นพระนางสีวลีจึงตรัสถาม พระมเหสีเล่าเรื่องที่ได้รับพรจากท้าวสักกเทวราชให้ฟังและนำสิ่งของ ๕ อย่างให้พระราชาทอดพระเนตรดู พระเจ้าโอกกากราชจึงทรงเชื่อว่าพระมเหสีได้รับพรจากท้าวสักกเทวราชจริง

กาลต่อมาพระนางสีวลีก็ประสูติราชโอรส ๒ องค์ พระโพธิสัตว์เกิดเป็นพระโอรสองค์โตมีนามว่า กุสติณ ส่วนองค์เล็กมีนามว่า ขยัมบดี

กุสตินราชกุมารนั้น เมื่อเจริญวัยขึ้นเป็นผู้มีปัญญามาก พระองค์เชี่ยวชาญในศิลปศาสตร์ทุกอย่างโดยไม่ต้องมีอาจารย์ แต่ด้วยอุสสกรรมจากชาติที่ไปทรงนมคีนจากบาตรพระปัจเจกพุทธเจ้า พระองค์จึงมีรูปอัปลักษณ์ ต่างจากขัณฑ์ดีพระอนุชาที่มีรูปงามยิ่งนัก

เมื่อกุสตินกุมารอายุได้ ๑๖ ชันษา พระเจ้าโอกกากราชจะให้อภิเษกสมรส แต่กุสตินกุมารดำริว่าตนเองมีรูปอัปลักษณ์ แม้ได้พระธิดาที่รูปสวยมาเป็นชายา นางก็คงจะหนีไป พระองค์จึงปฏิเสธกราบทูลว่าวันหน้าเมื่อพระราชบิดาสวรรคตแล้วพระองค์จะบวช กุสตินกุมารปฏิเสธทำนองนี้ไป ๓ ครั้ง ต่อมาครั้งที่ ๔ ดำริว่าตนเองเป็นโอรสการปฏิเสธบิดามารดาเช่นนี้เป็นการไม่สมควร พระองค์จึงคิดอุบายขึ้นอย่างหนึ่ง

กุสตินกุมารนำทองคำมาปั้นเป็นรูปหญิงสาว ด้วยอำนาจบารมีแห่งพระโพธิสัตว์ ทองคำนั้นก็ปั้นรูปหญิงสาวสวยงามปานเทพอัปสรในสรวงสวรรค์ มีผิวพรรณเปล่งปลั่งดังมีชีวิตจริง จนแม้แต่ช่างทองฝีมือดีที่สุดได้เห็นยังเข้าใจผิดคิดว่าเป็นเทพธิดาจริง ๆ เมื่อตบแต่งรูปทองด้วยอาภรณ์และเครื่องประดับแล้วจึงให้ช่างทองนำไปถวายพระราชบิดา กราบทูลว่าพระองค์จะครองเรือนและรับราชสมบัติหากได้อภิเษกกับหญิงงามเหมือนรูปปั้นทองนี้

พระเจ้าโอกกากราชจึงรับสั่งให้อำมาตย์แห่งรูปทองไปตามเมืองต่าง ๆ เพื่อเสาะหาหญิงสาวที่งามเหมือนรูปทองนั้น อำมาตย์พร้อมขบวนบริวารจึงนำรูปปั้นทองขึ้นตั้งบนยาน เที้ยวเสาะหาหญิงงามไปทั่วชมพูทวีป เมื่อขบวนไปถึงที่ชุมนุมชนใด อำมาตย์ก็จะปล่อยยานทิ้งไว้ และคอยสดับฟังมหาชนว่าเขาจะพูดอย่างไรเกี่ยวกับรูปทองบ้าง

มหาชนทั้งหลายเมื่อเห็นรูปทองก็เข้าใจว่าเป็นหญิงสาวจริง ๆ พวกกันมามุงดูและพูดกันว่าเธอผู้นี้เป็นใครมาจากเมืองไหนกันหนอ ช่างงามดุจเทพธิดา หญิงงามปานนางฟ้านี้เมืองเราไม่มีเลย

เมื่อได้ยินว่าเมืองนี้ไม่มีหญิงใดงามเท่ารูปทอง อำมาตย์ก็จะเคลื่อน

ขบวนไปเมืองอื่นเรื่อยไป จนกระทั่งไปถึงเมืองสาละ จอดยานที่มีรูปทอง
ไว้ที่หน้าแล้วคอยสังเกตการณ์อยู่

วันนั้นนางทาสี ๘ คน ไปตักน้ำที่หน้าเพื่อให้พระธิดาประภาวดี
ใช้สรงสนาน แต่นางทาสีหายไปนานกว่าปกติ พระธิดาจึงรับสั่งให้นางค่อม
หญิงที่เลี้ยงออกไปดู นางค่อมออกไปตามหานางทาสีที่หน้าเห็นรูปทองคำ
ตั้งอยู่บนยานริมทางเข้าใจว่าเป็นเจ้าหญิงประภาวดีจึงเข้าไปหาทูลว่า พระ
ธิดารับสั่งให้หม่อมฉันออกมาตามนางทาสี แล้วเหตุใดพระธิดาจึงเสด็จมา
เองเพคะ ถ้าพระราชาทรงทราบ หม่อมฉันและนางทาสีจะเดือดร้อน ทูล
แล้วก็เอามือแตะหัตถ์จะพาพระธิดากลับเข้าวัง พอสัมผัสจึงรู้ว่าเป็นรูปทอง
ไม่ใช่เจ้าหญิงประภาวดี นางค่อมจึงยืนพิศดูด้วยความสงสัย

อำมาตย์ที่ยืนสังเกตการณ์อยู่เข้ามาสอบถามนางค่อม พอรู้ว่ารูป
ทองนี้งามคล้ายเจ้าหญิงประภาวดี จึงพากันเข้าไปเฝ้าพระเจ้ามัทพรราช
ถวายรูปทองคำและเรื่องราวขบถนการ กราบทูลว่าพระเจ้าโอกกากราช
แห่งกุสาวดีประสงค์จะสู่ขอพระธิดาประภาวดีให้อภิเษกสมรสกับเจ้าชาย
กุตติณพระโอรสองค์โต พระเจ้ามัทพรราชก็ทรงรับด้วยความยินดี

พระเจ้าโอกกากราชและพระนางสีลวดีเสด็จไปรับเจ้าหญิงประภา
วดี ทรงยินดีที่ได้พระสุณิสาที่งามเลิศเป็นศรีศักดิ์ให้กุสาวดี แต่พระนางสีลวดี
ดำริว่าพระสุณิสาของตนนั้นงามปานเทพธิดา หากเธอได้เห็นพักตร์พระ
โอรสกุสติดินเต็มตาก็คงรังเกียจและหนีไป ระหว่างที่ประทับมาในขบวน
เสด็จกลับกุสาวดี พระนางจึงออกอุบายลวงเจ้าหญิงประภาวดีว่า

“ลูกหญิง แม่ไม่เคยเห็นหญิงใดเลยในชมพูทวีปนี้ที่จะมีความงดงาม
ปานเทพธิดาเหมือนอย่างเธอ หากกุสติดินได้เห็นหน้าเธอคงลุ่มหลงจนทิ้ง
งานราชการเป็นผลเสียแก่กุสาวดี แม่จึงขอว่าเมื่ออภิเษกสมรสกันแล้วเธอ
ทั้งสองอย่าเพิ่งเห็นหน้ากันในเวลากลางวันเลย ให้รองจนกว่าเธอจะมีครรภ์
เสียก่อน”

เจ้าหญิงประภาวดีไม่รู้ว่า เป็นอุบายจึงทรงปฏิบัติตาม

พระเจ้าโอกกากราชอภิเชกเจ้าชายกุสตินเป็นพระเจ้ากุสราช และ อภิเชกเจ้าหญิงประภาวดีเป็นมเหสี ทั้งสองอยู่ร่วมกันเฉพาะในเวลากลางคืน แต่ไม่เคยเห็นหน้ากันเลยในเวลากลางวัน พระนางประภาวดีจึงไม่รู้ว่ พระสวามีอัปลักษณ์

พิธีสุมพรผ่านไปได้เพียง ๒-๓ วัน พระเจ้ากุสราชก็อ่อนวอน พระมารดาอยากเห็นหน้าพระชายา พระมารดาตรัสให้รอก่อน แต่เมื่ออ่อนวอนหนักเข้าพระมารดา ก็พระทัยอ่อนออกอุบายให้พระเจ้ากุสราช ทำตัวเป็นคนเลี้ยงช้างไปรออยู่ที่โรงช้าง

พระมารดาพาพระนางประภาวดีประพาสร้องช้าง พระเจ้ากุสราช อยากจะเห็นหน้าชายาจึงหิยมูลช้างก้อนหนึ่งขว้างไปที่หลังเพื่อให้พระนาง หันมา พระนางประภาวดีก็รู้สึกว่าเป็นอย่างมากทูลขอให้พระมารดา ลงโทษ แต่พระมารดาทรงปลอมประโลมให้หายกลัวว่าอย่าไปเอาความคน เลี้ยงช้างเลย

ต่อมาพระเจ้ากุสราชอยากเห็นหน้าพระชายาอีก พระมารดาจึง ออกอุบายพาพระนางประภาวดีเสด็จไปโรงม้า ครั่งนี้พระเจ้ากุสราชทรง ขว้างด้วยมูลม้า พระนางประภาวดีก็รู้สึกกลัวคนเลี้ยงม้ามาก แต่พระมารดา ก็ทรงปลอมประโลมให้หายกลัวเหมือนเดิม

วันต่อมา พระชายาประภาวดีทรงใคร่จะได้เห็นหน้าพระสวามีบ้าง จึงทูลขอพระมารดา พระนางสีลวดีตรัสให้พระสุนิสารอไปก่อน แต่เมื่อ ลูกרבเร้าหนักเข้าพระมารดาจึงบอกว่าพรุ่งนี้พระเจ้ากุสราชจะเสด็จเสียบ พระนคร ให้พระชายาประภาวดีไปแอบดูเอาเอง

วันรุ่งขึ้น พระมารดาได้รับสั่งให้ ชัยมบดีอนุชา ทรงเครื่องต้นอย่าง กษัตริย์ ประทับนั่งบนหลังช้าง ให้พระเจ้ากุสราชประทับนั่งบนอาสนะข้าง หลัง แล้วพระมารดา ก็พาพระชายาประภาวดีไปประทับทอดพระเนตรจาก สี่หับนุช พระชายาประภาวดีสำคัญผิดว่าชัยมบดีอนุชาคือพระเจ้ากุสราช ก็มีพระทัยสมนัสว่าเราได้พระสวามีที่มีความงามคู่ควรกัน

ฝ่ายพระเจ้าสุทโธทัญ เมื่อทอดพระเนตรขึ้นมาเห็นพระชายา พระองค์ก็แสดงอาการยั่วเย้า พระชายาประภาวดีไม่พอพระทัย พูลขอพระมารดาให้ลงโทษ แต่พระมารดาก็ตรัสแก้ต่างให้อีก พระชายาประภาวดีจึงเริ่มสงสัยว่า ชะรอยนายควาญช้างคนนี้อาจจะเป็นพระเจ้าสุทโธทัญ แต่เพราะพระองค์มีหน้าตาน่าเกลียดอัปลักษณ์จึงไม่ยอมแสดงองค์

พระชายาประภาวดีจึงกระซิบสั่งนางค่อมพี่เลี้ยง ให้ตามไปดูว่าองค์ไหนคือพระเจ้าสุทโธทัญ โดยหากเป็นพระเจ้าสุทโธทัญ พระองค์จะต้องเสด็จลงจากหลังช้างก่อน

นางค่อมตามไปดูรู้ว่าพระเจ้าสุทโธทัญคือองค์ที่ประทับด้านหลัง แต่พระเจ้าสุทโธทัญทอดพระเนตรเห็นนางค่อมเสียก่อน รู้ว่านางมาแอบดูจึงรับสั่งให้เรียกนางค่อมมาเฝ้า ตรัสกำชับว่าห้ามนางบอกเรื่องนี้แก่พระชายาประภาวดีเด็ดขาด นางค่อมจึงกลับไปพูลพระชายาประภาวดีว่าผู้ประทับอยู่ข้างหน้าเสด็จลงก่อน พระชายาประภาวดีก็ทรงหลงเชื่อถ้อยคำของนางค่อม

วันต่อมา พระเจ้าสุทโธทัญ ประสงค์จะทอดพระเนตรพัสตักพระชายาอีก จึงพูลอ้อนวอนพระมารดา พระมารดาจึงพาพระชายาประภาวดีเสด็จประพาสอุทยาน ส่วนพระเจ้าสุทโธทัญลงไปอยู่ในสระบัว เอาใบบัวกำบังไว้แอบดูพระชายา

พระชายาประภาวดีเห็นสระโบกขรณีธารดาษไปด้วยดอกบัวสีสวย จึงเสด็จลงสรงน้ำพร้อมด้วยเหล่านางบริจาริกา ทรงแหวกว่ายธาราเข้าไปชมดอกบัว ครั้นทอดพระเนตรเห็นบัวดอกใหญ่ที่พระเจ้าสุทโธทัญทรงถือน้อยก็นึกอยากได้ จึงเอื้อมพระหัตถ์ออกไป

ทันใดนั้น พระเจ้าสุทโธทัญ ก็เผยพระองค์ออกจากใบบัว แล้วคว้าพระชายาด้วยพระหัตถ์พลางร้องว่า เราคือพระเจ้าสุทโธทัญ

เมื่อพระชายาประภาวดีเห็นพระพักตร์ของพระสวามีเต็มตาก็ตกใจ เข้าใจว่าเป็นยักษ์ ทรงกริธร้องและถึงวิสญัญญาไปทันที พระเจ้าสุทโธทัญทรงอุ้มพระชายาขึ้นจากสระบัว ให้สนมกำนัลดูแล แล้วพระองค์ก็

เสด็จกลับไป

เมื่อพระชายาประภาวดีรู้สึกพระองค์ ก็ทรงเสียพระทัยคร่ำครวญว่า
 “คนอัปลักษณ์ที่เอามูลช้างข้างเราที่โรงช้าง คือ พระเจ้ากุสุราช...
 คนอัปลักษณ์ที่เอามูลม้าข้างเราที่โรงม้า คือ พระเจ้ากุสุราช...
 คนอัปลักษณ์ที่หยอกล้อเราบนหลังช้าง คือ พระเจ้ากุสุราช...
 คนอัปลักษณ์ที่จับมือเราในกอบัว คือ พระเจ้ากุสุราช...
 เราไม่ต้องการพระสวามีที่อัปลักษณ์เช่นนี้ เราจะทิ้งพระองค์ไป”

พระชายาประภาวดีตัดสินใจตัดสินใจกลับสาครละ รับสั่งให้
 อำมาตย์ที่ตามเสด็จมาจากสาครละจัดเตรียมพาหนะ อำมาตย์เหล่านั้นจึง
 ไปกราบทูลให้พระเจ้ากุสุราชทรงทราบ

พระเจ้ากุสุราชดำริว่าเวลานี้พระชายากำลังเสียพระทัย หากเธอไม่ได้
 ได้เสด็จกลับสาครละวันนี้ ดวงหทัยของเธอคงจะแตกเป็นแน่ จึงควรปล่อย
 ให้พระชายาเสด็จกลับไปก่อน แล้วพระองค์จึงค่อยไปรับเธอกลับมาใน
 ภายหลัง ดำริแล้วจึงทรงอนุญาตให้อำมาตย์พาพระชายาประภาวดีเสด็จ
 กลับไปได้

เมื่อพระชายาประภาวดีเสด็จไปจากกุสาวดีแล้ว พระเจ้ากุสุราชก็
 ทรงเศร้าโศกเสียพระทัย เฝ้ารำพึงคิดถึงพระชายาด้วยความรัก ไม่ทรงมี
 พระทัยให้พระสนมอื่นเลยแม้แต่นางเดียว ความเจ็บเหงาหุดหู่ของพระองค์
 นั้นพลอยทำให้พระราชนิเวศน์ที่เคยรุ่งเรืองเกื้อนกล่นด้วยเสนาสำนาย
 บัดนี้กลับเงียบเหงาว่างเปล่าดังไม่มีใครอยู่

หลายวันผ่านไป พระเจ้ากุสุราชคะเนว่าพระชายาประภาวดีคง
 กลับถึงสาครแล้ว จึงเข้าไปเฝ้าพระมารดากราบทูลว่าพระองค์จะไปรับ
 พระนางประภาวดีอันเป็นที่รักกลับคืนมา กราบทูลแล้วพระเจ้ากุสุราช
 ก็เห็นพระแสงอาวุธห้าวาง กหาปณะพันหนึ่ง พร้อมทั้งถ้อยพิณเสด็จออก
 จากพระนคร ด้วยพละกำลังของพระองค์ เพียงสองวันก็เสด็จถึงสาครนคร

พระเจ้ากุสุราชถือพิณเสด็จไปใกล้โรงช้างต้นใกล้ตำหนัก ทรงบรรเลงเพลงพิณให้พระชายาได้ยิน พระนางประภาวดีพอสดับเสียงเพลงพิณล่องลอยมาก็รู้ว่าพระเจ้ากุสุราชเสด็จตามมา พระนางจึงเก็บองค์ไม่ยอมออกมาพบหน้า อีกทั้งไม่บอกใครให้รู้ด้วยว่าพระเจ้ากุสุราชเสด็จมา พระเจ้ากุสุราชบรรเลงเพลงพิณจบเห็นพระชายาปิดตำหนักตำราว่าวิธีนี้คงไม่ได้ผลจึงนำพิณไปเก็บ

วันรุ่งขึ้น พระเจ้ากุสุราชเสด็จไปบ้านนายช่างหม้อ ขอฝากตัวเป็นศิษย์ วันนั้นพระองค์ไปขนดินมาเติมเรือน ปั้นภาชนะเล็กบ้างใหญ่บ้างมากมายหลายชนิด และทรงปั้นภาชนะใบเล็กที่มีรูปลายละเอียดประณีตสวยงาม ทรงหมายพระทัยให้พระชายาทอดพระเนตรเห็นพักตร์ของพระองค์ที่ซ่อนอยู่ในลวดลายนั้น เมื่อเฝ้าภาชนะนั้นแล้วนายช่างหม้อได้นำไปถวายพระราชา พระเจ้ามัททราชทอดพระเนตรแล้วตรัสถามว่าเป็นฝีมือของใคร นายช่างหม้อกราบทูลว่าเป็นฝีมือของลูกศิษย์คนใหม่ พระราชาตรัสว่าฝีมือประณีตปานนี้ควรที่เจ้าจะสมัครเป็นศิษย์เขามากกว่า แล้วพระเจ้ามัททราชก็รับสั่งให้ช่างหม้อนำภาชนะใบเล็กไปถวายพระธิดา

เมื่อพระนางประภาวดีทรงรับภาชนะที่พระเจ้ากุสุราชทำขึ้นให้โดยเฉพาะ ก็เห็นรูปพระเจ้ากุสุราชบนภาชนะ พระนางจึงขว้างภาชนะนั้นทิ้งลงบนพื้นจนแตกกระจายไม่ยอติ

พระเจ้ากุสุราชตำราว่าหากพระองค์ยังอยู่เรือนช่างปั้นหม้อ ก็คงไม่มีโอกาสได้พบหน้าพระชายา พระองค์จึงเสด็จไปขอเป็นศิษย์นายช่างสาน นำใบตาลมาประดิษฐ์เป็นของใช้ให้พระนางประภาวดี

พระนางประภาวดีได้เห็นรูปพระเจ้ากุสุราชอีก ทรงกริ้วและขว้างเครื่องสานลงบนพื้น ตรัสว่า “ใครอยากได้ก็เอาไปเถิด เราไม่ปรารถนาของแบบนี้”

พระเจ้ากุสุราชจึงไปยังสำนักของนายช่างร้อยดอกไม้ ทรงร้อยพวง

มาลาที่ส่วยงามถวายพระนางประภาวดี ก็ถูกพระนางประภาวดีจับขว้าง
ทิ้งลงพื้นอีก

พระเจ้ากุสุราขจึงไปขอทำงานในห้องต้นเครื่องพระราชา พระราชา
ทรงพอพระทัยฝีมือการปรุงอาหาร รับสั่งให้พระเจ้ากุสุราขเป็นพ่อครัวทำ
เครื่องเสวยประจำพระองค์

วันรุ่งขึ้น หลังจากจัดแจงเครื่องเสวยถวายพระราชาเสร็จแล้ว
พระเจ้ากุสุราขก็จัดเครื่องเสวยอีกชุดหนึ่งใส่หาบ เสด็จไปยังตำหนักของ
พระนางประภาวดี

พระนางประภาวดีไม่ยอมเปิดพระทวารรับ ตรัสว่านางไม่ปรารถนา
ผู้มีผิวพรรณชั่วเช่นพระเจ้ากุสุราข ขอให้พระองค์เสด็จกลับกุสาวดี ไปหา
นางยักษ์ที่มีรูปชั่วเสมอกันมาเป็นมเหสีเถิด

พระนางประภาวดีไม่ยอมแต่ต้องอาหารที่พระเจ้ากุสุราขปรุง
ถวายเลยแม้แต่ถ้วยเดียว ทรงแลกกับอาหารผักต้มของนางค่อมด้วยความซึ้ง
และกำชับนางค่อมไม่ให้ปริปากบอกใครด้วยว่าพระเจ้ากุสุราขเสด็จตามมา

หลายวันผ่านไป พระเจ้ากุสุราขอยากรู้ว่าพระชายาประภาวดีมี
ความเสน่หาอาลัยในพระองค์บ้างหรือไม่ เมื่อหาบเครื่องเสวยผ่านหน้า
ตำหนักพระชายา พระองค์จึงแกล้งกระเทีบบาทเสียงดัง แล้วทำทีเป็นสลบ
ล้มลงอยู่หน้าทวาร

พระนางประภาวดีเปิดทวารออกมาดู เห็นพระเจ้ากุสุราขสิ้นสติอยู่
จึงเข้าไปซ่อนพระเศียรตรวจดูลมหายใจ พระเจ้ากุสุราขได้ที่ถ่มน้ำลายถูก
ตัวนาง ทำให้พระนางประภาวดีกริ้ว ทรงบริภาษพระสวามีอย่างรุนแรงแล้ว
เสด็จหนีกลับเข้าตำหนัก แม้พระเจ้ากุสุราขจะพุดังอนอย่างไรพระนางก็
ไม่หายโกรธ

ฝ่ายนางค่อมเห็นพระเจ้ากุสุราขพยายามจ้อขอคืนดีพระชายา
จึงได้ช่วยพุดเกลี้ยกล่อมอีกแรงหนึ่ง กราบทูลว่า “พระธิดาไม่ควรมอง

พระเจ้ากุสราฯเพียงแค่ว่าร่างกาย แต่ความดีและความดีและพระปรีชาสามารถของพระองค์ ทว่าทั้งชมพูทวีปนี้จะมีพระปรีชาสามารถเสมอพระสวามีของพระธิดาไม่มีอีกแล้ว” แต่พระนางประภาวดีไม่ฟัง

เวลาผ่านไป ๗ เดือน พระเจ้ากุสราฯทรงท้อพระทัยที่ไม่ได้เห็นหน้าพระชายาของพระองค์เลย และทรงเป็นห่วงบ้านเมืองจึงคิดจะเสด็จกลับกุสวดี

ขณะนั้น ท้าวสักกเทวราชทรงทราบพระเจ้ากุสราฯทรงเบื่อระอา ดำริว่าจะต้องช่วยให้พระองค์สมประสงค์ จึงเนรมิตทูต ๗ คน ส่งสาส์นไปยังกษัตริย์ ๗ นคร บอกข่าวว่าพระนางประภาวดีทรงทิ้งพระเจ้ากุสราฯกลับสาครนครแล้ว ถ้าพระราชาองค์ใดมีพระประสงค์ในพระนาง ก็เสด็จมารับพระนางประภาวดีไปเถิด

พระราชาทั้ง ๗ นคร ต่างองค์ต่างนำขบวนมารับพระนางประภาวดี เมื่อมาถึงสาคร ขบวนของพระราชาทั้ง ๗ นครก็ได้มาพบกัน ต่างองค์ต่างพิโรธว่าพระเจ้ามัทธราชถูกกษัตริย์องค์เดียวให้กับกษัตริย์ถึง ๗ องค์ พระราชาทั้ง ๗ จึงพร้อมใจกันยกพลล้อมสาครไว้ แล้วส่งสาส์นไปหาพระเจ้ามัทธราชให้ออกมารบ หรือไม่ก็ส่งพระนางประภาวดีออกมา

พระเจ้ามัทธราชเมื่อได้รับสาส์นก็รู้พระธิดาที่เป็นเหตุให้เสียมาประชิดพระนคร ทรงปรึกษาพระธิดาว่ามีพระสวามีเลิศที่สุดในชมพูทวีปแล้วยังทิ้งมาได้เพียงเพราะรังเกียจรูปโฉมภายนอกของพระสวามี บัดนี้บ้านเมืองถึงคราวคับขันหาใครมาช่วยเหลือการศึกไม่ได้ พระองค์จำเป็นต้องตัดร่างพระธิดาเป็น ๗ ท่อน ส่งไปให้พระราชา ๗ นครเพื่อสงบศึก

พระนางประภาวดีสดับแล้วตกพระทัยกลัว รีบเสด็จไปหาพระมารดา กรรแสงให้คร่ำครวญทูลขอให้พระมารดาช่วย พระมารดาสงสารพระธิดาจึงเสด็จไปเฝ้าพระเจ้ามัทธราชขอให้ทรงปรานี แต่พระเจ้ามัทธราชตรัสว่า “ธิดาของเราไม่ทำตามคำของบิดามารดาละทิ้งพระสวามีมาจน

ทำให้มีศิกมาติดพระนคร เมื่อเธอเป็นต้นเหตุทำให้บ้านเมืองเดือดร้อนก็ต้องลงโทษเธอ”

พระมารดาหมดทางช่วยจึงกลับมาหาพระธิดาประภาวดี ตรัสว่า “พระเจ้ากุสราษสวามีของลูกเป็นกษัตริย์นครใหญ่และทรงพระปรีชาสามารถ กษัตริย์เมืองอื่นทั่วชมพูทวีปไม่มีใครหาญกล้าสู้พระองค์ได้ หากลูกไม่หลงมัวเมาในรูปโฉมละทิ้งพระองค์มา วันนี้พระเจ้ากุสราษคงจะประทับอยู่ที่นี้และช่วยขับไล่กองทัพของกษัตริย์ ๗ นครนี้ไปได้”

พระนางประภาวดีหมดหนทางจึงกราบทูลความจริงว่า พระเจ้ากุสราษนั้นประทับอยู่ในนครนี้แล้วถึง ๗ เดือน แต่พระมารดาไม่เชื่อ ถ้าพระเจ้ากุสราษเสด็จมาจริงแล้วพระองค์ประทับอยู่ที่ไหน พระนางประภาวดีจึงเปิดบานพระแกลซึ่งให้พระมารดาทอดพระเนตรดูพนักงานต้นเครื่องที่กำลังก้มทำงานล้างหม้ออยู่ ทูลว่าชายคนนั้นคือพระเจ้ากุสราษ

พระมารดาทอดพระเนตรดู พิเคราะห์แล้วว่า เป็นพระเจ้ากุสราษจริง ๆ จึงตรัสเตือนสติพระธิดาว่า “พระเจ้ากุสราษเป็นถึงพระราชานครใหญ่ พระเกียรติยศรำลือไปทั้งชมพูทวีป พระราชาองค์ไหน ๆ ล้วนต้องยอมศิโรราบแก่พระองค์ แต่ลูกหญิงจงมองดูว่าเหตุใดพระองค์จึงยอมทนทำงานเป็นต้นเครื่องอยู่ถึง ๗ เดือน ลูกหญิงมีชายที่รักและอดทนเพื่อความรักได้มากถึงเพียงนี้ จะยังปรารถนาอะไรอีกเล่า”

พระนางประภาวดีทอดพระเนตรดูพระเจ้ากุสราษ ทรงได้สติรู้สึกองค์ว่าตลอดเวลาที่ผ่านมา นั้นพระนางมองแต่ว่าพระสวามีอัปลักขณ์ ไม่เคยมองเลยว่าพระเจ้ากุสราษนั้นทรงปรีชาสามารถและยอมทำทุกอย่างเพื่อพระนาง แม้แต่ศักดิ์ศรีความเป็นชายและเกียรติยศของพระราชาผู้ยิ่งใหญ่ พระเจ้ากุสราษก็นำมาทิ้งไว้ที่นี่เพื่องอนง้อพระนาง ดำริแล้วก็เศร้าพระทัยทรุดนั่งอยู่ใกล้พระแกล พระมารดาเมื่อรู้ว่าพระเจ้ากุสราษประทับอยู่ที่นี้แล้ว จึงรีบไปกราบทูลให้พระเจ้านันทราชทรงทราบ พระเจ้านันทราชรีบเสด็จไปหาพระเจ้ากุสราษและรับสั่งให้ตามพระธิดามาขอขมา

พระเจ้ากุสุราชต้องการจะขจัดมานะของพระชายา จึงตักน้ำราดพื้นรอบองค์นางพื้นและเป็นโคลน พระชายาประภาวดีเสด็จมาถึงด้วยความสำนึกผิด ทรงทึ่งมานะธิดากษัตริย์ผู้สูงศักดิ์เสียสิ้น หมอบกราบขอขมาโทษบนพื้นโคลนที่แทบพระบาทพระเจ้ากุสุราช กราบทูลว่า “เสด็จที่กุสุราชหม่อมฉันหลงมัวเมาองความงามของคนเพียงแค่นี้ รุกกาย ไม่ได้มองความงามแท้จริงที่อยู่ภายใน จึงทอดทิ้งพระองค์มา ขอเสด็จที่ประทานอภัยให้หม่อมฉันด้วยเถิด บัดนี้หม่อมฉันเป็นต้นเหตุให้เกิดศึกแก่สาครละ หากแม้พระองค์ยังทรงมีไมตรีให้หม่อมฉันผู้สำนึกผิด ก็ขอได้โปรดช่วยหม่อมฉันด้วย แต่หากแม้พระองค์ยังคงถือโทษโกรธหม่อมฉันอยู่ หม่อมฉันก็ขอยอมตายถวายชีวิตให้ ขอเพียงพระองค์ทรงช่วยสาครละให้พ้นภัยด้วยเถิด”

พระเจ้ากุสุราชทรงเห็นว่าพระชายาทรงละมานะแล้ว จึงทรุดกายลงตรัสว่า “น้องหญิงอย่ากังวลไปเลย ที่พี่ทิ้งกุสาวดีติดตามน้องหญิงมาถึงสาครนครเพียงผู้เดียวก็ด้วยความรัก พี่ทนทำงานหนักไร้เกียรติและยศศักดิ์อยู่ที่นี่ ไม่ใช้กำลังหาญหักทำลายสาครนครให้ราบคาบแล้วฉุดคร่าพาน้องหญิงกลับคืนไป ก็เพราะความรัก ดวงหทัยของพี่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักที่มีให้น้องหญิงตั้งแต่แรกเห็นจนไม่มีส่วนเหลือไว้โกรธเคืองหรือเกลียดชังเลยแม้เพียงนิด ศักดิ์ของสาครละครั้งนี้ อย่าว่าแต่กองทัพเพียง ๗ นครเท่านั้นเลย ต่อให้มากขึ้นเป็นร้อยนครพี่ก็จะไม่ยอมให้ใครมาย่ำยีน้องหญิงของพี่เป็นอันขาด”

พระเจ้ากุสุราชโอบประคองพระชายาประภาวดีให้ลุกขึ้น ทั้งสองพระองค์ทรงชำระล้างและทรงฉลองพระองค์ใหม่ แล้วพระเจ้ากุสุราชก็กราบทูลให้พระเจ้ามัทธราชพาพระมเหสีและพระนางประภาวดีเสด็จขึ้นไปประทับดูการศึกบนพระตำหนัก ส่วนพระองค์จะนำทัพเสด็จออกไปจับกษัตริย์ทั้ง ๗ นคร

พระเจ้ากุสุราชยกทัพออกจากประตูเมืองสาครนคร ทรงแปลงพระ

สุรเสียงดุจราชสีห์ กัมปนาทก็ก้องไปทั้งชมพูทวีป ประกาศว่า “เราคือพระเจ้ากุสราชนิกร รักชีวิต ก็จงอ่อนน้อมกับเราเสียเถิด”

กองทัพกษัตริย์ ๗ นคร พอได้ยินสีหนาทของพระเจ้ากุสราชนิกร ตกใจกลัวจนขวัญหาย เมื่อเห็นพระเจ้ากุสราชนิกรประทับราชรถออกมา ก็ยิ่งกลัวพระบารมีพากันวิ่งหนี กองทัพแตกกระจายสภาพไม่ต่างจากฝูงเนื้อแตกหนีราชสีห์

พระเจ้ากุสราชนิกรจับกษัตริย์ทั้ง ๗ นครไว้ได้โดยง่าย ท้าวสักกเทวราชเสด็จมาช่วยและประทานแก้วมณีให้ดวงหนึ่ง จากนั้นพระเจ้ากุสราชนิกรนำกษัตริย์ ๗ นครมาถวายพระเจ้านมทัพรราชเพื่อลงพระอาญา พระเจ้านมทัพรราชตรัสว่ากษัตริย์ ๗ นครนี้ไม่ได้เป็นศัตรูของพระองค์ แต่เป็นศัตรูของพระเจ้ากุสราชนิกรโดยตรง ขอให้พระเจ้ากุสราชนิกรเป็นผู้ตัดสินพระทัยเอง

พระเจ้ากุสราชนิกรจึงกราบทูลว่า กษัตริย์ ๗ นครนี้เป็นชาติตถิยาชาติ มีความมองอาจหาญหาญไม่แพ้ใครในชมพูทวีป หากพระองค์ประทานพระธิดาอีก ๗ องค์ให้แก่กษัตริย์เหล่านี้ก็จะเป็นการผูกสัมพันธ์ไมตรีที่ดีต่อกัน ซึ่งพระเจ้านมทัพรราชก็ตกลงและจัดพิธีอภิเษกสมรสให้

หลังพิธีอภิเษกสมรสกษัตริย์ ๗ นครกับพระธิดาทั้งหลายแล้ว พระเจ้ากุสราชนิกรจึงพาพระนางประภาวดีเสด็จกลับกุสาวดี ทั้งสองพระองค์ประทับนั่งเคียงข้างกันบนราชรถ และด้วยอานุภาพของแก้วมณีขององค์อัมรินทร์ พระรูปโฉมของพระเจ้ากุสราชนิกรหายอัปลักษณ์ แต่กลับงดงามดังเทพบุตร เหมาะสมกับพระสิริโฉมอันงดงามของพระนางประภาวดีผู้เป็นพระชายายิ่งนัก

เมื่อพระเจ้ากุสราชนิกรและพระนางประภาวดีเสด็จกลับถึงกุสาวดีนครแล้ว ก็ได้จัดงานเฉลิมฉลองตลอด ๗ วัน แล้วทั้งสองพระองค์ก็ร่วมกันปกครองกุสาวดีให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไปอีก ทรงให้ทาน รักษาศีล บำรุงสมณะชีพราหมณ์ ช่วยกันสร้างสมกองกุศลด้วยความศรัทธาเสมอกัน

โพธิดาบสและโพธิปริพาชกา

ปัญญาชนะความโกรธ

จาก จุลลโพธิชาดก

<http://84000.org/tipitaka/attha/attha.php?b=27&i=1367>

ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์จุติจากพรหมโลก เกิดเป็นบุตรพรหมณ์ตระกูลมั่งคั่งในแคว้นกาสิ บิดามารดาให้ชื่อว่า โพธิกุมาร ครั้นนั้นพระนางยโสธราภิกษุมาจากพรหมโลกเช่นเดียวกัน มาเกิดเป็นกุมาริรูปงามตระกูลมั่งคั่งอีกตระกูลหนึ่งในแคว้นกาสิ

ครั้นเจริญวัยขึ้น โพธิกุมารได้ไปร่ำเรียนสรรพวิชาที่เมืองตักศิลา สำเร็จการศึกษาแล้วบิดามารดาได้จัดการนำกุมาริมาให้เป็นภรรยา เนื่องจากจุติมาจากพรหมทั้งคู่ แม้รูปโฉมจะงามราวเทพบุตร เทพธิดา แต่ก็ไม่มีใจพ้องกันด้วยกิเลส ทั้งสองไม่มีใจในการครองเรือนเลย แม้จะอยู่ร่วมห้องกัน แต่ทั้งสองก็ไม่เคยแลดูกันด้วยอำนาจแห่งราคะ ทั้งสองเป็นผู้ทรงศีลบริสุทธิ์ ขึ้นชื่อว่าเมถุนธรรมต่างไม่เคยข้องเกี่ยวกับในความผิด

ต่อมาเมื่อบิดามารดาถึงแก่กรรมแล้ว โพธิกุมารจึงบอกกุมาริภริยาว่า “เธอจงรับทรัพย์ ๘๐ โกฏินี้ไว้เถิด เราจักออกบวชในป่าหิมพานต์เพื่อทำที่พึ่งแก่ตน”

นางกุมาริภริยาถามว่า “การบวชนั้นทำได้แต่บุรุษเท่านั้นหรือ”

โพธิกุมารตอบว่า “สตรีก็บวชได้”

กุมาริภริยาจึงกล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้นดิฉันก็ไม่ขอรับเซพระ (น้ำลาย) ที่ท่านถ่มทิ้งไว้ (หมายถึงขยะเหลือทิ้ง เนื่องจากท่านเห็นว่าทรัพย์ทางโลกไม่ก่อให้เกิดประโยชน์) ดิฉันจะออกบวชด้วย”

ตกลงกันดังนั้นแล้ว ทั้งสองก็เอาทรัพย์มาบริจาคทานเป็นการใหญ่ แล้วออกบวชไปสร้างอาศรมเล็กๆ เลี้ยงชีวิตด้วยผลาผลอยู่ในป่า กาลเวลา

ผ่านไป ๑๐ ปี ฆานสมาบัติยังไม่บังเกิดแก่ดาบสและปริพาชิกาเลย ทั้งสองจึงออกจากป่าจาริกเรื่อยไปในชนบท จนกระทั่งมาถึงนครพาราณสีจึงเข้าไปพักอาศัยอยู่ในพระราชอุทยาน

วันหนึ่ง พระเจ้าพาราณสีเสด็จประพาสอุทยาน ทอดพระเนตรเห็นโพธิดาบสและโพธิปริพาชิกา โพธิปริพาชิกานั้นแม้อยู่ในเพศนักบวชก็ยังดูงามเลิศกว่าสมณในวังนับหมื่น มีเสน่ห์เป็นที่ต้องตา ทำให้พระเจ้าพาราณสีมีดวงหทัยปฏิบัติด้วยอำนาจของกิเลส

พระเจ้าพาราณสีตรัสถามโพธิดาบสว่า “ปริพาชิกานี้เป็นอะไรกับท่าน เป็นภริยา หรือเป็นน้องสาว หรือเป็นใครอื่น”

โพธิดาบสตอบว่า “เมื่อครั้งเป็นคฤหัสถ์ นางเป็นภรรยาของข้าพเจ้า แต่บัดนี้ข้าพเจ้าทั้งสองเป็นนักบวช ประพฤติธรรมเดียวกัน เป็นผู้ถือพรหมจรรย์เสมอกัน”

พระเจ้าพาราณสีทรงลองหยั่งเชิงดูว่าถ้าพระองค์นางไป พระดาบสจะอย่างไร ตรัสถามว่า “ดูก่อนท่านดาบส ถ้ามีใครใช้กำลังฉุดคร่าพานางปริพาชิกานี้ไป ท่านจะทำอย่างไร”

โพธิดาบสตอบว่า “หากใครมาฉุดรั้งนางไปข้าพเจ้าย่อมต้องโกรธแน่ แต่ข้าพเจ้าจะระงับความโกรธนั้นให้เสื่อมไป แต่หากความโกรธของข้าพเจ้าไม่เสื่อม ข้าพเจ้าก็จะข่มห้ามความโกรธนั้นเสียด้วยเมตตาภาวนาโดยพลัน”

พระราชารู้กำลังมีกำหนดหนักในนางปริพาชิกา มีพระหทัยบอดแล้วด้วยอำนาจของกามราคะ เมื่อได้ฟังพระดาบสดังนั้นจึงรับสั่งให้บริวารฉุดบังคับพานางปริพาชิกาไปที่พระราชวัง

ฝ่ายพระดาบสเมื่อเห็นนางปริพาชิกาถูกบังคับพาราไปต่อหน้าความโกรธก็ปรากฏขึ้นดุจอสริพิษถูกฉุดดึงออกจากรูบนจอมปลวก คิดว่านางนั้นไม่เป็นที่รักของเราก็หาไม่ได้ ด้วยชาติ ตระกูล มารยาท และบรรพชา

ไม่มีอะไรที่ทำให้เราไม่รักนาง แม้กำลังของเราก็มีมากดั่งช้างสาร อยากจะลุกขึ้นบดขยี้ราชบุรุษที่กำลังฉุดลากนางนั้น แต่เมื่อหวนคิดว่าตนออกบวช ก็เพราะปรารถนาพระโพธิญาณ การบรรลุโพธิญาณได้นั้นต้องรักษาศีลมิให้ขาดในที่ทั้งปวง พระสัพพัญญุตญาณนี้เป็นที่รักของเรายิ่งกว่านาง บริพาชิการ้อยเท่าพันเท่าแสนเท่า เราจะอดทนอดกลั้นความโกรธไว้ แม้ใครจะแทงหรือฟันรำนางให้ขาดเป็นชิ้นๆ เราก็จะไม่ผล่อทำลายศีลบารมีของเรา ดำริแล้วโพธิดาบสก็ข่มใจไว้ไม่ยอมแลดูนางอีก

เมื่อราชบุรุษนำนางบริพาชिकाไปสู่พระราชนิเวศน์แล้ว พระเจ้าพาราณสีก็เสด็จตามไป เคลี้ยกล่อมนางด้วยลาภยศเป็นอันมาก นางบริพาชिकाไม่สนใจพรรณนาโทษของยศและคุณของการบวชให้พระราชาฟัง พระราชาสดับธรรมแล้วดำริว่า “บริพาชिकाผู้นี้เป็นผู้มีศีล มีกัลยาณธรรม แม้พระดาบสนั้นเมื่อบริพาชिकाถูกฉุดคร่ามาก็มิได้แสดงอาการผิดปกติแต่อย่างใดเลย การทำผิดล่วงเกินผู้มีคุณธรรมเหมือนนักบวชสองท่านนี้ไม่สมควร” ดำริแล้วพระองค์จึงรับสั่งให้บริวารพานางบริพาชिकाไปส่งคืนที่ราชอุทยาน

ขณะเมื่อบริวารเตรียมตัวไปส่งบริพาชากา พระราชาก็เสด็จลวงหน้าไปหาโพธิดาบสก่อน ทอดพระเนตรเห็นโพธิดาบสนั่งเย็บจีวรไม่รู้ตัว แม้พระองค์จะเสด็จเข้าไปใกล้แล้วก็ยังไม่รู้ตัว พระราชาเข้าใจว่าพระดาบสโกรธ ไม่ยอมเจรจาด้วย ตรัสถามว่า “ท่านบรรพชิตผู้เจริญ เมื่อข้าพเจ้าพานางบริพาชิกานั้นไป ท่านรู้สึกโกรธข้าพเจ้าบ้างหรือไม่”

โพธิดาบสได้ฟังจึงกราบทูลว่า “ข้าแต่มหาบพิตร เมื่อท่านพานางไปข้าพเจ้าย่อมโกรธ แต่ข้าพเจ้าห้ามความโกรธนั้นไว้ได้ ประดุจหำฝนชำระผืนแผ่นดิน”

พระราชาทรงขอให้ทรงอธิบายว่า ห้ามความโกรธ ประดุจหำฝนชำระผืนแผ่นดิน เป็นอย่างไร โพธิดาบสจึงอธิบายว่า สามารถห้ามความโกรธด้วยปัญญาคือ

“เมื่อความโกรธเกิดขึ้นแล้ว บุคคลย่อมไม่เห็นประโยชน์ตน
ประโยชน์ผู้อื่น

เมื่อความโกรธไม่เกิดขึ้น บุคคลย่อมเห็นได้ดี ความโกรธเป็น
อารมณ์ของคนไร้ปัญญา

ชนทั้งหลายย่อมยินดีด้วยความโกรธที่เกิดขึ้นแล้ว เชื่อว่าเป็นศัตรู
แก่ตัวเอง หาความทุกข์ใส่ตัว ความโกรธเป็นอารมณ์ของคนไร้ปัญญา.

อนึ่ง เมื่อความโกรธเกิดขึ้น บุคคลย่อมไม่รู้จักประโยชน์ตน ความ
โกรธเป็นอารมณ์ของคนไร้ปัญญา.

ผู้ที่ถูกความโกรธครอบงำแล้ว ย่อมละทิ้งกุศลเสีย และจะขัดส่าย
ประโยชน์แม้มากมายได้ เขาประกอบด้วยเสนาคือกิเลสหมู่ใหญ่ที่น่ากลัว
มีกำลังสามารถปราบผู้อื่นให้อยู่ในอำนาจได้

ธรรมดา ไฟย่อมเกิดขึ้นที่ไม้สีไฟอันบุคคลถืออยู่ ไฟเกิดขึ้นแต่
ไม้ใด ย่อมเผาไม้นั้นเองให้ไหม้

ความโกรธย่อมเกิดขึ้นแก่คนพาล ผู้โหดเหี้ยมไม่รู้จริง เพราะ
ความแค้นดี แม้เขาก็ถูกความโกรธนั้นแหละเผาผลาญ

ความโกรธย่อมเจริญขึ้นแก่ผู้ใด ดุจไฟเจริญขึ้นในกองหญ้าแลไม้
ฉะนั้น ยศของบุคคลนั้นย่อมเสื่อมไป เหมือนพระจันทร์ข้างแรม ฉะนั้น

ความโกรธของผู้ใดสงบลงได้ประดุจไฟที่ไม่มีเชื้อ ฉะนั้น ยศของ
ผู้นั้นย่อมเต็มเปี่ยมเหมือนพระจันทร์ข้างขึ้น ฉะนั้น”

พระราชาฟังธรรมจากโพธิดาบสแล้วเลื่อมใส เมื่อราชบุรุษพานาง
ปริพาชิกามาถึงพระราชวังได้ขอขมาโทษท่านทั้งสอง

โพธิดาบสและนางปริพาชิกาอาศัยอยู่ในราชอุทยานนั้นต่อมา จน
เมื่อนางปริพาชิกาสิ้นชีวิตลง โพธิดาบสจึงเดินทางออกจากราชอุทยานไป
สู่ป่าหิมพานต์ ยังฉนวนและสมบัติให้เกิด เมื่อสิ้นชีวิตแล้วก็ไปสู่พรหมโลก

อุทัยภัทรและอุทัยภัตรา สัญญาจะเกื้อกูล

จาก อุทยชาดก

<http://84000.org/tipitaka/attha/attha.php?b=27&i=1526>

พระโพธิสัตว์และพระนางยโสธราบำเพ็ญฌานสมาบัติ สิ้นชีวิตแล้วไปอุบัติในพรหมโลกอยู่นานแสนนาน ครั้นจุติจากพรหมโลกแล้วทั้งสองมาเกิดเป็นโอรสและธิดาของพระเจ้ากาสิ กรุงพาราณสี พระโพธิสัตว์เกิดเป็นราชโอรสอัครมเหสีพระนามว่า อุทัยภัทร ส่วนพระนางยโสธราเกิดเป็นพระกนิษฐาต่างมารดา มีนามว่า อุทัยภัตรา

เมื่ออุทัยภัทรกุมารเจริญวัยขึ้นเรียนจบศิลปศาสตร์ ทรงเป็นพระกุมารผู้มีพระปรีชาสามารถ พระเจ้ากาสิจึงดำริจะมอบราชสมบัติให้พร้อม กับหากุลธิดามาอภิเษกให้เป็นอัครมเหสี แต่อุทัยภัทรกุมารไม่ประสงค์จะครองเรือนเพราะทรงประสงค์จะประพบัติพรหมจรรย์ มิได้มีความต้องการด้วยราชสมบัติ จิตของพระองค์มิได้พัวพันในกองกิเลสเลย พระองค์จึงหาทางบ้ายเบี่ยงโดยให้ช่างทองสร้างสตรีรูปงามด้วยทองคำสุกปลั่ง ตกแต่งด้วยอาภรณ์เป็นนาริงามเลิศ นำไปถวายพระราชาบิดา กราบทูลว่า “หากเมืองมณุษย์มีหญิงใดงามเท่ารูปทองคำนี้จึงจะอภิเษกสมรสด้วย”

พระเจ้ากาสิรับสั่งให้อำมาตย์นำรูปทองคำนั้นไปเที่ยวตระเวนหาหญิงงามตามหัวเมืองต่างๆ ทั่วชมพูทวีป แต่ไม่พบหญิงใดงามเสมอรูปทองคำนั้นเลย มีเพียงพระธิดาอุทัยภัตราผู้เดียวเท่านั้นที่งามจนชมรูปทองให้มองไป พระเจ้ากาสิจึงมอบราชสมบัติให้อุทัยภัทรกุมาร และอภิเษกสมรสพระธิดาอุทัยภัตราเป็นอัครมเหสี

พระเจ้าอุทัยภัทรและพระนางอุทัยภัตราประทับร่วมห้องบรรทมเดียวกัน แต่ด้วยอุปนิสัยที่ติดมาจากพรหมโลกทั้งคู่ ทั้งสองพระองค์จึงให้ความเคารพกันในฐานะที่เป็นคู่ครอง แต่ไม่มีใจปรารถนาในกามสุขเลย

ทรงประพุดิพรหมจรรย์ และให้ปฏิญญาต่อกันว่าหากใครสิ้นพระชนม์ก่อน เมื่อไปอุบัติในที่ใดต้องกลับมาบอกอีกฝ่ายหนึ่งด้วย

กาลเวลาล่วงมาได้ ๗๐๐ ปี พระเจ้าอุทัยภัทรก็สวรรคตไปก่อน พระนางอุทัยภัทราทรงเป็นผู้สำเร็จราชการ โดยมีหมู่อำมาตย์ช่วยกันบริหารบ้านเมืองสืบต่อมา พระเจ้าอุทัยภัทรเมื่อสวรรคตแล้วได้ไปอุบัติเป็นท้าวสักกเทวราชจอมเทพแห่งสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แต่เพราะทรงเป็นเทวดายศใหญ่ พระองค์จึงไม่สามารถจำความหลังในโลกมนุษย์ได้เลยตลอดเวลาหนึ่งสัปดาห์สวรรค์ หรือเท่ากับ ๗๐๐ ปีในโลกมนุษย์ เมื่อพระองค์ทรงระลึกได้ถึงปฏิญญาที่เคยให้ไว้แก่พระมเหสีจึงรีบเสด็จมาหาพระนางอุทัยภัทราทันที

คืนนั้น ท้าวสักกเทวราชทรงถือถาดทองบรรจุเหรียญมาสกทองคำเต็มถาด เสด็จเข้าไปหาพระนางอุทัยภัทราในห้องบรรทมบนปราสาทชั้นเจ็ด ตรัสกับพระนางว่า “ดูก่อนพระน้องนางผู้มีสิริระงาม มีดวงเนตรคมขำดังกินรี ราตรีนี้เราสองพึงร่วมอภิรมย์สมรักกันในห้องบรรทมลงกตนี้เถิด”

พระนางอุทัยภัทราแปลกพระทัยถามว่า “ท่านเป็นใครกัน เหตุไฉนจึงสามารถผ่านกำแพงเมือง และฝ่ากองทหารนับหมื่นเข้ามาถึงที่นี่ได้”

ท้าวสักกเทวราชตรัสตอบว่า “เราคือเทวดาประจำตำแหน่งนี้ หากน้องนางยินดีคือภิรมย์ด้วย เราจะมอบถาดพร้อมมาสกทองคำนี้ให้”

พระนางอุทัยภัทราสดับแล้วตรัสตอบว่า “อย่าเลยเทวดา นอกจากพระเจ้าอุทัยภัทรแล้ว มนุษย์หรือเทวดาองค์ใดข้าพเจ้าไม่เคยคิดปรารถนาดูก่อนเทพบุตรผู้มีอานุภาพ ท่านกลับไปเสียเถิด อย่ามาหาข้าพเจ้าอีก”

ท้าวสักกเทวราชจึงหายวับไปจากที่นั้น

คืนต่อมาเวลาเดิม ท้าวสักกเทวราชกลับมาอีกครั้งพร้อมถาดเงินเต็มเปี่ยมด้วยเหรียญมาสกทองคำ ตรัสกับพระนางอุทัยภัทราว่า “พระธิดาผู้เจริญ เมื่อนกามนั้นเป็นความสุขสูงสุดที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา พระธิดา

อย่าพลาดจากความสุขอย่างนั้นเลย วันนี้เราจะมอบถาดเงินเต็มไปด้วยเหรียญทองนี้แก่พระธิดา”

พระนางอุทัยภัทราดำริว่า ถ้าสนทนาปราศรัยด้วยเทพบุตรนี้คงมาบ่อย ๆ พระนางจึงเจียบเสี้ย ท้าวสักกเทวราชเห็นพระนางไม่ตรัส จึงหายวับไปจากที่นั้น

คืนต่อมา ท้าวสักกเทวราชทรงถือถาดโลหะเต็มไปด้วยเหรียญกษาปณ์เสด็จมาหาอีก ตรัสว่า “พระเทวีผู้เจริญ เรามาปรนเปรอเกมด้วยกันเถิด คำคืบนี้เราจะมอบถาดโลหะเต็มไปด้วยเหรียญกษาปณ์นี้ให้น้องนาง”

พระนางอุทัยภัทราตรัสตอบว่า “ดูก่อนเทพบุตรผู้มีรูปงาม ธรรมดาชายใดหมายจะให้หญิงเอออวยด้วยทรัพย์สิน เขาย่อมให้ราคาสูงขึ้นจนกว่าจะถึงความพอใจของหญิง แต่ท่านกลับทำตรงกันข้าม ท่านให้เราลดลง”

ท้าวสักกเทวราชจึงตรัสว่า “ดูก่อนพระธิดาผู้เลอโฉม วรรณะของมนุษย์โลกนั้นเสื่อมทรามลงทุกวันตามวัยที่ล่วงเลย ทรัพย์สินสำหรับพระธิดาจึงจำต้องลดลงด้วย เพราะวันนี้พระธิดาซาลงกว่าวันก่อน

ดูก่อนราชบุตรผู้ทรงยศ ขณะที่เรากำลังเพ่งมองอยู่นี้ ฉวีวรรณของเธอก็กำลังเสื่อมลงตามวันคืนที่ล่วงไป

ดูก่อนราชบุตรผู้ปรีชา เพราะเหตุนั้น เธอพึงประพฤติดีพรหมจรรย์เสียแต่วันนี้ทีเดียว จะได้มีฉวีวรรณงดงามยิ่งขึ้นไปอีก”

พระนางอุทัยภัทราจึงตรัสถามว่า “ดูก่อนเทพบุตร พวกเทวดาไม่แก่ชราเหมือนมนุษย์หรืออย่างไร? เทวดาไม่มีเส้นเอ็นเหมือนอย่างมนุษย์หรือ?

ดูก่อนเทพบุตร ข้าพเจ้าอยากรู้ว่าร่างกายของเทวดาเป็นอย่างไรหนอ?”

ท้าวสักกเทวราช ตรัสบอกพระนางว่า “เทวดาไม่แก่ชราเหมือน

มนุษย์ ร่างกายของเทวดาไม่มีเส้นเอ็น ฉวีวรรณของเทวดาเป็นทิพย์มีแต่
ผุดผ่องยิ่งขึ้นทุกวัน ๆ และโศกสมบัติก็ไพบูลย์ขึ้น

ในหมู่มนุษย์ ความเสื่อมถอยของรูปร่างเป็นประจักษ์พยานว่าเกิด
มานาน แต่ในหมู่เทวดา รูปลสมบัติที่ละเอียดงดงามขึ้น และบริวารสมบัติที่
เพิ่มพูนขึ้น เป็นประจักษ์พยานว่าเกิดมานานแล้ว

เพราะเหตุนั้นพระน้องนางจงออกผนวชเสียเถิด พ้นจากมนุษย์โลก
อันมีแต่ความเสื่อมถอยนี้แล้วจะได้ไปสู่เทวโลก”

พระนางอุทัยภัทราตรัสว่า “หมู่ชนเป็นอันมากในโลกนี้ กลัวอะไร
เล่าจึงไม่ไปเทวโลกกัน เมื่อผู้รู้ผู้มีปัญญาบอกถึงทางไปเทวโลกไว้หลายทาง
ข้าพเจ้าขอถามท่าน ทำเช่นไรเราจึงไม่กลัวการตาย”

ท้าวสักกเทวราชตรัสบอกว่า “บุคคลใดตั้งใจไว้ชอบ มีวาจาชอบ
รักษากายให้เว้นจากการทำบาปต่างๆ ประพฤติมั่นในกุศลกรรมบถ ๑๐
ประการ เชื่อมมั่นในผลของทาน ยินดีในการให้ทาน สุกขาพ่อนโยน มี
วาจาน่าคบหาเป็นสหาย บุคคลนั้นย่อมไม่กลัวการตาย”

พระนางอุทัยภัทราชื่นชมในคำสอนนั้น จึงตรัสถามว่า “ข้าแต่ท่านผู้
มีผิวพรรณงาม ท่านสอนข้าพเจ้าดังบิดาสอนบุตร ข้าพเจ้าขอถามท่านตาม
ความเป็นจริงว่าท่านเป็นใครกันหนอจึงมีร่างกายสง่างามนัก”

ท้าวสักกเทวราชจึงตรัสตอบว่า “ดูก่อนพระน้องนางอุทัยภัทรา
เราคือพระเจ้าอุทัยภัทร มาที่นี้ตามที่เคยสัญญากันไว้ บัดนี้เรามาบอกเธอ
แล้วก็จะขอลาไป”

พระนางอุทัยภัทราทรงดีพระทัยจนน้ำพระเนตรไหล เปเล่วาจา
ว่า “ทูลกระหม่อม พระองค์คือพระเจ้าอุทัยภัทร หม่อมฉันไม่อาจอยู่ห่าง
จากพระองค์ได้ โปรดสอนวิธีที่หม่อมฉันจะได้พบพระองค์อีกเถิดเพคะ”

ท้าวสักกเทวราชจึงตรัสสอนพระนางว่า “อายุล่วงไปรวดเร็วยิ่ง

นัก เวลาที่เช่นกัน การดำรงของสิ่งต่าง ๆ ไม่ยั่งยืน สัตว์ทั้งหลายจะต้องตายในวันหนึ่ง ร่างกายและพละกำลังก็มีแต่เสื่อมถอยลง ขอเธออย่าประมาท จงประพฤติธรรมเถิด

ถึงจะได้ครอบครองทรัพย์ทั้งโลก ไม่ปรารถนาจะทิ้งไปก็ต้องทิ้งไปเมื่อตาย ขอเธอจงอย่าประมาท จงประพฤติธรรมเถิด

ทุกคนต่างต้องทิ้ง มารดา บิดา พี่ชาย น้องชาย พี่สาว น้องสาว ภริยาและสามีไปในวันหนึ่ง พร้อมทั้งทรัพย์ ขอเธออย่าประมาท จงประพฤติธรรมเถิด

พึงระลึกไว้ว่า สุดท้ายร่างกายที่เป็นซากศพก็ต้องตกเป็นอาหารของสัตว์อื่น ๆ ทั้งภพภูมิที่ดีและไม่ดีในวัฏสงสารนี้ล้วนเป็นที่พอกพูนชั่วครว ขอเธอจงอย่าประมาท จงประพฤติธรรมเถิด”

ท้าวสักกเทวราชประทานโอวาทจบแล้ว ก็เสด็จกลับสู่ดาวดึงส์ หลังจากได้รับโอวาทจากท้าวสักกเทวราชแล้ว วันรุ่งขึ้นพระนางอุทัยภรรยา ก็จัดการมอบราชสมบัติให้พวกอำมาตย์ แล้วออกบวชประพฤติพรตอยู่ในราชอุทยาน เมื่อสิ้นอายุขัยแล้วก็ไปบังเกิดเป็นบาทบริจาริกาของท้าวสักกเทวราชในเทวโลก

บุตรพราหมณ์และสัมมิลลหาสินีกุมารี

รักแท้ไม่ทอดทิ้ง แต่ไม่อาลัย

จาก อนนุโสจยชาดก

<http://84000.org/tipitaka/attha/attha.php?b=27&i=610>

ในอดีตกาล พระนางยโสธราสำเร็จฌานสมาบัติไปอุบัติในพรหมโลกเสวยพรหมสมบัติอยู่นานแสนนาน ครั้นจุติแล้วได้ไปเกิดในตระกูลเศรษฐีมีทรัพย์ ๘๐ โกลี อยู่ในแคว้นกาสิ มีนามว่า สัมมิลลหาสินีกุมารี

สัมมิลลหาสินีเป็นกุมารีรูปงาม ความงามของเธอเปรียบได้กับ เทพอัปสร มีกิริยาเรียบร้อย น่ารัก น่าดูน่าชม และเนื่องจากเป็นผู้มาจาก พรหมโลก เธอจึงเป็นหญิงพรหมจารีนี้ ไม่มีอำนาจกิเลสตัณหาแม้เพียงนิด เจือปนในจิตใจ

ในครั้งนั้น พระโพธิสัตว์ก็ได้จุติจากพรหมโลก มาอุบัติในตระกูล พราหมณ์เศรษฐี ๘๐ โกฏิ แห่งนครพาราณสี เมื่อเจริญวัยขึ้นเล่าเรียน ศิลปะในสำนักตักศิลาจนเจนจบแล้วบิดามารดาคาดำริจะหาคู่ครองให้ แต่ บุตรพราหมณ์ไม่ปรารถนาการครองเรือน จึงบ้ายเบี่ยงบิดามารดาเรื่อยมา

เมื่อถูกบิดามารดาบเร้าบอ่ยเข้า บุตรพราหมณ์จึงออกอุบายหลีก เลี่ยงการครองเรือนโดยให้ช่างปั้นทองคำเป็นรูปหญิงงาม บอกว่าตนเอง ยินดีจะครองเรือนหากบิดามารดาหาหญิงงามเช่นรูปทองนี้ได้ บิดามารดา จึงให้บริวารแห่งรูปทองไปค้นหาหญิงงามทั่วทั้งชมพูทวีป ขบวนแห่งรูปทอง ผ่านมาใกล้หน้าเรือนของสัมมิลลหาสินีกุมารี ตั้งรูปทองไว้ริมทางคอยสังเกต อาการของคนที่เดินผ่านไปมา บริวารในเรือนนั้นออกมาเห็นรูปทองตั้งอยู่ก็ เข้ามาถามว่า “สัมมิลลหาสินี ทำไมแม่จึงมายืนอยู่ที่นี้คนเดียว” พอเหล่า บริวารขบวนแห่ได้ยินก็รู้ว่าลูกสาวบ้านนี้รูปงามเหมือนรูปทอง จึงนำความ กลับไปบอกเศรษฐี เศรษฐีจึงมาสู่ขอสัมมิลลหาสินีไปเป็นสะใภ้

เมื่อพระโพธิสัตว์บุตรพราหมณ์และสัมมิลลหาสินีกุมารีวิวาห์กัน แล้ว แม้จะนอนร่วมเตียงเคียงหมอนกัน แต่ทั้งสองไม่เคยเกิดกิเลสตัณหา เลย ไม่เคยเลศดูกันด้วยอำนาจราคะ ทั้งสองอยู่ร่วมกันเหมือนนกิชุ ๒ รูป อยู่ร่วมห้อง เหมือนพรหม ๒ องค์อยู่ในที่เดียวกัน

กาลเวลาผ่านไป บิดามารดาของพระโพธิสัตว์บุตรพราหมณ์ก็ถึง กาลกิริยา เมื่อทำมาปณกิจสรีระบิดามารดาแล้ว พราหมณ์โพธิสัตว์จึงบอก นางสัมมิลลหาสินีภริยาว่า “บิดาและมารดาพิ์ตายแล้ว ทั้งทรัพย์สินของตระกูล ไว้ ๘๐ โกฏิ ส่วนบิดามารดาของเธอก็ทั้งทรัพย์สินไว้ ๘๐ โกฏิเหมือนกัน พี่ไม่

ปรารถนาทรัพย์ทั้งหลายเหล่านี้ ขอยกให้เธอทั้งหมด ส่วนพี่จะออกบวช
แสวงหาความสุขในธรรม”

สัมมิลลหาสินีกล่าวว่า “ข้าแต่พี่ท่าน ดิฉันออกเรือนเป็นภรรยาท่าน
แล้ว ภรรยาที่มีหน้าที่ปรนนิบัติสามี ดิฉันไม่อาจจะทิ้งหน้าที่ปล่อยให้ท่านอยู่
ลำพังคนเดียวได้ เมื่อท่านพี่คิดจะออกบวชดิฉันก็จะบวชด้วย”

เมื่อต่างคนต่างไม่หวังสมบัติประสงคจะบวชด้วยกันทั้งคู่ ทั้งสอง
จึงช่วยกันนำทรัพย์มาบริจาคเป็นทานจนหมด แล้วออกบวชเป็นดาบส
และดาบสินี เข้าไปบำเพ็ญพรตอยู่ในป่า อาศัยผลหมากรากไม้เป็นอาหาร
ดาบสและดาบสินีอาศัยอยู่ในป่าเป็นเวลานาน อาศัยผลไม้และรากไม้ใน
ป่าเป็นอาหารเลี้ยงชีวิต นานวันเกิดมีความอยากอาหารรสเค็ม รสเปรี้ยว
บ้าง จึงออกจากป่าเข้าไปอาศัยอยู่ในสวนในเมือง แต่เมื่อได้บริโภคอาหาร
แปลกรสที่ไม่คุ้นเคย ดาบสินีจึงล้มป่วย และอาการกำเริบหนักขึ้นทุกวัน
เพราะไม่มียารักษา

เมื่อถึงเวลาบิณฑบาต ดาบสจึงออกบิณฑบาตเพียงลำพัง วันหนึ่ง
อาการป่วยของดาบสสินีกำเริบหนัก แม่ดาบสและดาบสินีทั้งสองจะไม่มี
ราคะตัณหาต่อกัน แต่ความรักความห่วงใยกันระหว่างสามีภรรยายังคงมีอยู่
ดาบสินีส่งสายตาเฝ้าแลมองว่าเมื่อไรหนอพระดาบสจะกลับมา แต่ยังไม่ทัน
ที่ท่านดาบสจะกลับ ดาบสินีก็ขาดใจเสียชีวิตไปเสียก่อน คนที่เดินผ่านไป
มา เห็นดาบสินีนอนตายอยู่ริมทางจึงเข้ามามุงดู บางคนเห็นแล้วน้ำตาไหล
ร้องไห้สงสารที่ดาบสินีรูปร่างต้องมานอนตายอยู่ริมทางทั้งที่ยังอยู่ในวัยสาว

ฝ่ายพระดาบสกลับมาเห็นดาบสินีนอนนิ่งตัวแข็งซีด รู้ว่าภริยาของ
ตนตายแล้ว ท่านดาบสย็นพิจารณาสังขารดาบสสินีเพียงชั่วครู่ด้วยอาการ
ปกติ แล้วนั่งลงฉันอาหารตามปกติ เหล่าพวกคนที่ยืนมุงดูอยู่เห็นอาการ
สงบของท่านดาบสจึงถามว่า “ท่านผู้เจริญ บริพาชิกาผู้นี้เป็นอะไรกับท่าน”

ท่านดาบสตอบว่า “เมื่อตอนเป็นคฤหัสถ์ เธอเป็นภริยาของเรา”

“ท่านดาบสผู้เจริญ พวกเราเห็นภริยาของท่านต้องมาตายเสียในวัยสาวยังอดร่ำให้ด้วยความเสียใจและเสียคารูปรูปรามของนางไม่ได้ แต่เหตุใดท่านจึงสงบนิ่งอยู่ได้ ไม่ร้องไห้ ไม่เศร้าโศก ไม่คร่ำครวญรำพัน หรือท่านไม่ไดรักรภริยาของท่านเลย”

ท่านดาบสตอบว่า

“ดุก่อนท่านทั้งหลาย ปริพาชิกานี้เมื่อยังมีชีวิตอยู่เธอเป็นภริยาของเรา เป็นที่รักของเรา เราต่างเอื้ออาทรกัน เมตตากัน เป็นผู้สนนิทสนมกลมเกลียว เมื่อเราทั้งสองออกบวชแล้วก็ยังคงเอื้ออาทรกัน ดูแลกัน

แต่เมื่อนางตายแล้ว นางก็เป็นเช่นเดียวกับสัตว์ทั้งหลายในโลก เมื่อนางไปอยู่ในภพอื่น เป็นเช่นดังสัตว์อื่น จักชื่อว่าเป็นอะไรกับเราเพราะอยู่ต่างภพกัน เพราะฉะนั้น เราจึงมิได้เศร้าโศกถึงนางสัมผัสลหาลินี ผู้เป็นที่รักนี้

ถ้าบุคคลใดจะโศกเศร้าถึงสัตว์อื่นๆ ก็ควรโศกเศร้าสงสารตนเองด้วย ที่ต่อไปก็ต้องตายตามไป ตกอยู่ในอำนาจของมัจจุราชเฉกเช่นเดียวกัน

อายุสังขารใช้ว่าจะติดตามเฉพาะสัตว์ผู้ยืน นิ่ง นอน หรือเดินอยู่เท่านั้นก็หาไม่ แม้ในเวลาชั่วสมิตตา หลับตา วัยก็เสื่อมลงเสมอ ทุกคนจะต้องมีความพลัดพรากจากกันแน่นอน ดังนั้นเมื่อยังมีชีวิตอยู่ก็พึงเอ็นดูหมู่สัตว์ทั้งหลายเสมอ กัน เมื่อตายจากกันแล้วก็ไม่จำเป็นต้องโศกเศร้าเพราะเป็นธรรมดา”

จากนั้น ดาบสและคนเหล่านั้นได้ช่วยกันฉาปนกิจสรีระนางดาบสินีเสร็จแล้วพระดาบสก็กลับเข้าป่าดังเดิม บำเพ็ญฌานและอธิษฐาน เมื่อตายแล้วก็ไปเกิดในพรหมโลก

พระเจ้าสุตโสมและจันทาเทวี

รักแท้ รักธรรม

จาก จุลลสุตโสมชาดก

<http://84000.org/tipitaka/attha/attha.php?b=27&i=2519>

ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์เกิดเป็น สุตโสมกุมาร โอรสพระเจ้าพรหม-
ทัต แห่งสุทสนนคร เมื่อสุตโสมกุมารเจริญวัยขึ้นพระเจ้าพรหมทัตทรง
แต่งตั้งให้เป็นมหาอุปราช ต่อมาได้ครองราชสมบัติสุทสนนครสืบต่อจาก
พระราชบิดาทรงพระนามว่า พระเจ้าสุตโสม

พระเจ้าสุตโสมมีพระชายา ๗๐๐ องค์ และมีสนมনারีอีก ๑๖,๐๐๐
นาง ในครั้งนั้น พระนางยโสธราเกิดเป็นพระอัครมเหสีพระนามว่า จันทาเทวี
ทรงมีพระโอรสแล้ว ๒ องค์ และกำลังทรงพระครรภ์แก่

วันหนึ่ง พระเจ้าสุตโสมพบผมหงอกบนศีรษะเส้นหนึ่ง ทรงเห็นภัย
ของชราและมรณะที่ใกล้เข้ามา จึงตรัสเรียกเสนาอำมาตย์มาประชุมกันและ
ประกาศสละราชสมบัติเพื่อออกผนวชเสนาอำมาตย์คัดค้าน ทูลว่าพระ
ชายาและสนมনারีทั้งหลายจะขาดที่พึ่ง พระเจ้าสุตโสมตรัสตอบว่า “สนม
নারีเหล่านี้ยังสาวยังสวยอยู่ เธอสามารถหาพระราชาอื่นเป็นที่พึ่งได้ ส่วน
เราจะปฏิบัติธรรมสร้างหนทางไปสวรรค์”

อำมาตย์จึงไปกราบทูลพระราชบิดาและพระราชมารดาให้ทรง
ทราบ พระราชบิดาและพระราชมารดาช่วยกันทัดทานว่า โอรสและธิดา
นั้นยังเล็กอยู่ อย่าทำให้พวกเขาต้องทุกข์กายทุกข์ใจที่ขาดบิดาเลย รอเวลา
ให้โอรสธิดาเจริญวัยอีกหน่อยจึงค่อยบวช

พระเจ้าสุตโสมยืนยันจะออกบวช กราบทูลว่า “สรรพสังขารไม่
จะดำรงอยู่สั้นหรือยืนยาวสิ้นกาลนาน ในที่สุดก็ต้องพลัดพรากจาก
กัน เพราะในโลกสันนิบาสนี้ สังขารขึ้นชื่อว่า เป็นของเที่ยงนั้นไม่มีเลย

ดังนั้นจะบวชวันนี้หรือรอบวชวันหน้าก็ต้องพลัดพรากจากกันอยู่ดี”

อำมาตย์จึงไปแจ้งพระชายาทั้งเจ็ดร้อย พระชายาเหล่านั้นลงจากปราสาทมายึดข้อพระบาทพระเจ้าสุทโสมรื้อให้คร่ำครวญขอร้องไม่ให้บวช พระเจ้าสุทโสมก็ตรัสยืนยันจะออกบวชดังเดิมตรัสว่า “เรานี้มีใจกรุณาพวกเธอทั้งหลาย แต่เราปรารถนาสวรรค์ เพราะฉะนั้น เราจึงจะออกบวช”

อำมาตย์ไปทูลพระนางจันทาเทวีอัครมเหสี พระนางเสด็จมาเฝ้าทั้งที่ทรงครรภ์แก่ ทูลถามพระภัสดาวว่า พระองค์ไม่ทรงมีเยื่อใยหม่อมฉันและทารกน้อยในครรภ์แล้วหรือจึงจะเสด็จไป ขอให้พระองค์ทรงรอนหม่อมฉันประสูติก่อนแล้วค่อยออกบวชเถิด

พระเจ้าสุทโสมตรัสให้พรพระมเหสีว่า “ครรภ์ของเธอแก่แล้ว ขอให้เธอจงประสูติโอรสหรือธิดาด้วยความสวัสดิ์เถิด แต่เวลานั้นไม่เคยคอยใคร เราจึงขอลาเธอเพื่อไปบวช”

พระมเหสีเสียพระทัยที่ไม่อาจทัดทานได้ จึงเสด็จกลับขึ้นปราสาทกรรแสงให้น้าเวทนา พระโอรสองค์โตไม่อาจทำอะไรได้จึงร้องไห้อยู่กับพระมารดา ส่วนพระโอรสองค์รองชันษา ๗ ขวบ เสด็จไปหาพระบิดาทูลทัดทานประสาเด็ก พระเจ้าสุทโสมจึงมอบแก้วมณีให้พี่เลี้ยง แล้วให้พี่เลี้ยงพาโอรสไปเล่นแก้วมณีที่อื่น

ฝ่ายอำมาตย์ เข้าใจว่าพระเจ้าสุทโสมคิดว่าราชทรัพย์มีน้อยจึงจะออกบวช จึงเปิดพระคลังให้ทอดพระเนตรราชทรัพย์ แต่พระเจ้าสุทโสมยังยืนยันการออกบวชตรัสว่า “คลังน้อยของเราก็ใหญ่เลย คลังใหญ่ของเราก็คับริบรณ ปฐพีมณฑลเราก็ค้นแล้ว แต่เราจักละสิ่งนั้นออกบวช”

ฝ่าย กุลพันธเศรษฐี ก็เข้ามากราบทูลคัดค้านบ้าง พร้อมทูลถวายทรัพย์ของตระกูลตนให้ทั้งหมด พระเจ้าสุทโสมจึงตรัสว่า “ดูก่อนเศรษฐี เรารู้ว่าทรัพย์ของท่านมีมาก และท่านก็บูชาเรา แต่เราปรารถนาสวรรค์ เพราะฉะนั้น เราจึงต้องบวช”

พระเจ้าสุตโสมตรัสเรียก เจ้าชายโสมทัต อนุชามามอบราชสมบัติให้ “ดูกร โสมทัต พี่กระสันจักออกบวช เหมือนไก่ป่าถูกขังกระสันจะออกจากในกรง ความไม่ยินดีในฆราวาสครอบงำพี่ พี่จะบวชในวันนี้ เธอจงครอบครองราชสมบัตินี้เถิด”

เจ้าชายโสมทัตเห็นพระเจ้าสุตโสมจะออกบวชแน่ จึงขอออกบวชด้วย แต่พระเจ้าสุตโสมตรัสห้ามไว้ เกรงว่าประชาราษฎร์จะขาดที่พึ่ง เสนาอำมาตย์และประชาราษฎร์ เห็นว่าไม่อาจทอดทานพระราชของตนได้ ต่างพากันร้องไห้เสียใจ พระเจ้าสุตโสมจึงแสดงธรรมว่า “ท่านทั้งหลายอย่าเศร้าโศกไปเลย ถึงเราจะอยู่กับพวกท่านต่อไป แต่ในไม่ช้าก็ต้องพลัดพรากจากท่านทั้งหลายในที่สุดอยู่ดี เพราะสังขารทั้งหลายจะได้ชื่อว่าเที่ยงนั้นไม่มี บัดนี้ ความชรามาถึงเราแล้ว ชีวิตที่เหลือเป็นของน้อย คุณน้ำในโคลนที่กำลังจะแห้ง บัณฑิตจึงไม่ควรประมาทในชีวิต ส่วนคนพาลผู้ประมาทเพราะถูกตัณหาผูกไว้ ย่อมไปบังเกิดในนรก สัตว์ดิรัจฉาน เปרט และอสุรกาย”

พระเจ้าสุตโสมทรงสละราชสมบัติแล้ว เสด็จออกทรงผนวช ทรงผ้ากาสาวพัสตร์ เที่ยงไปพระองค์เดียวเหมือนช้างตัวประเสริฐ ต่อมาชาวเมืองทั้งหลายต่างพากันสละสมบัติในเรือนของตน พากันตรีดาออกไปยังสำนักของพระโพธิสัตว์ พระราชมารดา พระราชบิดา พระชายา พระโอรส พระธิดากับหญิงพื่อน ๑๖,๐๐๐ ก็ทรงปฏิบัติเช่นนั้นเหมือนกัน พระนครดูเหมือนว่างเปล่า ฝ่ายชาวชนบทก็ได้ตามไปเบี่ยงหลังแห่งชนเหล่านั้น

พระโพธิสัตว์ทรงพาเหล่าผู้ติดตามมุ่งตรงไปยังป่าหิมพานต์ ท้าวสักกเทวราชทรงอำนวยการจัดเครื่องอัฐบริขาร เสนาสนะ อาศรมถวาย

ผู้ใดยังอาลัยใครในกาม ความสุขทางโลก พระโพธิสัตว์ทรงทราบ ก็จะแสดงธรรมโปรด

“ท่านทั้งหลายอย่าระลึกถึงความยินดี การเล่นและการร่าเริง
ในกาลก่อนเลย กามทั้งหลายอย่าทำลายท่านทั้งหลายได้เลย จงเจริญ
เมตตาจิตอันหาประมาณมิได้ ทั้งกลางวันและกลางคืนเถิด เมื่อเป็นเช่น
นี้ ท่านทั้งหลายจะได้ไปสู่สวรรค์ อันเป็นที่อยู่ของท่านผู้มีบุญ”

จันทกนิรและจันทกนิรี

รักแท้ไม่ตายตามตัว

จาก จันทกนิรชาดก

<http://84000.org/tipitaka/attha/attha.php?b=27&i=1883>

ในอดีตกาลชาติหนึ่ง พระโพธิสัตว์และพระนางยโสธราเกิดเป็น
จันทกนิรและจันทกนิรี อาศัยอยู่ที่ยอดเขาจันทบรรพตในป่าหิมพานต์
กนิรและกนิรีนั้นเป็นสัตว์สวรรค์ ปกปิดร่างกายด้วยสาหร่ายดอกไม้หอม
มีพวงมาลัยดอกไม้สวมนีลระชะ กิณเกสรดอกไม้และขอบตมกลิ่นหอมเหมือน
หมุกรม มีเสียงหวานไพเราะ พุดจาเสนาะเป็นบทเพลงเหมือนสกุณา มีรูปร
ร่างงดงามอรชร ชอบรำฟ้อนเหมือนนางอัปสรคนธรรมดา หากเปรียบเทียบ
งามของกนิรีกับสาวมนุษย์ กนิรีย่อมสวยกว่าและน่ารักกว่าสาวชาวเมือง
มนุษย์มากมายนัก

จันทกนิรและจันทกนิรีผูกสมักรักใคร่เป็นสามิภรรยากัน ทั้งสอง
มีความสุขกับการคลอเคล้าท่องเที่ยวไปในไพรกว้าง ถิ่นถ้ำ และภูผา ที่
ใดมีไม้ใบเขียวขจี หรือมีกลิ่นดอกไม้หอมจร ที่นั้นย่อมได้เห็นจันทกนิร
และจันทกนิรอยู่เสมอ

สมัยหนึ่ง พระเจ้ากรุงพาราณสีอยากเสด็จประพาสป่าตามลำพัง
พระองค์ทรงมอบหมายให้เสนาอำมาตย์รับผิดชอบราชการงานเมือง แล้ว
พระองค์ก็เสด็จออกไปล่าสัตว์ในป่าหิมพานต์ตามลำพังพระองค์เดียว โดย

เสด็จไปตามลำน้ำสายหนึ่งขึ้นไปตามลำตับ จากปลายน้ำจนกระทั่งถึงต้นน้ำ
เชิงเขาจันทบรรพตใกล้ที่อยู่ของเหล่ากนิษฐและกนิริ

สมัยนั้นเป็นฤดูแล้ง จันทกนิษฐและจันทกนิริสองสามีภริยานุ่งห่ม
สำหรับดอกไม้ลงมาจากยอดบรรพต เพี้ยวเก็บเล็มของหอมและกนิสร
ดอกไม้ เหนียวเถาชิงช้าพร้อมส่งสำเนียงขับร้องจะเจื้อยแจ้วเสนาะไพเราะ
เรื่อยมาตามลำตับจนมาถึงลำน้ำสายน้อยที่เชิงเขา ทั้งสองหยุดร้ายรำตรง
คิ่งน้ำ โปรยปรายดอกไม้ลงในธารน้ำใส และลงเล่นน้ำสำราญใจ

เมื่อขึ้นจากน้ำแล้วก็เก็บดอกไม้มาโปรยเหนือหาดทรายใช้เป็น
ที่นอน จันทกนิษฐเป่าขลุ่ยและขับร้องเพลงด้วยเสียงหวานฉ่ำ ส่วนจันทกนิริ
พ้อนรำร้องเพลงคลอเคลียอยู่เคียงใกล้สามี

พระเจ้ากรุงพาราณสีสดับเสียงของกนิษฐกนิริ จึงค่อยอย่างค่อย
ย่องเข้าไปใกล้ ยืนแอบในที่กำบัง เมื่อทอดพระเนตรเห็นนางกนิริผู้มีรูป
โฉมงดงามเกินหญิงใดในโลกก็มีจิตปฏิพัทธ์ ดำริว่าจะต้องยืมกนิษฐนั้นเสีย
เพื่อชิงกนิรินี้มา

ดำริแล้วจึงเล็งธนูยิงถูกจันทกนิษฐล้มลง จันทกนิริเห็นสามีล้มลง
คิดว่าเป็นท่วงทีการร้ายรำจึงร้องเพลงร้ายรำต่อไปอย่างสนุกสนาน แต่
ครั้นเห็นมีเลือดแดงฉานไหลออกมาจึงรู้ว่าสามีถูกยิง รีบเข้าไปประคอง
กอดด้วยความตกใจ

จันทกนิษฐพยายามอดทนต่อความเจ็บปวด บอกจันทกนิริว่า

“ดูก่อนจันทา	ลมปราณพี่ล้าใกล้จะดับ
ชีวิพี่ใกล้จะลาลับ	เหมือนรากไม้ถูกสับใกล้ม้วยมรณ
ดูก่อนน้องพี่	เจ็บนี้เจียนตายแล้วสมร
พี่ยังไม่อยากจะม้วยมรณ	ไม่ยากลาจรรจากน้องไป
ดูก่อนน้องรัก	เจ็บแผลแม้หนักพี่ทนได้
แต่ทุกข์เพราะเห็นน้องโคก	พี่โคกชั่วระกำใจไม่อาจทน”

จันทกนิรน้ำตาไหลพราก ร้องครวญครางด้วยความเจ็บปวดก่อน
จะทนพิษบาดแผลไม่ไหวสลบแน่วไป จันทกนิรไม่อาจสะกดกลั่นความโศก
อาลัยที่มีต่อสามีอันเป็นที่รักไว้ได้ จึงร่ำไห้ด้วยเสียงดัง

พระเจ้าพาราณสีเห็นจันทกนิรแน่วไป ดำริว่ากนิรสิ้นชีวิตแล้ว
จึงปรากฏพระองค์จากที่ซ่อนออกมาหานางกนิร จันทกนิรเฝ้าดูรู้ว่า
พระราชโอรสผู้นี้เองที่ยังสามีเรา นางจึงหนีไปอยู่บนยอดเขา กล่าวคำ
บริภาษพระราชว่า

“ดูก่อนพระราช	ท่านยังสามีข้าผู้ไร้มิด
สามีที่ข้ารักสุดชีวิต	ท่านอำมหิตเลวเหลือใจไร้มตตา
ดูก่อนผู้ทรงยศ	เรากำสรดด้วยท่านพราศามีข้า
เราขอสาปแช่งให้แม่และชชยา	ของท่านจงโศกไยกว่าเรา
ดูก่อนผู้ทรงฤทธิ์	ทั้งชีวิตของแม่และเมียเจ้า
จงถูกพราศามีเหมือนเช่นเรา	จงเจ็บเหงาอ้างว้างไม่ต่างกัน”

พระเจ้าพาราณสีตรัสปลอบนางกนิรว่า “ดูก่อนกนิรผู้มึนยัณดาเบิก
บานดังดอกไม้ เธออย่าร้องไห้เสียใจไปเลย เราเป็นพระราชพาราณสี จะ
รับเธอไปอยู่ในวังและให้เธอเป็นอัศรมเหสีของเรา เธอจะได้รับการยกย่อง
บูชา ได้เป็นใหญ่เหนือหญิงทั้งหมดในนิเวศน์ของเรา ไม่ต้องทนอ้างว้างอยู่
ลำพังท่ามกลางพงไพรแห่งนี้อีก”

จันทกนิรฟังคำพระเจ้าพาราณสีดังนั้น จึงบริภาษว่า

“ดูหรือพระราช	ช่างด้านหน้าเอ่ยวาจาออกมาได้
เลวทรามฆ่าตัวมีดมัวใจ	ยังบ้าใบ้ขอเมียเขาเอาไปครอง
ตัวเราแม่เป็นเพียงกนิร	ไม่เคยคิดอยากจะมีสามีสอง
ถึงเป็นหม้ายไม่ออกนอกครรลอง	ยังมันคงรักคู่ครองไม่เปลี่ยนแปลง”

พระเจ้าพาราณสีฟังคำดำของนางกนิรีหนักเข้าก็พิโรธ หดความ
หลงที่มีในตัวนาง ตรัสว่า “นี่แน่นางชาติกนิรีง่่าไม่รักดี เมื่อชวนเจ้าไป
อยู่สุขสบายในวังไม่สนใจ เจ้าก็จงอยู่ในป่าในเขาอย่างนี้ต่อไปเถิด อย่างเจ้า
นั้นเหมาะแล้วที่จะอยู่กับฝูงเนื้อฝูงวัว เกือบกินใบไม้ใบหญ้าอยู่อย่างนี้แหละ
นางง่่าไม่รักดี” ตรัสแล้วพระเจ้าพาราณสีก็เสด็จจากไปอย่างหมดเยื่อใย

เมื่อแน่ใจว่าพระเจ้าพาราณสีไม่กลับมาแล้ว จันทกนิรีจึงลงมาอุ้ม
ร่างสามี ขึ้นสู่ยอดเขา ยกศีรษะวางไว้บนตัก กอดสามีพลางรำให้รำพันว่า

“จันทาสามีสุดที่รัก	ข้าโคกสุดจะหักห้ามใจได้
เราสองเคยสนุกสุขเกินใคร	ชอกเขาลำเนาไพรเคยมีกัน
ต่อไปนี้มีแต่ข้าที่ชอกเขา	ไม่มีแล้วสองเราที่ไหนนั้น
เถื่อนถ้ำเคยพะนอคลอเคลียกัน	คงเหลือข้ารำพันอยู่ผู้เดียว
สามีที่รักของข้า	ต่อไปนี้แผ่นผาพันธุไม้เขียว
และแผ่นผาไม้ดอกคงชิดเขียว	คงอ้างว้างเปล่าเปลี่ยวไม่รู้รรมย์
เพราะข้าไร้ท่านพลันอาดูร	ความรักพลันสูญไม่สุขสม
ถีนี่สองเราเคยอภิรมย์	ฉับพลันสวรรค์ล่มลงพังกั้น”

จันทกนิรีรำไห้คร่ำครวญถึงจันทกนิรผู้สามีด้วยความอาลัยรัก สิ้น
หวังว่าต่อไปนี้จะอยู่อย่างเดียวตายได้อย่างไร พลังกอดลูบไรร่างสามี
ด้วยความรัก เมื่อนางวางมือลงตรงอกรู้สึกว่ายังมีไออุ่นอยู่ รู้ว่าสามียังไม่
ตาย นางกนิรีจึงอ้อนวอนขอให้เทพดาช่วยเหลือ

“ปวงเทพศักดิ์สิทธิ์เจ้าชา	เจ้าเขาเจ้าป่าช่วยด้วย
สามีของข้าใกล้ม้วย	ได้โปรดช่วยสามีข้าอย่าให้ตาย
คนเลวอุบาทว์ชาติชั่ว	มัวเมาคิดฆ่าทำร้าย
เขายังสามีข้าปางตาย	โปรดช่วยบรรเทาร้ายให้เขาที
เราสองครองคู่อยู่ด้วยรัก	หากต้องพรากจากกันคราวนี้

ข้าขอตายติดตามสามี ไม่ขอมีชีวิตอยู่ลำพัง
 ปวงเทพศักดิ์สิทธิ์เจ้าข้า กินรีวันทาพองท่าน
 ได้โปรดช่วยชุบชีวิต สามีที่รักนั้นให้กลับคืน”

ความรัก ความอาลัย และคำอ้อนวอนของจันทกินรีนั้นทำให้แม่
 เทพยดากัณหันไหว พิกพของท้าวสักกเทวราชเกิดอาการร้อน ท้าวสักก-
 เทวราชทรงตรวจดูเหตุเห็นจันทกินรีร้องไห้คร่ำครวญอยู่ใกล้ร่างสามี
 จึงจำแลงองค์เป็นพราหมณ์เข้าไปหา ทรงถือกณฐีน้ำหลังรดลงบนร่าง
 จันทกินรี ทันใดนั้นบาดแผลและพิษศรที่เกิดกับจันทกินรีก็มลายหาย
 ไปสิ้น จันทกินรีได้สติลุกขึ้นคืนชีวิต จันทกินรีสวมกอดสามีด้วยความดีใจ

ท้าวสักกเทวราชทรงประทานโอวาททั้งสองว่า ต่อไปให้พวกเจ้าอยู่
 แต่บนยอดเขา อย่าลงมาเที่ยวเล่นใกล้ถิ่นมนุษย์อีก เมืองมนุษย์มีทั้งคนดี
 และคนชั่ว พวกเจ้าไม่ทันเล่ห์มนุษย์หรอก หากเจอคนชั่วอีกพวกเจ้าจะเดือด
 ร้อน ประทานโอวาทจบแล้วท้าวสักกเทวราชก็เสด็จกลับเทวโลก

พระเวสสันดรและพระนางมัทรี รักแท้ผู้ยอมเสียสละทุกสิ่ง

จาก มหาเวสสันดรชาดก

<http://www.84000.org/tipitaka/atita10/jataka10.php?i=10>

พระเจ้าสุทโธทัญย์ ทรงครองราชสมบัติเมืองสีพี มีพระมเหสีทรง
 พระนามว่า พระนางมุลลิตี พระนางมุลลิตีนี้ในพระชาติก่อน ๆ ทรงเคย
 ถวายแก่นจันทน์หอม เป็นพุทธานุชาและอธิษฐานขอให้ได้เป็นพุทธมารดา
 พระพุทธเจ้าในกาลอนาคต ครั้นเมื่อพระนางสิ้นชีวิตก็ได้ไปบังเกิดใน
 เทวโลก เมื่อถึงวาระที่จะต้องจุติมาเกิดในโลกมนุษย์ พระอินทร์ได้ประทาน
 พรสืบประการแก่พระนางตามที่ขอ พรประการหนึ่ง คือ พึงได้พระราชโอรส

ผู้ให้สิ่งอันเลิศ ประกอบความเกื้อกูลแก่ยาก ไม่ตระหนี่ อันพระราชาทุกประเทศบูชา มีเกียรติ มียศ

ตลอดทศมาสที่พระโพธิสัตว์ปฏิสนธิอยู่ในครรภ์นั้น พระนางผุสดีไม่ทรงมีอาการแพ้เลย อีกทั้งพระครรภ์ก็ไม่แน่นขึ้น ราบเรียบเหมือนหญิงปกติ เมื่อเสด็จประพาศชนนครโดยไม่ทรงทราบว่ใกล้เวลาประสูติกาล พระนางจึงประสูติพระโอรสที่กลางตรอกของพ่อค้า ด้วยเหตุนี้พระโอรสจึงได้นามว่า เวสสันดร

เมื่อแรกประสูติ พระเวสสันดรได้แบพระหัตถ์ถามพระนางผุสดี ราชมารดาว่า “พระแม่เจ้ามีทรัพย์อะไรบ้าง หม่อมฉันจะให้ทาน” พระนางผุสดีทรงประทานกหาปณะพั้นหนึ่งให้ตรัสว่า ลูกใช้ทรัพย์นี้บริจาคตามอริยาศัยเถิด พระเวสสันดรจึงได้ใช้ทรัพย์นั้นให้ทานเป็นวาระแรก

เมื่อทรงพระชนมายุได้ ๘ พรรษา ก็คิดเพื่อจะบริจาคมหาทานว่า จะพึงให้หัวใจ ดวงตา เนื้อ เลือด และร่างกาย ถ้าใครขอเรา ให้เราได้ยินเราก็พึงให้ เมื่อเราคิดถึงการบริจาคทาน อันเป็นความจริง ทุกข์ก็ไม่หวนไหว ตั้งมั่นอยู่ในกาลนั้น

ฝ่ายพระนางยโสธราเกิดเป็นพระนางมัทรี ราชธิดาผู้เลอโฉมแห่งมัททราชสกุล เมื่อเจริญวัยได้ ๑๖ พรรษา ได้อภิเษกสมรสกับพระโพธิสัตว์ที่เกิดเป็นพระเวสสันดร โอรสของพระเจ้าสญชัยและพระนางเจ้าผุสดี แห่งสีพันนคร แคว้นกาสิ

หลังจากพระเวสสันดรอภิเษกสมรสกับพระนางมัทรีแล้ว พระเจ้าสญชัยก็มอบราชสมบัติให้ พระเวสสันดรกับพระนางมัทรีครองราชสมบัติสืบต่อมาจนมีพระราชโอรสองค์หนึ่งนามว่า ชาลี มีราชธิดานามว่า กัณหา สองกษัตริย์ทรงมีพระทัยเสมอกันในการให้ทาน ทรงสร้างโรงทาน ๖ แห่ง บริจาคทานคิดเป็นทรัพย์วันละ ๖ แสน และเอาพระทัยใส่เสด็จไปตรวจดูโรงทานด้วยพระองค์เองเดือนละ ๖ ครั้ง

ครั้งนั้น นครใหญ่ซึ่งอยู่ไม่ไกล คือ นครกาลิงครัฐเกิดภัยพิบัติ ฝนแล้ง ข้าวยากหมากแพง เกิดโจรภัย ประชาชนเดือดร้อนไปทั้งนครพากันเข้าไป ถวายฎีกา โหราจารย์กราบทูลแนะนำให้พระเจ้ากาลิงคราชสมათานศีลและ รักษาอุโบสถศีล ๗ วันแล้วทำพิธีขอฝน แต่ฝนก็ไม่ตก ชาวเมืองจึงกราบทูล ว่า สี่พันครเป็นนครที่รุ่งเรือง อุดมสมบูรณ์ ฝนตกต้องตามฤดูกาล เพราะใน วันที่พระเวสสันดรประสูตินั้นมีนางพญาช้างฉันทันต์จากป่าหิมพานต์พา ช้างเผือกเชือกหนึ่งมาส่งให้ถึงโรงช้าง ช้างเผือกเชือกนี้เป็นช้างมงคลคู่บ้าน คู่เมืองสี่พัน ออกศึกครั้งใดมีแต่ชัยชนะ และเมื่อพระเวสสันดรเสด็จประทับ ช้างมงคลไปแห่งหนตำบลใดก็ตาม จะมีฝนตกไปทุกแห่งที่เสด็จ ทำให้แผ่นดิน สี่พันที่อุดมสมบูรณ์ ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุขกันถ้วนหน้า ช้างมงคลเชือกนี้ชื่อ ว่า ปัจฉัยนาค ขอให้พระราชาส่งราชทูตไปขอจากพระเวสสันดร

พระเจ้ากาลิงคราชสดับแล้วจึงรับสั่งให้พราหมณ์ ๘ คน ไปขอช้าง มงคลจากพระเวสสันดร ทั้ง ๘ พราหมณ์เดินทางไปถึงนครสี่พัน คิดหาทาง ทำให้พระเวสสันดรสงสารจึงใช้ผู้เฒ่าให้สกปรกมอมแมมเหมือนคน ยากจน แล้วเข้าไปตกรอพระเวสสันดรอยู่ที่โรงทาน เมื่อพระเวสสันดร เสด็จมาโรงทาน พราหมณ์ทั้ง ๘ จึงเข้าไปเฝ้า กราบทูลว่า พวกตนและชาว กาลิงครัฐกำลังอดอยากเพราะแผ่นดินแห้งแล้ง ปลูกพืชผลไม่ได้ พวกตน จึงต้องเร่ร่อนมาขอทาน หากพระองค์เมตตาพระราชทานช้างมงคลให้ก็ จะสามารถช่วยชาวกาลิงครัฐทั้งมวลได้ พระเวสสันดรสดับความทุกข์ยาก ของชาวกาลิงครัฐจึงพระราชทานช้างมงคลให้ พร้อมคนเลี้ยงช้างและควาญ ช้างให้อีก ๕๐๐ สกล

พราหมณ์ทั้ง ๘ พาช้างกลับกาลิงครัฐ เมื่อช้างมงคลไปถึง ฝนก็ ตกทั่วกาลิงครัฐ ทำให้พืชพันธุ์กลับเขียวขจีอุดมสมบูรณ์พ้นจากทุกข์ภัย ขณะที่ชาวเมืองสี่พันบางส่วนกลับโกรธแค้นพระเวสสันดรที่บริจาคช้างคู่ บ้านคู่เมืองไป จึงมาชุมนุมกันที่พระลานหลวงถวายฎีกาให้พระเจ้าสญชัย เนรเทศพระเวสสันดร พระเจ้าสญชัยไม่อาจทัดทานความต้องการของชาว

เมืองได้ ต้องจำใจเนรเทศพระเวสสันดรตามมติของชาวเมือง

พระเวสสันดรทรงตรัสลาพระนางมัทรีว่า “เธอจงบริจาคนานใน
ท่านผู้มีศีลทั้งหลายตามควร เพราะที่พึ่งของสัตว์ทั้งปวงอย่างอื่น ยิ่งกว่า
ทานการบริจาค ย่อมไม่มี และขอไม่ให้ทนลำบาก หากจะมีพระสวามีใหม่
ก็ยินดี”

พระนางมัทรีทรงมีพระทัยเสมอกัน มีความจงรักภักดีต่อพระ
เวสสันดรยิ่ง ขอดตามไปอยู่เป็นผู้รับใช้ดูแล ด้วยเหตุนี้ พระเวสสันดร พระ
นางมัทรี ชาลีราชกุมาร และกัณหาชินาราชกุมารี จึงได้เสด็จไปอยู่ในป่า
เขาวงกต ด้วยกัน โดยถือข้อวัตร บวชเป็นบรรพชิต ถือพรหมจรรย์ เจริญ
ภาวนาอย่างมีโสมนัสยิ่ง

นับแต่นั้นมาพระเวสสันดรก็ถือเพศเป็นดาบสบำเพ็ญพรตในอาศรม
พระนางมัทรีทำหน้าที่ออกหาผลหมากรากไม้ในป่ามาปฏิบัติบำรุงพระ
สวามี พระโอรส และพระธิดา ทรงประทับอยู่คนละอาศรม ปฏิบัติตนเป็น
บรรพชิตเช่นนี้อยู่ ๗ เดือน

ในครั้งนั้น ในกาลถึงครีษณครมีพราหมณ์แก่ขอทานคนหนึ่งชื่อชูชก มี
ภรรยาสาวสวยชื่อว่า อมิตตา ที่พ่อแม่ยกให้เพราะเอาเงินชูชกไปใช้แล้วไม่มี
ปัญญาใช้คืน ภรรยาของพราหมณ์ชูชกมักถูกเพื่อนบ้านเยาะเย้ยถากถาง
ว่าทำบุญมาน้อยจึงได้ผิวแก่ แถมต้องลำบากหาน้ำไปให้ผิวอาบทุกวัน
ไม่เหมือนพวกตนที่สุขสบายได้แต่งตัวสวย ๆ วัน ๆ ไม่ต้องทำการทำงานอะไร
นางอมิตตาอายุเพื่อนบ้านจึงบอกให้ชูชกไปทูลขอพระชาลีและพระกัณหา
จากพระเวสสันดรมาเป็นทาสรับใช้

ชูชกเดินทางไปเมืองสีพี ได้ยินชาวเมืองบอกว่าพระเวสสันดรพา
พระนางมัทรีและพระโอรสพระธิดาเสด็จไปเขาวงกตแล้ว จึงเดินทางติดตาม
ไป ระหว่างทางแวะสอบถามทางไปเขาวงกตจากชาวบ้าน แต่ชาวบ้านป่านั้นรักพระเวสสันดร รู้ว่าพราหมณ์เฒ่าจะไปขอพระนางมัทรี หรือพระชาลี

หรือพระกัณหาเป็นแน่ จึงทุบตีขับไล่จนชุกต้องวิ่งหนีหัวซุกหัวซุนเดินทาง
หลบๆ ซ่อนๆ ไปตลอดทาง

เมื่อเข้าสู่เขตแดนเขาวงกต ชุกก็ถูกสุนัขของพรานเจตบุตรรุมล้อม
ไล่ต้อน จนต้องปีนหนีขึ้นไปอยู่บนคบไม้ร้องไห้เอะอะเสียงดัง พรานเจตบุตร
ได้ยินเสียงออกมาดูเห็นชุกอยู่บนคบไม้ เค้าว่าชุกคงจะมาทูลขอพระนาง
มัทรี หรือพระชาลี หรือพระกัณหา จึงยกหน้าไม้ขึ้นจะยิงชุกเสียให้ตาย
แต่ชุกใช้สืลาขอทานพูดจาอ่อนหวาน หลอกพรานเจตบุตรว่าตนเองเป็น
ราชบุตรที่พระเจ้าสญชัยส่งมารับพระชาลีและพระกัณหากลับพระนคร
พรานเจตบุตรหลงเชื่อจึงช่วยชุกลงจากต้นไม้ นำอาหารมาเลี้ยงดู จาก
นั้นก็บอกทางไปอาศรมของพระเวสสันดร

ชุกเดินทางต่อไป ได้พบพระอัจจุตฤषี ชุกกลัวว่าตนเองเป็น
ราชบุตรมารับพระชาลีพระกัณหาเหมือนที่หลวงพรานเจตบุตร พระฤษีหลง
เชื่อจึงบอกทางให้อีก ชุกเดินทางต่อจนถึงสระโบกขรณีใกล้อาศรมของ
พระเวสสันดร

ชุกคิดว่าพระนางมัทรีนั้นเป็นหญิง คงทำพระทัยไม่ได้หากต้อง
สละเลือดในอกให้เป็นทาน และคงจะขัดขวางเป็นแน่ จึงนอนพักรอวัน
ใหม่ให้พระนางมัทรีออกจากอาศรมไปก่อนจึงค่อยไปทูลขอพระเวสสันดร

ใกล้รุ่งคื่นนั้น พระนางมัทรีทรงพระสุบินว่า มีชายผิวดำกักขะ
คนหนึ่งมาควักเอาพระเนตรทั้งคู่ ตัดพระพาหาทั้งสอง และยังแหวกควัก
เอาพระหทัยของพระนางไปด้วย พระนางตกพระทัยตื่นบรรทมรีบไปเฝ้า
พระเวสสันดรกราบทูลฝันร้ายให้ฟัง

พระเวสสันดรสดับแล้วรู้ว่าฝันนี้เป็นนิมิตว่าจะมียาจกมาขอ
พระโอรสและธิดาไปเป็นทาน พระองค์จึงปลอมพระนางมัทรีให้
คล้ายกังวลใจแล้วให้พระนางกลับไป ฟ่ำสว่างแล้ว พระนางมัทรีทำกิจที่
ควรทำเสร็จ แต่ใจยังไม่คลายกังวลถึงความฝัน จึงเรียกพระชาลีและพระ

กัณหาสมาคมกอด แล้วพาทั้งสองไปฝากพระเวสสันดร กำชับพระเวสสันดร ให้ดูแลสองพระองค์ให้ดี แล้วพระนางก็เข้าป่าหาผลตามปกติ

ชูชกเมื่อเห็นพระนางมัทรีเสด็จไปป่าแล้วจึงออกจากที่ซ่อน เข้าไปเฝ้าพระเวสสันดร ขอพระโอรสชาลีและพระธิดากัณหาความว่า “ห้วงน้ำซึ่งเต็มเปี่ยมตลอดเวลา ย่อมไม่เหือดแห้ง ฉันทิ พระองค์มีพระหฤทัยเต็มเปี่ยมด้วยศรัทธา ฉันทิ ข้าพระองค์มาเพื่อทูลขอพระโอรส พระธิดากับพระองค์ ขอพระองค์โปรดพระราชทานพระโอรสพระธิดา แก่ข้าพระองค์ผู้ทูลขอเถิด”

พระเวสสันดรเมื่อได้ทรงสดับคำขอของชูชกแล้วก็เกิดปิตินดี ตรัสว่า “ดูก่อนพราหมณ์ เรายกให้ ไม่หวั่นไหว ท่านจงเป็นใหญ่ในเด็กน้อยทั้งสอง นำไปเถิด”

ฝ่ายพระชาลีและพระกัณหาเห็นชูชกมีลักษณะอัปลักษณ์ กิริยาหยาบจึงหวาดกลัว หนีไปหลบยังสระบัว พระเวสสันดรเห็นรอยเท้าของโอรสและธิดาจึงเดินตามรอยไป ทรงกล่าวแก่พระชาลีว่า “ดูก่อนพ่อชาลี พระลูกรัก พ่อจงมา จงเพิ่มพูนบารมีของพ่อให้เต็ม จงช่วยโสรัจสรงหทัยของพ่อให้เย็นฉ่ำ จงทำตามคำของพ่อ ขอเจ้าทั้งสองจงเป็นดั่งยานนาวาของพ่อ ไม่หวั่นไหวต่อสาคร คือภพ พ่อจักข้ามฝั่ง คือ ขาติ จักยังมนุษย์ทั้งเทวดาให้ข้ามด้วย”

พระชาลีได้ทรงสดับพระดำรัสของพระราชบิดา จึงทรงคิดว่า ตาพราหมณ์จงทำเราตามใจชอบเถิด เราจักไม่ต้อตึงต่อพระราชบิดาจึงไพล่พระเศียรแหวกใบบัวออกเสด็จขึ้นจากน้ำ หมอบแทบพระบาทเบื้องขวา ทรงก้มแสง

พระเวสสันดรตรัสเรียกพระกัณหาบ้างว่า “ดูก่อนแม่กัณหาธิดารัก แม่จงมา จงเพิ่มพูนทานบารมีที่รักของพ่อ จงช่วยโสรัจสรงหทัยของพ่อให้เย็นฉ่ำ จงทำตามคำของพ่อ ขอเจ้าทั้งสองจงเป็นดั่งยานนาวาของพ่อ

**ไม่หวั่นไหวต่อสาคร คือภพ พ่ोजักข้ามฝั่ง คือชาติ จักยกขึ้นซึ่งมนุษย์
ทั้งเทวดาด้วย”**

พระกัณหาได้ทรงสดับพระดำรัสของพระราชบิดา จึงทรงคิดว่า
เรายังไม่ต้องถึงต่อพระราชบิดา จึงเสด็จขึ้นจากน้ำเหมือนกัน หมอบแทบ
พระบาทเบื้องซ้าย กอดข้อพระบาทไว้มั่นทรงกันแสง

พระเวสสันดรตรัสบอกตาพราหมณ์เผ่าว่าหากมีใครต้องการไถ่ตัว
สองกุมาร พระองค์ตั้งค่าตัวพระโอรสชาติเป็นทองคำพัน ๑,๐๐๐ ตำลึง ส่วน
พระกัณหาเป็นค่าตัวเป็นทองคำ ๑๐๐ ตำลึง พร้อมทาส ทาสี ช่าง ม้า และ
โค อย่างละ ๑๐๐ ตรัสแล้วพระเวสสันดรก็จึงหัตถ์สองกุมารพามามอบให้
ชูชก ทรงหลังสินทกรวดน้ำตรัสว่า **“โอรสและธิดาทั้งสอง เราจะไม่รัก
ก็หาไม่ได้ แต่พระสัพพัญญุตญาณยอมเป็นที่รักยิ่งกว่าโอรสและธิดากว่า
ร้อยเท่าพันเท่าแสนเท่า เราจึงตั้งใจให้เป็นมหากาน”**

ตรัสแล้วปฐพีก็สั่นไหวไปถึงพรหมโลก

ชูชกผู้มีใจทราม รับสองกุมารแล้วก็หาเอาวัลย์มามัดมือพระชาติ
และพระกัณหา ใช้ไม้ใหญ่บิดอย่างโหดร้ายหมายกำราบบังคับสองกุมาร
ให้เดินไป พระชาติและพระกัณหาถูกชูชกตีจนผิวกายแตกเลือดไหล ร้องให้
คร่ำครวญน่าสงสาร กราบทูลพระเวสสันดรขอให้สงสารอย่าประจานลูกให้
ชูชกเผาผู้นี้เลย พลังตัดพ้อน้อยใจว่า **“ผู้ใดไม่มีมารดาของตน ผู้นั้นเหมือน
ไม่มีทั้งบิดามารดา เน่น้องกัณหา มาเถิด เราจักตายด้วยกันอยู่ไปก็ไม่มี
ประโยชน์ พระบิดาได้ประทานเราทั้งสองแก่พราหมณ์ผู้แสวงหาทรัพย์ แก่
ร้ายกาจเหลือเกิน แก่ที่เราทั้งสองเหมือนนายโคบาลตีฝูงโค”**

กาลนั้น พระเวสสันดรทรงมีความเศร้าโศกเป็นกำลัง พระทัยทุกข์
ด้วยความเร่าร้อนโกรธแค้น ความอาลัยห่วงใยก็ประดังเต็มกำลังไม่สามารถ
จะกลั้นความสงสารพระโอรสและพระธิดาได้ น้ำพระเนตรนองหน้าจึงต้อง
หลีกปลีกตัวเข้าอาศรมร้องไห้กรรแสงคร่ำครวญต่ออย่างน่าสงสาร

พระองค์ทรงชำเลื่องแลดูพระโอรสพระธิดาเป็นพัก ๆ ทรงเจ็บ
 แค้นตพราหมณ์เฒ่าซุกกว่าไยต้องทำร้ายเด็กน้อยผู้ไม่มีพิษภัยหรือแม่
 จะตอบได้ทำอันตรายใด ๆ ใจหนึ่งคิดแค้นอยากตามไปชิงพระโอรสพระ
 ธิดากลับคืนแล้วฆ่าพราหมณ์นั้นเสีย แต่สุดท้ายก็ทรงชนะความโกรธด้วย
 ปัญญา เห็นเหตุแห่งทุกข์ทั้งมวลว่า ทุกข์เห็นปานนี้เกิดเพราะ โทษแห่ง
 ความเส่นหา หาใช่เพราะเหตุการณ์อื่นไม่ เพราะฉะนั้น ควรเราเป็นผู้มี
 จิตมรยัสถ์วางอารมณ์เป็นกลาง อย่าทำความเส่นหา ทรงดำริฉะนี้แล้ว
 ทรงบรรเทาความโศกเห็นปานนั้นเสีย ด้วยกำลังพระญาณของพระองค์
 ประทับนั่งกลับคืนพระอาการเป็นปกติ

ฝ่ายพระนางมัทรีที่ไปหาผลาผลอยู่ในป่า นอกจากกลางคืนจะ
 ฝันร้ายแล้วกลางวันยังได้พบลางร้ายต่าง ๆ นานา ทรงเขม่นพระเนตร
 ตลอดทั้งวันทำให้ร้อนพระทัยเป็นห้วงโอรสและธิดาทั้งสอง เมื่อเก็บผลไม้
 ได้พอแล้วจึงรีบร้อนเดินกลับอาศรม แต่ท้าวสักกเทวราชใช้ให้เทวดามาขัด
 ขวางมิให้พระนางกลับอาศรมด้วยเกรงพระนางจะกลับมาขัดขวางมหาทาน
 ใหญ่ จึงทรงให้เทวดาจำแลงกายเป็นสัตว์ร้ายสามตัว คือ ราชสีห์ เสือโคร่ง
 และเสือเหลือง มาขวางทางไว้ จนเย็นค่ำจึงเปิดทางให้

พระนางมัทรีกลับไปถึงอาศรม ไม่เห็นโอรสและธิดาออกมารับ
 เหมือนทุกวันที่รู้ว่าคงจะมีอันตรายแก่โอรสและธิดาทั้งสองเป็นแน่ จึงรีบ
 เข้าไปทูลถามพระเวสสันดร แต่พระเวสสันดรทรงนั่งเฝ้าไม่ตรัสอะไรเลย

พระนางมัทรีทรงกรรแสง เที่ยวตามหาพระชาลีและพระกัณหาไป
 ทุกแห่งที่ทั้งสองพระองค์เคยไปเที่ยวเล่นแต่ไม่พบ ทรงรำไห้กลับมาถาม
 พระเวสสันดรอีก แต่พระเวสสันดรก็ทรงนั่งเฝ้าบอญเหมือนเดิม

พระนางมัทรีกราบทูลว่า “การที่พระองค์ไม่ตรัสกะหม่อมฉันนี้
 เป็นทุกข์ยิ่ง การที่วันนี้หม่อมฉันไม่เห็นชาลี และกัณหาขิณาลูกรักทั้งสอง
 นั้น เหมือนแผลที่ถูกแทงด้วยลูกศร การไม่เห็นลูกทั้งสอง และพระองค์ไม่
 ตรัสกะหม่อมฉัน นี่เป็นทุกข์ซ้ำสอง เหมือนลูกศรแทงหทัยของหม่อมฉัน

ข้าแต่พระราชาบุตร วันนี้ถ้าพระองค์ไม่ตรัสกะหม่อมฉันตลอดราตรีนี้ พรุ่งนี้เช้า ชะรอยพระองค์จะได้ทอดพระเนตรเห็นหม่อมฉันปราศจากชีวิตตายเสียแล้ว”

พระนางมัทรีสะอื้นให้ทูลถามพระสวามีแต่ก็ไม่ได้รับคำตอบเพราะตั้งใจรอคอยจึงหวั่นบอกรักที่เหมาะสม ฝ่ายพระนางมัทรีเมื่อไม่รู้จะทำอย่างไรก็เที่ยวตามหาพระโอรสและพระธิดาไปทั่วตลอดทั้งราตรี จนรุ่งเช้าแสงทอง تابขอบฟ้าแล้วก็ยังหาไม่พบจึงกลับมาหาพระเวสสันดร พระนางกรรแสงให้จนสิ้นสติไปด้วยความเหนื่อยและเสียพระทัยที่แทบหาพระสวามี

พระเวสสันดรเห็นดังนั้นก็ตกพระทัยตัวสั่นคิดว่าพระนางมัทรีสิ้นพระชนม์ด้วยความเศร้าโศกเสียใจอย่างหนัก แต่ต่อมาก็ตั้งสติจับพระกายพระนางดูว่ายังอุ่นจึงรู้ว่ายังมีพระชนม์อยู่ แม้มิได้ทรงถูกต้องพระกายตลอด ๗ เดือน แต่ไม่อาจจะทรงกำหนดความเป็นบรรพชิตอยู่ได้ เพราะความโศกมีกำลัง มีพระนัยนาเต็มไปด้วยพระอัสสุชล ซ้อนพระเศียรของพระนางเจ้าขึ้นวางไว้บนพระเพลา พรหมด้วยน้ำ ลูบพระพักตร์และที่ตรงพระหทัย

เมื่อพระนางมัทรีฟื้นสติ ทรงยับยั้งสติไว้ได้บ้างแล้วจึงทูลถามว่า “พระโอรสและพระธิดาของหม่อมฉันไปไหน” พระเวสสันดรพิจารณาว่าพระชายามีพระทัยสงบลงพอจะรับฟังความจริงได้ จึงตรัสตอบว่า “เมื่อวานนี้ระหว่างที่เธอไปหาผลผลไม้ มีพราหมณ์เฒ่ามาขอโอรสธิดาของเราไปเป็นทาส เราจึงให้สองกุมารนั้นเป็นทานไปแล้ว”

พระนางมัทรีใจหาย ทรงตัดพ้อพระเวสสันดรว่า “พระองค์ทรงรู้อยู่ว่าโอรสและธิดาหม่อมฉันไปไหน แต่พระองค์กลับไม่ยอมบอก ปล่อยให้หม่อมฉันหัวใจแทบสลายเป็นห่วงลูก หม่อมฉันร่ำให้ตามหาลูกตลอดราตรี จนเลือดในกายกลั่นเป็นน้ำตาแทบจะหมดกาย”

พระเวสสันดรตรัสว่า “ดูกรมัทรี เราเองเป็นชายให้ลูกเป็นทนาย กลืนน้ำตาไว้ไม่ได้ หัวใจเราแทบแหลกสลายเมื่อเห็นลูกเดินจากไป ส่วนเธอเป็นหญิงมีใจละเอียดอ่อน หากบอกเธอเสียตั้งแต่แรกเธอคงไม่อาจล้น ความโศกไว้ได้ ดวงหทัยเธออาจจะแตกสลาย เราจึงจำอดกลืนไว้ไม่ยอม บอกตลอดราตรี บัดนี้เราเห็นเธอพอสร้างโคกแล้วจึงได้บอก

ดูกรมัทรี เราทั้งสองจะไม่รักโอรสธิดาก็หาไม่ เมื่อเราบริจาควโอรส และธิดาเป็นทนายไปแล้วก็ขออย่าได้ห่วงกังวลไปอีกเลย

ดูก่อนมัทรี เธอจงอนุโมทนาปิยบุตรทนาย อันเป็นอุดมทนายของฉัน”

พระนางมัทรีทูลว่า “ข้าแต่สมมติเทพ หม่อมฉันขออนุโมทนา ปิยบุตรทนายอันอุดมของพระองค์ พระองค์ทรงบริจาบทานแล้ว จงยังพระหฤทัยให้เลื่อมใส ขอจงทรงบำเพ็ญทานให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไปเถิด”

ฝ่ายท้าวสักกเทวราชเห็นพระเวสสันดรบริจาควบุตรเป็นมหาทาน แล้วดำริว่า วานนี้มิคนชั่วเข้ามาขอโอรสและธิดาไปเป็นทาส วันต่อไปก็อาจจะมีใครมาขอพระนางมัทรีไปอีก แล้วพระองค์จะต้องอยู่ป้าผู้เดียวลำพัง ขาดคนดูแล ดำริดังนั้นแล้ว ท้าวสักกเทวราชจึงจำแลงกายเป็นพราหมณ์ ไปขอพระนางมัทรีจากพระเวสสันดร

ฝ่ายพระเวสสันดรมิได้ตรัสว่า เมื่อวานนี้ อาตมาได้ให้บุตรบุตรแก่พราหมณ์ไปแล้ว อาตมาจะต้องอยู่ในป่ารูปเดียวเท่านั้น จักให้มัทรีแก่ท่านได้อย่างไร กลับยังทรงมีพระทัยมั่นคงในการให้และสละ ตรัสว่า “ดูก่อนพราหมณ์ อาตมาให้สิ่งที่ท่านขอต่ออาตมา อาตมาไม่หวั่นหวาด ไม่มีสิ่งใดแฝงเร้นอยู่ในใจ อาตมายินดีในทานยิ่ง”

ตรัสแล้วทรงจับพระกรพระนางมัทรีมาร่วมหลังสีนทกกรวดน้ำลงในมือพราหมณ์พระราชทานพระนางมัทรีให้ ทรงทอดพระเนตรดูพระนางมัทรีด้วยความรัก ตรัสว่า “เราให้เธอเป็นทนายเพราะเกลียดชังเธอก็หาไม่ เธอนั้นเป็นที่รักยิ่งของเรา นารีใดในโลกนี้ที่เรารักแม้เพียงส่วน

เลี้ยวของเธอนั้นไม่มีเลย แต่พระโพธิญาณนั้นเป็นที่รักของเรายิ่งกว่า และเป็นประโยชน์แก่สรรพสัตว์ทั่วทั้งหล้า เราจึงยอมสละเธออันเป็นที่รักให้เป็นทาน”

ลำดับนั้น มหาปฐพีก็สั่นไหวไปถึงพรหมโลกดังกาลก่อน

ในกาลนั้น พระนางมัทรีผู้มีดวงหทัยอันประเสริฐ มิได้ทรงทำ พระพักตร์กริ้วพระภัสสรา ไม่ทรงกรรแสง ทรงทอดพระเนตรดูพระสวามี ทรงเข้าพระทัยพระสวามีว่าพระองค์นั้นทรงกระทำการสิ่งประเสริฐ พระนาง กราบทูลว่า “หม่อมฉันเป็นเทวีของพระองค์ พระองค์ทรงเป็นใหญ่ใน หม่อมฉัน หากพระองค์ต้องการทรัพย์ก็พึงขายหม่อมฉัน หากต้องการ เนื้อก็พึงฆ่าหม่อมฉัน หากพระองค์ปรารถนาจะประทานหม่อมฉันแก่ ผู้ใดก็พึงประทานแก่ผู้นั้น พระองค์จงกระทำการสิ่งที่ทรงชอบพระทัยเถิด หม่อมฉันไม่โกรธพระองค์เลย”

ท้าวสักกเทวราชทรงทราบอัธยาศัยอันประณีตของกษัตริย์ทั้งสอง จึงทรงอนุโมทนาและชมเชยสองกษัตริย์ว่า “ข้าศึกทั้งปวง ทั้งที่เป็นของ ทัพย์และของมนุษย์ พระองค์ทั้งสองทรงชนะแล้ว

ปฐพีบันลือลั่นเสียงสาธุการก้องไปถึงสวรรค์ชั้นไตรทิพย์ สายฟ้า ก็แวววาบไปโดยรอบ เสียงโกลาหลนั้นปรากฏ ดังหนึ่งเสียงภูเขาล่ม ทลาย เทพนิกายทั้งสอง คือนารทะและปัพพตะเหล่านั้น ย่อมอนุโมทนา แก่สองกษัตริย์นั้น พระอินทร์ พระพรหม พระขบาบดี พระโสม พระยม และพระเวสสุวัณมหาราช เทพเจ้าทั้งหมดย่อมอนุโมทนาว่า

พระองค์ทรงทำกิจที่ทำได้ยากแท้ เพราะความที่เหล่าผู้ให้ทาน ให้ด้วยยาก เพราะความที่เหล่าผู้ทำบุญกรรมทำด้วยยาก อสัตบุรุษทั้งหลายทำตามไม่ได้ ธรรมของสัตบุรุษทั้งหลาย อันอสัตบุรุษทั้งหลาย นำไปยาก เหตุฉะนั้น คติภูมิที่ไปจากโลกนี้ของสัตบุรุษและอสัตบุรุษทั้งหลายต่างกัน อสัตบุรุษทั้งหลายย่อมไปสู่นรก สัตบุรุษทั้งหลายมีสวรรค์

เป็นที่ไปในเบื้องหน้า

ข้อที่พระองค์ เมื่อเสด็จประทับแรมอยู่ในป่า ได้พระราชทาน
กุมารกุมารีและพระมเหสีนี้ นับว่าเป็นพรหมยานอันสัมฤทธิ์แล้วแต่
พระองค์ เพราะจะมีต้องเสด็จไปในอบายภูมิ ขอพระกุศลทานอันนั้น จง
อำนวยการวิบากสมบัติแด่พระองค์ในสวรรค์เกิด”

ท้าวสักกเทวราชทรงอนุโมทนาแด่พระเวสสันดรอย่างนี้แล้ว ทรง
ดำริว่า บัดนี้ ควรที่เราจะไม่ชักช้าในที่นี้ ควรถวายคืนพระนางมัทรีแด่พระ
เวสสันดร แล้วกลับไป ทรงดำริดังนี้ แล้วตรัสว่า

“ข้าพระองค์ขอถวายพระนางมัทรีพระมเหสีผู้งามทั่วสรรพางค์
คืนแด่พระองค์ผู้เจริญ เพราะพระองค์มีพระฉันทะอัธยาศัย เสมอด้วย
พระนางมัทรี และพระนางมัทรีก็ทรงมีพระฉันทะอัธยาศัย เสมอด้วย
พระองค์ผู้พระสวามี น้ำนมและสังข์มีสีเสมอเหมือนกัน ฉันทะ พระองค์
และพระนางมัทรี ก็มีพระมนัสเจตนาเสมอเหมือนกัน ฉันทะ

พระองค์ทั้งสองเป็นขัตติยชาติ สมบูรณ์ด้วยพระวงศ์ เกิดดีแล้ว
แต่ถูกพระมารดาพระบิดา เนรเทศให้เสด็จมารอนแรมอยู่ ณ อาศรม
ในราวไพรนี้ ขอพระองค์ เมื่อทรงบำเพ็ญทานต่อ ๆ ไป พึงบำเพ็ญบุญ
กุศล ตามสมควรเถิด

หม่อมฉันคือท้าวสักกะจอมเทพมาสู่สำนักของพระองค์ หม่อมฉัน
ขอถวายพระพร ๘ ประการ ขอให้พระองค์ทรงเลือกเอาพรตามอัธยาศัย
เถิด”

พระเวสสันดรจึงตรัสขอพร ๘ ประการ คือ

๑. ขอให้ได้กลับคืนพระนคร และได้ครองกรุงสิหิ

๒. เมื่อขึ้นครองกรุงสิหิแล้ว ขอให้ได้ช่วยให้พ้นจากการถูก
ประหาร

๓. ขอให้ได้เป็นที่พึงของพลเมืองในการเลี้ยงชีพ
๔. ขอให้ไม่ตกอยู่ในอำนาจของสตรี ขอให้ร้นรมย์อยู่แต่มเหสีของตน
๕. ขอให้บุตรมีอายุยืน และได้ครองแผ่นดินโดยธรรม
๖. ขอให้ทิพย์อาหารปรากฏมีในนคร
๗. ขอให้ได้รับบริจาคทาน โดยทรัพย์สมบัติไม่หมดสิ้นไป
๘. เมื่อพ้นจากอภัพนี้แล้ว ขอให้ได้ไปสู่สวรรค์ชั้นดุสิต เมื่อจุติจากชั้นดุสิตนั้นมาเป็นมนุษย์แล้ว ขอให้ได้บรรลुพระโพธิญาณ

ท้าวสักกเทวราชทรงประทานพรแก่พระเวสสันดร แล้วเสด็จกลับ
เทวโลก

ฝ่ายชูชกพาพระชาลีและพระกัณหาเดินทางกลับกาลิงครัฐ ยาม
กลางคืนตาเฒ่าใจทราหมณีสตรั้ยขึ้นปอนอนบนคาบไม้ ปล่อยให้
กุมารและกุมารีนอนอยู่โคนต้น เทวดานางฟ้าส่งสารจึงแปลงกายเป็นพระ
เวสสันดรและพระนางมัทรีมาคอยดูแล ครั้นยามเช้าก็หายไป

เมื่อเดินทางมาถึงทางแยก เทวดาได้ดลใจให้ชูชกเดินหลงไปทาง
กรุงสีพี เมื่อถึงกรุงสีพี พระเจ้าสญชัยทอดพระเนตรเห็นพระชาลีและพระ
กัณหาแต่ไกล จึงให้อำมาตย์มาพาไปเข้าเฝ้าเพื่อตรัสซักถามเรื่องราว

พระเจ้าสญชัยเรียกพระชาลีและพระกัณหาให้เข้าไปหา แต่ทั้งสอง
กราบทูลว่าบัดนี้หม่อมฉันเป็นทาสพราหมณ์เฒ่าแล้ว ไม่ใช่พระราชนัดดา
ของพระองค์ จึงไม่อาจเข้าไปหาพระองค์ได้ พระเจ้าสญชัยจึงได้เฝ้าตัวพระ
ราชนัดดาทั้งสองตามราคาที่พระเวสสันดรทรงตั้งไว้

ชูชกได้รับพระราชทานค่าไถ่ก็กลายเป็นเศรษฐีในพริบตา มี
ปราสาท ๗ ชั้น มีข้าทาสบริวาร มีอาหารเลิศรส ตาเฒ่าไม่เคยลิ้มรสอาหาร
เช่นนี้มาก่อนจึงเพลินกินไปมากจนท้องแตกตาย

ฝ่ายพระเจ้าสญชัยและชาวพระนครคิดได้ว่า พระเวสสันดรถูก

เนรเทศไปอยู่ป่าโดยไม่มีคามผิด พระเวสสันดรนั้นทรงมีพระทัยในการให้ทานเป็นอย่งยิ่ง แม้โอรสและธิดาทั้งสองยังยอมสละเป็นทานได้ บัดนี้ควรรับพระเวสสันดรกลับนครได้แล้ว พระองค์จึงรับสั่งให้จัดขบวนทัพใหญ่โตให้พระชาลีนำทางไปรับพระเวสสันดรที่เขาวงกต

เมื่อ ๖ กษัตริย์ คือ พระเจ้าสญชัย พระนางผุสดี พระเวสสันดร พระนางมัทรี พระชาลี และพระกัณหา มาพบหน้ากันที่เขาวงกต ทั้งหมดดีใจจนถึงวิสัญญีภาพไปหมด ท้าวสักกเทวราชจึงบันดาลให้ฝนโบกขรพรรษตกลงมา ฝนนั้นใครอยากให้เป็นก็เปียก ใครไม่อยากให้เป็นก็ไม่เปียก กษัตริย์ทั้ง ๖ พระองค์จึงกลับพินคินสติขึ้นมา

พระเวสสันดรเสด็จกลับสี่พีพร้อมพระญาติ กลับขึ้นบัลลังก์เป็นกษัตริย์สี่พีอีกครั้ง พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ที่ทรงทศพิธราชธรรม ทรงให้ทานตลอดชีวิต และยึดมั่นในพระนางมัทรีแต่เพียงผู้เดียวตามที่ขอพรท้าวสักกเทวราชไว้ เมื่อสิ้นพระชนม์แล้วทั้งสองพระองค์ก็ไปอุบัติในดุสิตสวรรค์

เจ้าชายสิทธัตถะและพระนางยโสธรา นางแก้วคู่บารมี

จาก พุทธประวัติ

<http://84000.org/tipitaka/picture/f00.html>

จำเนียรกาลผ่านมาไกลแสนไกล นับตั้งแต่วันที่สุเมธดาพราหมณ์ อธิฐานช่วยสุเมธดาบสสร้างสมบารมี ทั้งสองก็เวียนเกิดเวียนตายไม่อาจนับชาติได้ มีพบ มีพลัดพราก มีสมหวัง มีผิดหวัง มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ มีสรรเสริญ มีนินทา มีสุข และมีทุกข์ ยากที่ใครจะไม่เบื่อหน่าย แต่ยั้งนานทั้งสองก็ยังมิเสื่อมอกัน มีปัญญาเสมอกัน ยิ่งมั่นคง ไม่หวั่นไหว ร่วมฝ่าฟันสร้างสมบารมีด้วยกันอย่างไม่ย่อท้อ ไม่เบื่อหน่าย นับเป็นเวลาถึง ๔ อสงไขยกับเศษแสนมหากัป

ในชาติอันเป็นที่สุด เทวดาอาราธนาพระโพธิสัตว์จากดุสิตสวรรค์ โดยมีพระนางโยสธราติดตามาอุบัติพร้อมกัน พระนางโยสธรามากเกิดเป็นเจ้าหญิงราชธิดาของพระเจ้าสุปปพุทธะแห่งกรุงเทวทหะกับพระนางอมิตาเทวี เป็นขัตติยนารีในโกถียวงศ์ ส่วนพระโพธิสัตว์เกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ โอรสของพระเจ้าสุทโธทนะกับพระนางมายาเทวีแห่งกรุงกบิลพัสดุ์ อยู่ในศากยวงศ์ซึ่งอยู่อีกฟากฝั่งของแม่น้ำโรหิณี มีพระนางโคตมีมาตุจฉาเป็นพระมารดาเลี้ยงเพราะพระมารดามายาตัววันทิวคงคไปตั้งแต่พระองค์มีพระชนมายุเพียง ๗ วัน

เจ้าหญิงโยสธราเป็นราชธิดาที่งามเลิศในแผ่นดิน มีพระฉวีวรรณเปล่งปลั่งเรืองรองดังทองคำเปลว บางทีจึงเรียกว่า พิมพา โยสธราพิมพา ภัททา และภัททากัจจนา เมื่อพระชนมายุได้ ๑๖ พรรษา พระเจ้าสุปปพุทธะและพระนางอมิตาเทวีจะจัดพิธีให้พระธิดาเลือกคู่ แต่ด้วยอำนาจบุพเพสันนิวาสเจ้าหญิงโยสธรากราบทูลว่าไม่จำเป็นต้องจัดพิธีเลือกคู่ เธอจะอภิเษกสมรสกับเจ้าชายสิทธัตถะแห่งศากยวงศ์ ดำรงราชประเพณีที่สองตระกูล คือ ศากยะและโกถียะเคยอภิเษกสมรสกันมาหลายชั่วอายุคน ตัวอย่างเช่น พระนางอมิตานั้นทรงเป็นศากยวงศ์ชนิษฐาของพระเจ้าสุทโธทนะ แต่มาอภิเษกสมรสกับพระเจ้าสุปปพุทธะแห่งโกถียวงศ์ ขณะที่พระนางมายากับพระนางโคตมีซึ่งเป็นโกถียวงศ์ชนิษฐาของพระเจ้าสุปปพุทธะก็ไปอภิเษกสมรสกับพระเจ้าสุทโธทนะแห่งศากยวงศ์ เป็นต้น เจ้าหญิงโยสธรากราบทูลพระมารดาว่า

“หม่อมฉันได้ยินเสียงเล่าลือว่า เจ้าชายสิทธัตถะเมื่ออยู่ในสภาภิษัตริย์แห่งศากยวงศ์ พระองค์ทรงเป็นเชื้อพระวงศ์หนุ่มที่ทรงพระปรีชาสามารถมากที่สุดในสภา ความรู้ความสามารถของพระองค์เปรียบได้ดั่งอาจารย์ผู้เฒ่า อีกทั้งทรงเป็นผู้นำและมีน้ำพระทัยโอบอ้อมอารีอาณาประชาราษฎร์ บุรุษเช่นนี้ย่อมเป็นที่พึงแก่หม่อมฉัน อาณาประชาราษฎร์ และทรงเป็นนายของโลกได้”

ราชวงศ์ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบการตัดสินใจของเจ้าหญิงโยธรา แต่ด้วยเหตุที่เจ้าหญิงโยธราไม่มีสิริโฉมงดงามมาก เชื่อพระวงศ์หนุ่มล้วนหมายปองอยากได้เป็นชายา อีกทั้งยังเป็นราชธิดาภคินีที่บรรดาเชื้อพระวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ปรารถนาอยากได้เป็นสุณิสาเพื่อยกฐานะราชวงศ์ของตนให้สูงขึ้น เพื่อวันหน้าโอรสของตนจะได้มีโอกาสขึ้นครองบัลลังก์กษัตริย์กบิลพัสดุ์ต่อจากพระเจ้าสุทโธทนะ บรรดาพระประยูรญาติชั้นผู้ใหญ่ที่มีโอรสจึงคัดค้าน อ้างว่าเจ้าชายสิทธัตถะไม่เคยเรียนศิลปวิทยาอะไรเลย ควรให้เจ้าชายสิทธัตถะแสดงฝีมือให้เป็นที่ประจักษ์เพื่อหาโอกาสให้โอรสของตนได้ร่วมประลองด้วย

พระเจ้าสุทโธทนะพระราชบิดาและพระนางโคตมีพระมาตุจฉาทั้งสองพระองค์ทรงหนักพระทัยว่าเจ้าชายสิทธัตถะไม่เคยร่ำเรียนศิลปวิทยาจริง แต่เจ้าชายสิทธัตถะกราบทูลว่า “ข้าพระองค์ไม่มีกิจในการศึกษา ศิลปะ ข้าพระองค์เจนจบสรรพวิชาในโลกนี้แล้วทั้งหมดด้วยตัวเอง ไม่มีครูคนไหนมีความรู้เท่าข้าพระองค์อีกแล้ว ขอให้พระบิดาติกลองประกาศให้พระญาติและชาวพระนครมาดูการแสดงศิลปะของข้าพระองค์ในอีก ๗ วันข้างหน้าเถิด”

พระเจ้าสุทโธทนะทรงเชื่อมั่นในพระโอรส เพราะเมื่อวันเฉลิมพระนามนั้นโหราจารย์ ๘ คนได้เคยทำนายไว้แล้วว่าหากเจ้าชายสิทธัตถะขึ้นครองแผ่นดินเมื่อไรจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ พระองค์จึงรับสั่งให้ราชบุรุษไปป่าวประกาศการแสดงศิลปวิทยาในอีก ๗ วันข้างหน้า

การแสดงศิลปวิทยาของเจ้าชายสิทธัตถะจัดขึ้นที่พระลานหลวง มีหมู่พระประยูรญาติและมหาชนจำนวนมากมารอดูจนเต็มพระลาน เจ้าชายสิทธัตถะได้ประลองฝีมือเชิงธนูกับนายขมังธนู ทรงเอาชนะนายขมังธนูได้หมดทั้งเรื่องการแข่งขันยิงเร็วดังสายฟ้า แข่งยิงเป้าเล็กเท่าปลายขนหางสัตว์ แข่งยิงลูกศรปะทะกัน แข่งยิงเป้าโดยฟังจากเสียง และแข่งยิงตามลูกศร อีกทั้งทรงแสดงพลกำลังด้วยการยิงศรทะลุแผ่นไม้สะแกหนา

๘ นิ้ว แผ่นไม้ประดู่ ๔ นิ้ว แผ่นทองแดง ๒ นิ้ว แผ่นเหล็ก ๑ นิ้ว ทรงแสดงความเที่ยงตรงด้วยการยิงแผ่นกระดาน ๑๐๐ ครั้งให้ครีบก่ต่อนึ่งงกันจนเห็นเป็นเส้น เป็นต้น ครั้นแสดงศิลปะเหล่านี้แล้วก็เชิญชวนเชื้อพระวงศ์อื่นให้มาร่วมประลองกัน แต่ไม่มีใครกล้าประลองด้วย เจ้าชายสิทธัตถะจึงแสดงศิลปะอย่างอื่นที่ไม่มีใครทำได้อีกแม้แต่ระดับอาจารย์ได้แก่ ศิลปะชื้อจักกวิทธ สรลัญฐิ สรรชชุ สรวณิ สรปาสาทะ สรมณทปะ สรโสปานะ สรมณทละ สรปการะ สรวณะ สรโปกขรณิ สรปทุมะ สรบุปะมะ สรวัสสะ เป็นต้น

จบการแสดงศิลปะโดยไม่มีผู้ใดติดใจสงสัย รวมทั้งบรรดาพระประยูรญาติก็หมดข้ออ้าง เจ้าชายสิทธัตถะจึงได้อภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงยโสธรา ขณะทีศากยวงศ์อื่น ๆ เชื่อว่าวันหน้าเจ้าชายสิทธัตถะจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิแน่ จึงนำธิดามาถวายเป็นชายา ๑๘,๐๐๐ พร้อมสตรีบาทบริจาริกาอีก ๔๐,๐๐๐ โดยมีพระนางยโสธราเป็นเทวีใหญ่เหนือสตรีทั้งมวล

เจ้าชายสิทธัตถะและพระนางยโสธราเกษมสำราญอยู่ในปราสาท ๓ ฤดู ทีพระเจ้าสุทโธทนะทรงสร้างให้เพื่อผูกใจเจ้าชายสิทธัตถะไว้ให้ครองเรือน ทรงหวังว่าเจ้าชายสิทธัตถะจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ไม่ประสงค์จะให้เจ้าชายออกบวช เพราะแม้ ๘ พราหมณ์ส่วนใหญ่จะทำนายเป็นสองสถานว่า หากเจ้าชายสิทธัตถะครองราชสมบัติจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิปกครองทวีปใหญ่ทั้งสี่ และหากออกบวชจะเป็นมหาศาสดาของโลก แต่โหราจารย์อาวุโสทำนายว่าโกณฑัญญะผู้เจนจบในวิชาลักษณะมนต์มากที่สุดกลับทำนายเพียงสถานเดียวว่าเจ้าชายสิทธัตถะจะทิ้งเรือนออกบวชเป็นมหาศาสดาของโลกเท่านั้น

เจ้าชายสิทธัตถะทรงปฏิบัติหน้าที่ในศากยสภา และเสด็จออกเยี่ยมเยียนอาณาประชาราษฎรอย่างสม่ำเสมอ เมื่อทรงเหน็ดเหนื่อยกลับมา

ปราสาท ๓ ถดู พระนางยโสธราภีจะนำหม่อนริมาปรนนิบัติพระภัสดา จัดหม่อนริมาพ้อนรำและขับกล่อมบรรเลงให้เกษมสำราญคลายความเครียดจากการงาน เป็นเวลาถึง ๑๔ ปีพระนางยโสธราจึงทรงพระครรภ์

ในขณะนั้นเกิดเหตุการณ์ตึงเครียดระหว่างกบิลพัสดุ์กับเทวทหะ เพราะทั้งสองนครทำเกษตรกรรม ต่างฝ่ายต่างทดน้ำจากแม่น้ำโรหิณีขึ้นมาให้น้ำข้าว แต่ปีนั้นน้ำน้อยไม่พอใช้ กบิลพัสดุ์จึงขอให้เทวทหะหยุดทำนา ฝ่ายเทวทหะก็ขอร้องให้กบิลพัสดุ์หยุดทำนาเหมือนกัน ทั้งสองฝ่ายต่างไม่ยอมถอยให้กัน ศากยสภาพิจารณาว่าเรื่องน้ำเป็นปัญหาเรื้อรังมาหลายสมัย ปีไหนน้ำมากเรื่องก็สงบ แต่ปีไหนน้ำน้อยจะมีเรื่องกระทบกระทั่งกันเสมอ เพื่อแก้ปัญหานี้แบบถาวรสภาจึงมีความเห็นว่าต้องทำศึกปราบโกลิยะด้วยกำลัง แต่เจ้าชายสิทธัตถะทรงคัดค้านว่าการใช้กำลังประหารกันทำให้ประชาชนเดือดร้อน ควรใช้สันติวิธีแก้ไขปัญหามากกว่า

เจ้าชายสิทธัตถะทรงกังวลพระทัยที่มีเสียงเดียวคัดค้านในศากยสภา พระนางยโสธราทรงเห็นว่าพระภัสดาคร่ำครีดยกกับราชกิจมากเกินไป จึงกราบทูลให้เสด็จประพาสอุทยานเพื่อพักผ่อน เจ้าชายสิทธัตถะจึงให้นายสารถีขับยานพาเสด็จไปประพาสอุทยาน

ระหว่างทางเสด็จประพาสอุทยาน เทวดาได้แสดงนิมิตเป็นเทวทูตทั้งสี่ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และนักบวช ให้เจ้าชายสิทธัตถะทอดพระเนตรเห็น เจ้าชายสิทธัตถะแม้เคยเห็นคนแก่ คนเจ็บ และคนตายมาแล้วว่าเป็นปกติโลก แต่ในยามที่พระองค์ทรงทุกข์พระทัยด้วยความเป็นทวังราชกุมาร เมื่อได้เห็นคนแก่ คนเจ็บ และคนตายในครั้งนี้พระองค์ยังเป็นทุกข์โศกเศร้า ทรงรู้สึกได้ว่าไม่ว่าพระองค์จะทุ่มเทสติปัญญาช่วยเหลืออาณาประชาราษฎร์มากเพียงใด แต่ในที่สุดแล้วอาณาประชาราษฎร์ของพระองค์ก็ไม่มีใครพ้นจากทุกข์เพราะความไม่เที่ยงเหล่านี้เลย ทรงสลดสังเวชว่าสรรพสัตว์ทั้งหลายที่เวียนว่ายอยู่ในสังสารวัฏนี้ ทุกรูปทุก

นาม ล้วนต้องประสบกับความทุกข์จากความแก่ ความเจ็บ และความตาย ต้องพบกับโสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส ต้องมีน้ำตานองหน้าอยู่รำไป พระองค์ทรงเบื่อหน่ายระอาอย่างหนักไม่อยากติดอยู่ในบ่วงทุกข์นี้อีกแล้ว ทรงอยากจะค้นหาหนทางดับทุกข์เพื่อพระองค์เองและมวลสรรพสัตว์

เจ้าชายสิทธัตถะทรงสนทนากลางวัน แล้วประทับนั่งประทับนอนบนแผ่นศิลาในราชอุทยาน ทรงใคร่ครวญถึงนักบวชว่าเป็นเพศที่สงบ ละทิ้งความทุกข์จากการครองเรือน หรือนักบวชนี้จะเป็นเพศที่สามารถก้าวข้ามกองทุกข์ได้ ทรงพิจารณาทบทวนและใคร่ครวญไปมาจากเช้าจรดเย็น ในที่สุดพระองค์ก็มีพระทัยน้อมนำไปทางบรรพชา

เย็นวันนั้น พระเจ้าสุทโธทนะทรงส่งราชบุรุษให้มากราบทูลว่า พระนางยโสธราประสูติพระโอรสแล้ว เจ้าชายสิทธัตถะที่มีพระทัยน้อมนำไปทางบรรพชาแล้วทรงรำพึงว่า

“ราहुล คือ บ่วงใหญ่เกิดขึ้นแล้ว เพราะบุตรย่อมเป็นที่รักดังแก้วตาดวงใจของบิดามารดา ทำให้บิดามารดาต้องถนอมเลี้ยงดู ต้องดิ้นรนหาทรัพย์มาให้ เป็นเหมือนบ่วงใหญ่ที่ผูกบิดามารดาไว้ให้หลงติดอยู่ในทะเลทุกข์”

เจ้าชายสิทธัตถะเสด็จกลับปราสาท ๓ ฤดูยามพลบค่ำ ทรงทอดพระเนตรดูการขับฟ้อนและสดับเสียงเพลงขับขานของเหล่านารี แต่พระองค์ไม่มีความสุขหรือหลงใหลในรูปและเสียงเหล่านั้นเหมือนเช่นคืนวันที่ผ่านมาเลย พระองค์ยังเฝ้าคำนึงถึงการออกบวชอยู่ไม่คลายจนเผลอบรรทมหลับไป

ราตรีนั้นพระองค์ทรงตื่นบรรทมขึ้นกลางดึก ทอดพระเนตรเห็นเหล่าสนมนางในนอนหลับกลิ้งเกลือกอยู่โดยรอบ ด้วยพระหทัยที่เบื่อ

หน้ายระอาอย่างหนักทำให้พระองค์ทอดพระเนตรเห็นนางในเป็นชากศพ เหลี้ยวดูพระราชนิเวศน์ที่เคยงดงามก็วิ้งเวงคล้ายป่าช้า พระองค์จึงลุกจาก พระแท่นเสด็จไปทอดพระเนตรดูพระนางยโสธรา กับพระโอรสองค์น้อย เพราะมีภพจึงมีชาติ พระองค์จะต้องหาวิธีตัดภพตัดชาติและตัดกองทุกข์นี้ ให้จงได้ ทรงตัดสินพระทัยเด็ดขาดว่าจะต้องเสด็จหนีไปบรรพชาในคินนีโลย

เจ้าชายสิทธัตถะปลุกนายฉันทะให้เตรียมม้า และพาพระองค์เสด็จ หนีไปจากกบิลพัสดุ์ในยามดึก เมื่อเสด็จออกนอกประตูพระนคร พระองค์ ทรงเหลียวพระพักตร์กลับมาทอดพระเนตรมหาราชวัง ตั้งใจว่าวันหน้าจะ นำอมตธรรมมาให้พระเทวี พระโอรส และพระประยูรญาติทุกพระองค์

วันรุ่งขึ้น นายฉันทะนำฉลองพระองค์ของเจ้าชายสิทธัตถะมาถวาย กราบทูลพระเจ้าสุทโธทนะว่าเจ้าชายเสด็จออกจากนครไปบรรพชาแล้ว พระองค์เสด็จออกจากแคว้นศากยะผ่านแคว้นโกศลเข้าสู่แคว้นมัลละ แล้ว ปลงผมเป็นบรรพชิตที่ริมแม่น้ำอนomanที

พอสดับข่าวร้ายว่าพระสวามีเสด็จหนีไปบรรพชาแล้ว พระนาง ยโสธรา ก็กรรแสงปรีหม่าจะขาดใจ ทั้งเป็นห่วงโอรสองค์น้อยที่เพิ่งประสูติ และทรงเป็นห่วงพระสวามี ประารณางจะเสด็จติดตามไปในบัดดล แต่ พระเจ้าสุทโธทนะทรงห้ามไว้ ตรัสว่า “ยโสธรา เธออย่าเพิ่งติดตามสิทธัตถะ ไปเลย หลานเราเพิ่งจะประสูติ เธอต้องอยู่บำรุงหลานเราให้โตก่อน โอรส ของเราเสด็จหนีไปกลางดึก เร่งรีบเดินทางตลอดคืนไปแสนไกลแล้ว ออกบวช คงมั่งมันจะค้นหาสังขารให้พบ ไม่ประสงค์ให้พวกเราติดตาม เมื่อเป็นเช่นนี้พวกเรา ก็อย่าตามเลย

โอรสของเราเมื่อแรกประสูติ พรหมณ์โหราจารย์ทำนายว่าหาก โอรสของเราครองบัลลังก์จะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ แต่หากออกบวชจะ เป็นมหาศาสดา บิดาอย่างเราอยากให้โอรสเป็นพระเจ้าจักรพรรดิจึงสร้าง

ปราสาท ๓ ฤดูให้ จัดสมมนางในให้ ความสุขใดๆ ที่เป็นเลิศเราล้วนจัดให้ แต่โอรสของเรากลับทิ้งลาภยศสรรเสริญ โกงหัวออกบวช ยอมเป็นคนโล้น ให้เขาดูแลน ชะรอยโอรสของเราจะได้เป็นพระพุทธเจ้าโดยแท้”

ตรัสแล้วพระเจ้าสุทโธทนะก็รับสั่งห้ามไม่ให้ผู้ใดตามเจ้าชาย สิทธิธัตถะกลับ แต่ทรงส่งราชบุรุษคอยสดับข่าวมารายงานเท่านั้นว่าพระ โอรสเสด็จไปที่ใด พร้อมทั้งพระราชทานนามให้พระราชนัดดาองค์ใหม่ว่า ราชูล ตามคำอุทานของเจ้าชายสิทธิธัตถะเมื่อวันวาน

ราชบุรุษติดตามนำข่าวมากกราบทูลพระเจ้าสุทโธทนะเป็นระยะ ว่า เจ้าชายสิทธิธัตถะนุ่งห่มผ้าย้อมฝาด เสด็จเข้าไปในนครราชคฤห์แล้ว ทรงดำเนินด้วยพระบาทเปล่า เสวยอาหารจากการขอ บรรมณบนแผ่น กระดาน พระนางยโสธราเทวีสดับตั้งนั้นจึงหันมาใช้ผ้าย้อมฝาด ไม่สวม ฉลองพระบาท และบรรมณบนพื้นด้วย เมื่อสดับข่าวว่าเจ้าชายสิทธิธัตถะ ไปบำเพ็ญฌานสมาบัติกับสองดาบส พระนางยโสธราก็บำเพ็ญฌานด้วย จนเมื่อมีข่าวว่าเจ้าชายสิทธิธัตถะเสด็จไปอุรุเวลาเสนานิคมแล้ว ทรงอด พระกระยาหารทรมานกาย พระนางยโสธราก็ทรงอดพระกระยาหารด้วย จนพระวรกายซูบผอม

พระเจ้าสุทโธทนะตรัสปลอบพระสุณิสาว่าอย่าเสียใจไปเลย เธอ ยังสาวยังสวยอยู่ ควรบำรุงตนให้ผ่องใส มีความสุข แล้วเลือกเชื้อพระวงศ์ สักองค์หนึ่งเป็นคู่ครอง แต่พระนางยโสธรากราบทูลว่า “หม่อมฉันเป็น ขายา พระสวามีเป็นที่พึ่งของหม่อมฉัน เมื่อพระสวามีของหม่อมฉันตั้งใจ จะเป็นที่พึ่งให้แก่โลกด้วยหม่อมฉันย่อมยินดี ขณะนี้หากหม่อมฉันได้อยู่ ร่วมกับพระสวามีหม่อมฉันก็ปฏิบัติเช่นนี้เหมือนกัน

หม่อมฉันไม่ปรารถนาชายใดอีก ชายผู้เปี่ยมด้วยคุณความดีดัง พระสวามีของหม่อมฉันไม่มีอีกแล้ว”

เจ้าชายสิทธัตถะบำเพ็ญทุกรกิริยาอย่างอุกฤษฏ์ ทรงอดอาหาร กลั้นลมหายใจ พระวรกายซูบผอมเหลือเพียงหนังหุ้มกระดูกไร้เรียวแรงจนหมดสติแทบสิ้นพระชนม์หลายครั้ง แต่ก็ไม่พบโมกขธรรม ทรงพิจารณาว่าหนทางนี้ตีบตันจึงเลิกแล้วหันมาบำเพ็ญอริยมรรคอันเป็นทางสายกลาง ในที่สุดหลังจากบรรพชาแล้ว ๖ ปี พระองค์ก็บรรลุพระโพธิญาณ ตรัสรู้มตธรรมเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มโนรชที่พระองค์ตั้งความปรารถนาไว้แทบบาทมูลพระที่ปึงกรทศพลเมื่อ ๔ อสงไขยกับเศษแสนมหากัปถึงที่หมายแล้ว

หลังตรัสรู้แล้ว พระพุทธองค์เสด็จไปแสดงปฐมเทศนาแก่ปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี แล้วเสด็จไปประกาศพระศาสนาที่กรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ ทรงจำพรรษาที่สองที่เวฬุวันวิหาร ในครั้งนั้นมีผู้ประกาศตนเป็นพุทธมามกะเรือนแสน มีผู้ออกบวชเป็นภิกษุเรือนหมื่น และมีพระอรหันต์เรือนพัน อมตรสแห่งธรรมของพระพุทธองค์เรื่องรองอยู่กลางใจของสรรพสัตว์ พระเกียรติคุณขจรไกล

พระเจ้าสุทโธทนะสดับว่าเจ้าชายสิทธัตถะตรัสรู้ธรรมแล้ว ขณะนี้ประทับอยู่ที่เวฬุวันวิหารในนครราชคฤห์ มีพระประสงค์จะฟังธรรมจากพระพุทธองค์ จึงส่งอำมาตย์พร้อมบริวารพันคนไปทูลเชิญพระพุทธองค์ให้เสด็จนิวัตกิลพัสดุ์ แต่อำมาตย์เหล่านั้นไปเข้าเฝ้าฟังธรรมจบแล้วสำเร็จเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด จึงพากันออกบวชไม่มีใครนิมนต์พระพุทธองค์เสด็จนิวัตพระนครเลย เป็นอย่างนี้ถึง ๙ คณะ

จนถึงคณะที่ ๑๐ พระเจ้าสุทโธทนะรับสั่งให้ กาฬุทายีอำมาตย์ผู้ซึ่งเป็นสหชาติและเป็นพระสหายของเจ้าชายสิทธัตถะเมื่อครั้งทรงพระเยาว์เป็นหัวหน้าคณะ ตรัสกำชับว่าถึงอย่างไรก็ต้องเชิญเสด็จพระพุทธองค์นิวัตพระนครให้ได้ กาฬุทายีอำมาตย์กราบทูลว่าถ้าหากพระองค์อนุญาตให้บวช เขาก็จะพยายามสุดความสามารถที่จะทูลเชิญพระพุทธเจ้า

ให้เสด็จนิวัตกบิลพัสดุ์นครให้จงได้ ซึ่งพระเจ้าสุทโธทนะก็ทรงประทานอนุญาต

กาฬุทายีอำมาตย์พาคณะไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ได้ฟังธรรมจากพระพุทธองค์แล้วสำเร็จเป็นพระอรหันต์และออกบวชเป็นภิกษุเหมือนอำมาตย์คณะก่อนๆ แต่ไม่ลืมภารกิจที่ได้รับมอบหมายมา วันหนึ่งหลังฤดูฝน พระกาฬุทายีเถระจึงกราบทูลพระพุทธองค์ว่า พุทธบิดาขออาราธนาให้เสด็จนิวัตกบิลพัสดุ์นคร ซึ่งพระพุทธองค์ก็ทรงรับอาราธนา และนำพระอรหันต์ชีณาสพสองหมื่นรูปเสด็จไปโปรดพระประยูรญาติที่นครกบิลพัสดุ์

พระพุทธเจ้าเสด็จถึงกรุงกบิลพัสดุ์พร้อมพระสาวก เสด็จไปประทับที่นิโครธาราม มีหมู่พระประยูรญาติจำนวนมากไปฟังธรรม แต่พระญาติผู้ใหญ่ยังมีมานะไม่ถวายความเคารพด้วยคิดว่าพระพุทธองค์เป็นพระญาติที่มีวัยน้อยกว่า พระพุทธองค์จึงทรงแสดงปาฏิหาริย์เหาะขึ้นไปในอากาศ ทำลายมานะหมู่พระประยูรญาติจนยอมรับนับถือสนิทใจถวายบังคม ทรงทำให้ฝนโบกขรพรรษตกลงมาแล้วแสดงธรรม แต่ท่ามกลางหมู่พระประยูรญาติทั้งหมดนั้นกลับไม่ปรากฏกายของพระนางยโสธรา

พระนางยโสธราที่เฝ้าติดตามข่าวและเฝ้ารอพระสวามีอยู่ทุกวัน ตลอดเวลา ๗ ปีวันนี้กลับไม่กล้ามาเฝ้า พระนางเก็บองค์สับขาวยครวญอยู่ในตำหนักกับสนมนารีด้วยดวงหทัยสับสนวุ่นวาย อยากพบแต่ก็ทำตัวไม่ถูก เพราะบัดนี้เจ้าชายสิทธัตถะมีฐานะเป็นพระพุทธเจ้าเอกบุรุษของโลก ทรงเกรงไปว่าหากได้พบหน้าแล้วพระพุทธองค์ไม่สนพระทัยจะอย่างไร ดำริแล้วก็กรรแสงด้วยความน้อยพระทัย

วันรุ่งขึ้น พระนางยโสธราประทับในตำหนักชั้นบน เปิดพระกลดแอบแลดูว่าเมื่อไหร่พระพุทธองค์จะเสด็จมา แล้วพระนางก็เห็นพระพุทธองค์ดำเนินด้วยพระบาทเปล่านำหน้าภิกษุสาวกเที่ยวบิณฑบาตอยู่ตามตรอก พระนางรีบออกไปกราบทูลให้พระเจ้าสุทโธทนะทรงทราบ พระเจ้า

สุทโธทนะตกพระทัยระลึกได้ว่าพระองค์ไม่ได้นิมนต์พระศาสดาและพระสาวกให้มาฉันในพระราชานิเวศน์ เพราะดำริว่าพระพุทธรองค์คงจะเสด็จมาเองด้วยความคุ้นเคย พระองค์รีบออกไปนิมนต์พระพุทธรองค์เข้ามาในพระราชวัง

วันต่อมา พระพุทธรองค์เสด็จมาทำภักตกิจในพระราชวังอีก ทรงแสดงธรรมโปรดพุทธบิดาและพระประยูรญาติที่พร้อมใจกันมาเฝ้าฟังธรรม แต่วันนี้ก็ยังมีพระนางยโสธราและเหล่านางสนมกัญญาที่ยังเก็บตัวอยู่ในตำหนัก

พระเจ้าสุทโธทนะตรัสว่า “สามวันแล้วที่ยโสธราไม่ออกมาฟังธรรม เธอเฝ้ารอพระพุทธรองค์ทุกวันตลอด ๗ ปีเต็ม เธอแอบแลมองจากช่องพระกลดแต่ไม่กล้าออกมา ขอพระพุทธรองค์ทรงเมตตาเสด็จไปโปรดยโสธราด้วยเถิด” พระพุทธรองค์ทรงทราบอัธยาศัยของพระนางยโสธราคู่บารมี พระองค์จึงเสด็จไปโปรดพระนางถึงในตำหนัก เมื่อพระนางยโสธราเห็นพระพุทธรองค์เสด็จมาหาก็คือพระทัยเข้ามาทอดพระบาทรำให้ดังคนไร้สติ

พระเจ้าสุทโธทนะตรัสว่า “ยโสธราคอยสดับข่าวพระสวามีอยู่เสมอมิได้ขาด เธอได้ยืนยันว่าพระสวามีปฏิบัติองค์เช่นไรเธอก็ปฏิบัติเช่นนั้น เธอครองผ้าข้อมผาด เดินพระบาทเปล่า นอนบนพื้นกระดาน และอดอาหารทรมาณกาย โลกนี้จะหานารีใดรักและเทิดทูนพระพุทธรองค์เท่ายโสธราคงไม่มีอีก”

พระศาสดาตรัสชื่นชมพระนางยโสธราว่า “ยโสธราเป็นผู้มีใจมั่นคงยากจะมีนารีใดเหมือน แม้ในอดีตชาติเธอก็เป็นเช่นนี้ คราวใดที่ตถาคตให้ทานเธอก็ให้ทาน คราวใดตถาคตรักษาศีลเธอก็รักษาศีล คราวใดตถาคตออกบวชบำเพ็ญภาวนาเธอก็ออกบวชบำเพ็ญภาวนา

ตถาคตเกิดเป็นเศรษฐีสละทรัพย์แล้วออกบวช เธอก็สละทรัพย์

ออกบวช เราบำเพ็ญฌานด้วยกัน ฉันแต่น้อย เป็นอยู่อย่างลำบาก
สุดท้ายเธอนอนตายริมทางนำสงสาร

ตถาคตเกิดเป็นจันทกนิร ยโสธราเป็นจันทกนิรี เราเที่ยวเล่น
สุขสำราญอยู่ที่จันทบรรพต เมื่อจันทกนิรถูกยิงปางตายเธอก็ไม่ยอม
ทิ้ง เธออุ้มร่างสามีขึ้นไปยอดบรรพตกล่าวอ้อนวอนเทวดาจนจันทกนิ
รฟื้นคืนชีวิตขึ้นมาได้

ตถาคตเกิดเป็นพระเวสสันดร ยโสธราเป็นมัทรี ตถาคตให้เธอ
เป็นทานแก่ยาจกเธอก็ยังยินดีอนุโมทนา ผู้มีใจมั่นคงเหมือนยโสธรา
ไม่มีอีกแล้ว”

พระพุทธองค์ทรงเมตตาตรัสถึงคุณความดีนานัปการ พระนาง
ยโสธราพอสดับว่าพระพุทธองค์ทรงชื่นชมก็มีปีติ ดำรงสติไว้ได้ ทรงหยุด
กรรมแสงและน้อมใจฟังธรรม ฟังธรรมจบแล้วก็สำเร็จเป็นพระโสดาบัน

หลังจากวันนั้น พระนางยโสธราก็พาหมู่สนมনারีออกมาฟังธรรม
พระพุทธองค์ทุกวัน ถึงวันที่ ๗ พระโอรสราหุลในวัย ๗ ขันษาเข้ามา
คลอเคลียพระมารดา พระนางยโสธราตรัสว่า “ลูกดูพระมหาสมณะรูปนั้น
พระองค์เป็นพระบิดาของลูก” พระโอรสราหุลดีใจเข้าไปกราบทูลใกล้ชิด
พุทธบิดา เมื่อทำภารกิจเสร็จแล้วพระพุทธองค์ก็เสด็จกลับ พระนางยโสธรา
จึงตรัสกับพระราหุลว่า “ราชสมบัตินี้เป็นของพระบิดา หากลูกปรารถนา
ราชสมบัติก็ให้ตามไปเฝ้าพระบิดาที่อาราม ทูลขอราชสมบัติ” ราหุลก็ตาม
เสด็จไปทูลขอแบบไร้เดียงสา พระพุทธองค์ทรงพบราหุลดำริว่า ราชสมบัติ
เป็นแค่โลกียสมบัติไม่ยั่งยืน เป็นไปเพื่อการเวียนว่ายตายเกิด ทำให้เกิด
ความทุกข์ไม่สิ้นสุด เราจะให้โลกุตรสมบัติแก่โอรส ดำริแล้วจึงให้บรรพชา
ราหุลเป็นสามเณร

นอกจากจะเสียพระสวามีแล้ว คราวนี้พระนางยโสธรายังเสียพระ

โอรสไปอีกองค์ เพราะพระพุทธร่องค์ประทับอยู่ที่นครกบิลพัสดุ์เพียงครึ่งเดือนก็เสด็จกลับนครราชคฤห์ พาสามเณรราहुลไปด้วย อีกทั้งยังมีราชสกุลอีกหลายองค์ตามเสด็จไปวชนจนาทกยวงค์เจียบเหงาไปไม่เหมือนเก่า

พระนางยโสธราประทับอยู่ในตำหนักอย่างเจียบเหงาต่อมาอีก ๓ ปี พระเจ้าสุทโธทนะก็สวรรคต หลังจัดงานพระบรมศพแล้วพระนางโคตมีก็พามาตุคาม ๕๐๐ เสด็จตามพระศาสดาไปจนได้พุทธานุญาตให้บรรพชาเป็นภิกษุณี พระราชานิเวศน์ที่เจียบเหงาอยู่แล้วบัดนี้จึงเจียบเหงาหนักยิ่งขึ้น พระนางยโสธราดำริว่าพระสวามีเราบวชเป็นพระพุทเจ้า โอรสเราก็กบวชพระมาตุจฉาก็บวช นางสนมกัญญา ๕๐๐ ของพระเจ้าสุทโธทนะก็บวช ในพระราชวังแห่งนี้มีแต่ความว่างเปล่า ไม่มีอะไรให้อาลัยอีก พระนางจึงชวนนางสนมกัญญา ๑,๑๐๐ คน ออกบรรพชาเป็นภิกษุณีในสำนักของพระโคตมีเถรี บวชแล้วได้ชื่อว่า ภัททากัจจนา

พระภัททากัจจนาภิกษุณีเข้าไปเฝ้ารับกรรมฐานจากพระพุทธร่องค์ แล้วปลีกองค์บำเพ็ญภาวนา ด้วยบุญบารมีที่สร้างสมมายาวนานเมื่อเจริญวิปัสสนาได้ไม่ทันถึง ๑๕ วัน ก็บรรลุอรหัตผลสำเร็จเป็นพระอรหันต์พร้อมด้วยปฏิสัมภิทาญาณ เป็นผู้ชำของในอภิญญาสมาบัติเหนือพระอรหันต์องค์อื่นๆ ขณะที่พระอรหันต์อื่นใช้กำลังฌานสมาบัติเต็มที่ยังระลึกชาติได้เพียงแสนมหากัป แต่พระกัจจนาเถรีนั้นเพียงแค่ชั่วขณะที่ยกเท้าขัดสมาธิก็สามารถระลึกชาติได้ถึงสองไชยแสนกัป พระพุทธร่องค์จึงทรงยกย่องให้เป็นเอตทัคคะ เป็นยอดของภิกษุณีผู้ทรงอภิญญาใหญ่ ส่วนสาิกยานีภิกษุณีรูปอื่นๆ ก็ทะยอยสำเร็จเป็นพระอรหันต์ไปตามลำดับ

หลังจากสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว พระภัททากัจจนาเถรีและพระสาิกยานีเถรี ๑,๑๐๐ รูป ก็พำนักหลักเรือนอยู่ในเขตวันวิหาร มีความสุขอยู่ในวิเวกและฌานสมาบัติ น้อยครั้งนักที่จะออกมาพบมหาชน

“การจากลาครั้งสุดท้ายตลอดกาล”

นับจากได้รับพุทธพยากรณ์ล่วงหน้ากาลบารมีเต็มพร้อมบรรลุสมดังประสงค์ใน ๔ อสงไขยแสนมหากัป พระนางพิมพานางแก้วไม่ได้เป็นแค่คู่รักคู่ครอง แต่เป็นคู่บุญ คู่สร้างบารมี ความรักของพระองค์ท่านทั้งสองมิได้เป็นรักที่ไร้จุดหมาย แต่เป็นรักที่มีเป้าหมายสำคัญยิ่งใหญ่ชัดเจน เป็นตัวอย่างแก่ผู้ที่ปรารถนาจะมีรักแท้ว่า รักแท้ต้องมีจุดหมาย และมีวันจบ เพราะหากไม่จบก็ต้องวนเวียนกลับมาทุกซ์ไม่เลิก รักแท้มีจุดจบที่สวยงาม หาใช้รักแบบเจ็บเพราะความพลัดพรากซ้ำๆ ไม่จบ ทั้งสองพระองค์ครองรักกันมิใช่เพื่อขยายสังสารวัฏให้ยืดยาว หากแต่เพื่อความสิ้นสุดของสังสารวัฏ หากรักใดไม่มีจุดหมาย ไม่มีสัมมาทิฐิคล่องใจ พาใจไปในเส้นทางเช่นนี้แล้ว รักนั้นก็เป็ความรักเพื่อความทุกซ์ไม่เลิก หาใช้รักอย่างพุทธผู้มุ่งตื่นรู้

พระโคตมพุทธเจ้าและพระภัททากัจจนา

ปิดตำนานรักแท้ที่สมบูรณ์ที่สุด

จาก ยโสธราเถรียาปทาน

http://84000.org/tipitaka/pitaka_item/r.php?B=33&A=5882

เขตวันมหารวิหารของท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี มหาเศรษฐีแห่งกรุงสาวัตถี บ่ายวันนี้คลาล่ำไปด้วยพุทธบริษัท ๔ เหมือนเช่นทุกวัน ทุกคนนั่งอย่างสงบในที่อันควร รอฟังธรรมบรรยายจากองค์พระบรมศาสดาซึ่งประทับนั่งแล้วบนบัลลังก์ทองกลางมหารวิหาร ภิกษุและภิกษุณีน้อยใหญ่นั่งเรียงรายเป็นแถวมีระเบียบอยู่ทางด้านซ้ายและด้านขวาจดมหาอำมาตย์นั่งเฝ้าพระเจ้าจักรพรรดิ อุบาสกและอุบาสิกาอยู่เบื้องพระพักตร์ มีพระสารีบุตรธรรมเสนาบดี้อัครสาวกอยู่เบื้องขวา พระมหาโมคคัลลานะอัครสาวกที่สองอยู่เบื้องซ้าย พระอานนตพุทธอุปัฏฐากนั่งอยู่ใกล้ชิดพระบรมศาสดา

ได้เวลาที่หากเป็นวันอื่นพระบรมศาสดาคงจะทรงเริ่มแสดงธรรมแล้ว แต่วันนี้พระพุทธองค์ยังคงประทับสงบนิ่ง ยังไม่เริ่มแสดงธรรมเหมือนกับจะทรงรออะไรอยู่ ภิกษุ ภิกษุณี สามเณร สามเณรี และมหาชนส่วนใหญ่ จึงนั่งสงบนิ่งหลับตา รอเวลา มีสติจดจ่ออยู่กับกาย เวทนา จิต และธรรม ตามแนวทางสติปัฏฐานสี่ที่พระบรมศาสดาทรงสอนไว้ มหาชนบางกลุ่ม เป็นผู้มาไกล นาน ๆ จึงจะได้มีโอกาสฟังธรรมจากพระบรมศาสดาเสียครั้งหนึ่ง เมื่อมีโอกาสเช่นนี้จึงนั่งชมพระพักตร์พระบรมศาสดาที่สง่างาม มีพุทธริศมีสว่าง เหมือนพยายามประทับภาพนั้นเก็บไว้ในความทรงจำ เมื่อทุกคนต่างอยู่ในอาการสงบ มหาวิหารกว้างใหญ่ที่แม้บรรจผู้คนไว้มากมาย ยามนี้จึงกลับเงียบสงบคล้ายดังไพรลี้กที่สงบเย็นไร้สรรพลาเสียง มีเพียงเสียงกรุ่งกริ่งเบา ๆ จากกังสดาล และเสียงขับขานของสกุณาจากยอดไพรพฤกษ์ ร่ายรอบวิหารที่ตั้งแว่วมาตามสายลมเย็น

พระบรมศาสดาผินพระพักตร์ไปรับสั่งถ้อยคำบางประการกับพระอานนท์ผู้ซึ่งก้มเศียรรับฟังด้วยอาการสงบ ครู่หนึ่งพระอานนท์จึงประกาศต่อสาธุชนว่า “ขอให้ท่านทั้งหลายที่นั่งอยู่ด้านหน้า ช่วยเปิดทางให้พระมหาเถรีผู้ทรงอภิญาญาใหญ่ พร้อมหมู่พระเถรี ๑,๑๐๐ เข้ามาเฝ้าพระศาสดาโดยสะดวกด้วยเถิด”

สิ้นเสียงประกาศของพระอานนท์ พุทธบริษัททั้งหลายต่างมีปิติที่จะได้ชมบารมีของพระมหาเถรีพร้อมทั้งหมู่พระเถรีอื่นอีก ๑,๑๐๐ แม้พุทธบริษัทบางส่วนซึ่งมาไกลจากนอกแคว้นโกศลจะไม่รู้ว่าพระเถรีผู้ทรงอภิญาญาใหญ่คือผู้ใด เพราะปกติท่านและคณะของท่านมักเร้นกายวิเวก น้อยครั้งนักที่พุทธบริษัทจะได้เห็นหรือได้ปฏิสันถารด้วย พุทธบริษัทส่วนมากจึงรู้จักพระเถรีเพียงพระอุบลวันณาและพระเขมาผู้เป็นอัครสาวิกา ซ้ายขวาเท่านั้น มหาชนผู้นั่งอยู่เบื้องพระพักตร์ทยอยกันลุกขึ้น ขยับไปนั่ง

อยู่ในที่อันควรด้านข้าง เปิดพื้นที่ว่างด้านหน้าองค์พระบรมศาสดาจนเพียงพอสำหรับพระเถรีทั้ง ๑,๑๐๐ รูป คุคล้ายอัมรินทร์ที่ล้อมรอบลานแสดง

ขณะนั้น ที่ด้านนอกวิหารก็ปรากฏหมู่พระเถรีเดินเรียงรายเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นแถวยาว ค่อย ๆ ก้าวเดินเข้ามาสู่วิหาร ผู้นำขบวนหัวหน้าหมู่หัวหน้าคณะเป็นพระเถรีผู้มีวัย ๗๘ ปี มีเค้าว่าในวัยสาวท่านต้องเป็นสตรีผู้มีความงามเป็นเลิศ แต่บัดนี้สูงวัยแล้วผิวกายของท่านจึงเหี่ยวลงไปตามกาล มีหลังค่อมลงเล็กน้อย เดินนำหน้ามาช้า ๆ ด้วยอาการสงบ สำรวม น่าเลื่อมใส มหาชนบางส่วนอดไม่ได้ แอบกระซิบบอกผู้ไม่รู้ว่า ท่านผู้นี้เิ่ง พระภัททากัจจนาเถรี เอตทัคคะผู้ทรงอภิญาญาใหญ่

ด้านหลังที่เดินตามหลังพระภัททากัจจนาเถรีมานั้น เป็นพระเถรีที่มีวัยสูงไล่เลี่ยกัน ทุกท่านทยอยเดินเข้าสู่มหาวิหาร พระภัททากัจจนาเถรีตรงไปนั่งเป็นประธานอยู่เบื้องพระพักตร์พระบรมศาสดา ส่วนพระเถรีที่เหลือเดินแยกเป็นริ้วซ้ายขวาดังคณะอุปรากรออกสู่หน้าเวที แล้วนั่งอยู่ด้านหลังเป็นระเบียบเรียบร้อยดังผู้เคยได้รับการฝึกฝนมาแล้วเป็นอย่างดี

ครั้นแล้ว พระภัททากัจจนาเถรีก็ยกมือขึ้นประนมอัญชลี และกราบบังคมลงแทบเบื้องบาทพระบรมศาสดาผู้เป็นนายกของโลก ขณะที่พระเถรีด้านหลังก็น้อมกายถวายบังคมพระบรมศาสดาอย่างพร้อมเพรียงกัน แล้วพระเถรีทั้งหมดก็นั่งสงบนิ่ง ทอดสายตาแลดูพระศาสดาบรมครูด้วยความเคารพอย่างสูงสุด

พระศาสดาทอดพระเนตรดูพระเถรีเหล่านั้น ตรัสว่า “ดูกรภัททากัจจนา เธอมีสิ่งใดจงประกาศให้พุทธบริษัทเหล่านี้ได้รับรู้พร้อมกันเถิด”

พระภัททากัจจนาเถรียกมือขึ้นอัญชลีประดุจถือดอกบัวตูมบูชา

องค์พระบรมศาสดา กราบทูลว่า “ข้าแต่พระมหาวีรเจ้า หม่อมฉันชื่อ ยโสธรา เป็นปชาบดีของพระองค์”

ที่แท้ พระภิกษุท้าวจกานา พระเถรีผู้ทรงอภิญญาใหญ่ผู้นี้สมัยก่อน มาบวชก็คือ พระนางยโสธรา พระเทวีของเจ้าชายสิทธัตถะนั่นเอง พระนาง เป็นราชิดาของพระเจ้าสุปปพุทธะแห่งโกถลินคร เล่าลือกันถึงบัดนี้ว่า พระนางยโสธรานั้นเป็นยอดแห่งหญิงงาม เป็นผู้มีความงามเป็นเลิศยากจะ หาผู้ใดเสมอเหมือน เป็นผู้มีปัญญา และเพียบพร้อมด้วยโภคสมบัติเพราะ เกิดในราชสกุลใหญ่ เมื่อพระนางถึงเพศชัตติยนารีมาบวชเป็นภิกษุณีแล้ว ตลอด ๔๓ ปีที่ผ่านมายังไม่มีนารีใดเลยที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้มี ความงามเทียบเท่าพระเทวีผู้นี้

“ข้าแต่พระมหาวีรเจ้า เมื่อยังครองอาคารวิสัย หม่อมฉันเกิดใน ศากยสกุล มีชาติตระกูลประเสริฐสุดในหญิง ๑๙๖,๐๐๐ นาง เมื่ออยู่ใน พระราชวังเป็นเทวีของพระองค์ พระองค์ทรงให้หม่อมฉันเป็นมหาเทวี เป็น ประธานใหญ่กว่านารีทั้งปวง เป็นประมุขของชัตติยะสาภิยานี ๑๘,๐๐๐ นาง สมบูรณ์ด้วยรูปสมบัติ และอาจารย์สมบัติ นารีทั้งมวลเคารพหม่อมฉัน เหมือนมนุษย์เคารพเทวดา เมื่อบวชแล้วหม่อมฉันเป็นประธานสาภิยานี เถรี ๑,๑๐๐ รูป

ข้าแต่พระมหารามุณี เพียงเสี้ยวเวลาหม่อมฉันที่ยกเท้าขึ้นขัดสมาธิ ก็สามารถใช้อภิญญาระลึกถึงอดีตชาติที่ผ่านมาได้นับสองไชยแสนกับ เห็นบุญกรรมที่ทำไว้ตลอดกาลนานดังเห็นหนทางท่ามกลางแสงสุริยฉาย ในเวลากลางวัน หม่อมฉันติดตามพระองค์มาดั่งนาวาทองลำน้อยที่ลอย ตามนาวาทองลำใหญ่ ได้ทำอธิการจำนวนมาก อธิการของหม่อมฉันตลอด กาลนานเหล่านั้น หม่อมฉันทำไปเพื่อประโยชน์แก่โพธิญาณของพระองค์ ขอพระองค์ทรงระลึกถึงกุศลกรรมเก่าของหม่อมฉันเถิด

ข้าแต่พระมหาวีรเจ้า ขอพระองค์ทรงระลึกถึงบุญกรรมของหม่อมฉันที่ทำร่วมกับพระองค์มาตั้งแต่ครั้ง ๔ อสงไขยแสนกัปก่อนด้วยเถิด”

พระภัททากัจจानาเถรีกราบทูลแล้วก็นั่งสงบนิ่ง แลดูองค์พระบรมศาสดาบนบัลลังก์ทองดูจะระลึกถึงความหลังครั้งยาวไกล ด้วยสายตาที่เคราพและเทิดทูนองค์มหาบุรุษผู้เคยไกล่ล้นชิตสนทนสนมกันมาไม่อาจนับจำนวนชาติได้ องค์พระศาสดาก็ทอดพระเนตรดูพระเถรีด้วยสายพระเนตรเปี่ยมเมตตา ทรงระลึกถึงอดีตชาติยาวไกลในสาครสงสารที่พระเถรีเคยร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมฝ่าฟันสร้างสมบารมีมาด้วยกันกับพระองค์

สายลมเย็นที่โชยพัดอยู่ภายนอกมหาวิหารบัดนี้พลันสงบนิ่ง ไปไม่พลันหยุดไหว กังสดาลรอบวิหารหยุดกระทบกัน แม้แต่เสียงสุกณาน้อยที่ส่งสำเนียงเจื้อยแจ้วก็พลันสงบไป คล้ายกับว่าทุกสรรพชีวิตกำลังสงบนิ่ง และจดจ่อรอสดับความว่า พระเถรีมาเฝ้าพระพุทธองค์วันนี้ด้วยวัตถุประสงค์ใด และแม้ว่าสายลมภายนอกจะสงบนิ่ง แต่ภายในมหาวิหารกลับเย็นสบาย คล้ายมีไอเย็นปกแผ่ไปทั่ว เป็นกระแสเย็นที่แผ่มาจากคุรุคูปารมีทั้งสองที่เคยสร้างสมบุญบารมีข้ามโสมภยันต์ด้วยกันมาตลอด ๔ อสงไขยแสนกัปที่บัดนี้ได้กลับมาพบกันเฉพาะหน้า ความรักในโลกียวิสัยนั้นบางทีก็เย็น บางทีก็ร้อน แต่ความรักของคุรุคูปารมีนี้กลับมีแต่ความสงบเยือกเย็น จนมหาชนทั้งหลายรู้สึกได้

ขณะนั้น มหาชนในวิหารยังไม่มีใครรู้ว่าพระภัททากัจจานาเถรีพาพระเถรี ๑,๑๐๐ รูป มาเฝ้าพระบรมศาสดาด้วยเหตุอะไร จึงสงบนิ่งรอฟังอย่างตั้งใจ พระอานนทผู้เป็นผู้เป็นพุทธอุปัฏฐากมานานถึง ๒๓ ปีก็เช่นกัน ท่านพิจารณาพระเถรีที่อยู่เบื้องหน้า ทบทวนว่ามีเหตุอันใดหนอทำให้พระเถรีผู้มีปกติปลื้มใจเฝ้าพระศาสดาครั้งนี้พร้อมใจกันมาเฝ้าพระบรมศาสดา เพียงชั่วขณะเดียวพระอานนทก็ก้มหน้า ท่านพอจะรู้แล้วว่าพระเถรีเหล่านี้มีกิจอัน

ใด ความเป็นเสขบุคคลของท่านทำให้ท่านหวั่นไหว ดวงหทัยแกว่งไกวดูจ
ฟองน้ำบนยอดคลื่น ท่านก้มหน้าแอบซ่อนน้ำตาที่เริ่มเอ่อล้นออกมาจาก
ดวงตาทั้งสองไว้ไม่ให้ใครเห็น

พระเถรกราบทูลแล้วหยุดไปชั่วขณะ ดังจะรำลึกเพื่อประมวลความ
ก่อนที่จะกราบทูลต่อไปว่า “ข้าแต่พระมุนีมหาวิรเจ้า ขอพระองค์พึงทรง
ระลึกถึงกุศลกรรมเก่าของหม่อมฉันเถิด ข้าแต่พระมหาวิรเจ้า หม่อมฉัน
สั่งสมบุญไว้เพื่อประโยชน์แก่พระองค์

ข้าแต่พระมหาวิรเจ้า หม่อมฉันงดเว้นอนาจารในสถานที่ไม่ควร แม้
ชีวิตก็ยอมสละเพื่อประโยชน์แก่พระองค์ได้

ข้าแต่พระมหามุนี พระองค์ประทานหม่อมฉันเพื่อให้เป็นภรรยา
ผู้อื่นหลายพันโกฏิก็ป ก็เพื่อประโยชน์แก่พระองค์ หม่อมฉันมิได้เสียใจใน
เรื่องนั้นเลย

ข้าแต่พระมหามุนี พระองค์ประทานหม่อมฉันเพื่ออุปการะหลาย
พันโกฏิก็ป เพื่อประโยชน์แก่พระองค์ หม่อมฉันมิได้เสียใจในเรื่องนั้นเลย

ข้าแต่พระมหามุนี พระองค์ประทานหม่อมฉันเพื่อประโยชน์เป็น
อาหารหลายพันโกฏิก็ป หม่อมฉันมิได้เสียใจในเรื่องนั้นเลย หม่อมฉัน
บริจาคชีวิตหลายพันโกฏิก็ป ประชุมชนจกทำการพ้นจากภัย ก็ยอมสละ
ชีวิตของหม่อมฉันให้

ข้าแต่พระมหามุนี หม่อมฉันยอมไม่เคยหวงเครื่องประดับและผ้า
นานาชนิดซึ่งอยู่ที่ตัว และภณณะคือตัวหญิง เพื่อประโยชน์แก่พระองค์

ข้าแต่พระมหามุนีมหาวิรเจ้า ทรัพย์ ข้าวเปลือกปัจจัยเครื่องบริจาด
บ้าน นิคม ไร่นา บุตร ธิดา ช้าง ม้า โค ทาสี ภรรยา มากมายนับไม่ถ้วน
พระองค์ทรงบริจาคแล้วเพื่อประโยชน์แก่พระองค์

พระองค์ตรัสบอกหม่อมฉันว่า เราย่อมให้ท่านกะพวงยาจาก เมื่อเราให้ท่านอันอุดม เราย่อมไม่เห็นหม่อมฉันเสียใจ

ข้าแต่พระมหามุนี หม่อมฉันยอมรับทุกข์มากมายหลายอย่างจนนับไม่ถ้วนในสงสารเป็นอนันต์เพื่อประโยชน์แก่พระองค์

ข้าแต่พระมหามุนี หม่อมฉันได้รับสุขยอมอนุโมทนา และในคราวที่ได้รับทุกข์ก็ไม่เสียใจ เป็นผู้ยินดีแล้วในที่ทุกแห่งเพื่อประโยชน์แก่พระองค์

ข้าแต่พระมหाराช ขอพระองค์ทรงสดับอธิการเป็นอันมากของหม่อมฉัน หม่อมฉันยังมหาทานให้เป็นไป แก่พระพุทธเจ้าร้อยสิบเอ็ดโกฏิ ซึ่งเป็นนายกผู้เลิศของโลก

ข้าแต่พระมหाराช หม่อมฉันยังมหาทานให้เป็นไปแก่พระพุทธเจ้าร้อยยี่สิบโกฏิ และแก่พระพุทธเจ้าร้อยสามสิบโกฏิ หม่อมฉันยังมหาทานให้เป็นไปแก่พระพุทธเจ้าร้อยสี่สิบโกฏิและแก่พระพุทธเจ้าร้อยห้าสิบโกฏิ

หม่อมฉันยังมหาทานให้เป็นไปแก่พระพุทธเจ้าร้อยหกสิบโกฏิ และแก่พระพุทธเจ้าร้อยเจ็ดสิบโกฏิ

หม่อมฉันยังมหาทานให้เป็นไปแก่พระพุทธเจ้าร้อยแปดสิบโกฏิ และแก่พระพุทธเจ้าร้อยเก้าสิบโกฏิ

หม่อมฉันยังมหาทานให้เป็นไปแก่พระพุทธเจ้าแสนโกฏิ ซึ่งเป็นนายกผู้ประเสริฐของโลก

หม่อมฉันยังมหาทานให้เป็นไปแก่พระพุทธเจ้าเก้าพันโกฏิ และแก่พระพุทธเจ้าอื่นอีกซึ่งเป็นนายกของโลก

หม่อมฉันยังมหาทานให้เป็นไปแก่พระพุทธเจ้าแสนโกฏิ และแก่พระพุทธเจ้าแปดสิบห้าโกฏิแก่พระพุทธเจ้าร้อยแปดสิบห้าโกฏิ แก่พระพุทธเจ้ายี่สิบเจ็ดโกฏิ

หม่อมฉันยังมหาทานให้เป็นไป แก่พระปัจเจกพุทธเจ้าผู้ปราศจากราคะ มีแปดโกฏิเป็นที่สุด

ข้าแต่พระมหาราช หม่อมฉันยังมหาทานให้เป็นไปแก่พระชีนาสพผู้ปราศจากมลทิน เป็นพระพุทธรูปสาวกมาก นับไม่ถ้วน

ข้าแต่พระมหาราช ขอพระองค์จงทรงฟังอธิการเป็นอันมากของหม่อมฉัน หม่อมฉันยังมหาทานให้เป็นไปแล้วแก่พระพุทธรูปผู้ทรงประพาศธรรมทั้งหลาย และพระอริยสงฆ์ผู้ประพาศในสังฆธรรม ในกาลทั้งปวง ด้วยประการอย่างนี้ บุคคลผู้ประพาศธรรม ย่อมอยู่เป็นสุขทั้งในโลกนี้ และโลกหน้า ควรประพาศธรรมให้เป็นสุจริต ไม่ควรประพาศธรรมให้เป็นทุจริต เพราะบุคคลผู้ประพาศธรรมย่อมอยู่เป็นสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

หม่อมฉันเบื่อหน่ายในสงสาร จึงออกบวช พร้อมด้วยบริวารชน ๑,๑๐๐ ครั้นบวชแล้วก็หมดกังวล ละอาคารสถานแล้วออกบวช ยังไม่ทันถึงครึ่งเดือนก็ได้บรรลุจตุราริยสัจ คนเป็นอันมากนำจีวรบิณฑบาต เสนาสนะ และเภสัชปัจจัยเข้ามาถวาย เหมือนลูกคลื่นในทะเล ดินแดนเผือกเลสทั้งหลายแล้ว ดินแดนได้ทำเสร็จแล้ว หม่อมฉันได้รับทุกขวิบัติมากอย่าง และสุขสมบัติมากอย่างเช่นนี้ ถึงพร้อมแล้วซึ่งความเป็นผู้บริสุทธิ์สมบูรณ์ ด้วยคุณทั้งปวง บุคคลผู้ถวายตนของตนแก่พระพุทธรูปเจ้าผู้แสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่ เพื่อประโยชน์แก่บุญ ก็ย่อมพร้อมพร้อมไปด้วยสหาย ลุถึงนิพพานบวชอันเป็นอสังขตะ กรรมทั้งปวงส่วนอดีต ปัจจุบันและอนาคตของหม่อมฉันหมดสิ้นไปแล้ว”

พุทธบริษัทในเขตวันมหารัชมงคลเริ่มกระซิบบ้างถึง บางคนยกมือขึ้นทาบอก บางคนน้ำตาซึม เพราะฟังจากพระวากย่อมรู้ความหมายว่าที่แท้วันนี้พระเถริมาเฝ้าก็เพื่อกราบทูลลาปริณิพพาน นี่เองเป็นเหตุให้พระอานนท์ก้มหน้าไม่สบตาผู้ใด

พระศาสดาตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กัจจानามหาชนส่วนมากเลื่อมใสเธอ อยากเห็นคุณของเธอ และมหาชนอีกมากยังสงสัยเธอ อยากเห็นคุณของเธอ เธอจงแสดงคุณของเธอให้พุทธบริษัททั้งหลายได้ประจักษ์และหายแคลงใจก่อนเถิด วันหน้าพวกเขาจะได้ไม่เสียใจว่าเห็นเธออยู่ตรงหน้าแล้วไม่ได้ชมคุณของเธอ”

พระเถรีกราบถวายบังคมรับพุทธบัญชาแล้วเหาะขึ้นสู่ณภากาศ หลังคามหาวิหารบัดนี้คล้ายเปิดโล่งให้มหาชนแลเห็นสวรรค์ชั้นฟ้า เห็นเขาสิเนรุมาศตั้งตระหง่าน แลตลอดไปจนถึงขอบเขาจักรวาล แล้วพระกัจจानาเถรีก็แสดงฤทธิ์ต่างๆ มากมาย อาทิเช่น

แสดงกายใหญ่เท่าภูเขาจักรวาล มีศีรษะดังอูตรกุรวิป มีแขนซ้ายดังบุพพิเททวิป มีแขนขวาดังอมรโคยานทวิป มีสรีระดังต้นหว่าประจำทวิป มีดวงเนตรเป็นพระอาทิตย์และพระจันทร์ เขาสุเมรุเป็นกระหม่อม ภูเขาจักรวาลเป็นหน้า ถวายบังคมพระบรมศาสดา

แล้วแสดงกายเป็นช้าง เป็นม้า ภูเขา ทะเล ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ เขาเมรุมาศ และแสดงเป็นท้าวสักกเทวราช

แล้วพระเถรีก็แสดงฤทธิ์ถือดอกไม้ปิดโลกธาตุทั้งพันเอาไว้ เนรมิตกายเป็นท้าวมหาพรหม กราบทูลพระบรมศาสดาว่า “ข้าแต่พระมหาวิระเจ้า หม่อมฉันยโสธราขอถวายบังคมพระยุคลบาท หม่อมฉันเป็นผู้ชำนาญในอิทธิฤทธิ์ ชำนาญในทิพโสธธาตุ ชำนาญในเจโตปริยญาณ ชำนาญในปุพเพนิวาสญาณ และชำนาญในทิพจักขุญาณอันหมดจด

หม่อมฉันละอาสวะทั้งปวงหมดสิ้นแล้ว หม่อมฉันเผาทำลายกิเลสหมดจดแล้ว บรรลุอาสวักขยญาณ ถึงความเป็นผู้บริสุทธิ์ บัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีก”

พระภิกษุทักขิณาทนเถรีแสดงฤทธิ์เป็นอันมากแล้วก็กลับลงมา
หมอบกราบแทบบาทพระบรมศาสดา การร่วมทางเป็นคู่รักคู่บารมีใน
สังสารวัฏอันยาวนานบัดนี้สิ้นสุดลงแล้ว ในที่สุดของ ๔ อสงไขยกับเศษ
แสนมหากัปก็จบลงด้วยคำกราบทูลลาว่า “หม่อมฉันมีอายุ ๗๘ ปี ล่วงเข้า
ปัจฉิมวัยแล้ว ถึงความเป็นผู้มีกายเงื่อมลงแล้ว ขอกราบทูลลาพระมหาบุรุษ
หม่อมฉันมีวัยแก่ มีชีวิตเหลือน้อย จักละพระองค์ไป มีที่พึ่งของตน
แล้ว มีมรรณะใกล้เข้ามา

ข้าแต่พระมหาวิระเจ้า หม่อมฉันจักถึงความดับในคืนวันนี้มิได้มีชาติ
ชรา พยาธิและมรรณะ จักไปสู่นิพพานที่ไม่มีปัจจัยปรุงแต่ง เป็นบุริอันไม่มี
ความแก่ ความตายและไม่มีภัย

เข้าเฝ้าพระองค์เพื่อขอประทานโทษ ณ ที่เฉพาะพระพักตร์พระองค์
เมื่อหม่อมฉันท่องเที่ยวไปในสังสาร หากมีความพลั้งพลาดในพระองค์ ขอ
พระองค์ทรงโปรดประทานโทษแก่หม่อมฉันเถิด

ข้าแต่พระองค์ ผู้มีพระจักขุ หม่อมฉันขอถวายบังคมพระยุคลบาท
หม่อมฉันกราบทูลลา”

พระบรมศาสดาสดับแล้วมีพระดำรัสเป็นคำสุดท้ายแก่พระเถรี
ว่า “ภิกษุทักขิณาทนเถรีและสาภิยานีเถรี พวกเธอทั้งหลายจงพิจารณากาลอัน
ควรเถิด”

บัดนั้น พระภิกษุทักขิณาทนเถรีพร้อมหมู่พระสาภิยานีเถรีต่างก็ถวาย
บังคมลาพระศาสดาอย่างพร้อมเพรียงกัน แล้วค่อยๆ ลูกเดินออกจากวิหาร
ไปอย่างสงบ ขณะที่พุทธบริษัทพร้อมใจกันยกมือขึ้นอัญชลีด้วยความเคารพ
จนหมู่พระเถรีพ้นไปจากสายตา

กาลล่วงเลยนานแสนนานผ่านการสังสมบารมีกว่า ๔ อสงไขย แสนมหากัปแล้ว หากจะนำกองกระดูกของกายที่เวียนเกิดตายในสังสารวัฏ อันนับภพนับชาติไม่ได้ก็คงมีประมาณเท่าภูเขา หากนำน้ำตาที่เคยไหลรินเพราะความทุกข์โศกนานับมารวมกันก็คงประมาณได้เท่ามหาสมุทร หลังจากพระพุทธเจ้าพระพุทธสมณโคดมได้ทรงตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณตามเจตนาดั่งพระทัย ทรงพุทธกิจในแต่ละวันของพระองค์เป็นไปเพื่อการโปรดสัตว์เพื่อหยุดทุกข์สงสารโดยมาก นับแต่เข้าจรดคำจะทรงใช้เวลาแสดงธรรมเทศนา และตอบปัญหา เหล่ามนุษย์ บรรดาอุบาสก อุบาสิกา ภิกษุ ภิกษุณี ยามเที่ยงคืนจะทรงแสดงธรรมและตอบปัญหาโปรดเหล่าเทวดา พักอิริยาบถแต่น้อย แล้วตอนใกล้รุ่งจะทรงตรวจดูสัตว์โลกที่อาจจะรู้ธรรมซึ่งพระองค์ทรงแสดงในวันนั้น เพื่อจะได้เสด็จโปรดตามวาทนาบารมี นับล่วงไปเป็นเวลา ๔๕ ปีตราจบจนถึงวันปรินิพพาน พระองค์ทรงใช้เวลาที่เหลืออย่างมีคุณค่าในการปฏิบัติเช่นนี้ ธรรมที่ทรงแสดงนั้นงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง และงามในเบื้องปลาย เป็นไปเพื่อชำระความหลงมืดบอดออกจากกมลสันดานของสัตว์ทั้งหลายเพื่อถึงที่สุดจุดหมายเดียวกัน คือ ความพ้นทุกข์โดนสิ้นเชิงตลอดไป

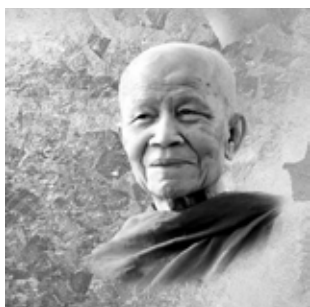
แม้ในวันสุดท้ายที่จวนใกล้เวลาที่พระองค์จะทรงดับขันธ ชาติรูปร่างกายอ่อนโรยแรงลงราวเกวียนเก่าที่ตํารานอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย เพื่อประโยชน์แก่มหาชนคนทั้งหลายใกล้จะสึกและพังลง จำลึกถึงปฐมเหตุชาติแรกที่ทรงตั้งจิตอธิษฐานขอเป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งเพื่อโปรดสัตว์ พาเหล่าสัตว์ข้ามพ้นจากห้วงวังวนแห่งทุกข์สงสารต่อหน้าองค์พระพุทธเจ้าที่ปึงกร ทรงตั้งจิตเป็นกุศลอุทิศตนให้พระพุทธเจ้าที่ปึงกรและเหล่าสาวกย่ำกายเหยียบพระองค์เป็นทางข้ามไป จริยวัตรที่ดำเนินมาตลอด ๔ อสงไขยแสนมหากัป จนถึง ณ บัดนี้ ยังคงเป็นไปเช่นเดิม กำลังพระทัยยังคงเป็นไปเพื่อผู้อื่นอย่างหนักแน่น

ในที่ประชุม สงฆ์สาวกมารวมกัน ใกล้ถึงวาระสุดท้ายที่เหล่าสาวกจะไม่ทรงเห็นพระองค์อีกตลอดนิรันดร์ พระองค์ทรงประกาศให้ผู้ที่ยังมีข้อสงสัยในธรรมสามารถถามพระองค์ได้โดยไม่ต้องกังวลถึงพระวรกาย ท่านว่าจะทำให้เหนื่อยเกินไป น้ำพระทัยของพระองค์ที่ทรงมีแก่สัตว์โลกเป็นความรักที่บริสุทธิ์ปราศจากเงื่อนไข ไม่เลือกหน้า ไม่จำกัดกาล ทรงประทานอริยทรัพย์ คือ พระธรรมที่ทรงแสดงไว้ดีแล้ว ให้เหล่ากุลบุตรได้รับทรัพย์อันประเสริฐนี้ต่อไป ทรงประกาศว่า ธรรมทั้งหลายนี้จะเป็ยศาสดา นำเราทั้งหลายพ้นทุกข์ สืบไป แต่ตถาคตเป็นเพียงผู้ชี้บอกทางเท่านั้น เราทุกคนทั้งหลายจะต้องเพียรเดินไปจนถึงจุดหมายด้วยตนเอง และทรงประทานปัจฉิมโอวาทเป็นพระพุทธานุญาตครั้งสุดท้ายว่า

“ภิกษุทั้งหลาย! บัดนี้เราขอเตือนพวกท่านให้รู้ว่า สิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นในโลกมีความเสื่อมสลายเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงทำหน้าที่อันเป็นประโยชน์แก่ตนและคนอื่นให้สำเร็จบริบูรณ์ด้วยความไม่ประมาทเถิด”

ความรักของพระพุทธเจ้า ประกอบด้วยพระมหากรุณาธิคุณมหาศาลอย่างหาใดเปรียบ เป็นไปเพื่อประโยชน์นิรันดร์แก่สัตว์โลกตราบนานถึงปัจจุบัน ความรักของคู่บารมีก็ทรงหมายรักด้วยจุดหมายเช่นนี้เอง

ธรรมเทศนาพระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน) กล่าวถึงความรักของพระพุทธเจ้า

การสร้างพระบารมีของพระพุทธเจ้า มีมาน้อยต่างกัน บางองค์ ๑๖ อสงไขย ๘ อสงไขย ๔ อสงไขย อย่างน้อย ๔ อสงไขย นับไม่ได้ ๔ หน นับไม่ได้ ๑๖ หน นับไม่ได้ ๘ หน เรียกว่าอสงไขยๆ แล้วก็ แสนมหากัปๆ เศษด้วยกันทั้งนั้น นี่กว่าจะ เต็มสมบูรณ์ความเป็นพระพุทธเจ้า ถ้าน้ำ

กว่าจะเต็มตุ่มเต็มถึงนี้ก็ ๑๖ อสงไขย กว่าจะเต็มตุ่ม ตุ่มใหญ่ ตุ่มแห่ง ความเป็นพระพุทธเจ้า บรรจุรรณธรรมไว้อยู่ทั้งหมด พุทธวิสัยความสามารถของพระพุทธเจ้าอยู่นั้นหมด ไม่มีใครมีความสามารถเหมือน พระพุทธเจ้า เพราะเวลาสร้างก็สร้างเอาหนักเอาหนา ฟังซิว่า ๔ อสงไขยนับไม่ได้ถึง ๔ หน ถ้าเราเทียบอย่างทุกวันนี้ก็เรียกว่า ๔ ล้าน แล้วอีกแสนมหากัป คำว่ากัปหนึ่งนี้นานแสนนานนะ จึงเรียกว่าหนึ่งกัป อีกด้วยนะ แสนมหากัปอีกด้วย นั้นมากไหม ๔ อสงไขยแล้วยังแสนมหากัป อีก มากขนาดไหน กัปหนึ่งนี้นานแสนนานกว่าจะนับเป็นกัปหนึ่งได้ กัปหนึ่ง กัลป์หนึ่ง

นี่ละพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ๆ ทรงพยายามอุตสาหะทุกสิ่ง ทุกอย่าง คอก็ตัดขาดไปได้เลยเพื่อสร้างพระบารมี ทุกสิ่งทุกอย่างไม่มี ความเสียดาย คิดดูอย่างพระพุทธเจ้าของเราชาติสุดท้ายที่จะมาเป็น พระพุทธเจ้านี้ก็ทานกัณหา - ขาลี ใครละทานได้ ทานแล้วพราหมณ์เอา ไปเขียนตีต่อหน้าต่อตาอยู่นั้น ถ้าธรรมดาแล้วพราหมณ์นั้นคอขาดเลย

ตีลูกให้เห็นต่อหน้าต่อตาของเจ้าของทานจะทนได้ยังไง คนเรามีกิเลส ฉวยได้ตาก็ตัดคอพราหมณ์ ไม่ได้กัณหา - ชาลีไปเลยละ กัณหา - ชาลีก็ต้องกลับคืนมา เพราะพราหมณ์นั้นคอขาดแล้ว เนื่องจากมาเขียนต่อหน้า ตีต่อหน้าต่อตาของเจ้าของทาน อันดับที่สองอีกก็ทานพระนางมัทรี พระนางมัทรี คือ พระชายาคู่พึงเป็นพึงตายเหมือนเงาเทียมตัว

ชายา ๆ แปลว่าผู้เกิดพร้อมกัน พระนางมัทรีนี้เกิดพร้อมกันกับ พระพุทธเจ้า นี่ละคู่พึงเป็นพึงตาย พระองค์ก็สละให้ทานได้ ที่นี้ในชาติ พระเวสสันดร การให้ทานก็ไม่มีใครเป็นคู่แข่งท่าน จนกระทั่งชาวบ้านชาว เมืองเขาไม่พอกพอใจ ขับไล่ใส่ส่งพระองค์หนีจากเมือง ขับออกจากความเป็นพระเจ้าแผ่นดิน เข้าอยู่ในป่าเขาเวทก พระองค์ก็ยอมไป เขาให้ไปก็ไป เรื่องของชาวบ้านชาวเมืองเขาไม่พอใจเพราะการให้ทาน เอาช้างมวงคลนน แหละ ทานแล้วเขาไม่พอใจ จึงขับไล่พระองค์ไปอยู่เขาอิริวงกตโน้น พระองค์ก็ยอมไป แต่เรื่องนิสัยของพระโพธิสัตว์จะสร้างบารมีนั้นไม่ยอมถอย ไปในป่าไม่มีอะไรทาน ก็ยกกัณหา - ชาลีทาน ยกพระนางมัทรีทาน นั้นพึงช

นี่ละวิสัยของพระโพธิสัตว์ไม่มีคำว่าถอย โลกเขาไม่ยินดีเขาขับไป ไหนก็ไป แต่เรื่องพระอภัยมณีหรือนิสัยของพระโพธิสัตว์นั้นไม่ยอมปล่อยวางเลย เพราะนักทาน คำว่า โพธิสัตว์ คือ ผู้ที่จะตรัสรู้ข้างหน้า แผลออก แล้วเป็นอย่างนั้น เป็นผู้ที่มีความเมตตาสงสารมากมาโดยลำดับลำดับ ไป อยู่ในฝูงสัตว์ก็ให้อภัยแก่สัตว์ เจ้าของยอมตายแทนสัตว์ได้ เป็นหัวหน้าสัตว์ เจ้าของยอมตายทีเดียว ๆ อยู่กับสัตว์ เอา สัตว์อดให้พระองค์อดเสียก่อน ให้สัตว์อิ่ม พวกบริษัทบริวารอิ่มท้อง พระโพธิสัตว์ถึงจะอิ่มทีหลัง

ที่มา: หลวงตามหาบัว เทศน์อบรมคณะนักเรียนโรงเรียนประจักษ์ศิลปาคาร จ.อุดรธานี เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๓๒

ธรรมเทศนาพระอาจารย์วรงค์ด วิริยธโร (หลวงตาม้า)

วัดพุทธพรหมปัญโญ (วัดถ้ำเมืองนะ)
ต.เมืองนะ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่

กล่าวถึงคุณกรรมและคุณบารมี

คุณบารมีไม่ได้หมายถึงคุณอายุผิว
เมียกันนะ คุณบารมี หมายถึง คุณที่ช่วยเหลือ
เกื้อกูลกันสร้างบารมี ก็เป็นอัสติของผู้ที่
เกี่ยวข้องกับพระโพธิสัตว์ทุก ๆ พระองค์
ตอนที่พระโพธิสัตว์นั้นคือคุณบารมีท่าน
ชาวเมืองสีพีทั้งหมดคือคุณบารมีท่าน ช่วย
เหลือเกื้อกูลกัน

ถ้าเป็นคู่กันจริง ๆ ที่มีลูกกันจริง ๆ เขาอธิษฐานเป็นเนื้อคู่กันเนี่ย
ต้องบารมีเต็มจนถึงจะอธิษฐาน ตอนที่ท่านเป็นสุเมธดาบสไป ถ้าใครอ่าน
พระไตรปิฎกจะเข้าใจนะ ตอนพระพุทธเจ้าทำนายท่าน มันก็มีผู้หญิงคน
หนึ่งอยู่นั้นด้วย ก็อธิษฐานเป็นคู่เลย อย่างนั้นเรียกคุณบารมี ช่วยเหลือเกื้อกูล
กัน เกิดเมื่อไหร่ก็เจอกันหน้าเก่า ๆ คุณช่วยเหลือเกื้อกูลนั้นนะ

แต่ถ้าคู่แล้วเค้าแยกจากเราไปนั้นไม่ใช่ ไม่ใช่คุณบารมี เป็นคุณกรรม
เป็นคุณกรรมระหว่างกามภพ กามภุมิ มาเวียนว่ายตายเกิด คุณเสพคู่สมอย่าง
ที่หนังสือเค้าเขียนไว้นั้นนะ อย่างนั้นนะ เข้าใจมั๊ย เพราะฉะนั้นอย่าไปสนใจ
เลย เค้าไปแล้วก็ไปเหอะ หากมีเงินก็แบ่งเค้าไปด้วยละกัน ถ้าพอมีกก็แบ่ง
เค้าไป ให้เค้าไปหมดได้ยิ่งดี แล้วก็มาบวช ก็หมดเรื่องกันไง แล้วก็หาเรื่อง
อีกข้างหน้านุ่น เกิดใหม่ก็หาเรื่องอีกไง ไม่อยากหาเรื่องก็ไม่ต้องเกิด เพราะ
ฉะนั้นอย่าไปทำเลยสะหงส์เสน่ห์ หลวงปู่ดู่ท่านว่าสวดมนต์ ให้ไว้พระ แผ่

เมตตาบ่อยๆ นั่นคือเสน่ห์ล่ะ ใครเห็นก็ถึงเลย ชอบ ยิ้มแย้มแจ่มใส พุดจา เพราะ ไร้ร่อง อารมณ์ดี ไร้ร่อง ใครอยู่ใกล้ก็ชอบ

หล่อกับดีจะเอาอะไร สวยกับน่ารักจะเอาอะไร ถามหน่อย ถ้าเป็นผู้ชาย ผู้หญิงน่ารักกับผู้หญิงสวยจะเอาอะไร ถ้าผู้หญิงเห็นผู้ชายหล่อกับดีจะเอาอะไร

มีคนถาม: เลยอยากจะทำหลวงตา แม่บุญให้เค้า ให้ชาติหน้าจะได้ไม่เกิดมาทำกรรมด้วยกัน หรือชาติหน้าจะได้ไม่ต้องเกิดมาทุกข์ มาเจอกันด้วยดี

หลวงตาตอบ: ไม่เจอหรอก ไม่เจอ ถ้าเราทำกรรมฐานตอนนี้ไม่เจออย่าไปแผ่ให้เค้า แผ่ให้เทพพรหมที่เกี่ยวข้องกับเค้า ไปบอกเค้าอีกที อย่าไปทำกรรมที่ไม่ดี ให้ฝากเทวดาที่เกี่ยวข้องกับเค้าในอดีตตอนเนี้ยที่เป็นเทพพรหมที่อยู่ตรงนั้นนะแผ่ไปตรงนั้น แล้วไปบอกเค้าอีกทีว่าอย่าไปทำอะไรเลย มันเป็นกรรม มันจะติดตัวไปตลอดภพ ตลอดชาติ ตลอดกัป ตลอดกัลป์

ศึกษารัชมะไปเรื่อยๆ ศึกษาศีลภาวนา พิจารณาไปเรื่อยๆ ตลอดชีวิตเรา สะสมพลังงานความดี บันทึกไว้ในใจ กาลข้างหน้าพลังงานมันก็จะหาความดีด้วยกัน มันไม่ไปหาในสิ่งที่ไม่ดีหรอก ถึงมีกรรมต่อกัน มันก็ไม่ไปเพราะความดีมันมาก พลังงานแต่ละอย่างมันก็ดูดเข้าหากันอยู่แล้วตามธรรมชาติ ให้ศึกษาเรื่องพลังงาน หลวงปู่ท่านเวลาฟังใคร เวลาอ่านหนังสืออะไร ท่านก็ให้พิจารณาใคร่ครวญ ไตร่ตรองให้ดี ให้พิจารณาตามสภาพของความเป็นจริง ไม่ใช่ไปคิดมาก ไม่ใช่ไปฝัน เมียหนีแล้วฆ่าตัวตายนะ ไม่ใช่ อย่าขนาดนั้น

มีคนถาม: จะอธิษฐานอย่างไรดีให้หมดกรรมเรื่องการมีคู่ครอง ปฏิบัติไปๆ มาๆ ได้สามสี่ปีแล้ว หนีไปทางไหนก็เจอ

หลวงตาตอบ: ไม่ต้องอธิษฐาน กามภพ กามภูมิ ไม่มีคู่ครอง มีแต่คู่เสพ มนุษย์ไม่มีคู่ครอง มนุษย์ คือ การสืบพันธุ์ กามภพ คือ กามภูมิ มนุษย์

มีธาตุขันธ์ มีจิต กินอาหารเข้าไปในร่างกายมันก็เรื่องของ การสืบทอด เรื่อง ของอาชีพ ไม่มีอะไร เพราะฉะนั้นถามอย่างนี้แปลว่าไม่เข้าใจ ว่าเรื่องเนื้อ คุณนี้ไม่มี เปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ในชาตินี้บางคนมีเป็นสืบละ ชาตินี้มีคนเดียว แล้วแต่จังหวะที่ตัวเองเกิด ถ้าเสพแล้วติดนะ เสพคนเดียวไม่พอหรอก รับ ประกัน ทั้งผู้หญิงผู้ชายยุคนี้ เหมือนกันหมด เพราะฉะนั้นไม่มีคู่ออก มี อย่างเดียว คือ คู่บารมี

คู่บารมีไม่ใช่คู่เสพกันนะ คู่ที่ช่วยเหลือในการเกื้อกูลกันสร้างกุศล นั้นถึงเรียกว่าคู่บารมี ฉะนั้นคุณตัดได้เลย อย่าไปคิดถึง คู่ มีก็ได้ ไม่มีก็ได้ จบ ถ้าพลาดก็ไม่เสียใจ เพราะรู้จักใจ รู้จักกามภพ กามภูมิ ว่าเราเกิดในแดน กาม มีกามเป็นแดนเกิด มนุษย์ สัตว์ เทวดาเหมือนกันหมดข้างล่าง ยกเว้น พรหม พรหมไม่มีเพศ ต้องเข้าใจเรื่องภพทั้งสามด้วย ถึงจะเข้าใจ

เพราะฉะนั้นคุณทำจิตให้เป็นพรหม เรื่องพวกนั้นเด็ก ๆ เลย ท่าน บอก เมื่อจิตคุณละเอียดนะเด็ก ๆ คุณอยากเสพก็ได้ ไม่เสพก็ได้ ถ้าหากคุณ เสพแล้วมีทุกข์ คุณอยากทำใหม่ คุณไม่ทำ เพราะมันเป็นทุกข์ไง ไม่ทำ ถ้า เราเข้าใจจะไม่ทำ คือ ทำก็ได้ ไม่ทำก็ได้นะ ถ้าไม่เป็นทุกข์ มีประโยชน์ ไม่ใช่ หยุดนะ คุณจะหยุดได้เมื่อจิตคุณพัฒนาถึงพรหม ถ้าคุณยังอยู่ในกามภพ ยิ่งไงคุณจะหลีกไม่ได้ สภาพมนุษย์ ลองคุณสวย ๆ สิ คุณเกิดมาสวย คุณไม่ เอา แต่โดนบังคับแน่ ๆ อย่างน้อย ๆ คุณเกิดในแวดวงแฉนั้น ค่าเป็นใหญ่ กว่าคุณค่าก็ดึงคุณไป ไม่งั้นค่าจะมีการฆ่ากันเหวอ

เข้าใจมั๊ยคนถาม ทีหลังไม่ต้องถามนะเรื่องเนื้อคู่ มันไม่มีนะ ใครจะ ไปรักเราเท่าตัวเราเอง รับประกัน ไม่มี ในพระไตรปิฎกท่านก็เขียนอยู่แล้ว นางมัลลิกา มเหสีท้าวโกศลถาม มีใครรักเราจริงไหม ไม่มีหรอก พระพุทธเจ้า บอก ตัวเราเองนะรักตัวเราเอง เลิกเสียใจเหอะ ถ้าเลิกได้ล่ะก็สาธุ ถ้ามันมี ก็มี ถ้าไม่มีก็แล้วไป ที่ผิดหวังก็อย่าไปทุกข์ อย่าไปถึงกับกินไม่ได้ นอนไม่ หลับ ปวดหัวเลย กินไม่ลง นอนก็ไม่หลับอีก ฆ่าตัวตายผ่อนส่งอีก

การสั่งสมบารมี ๑๐

คนทั่วไปเมื่อพูดถึงคำว่า บารมี หรือกล่าวว่า บารมีไม่พอ ก็มักจะหมายถึง ไม่มีบุญวาสนาพอ แท้ที่จริงแล้ว คำว่า บารมี หมายถึง คุณความดีที่บำเพ็ญอย่างยืงยวด เพื่อบรรลุจุดหมายอันสูงยิ่ง (ที่มาจาก พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)) ดังนั้น คำว่า บารมี จึงหมายถึง “การสร้างเหตุ” เพื่อให้เกิดบุญ บารมีคือ มีกำลังใจเต็ม ทำให้มีกำลังใจเต็มในการสร้างสมคุณสมบัติต่าง ๆ เพื่อที่จะทำงานใหญ่ได้สำเร็จ อย่างที่คนทั่วไปทำได้ยาก ดังเช่นการสั่งสมบารมีของพระพุทธเจ้าเพื่อตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณพบทางพ้นทุกข์ออกจากสังสารวัฏและนำมาโปรดสรรพสัตว์ จะต้องสั่งสมบารมี ๓๐ ทศ มี บารมี ๑๐ อุปบารมี ๑๐ ปรมัตถบารมี ๑๐ กล่าวโดยย่อคือ สั่งสมบารมี ๑๐ แต่บำเพ็ญอย่างยากยิ่งยวดกว่าคือ ทำบารมี ๑๐ ในระดับที่เข้มข้นยิ่งขึ้นถึงขั้นจวนสูงสุดเป็นระดับอุปบารมี และทำบารมี ๑๐ ในระดับที่เข้มข้นสูงสุดเป็นระดับปรมัตถะ ในระดับสาวกบำเพ็ญถึงระดับ ๑๐ แต่ในระดับหมายจะบรรลุพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณจะต้องบำเพ็ญกำลังทั้ง ๑๐ ให้ยิ่งใหญ่สูงสุด

การสร้างบารมีไม่ได้เป็นเรื่องของการสร้างอัตตาเพื่อให้ยิ่งใหญ่ แต่เป็นการสั่งสมกำลังใจให้ใหญ่ เมื่อใจยิ่งเปิดกว้าง มีปัญญา ก็ยิ่งเป็นกำลังเป็นปัจจัยสนับสนุนให้สามารถสร้างเหตุแห่งความเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้น การสร้างบารมีต้องมีการทำความดีอย่างยืงยวดด้วย เหตุนี้จึงเหนียวหนำหรือมีผลข้างเคียงให้มีปัจจัยภายนอก เช่น ทำให้มีทรัพย์ อำนาจ บริวารมาก มีผู้สนับสนุน เกื้อกูล ช่วยเหลือ ดังเช่นตัวอย่างในเรื่องพระเวสสันดรที่มีเหล่าเทวดาจำแลงแปลงเป็นสัตว์ป่าเพื่อขวางไม่ให้พระนางมัทรีกลับอาศรมก่อนเวลา เพราะอาจเป็นเหตุทำให้พระเวสสันดรไม่ได้บริจาคมหาทาน คือ

พระกุมารชาลี พระกุมาริกันหาได้สำเร็จ (ทำเพื่อสนับสนุนไม่ใช่เพื่อแกล้ง) ซึ่งในการทำงานใหญ่จะต้องมีผู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลังเสมอ ตัวอย่างในเรื่องของพระเวสสันดร ก็คือท้าวสักกเทวราช เมื่องานสำเร็จแล้วจึงจะได้รับผล พระพุทธเจ้าทรงสั่งสมบารมีอย่างยิ่งยวดจึงทำให้มีลักษณะของมหาบุรุษ ๓๒ ประการ ภาษาเรา หมายถึง โหงวเฮ้งดีเยี่ยม ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิผู้ทรงธรรม ถ้าออกบวชจะได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงมีทรัพย์ ข้าทาส บริวารพร้อม มีปัญญา มีกำลังใจพร้อม แต่ก็ได้ติดในความเลิกละเผลอเพอร์เฟคนั้น แต่นำสิ่งที่มาเป็นประโยชน์เกื้อกูลผู้อื่นในทางพันทุกซ์ ยิ่งให้ด้วยปัญญา จึงยิ่งได้แล้วนำมาต่อยอดจนถึงที่สุด

พระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันของเราต้องสั่งสมการสร้างเหตุ สร้างบารมีถึง ๔ อสงไขยกับอีกแสนมหากัป ไม่ได้มีกำลังใจเช่นนี้ตั้งแต่วันแรก ท่านต้องใช้กำลังสร้างเหตุยากอย่างยิ่งยวดเพราะปรารถนาทำงานใหญ่ คือ ขนสัตว์ออกจากวัฏสงสาร ระยะเวลา และความยากง่ายในการสั่งสมบารมี ขึ้นอยู่กับเป้าหมายที่ตั้ง งานใหญ่ยากต้องมีกำลังใจ ความสามารถ ปัญญาที่สูงตามจึงต้องใช้เวลาในการบ่มและเรียนรู้ แต่แม้หวังผลเล็กน้อยกว่า คือหวังเพียงแค่เป็นระดับพระสาวกเจริญรอยตามพระพุทธเจ้าในการพันทุกซ์เท่านั้น ก็ต้องสั่งสมบารมีเช่นกัน บารมีเต็มแล้วจึงจะจบงาน บารมีมาช่วยให้งานเราจบ

บารมี ๑๐ ที่จำเป็นต้องมีในการเจริญเพื่อพันทุกซ์ ที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญ ประกอบด้วย ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา และ อุเบกขา

ทานบารมี

ทาน หมายถึง การให้ สละของที่รู้สึกรู้ว่าเป็นของตน มีกิริยาทางใจ คือ สละ สอดคล้องกับกิริยาทางกายยื่นให้ ยกให้ เริ่มตั้งแต่การสละ

สิ่งที่หวั่นไหวเล็กน้อย เช่น ทำทานช่วยหมาแมว คนไร้ที่พึ่ง แบ่งปันให้กับผู้คนใกล้ตัว ทำบุญกับพระพุทธศาสนาเนื่องจากเห็นประโยชน์แก่ผู้รับ ไปจนถึงสิ่งที่สละได้ยาก เช่น พระโพธิสัตว์สละบุตร ภรรยา สละราชสมบัติ เพื่อออกผนวชเนื่องจากเห็นประโยชน์ของการสละนั้นว่าจะช่วยส่วนรวมได้มาก ผลของการสละ คือ ช่วยให้ความยึดมั่นเบาบางลง ไม่ทุกข์จากความโลภ ตระหนี่ มีใจที่กว้าง เปิด พร้อมจะเกิดปัญญา นอกจากนี้โดยผลภายนอก ทานที่สละจะย้อนมาเป็นเหตุปัจจัยช่วยเราในภายหลัง เช่น พระที่บำเพ็ญภาวนาในป่า ก็ยังมีคนมาใส่บาตร หรือจะทำสิ่งใดก็จะมีคนมาให้การช่วยเหลือ

ถ้าเข้าใจจุดมุ่งหมายสูงสุดของพุทธศาสนาว่า คือ ปัญญา คือ การสละ ละ วาง จาง คลาย ความยึดมั่น อุปาทาน เราจะเข้าใจว่าข้อธรรมต่างๆ ที่ท่านให้ไว้นั้นให้เพื่อสอนอะไร ชาวพุทธส่วนใหญ่ยังรู้จักศาสนาแค่เรื่องการทำบุญ แต่ยังไม่เข้าใจภาพรวมทั้งหมด ก็อาจทำให้นำไปใช้ผิด การทำบุญนี้เราทำเพื่อสละของๆ ตน เพื่อประโยชน์แต่ผู้อื่น ประโยชน์ต่อตัว คือ สละความยึด โลก ตระหนี่ เพื่อความหลุดพ้น เป็นอิสระจากความความหมายมั่น ผูกพันซึ่งเป็นเหตุแห่งทุกข์ (ยึดอะไรก็ทุกข์เพราะสิ่งนั้น)

คนส่วนใหญ่ยังเข้าใจว่าความสุข คือ “การมี” การทำบุญจึงคลาดเคลื่อนเป็น ทำบุญเพื่อมีความสุข แต่ความสุขแบบพุทธเป็นคุณละแบบ เป็นการถอนทุกข์ที่เหตุ ไม่ใช่การสร้าง ดังนั้นการทำบุญจึงเน้นที่สละ เมื่อเหตุแห่งทุกข์หมด มันคือความสุข

การทำบุญร่วมกับคนรักจึงควรเน้นความตั้งใจให้ถูก คือ ทำบุญร่วมกันเพื่อให้เกิดปัญญาขึ้น หากทำบุญเพื่อให้ได้อยู่ร่วมกัน อาจจะได้อยู่ด้วยกันจริง แต่จะมีความรู้สึกผูกอยู่ด้วย แล้วความยึด ความพอใจในความสุขจะเป็นที่มาของความทุกข์อะไรได้อีกหลายอย่าง เช่น การกลับมาเกิดให้ต้องลำบาก เจ็บ ป่วย พลัดพรากจากเป็นจากตายอีกหลายรอบ (แต่

ก็ไม่ได้แปลว่าไม่ได้ตั้งใจทำบุญให้อยู่ร่วมกัน แล้วจะไม่ได้อยู่ด้วยกันนะ ถ้าเหตุดี ผลก็ดีเอง) ดังนั้นถ้ารักใคร รักตัวเอง ควรส่งเสริมไปในทางที่ทำให้เกิดความเห็นถูก เดินเคียงร่วมสนับสนุนกันไปในทางที่จะพ้นทุกข์เพื่อพบสุขที่แท้จริงยิ่ง ๆ ขึ้น

อ่านเพิ่มเติม พระชาติที่บำเพ็ญทานบารมีอย่างยิ่ง “พระเวสสันดร”

<http://bit.ly/10-tan>

(<http://84000.org/tipitaka/atita10/jataka10.php?i=10>)

ศีลบารมี

ศีล หมายถึง การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายวาจาให้ดียิ่งขึ้น (ที่มาจาก พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)) โดยการสละความอยากได้ของที่มีใช้ของตน ด้วยการระงับกาย วาจา ให้อยู่ในสภาวะ “ปกติ” ศีลตามบัญญัติ ได้แก่ ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ มีไว้เพื่อเป็นกรอบและปกป้องผู้รักษาไม่ได้รับความทุกข์จากกิเลส ซึ่งเมื่อตามกิเลสแล้วจะนำทุกข์มาให้ในภายหลัง เมื่อรักษาศีล ด้วยการระงับ ทางกาย วาจา ให้อยู่ในสภาวะปกติแล้ว ก็จะส่งผลให้ใจสงบระงับ เกิดปัญญา นอกจากนี้ ผลภายนอก คือ ไม่มีผู้ใดสามารถทำอันตรายได้ ดังตัวอย่างของพระพุทธเจ้าที่ไม่มีใครสามารถประสงค์ทำร้ายให้ถึงชีวิตได้ แม้พระเวทิตจะพยายามอยู่หลายครั้ง อย่างมากที่สุดก็ทำร้ายได้เพียงทำให้พระบาทห่อพระโลหิต

อ่านเพิ่มเติม พระชาติที่บำเพ็ญศีลบารมีอย่างยิ่ง “พญานาคฐิต”

<http://bit.ly/10-sil>

(<http://84000.org/tipitaka/atita10/jataka10.php?i=6>)

เนกขัมมบารมี

เนกขัมมะ คือ ความตั้งใจออกจากกาม ความเพลิดเพลิน ซึ่งเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งไม่ให้ออกจากทุกข์ เพราะยึดติดกับรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส เนื่องจากเข้าใจว่าเป็นความสุข แต่เป็นสุขชั่วคราวที่จะก่อให้เกิดทุกข์ ดินรนเมื่อสูญเสีย จึงต้องแสวงหาไปเรื่อย ๆ ไม่สิ้นสุด และความตั้งใจออกจากอุปสรรคเครื่องขวางในการทำคามดี เช่น สละการติดหนัง ติดละคร ติดเพลง ติดแฟน ติดอาหารอร่อย ๆ ที่ได้กินจนเปรมเต็มที ติดสถานที่ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย การเจริญเนกขัมมะ คือ การทดลองเปลี่ยนไปใช้ชีวิตในเส้นทางที่ต่างไปจากเดิมหรือที่ตนคุ้นเคย คือ ไปอยู่วัดหรือสถานที่วิเวก สบายๆ ต่อความเจริญกายใจ สะดวกแต่ไม่สบายจนเกินไป มีสถานที่ที่เหมาะสม และมีกิจกรรมในทางกุศลที่เอื้อให้เกิดปัญญาทางด้านจิตใจ เช่น ทำวัตรสวดมนต์ เดินจงกรม นั่งสมาธิ ฟังธรรม สนทนาธรรม พระพุทธเจ้าทรงสั่งสมบารมีในทางเนกขัมมะ คือ บางชาติก็บวช แม้บางชาติไม่ได้บวช ก็ทรงตั้งจิตน้อมไปในทางสละกิเลสเครื่องทำให้จิตเศร้าหมอง

อ่านเพิ่มเติม พระชาติที่บำเพ็ญเนกขัมมบารมีอย่างยิ่ง “พระเตมีย์ใบ้”

<http://bit.ly/10-nekkumma>

(<http://84000.org/tipitaka/atita10/jataka10.php?i=1>)

ปัญญาบารมี

ปัญญา คือ ความรู้ชัด รู้รอบ จนสามารถเชื่อมโยงได้ว่า ผล (ความทุกข์) มาจากเหตุ (สมุทัย) อะไร อย่างไร เข้าใจสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง เข้าใจว่าถ้ามีผลก็ต้องมีเหตุมาก่อน หมั่นฝึกฝนพัฒนาปัญญาด้วยการหมั่นไตร่ตรองถึงทุกข์และเหตุแห่งทุกข์จนชำนาญ จนเกิดความเข้าใจสามารถละทุกข์ด้วยการวางเหตุแห่งทุกข์

หรือต้องการจะทำอะไร หากเกิดอุปสรรค แทนที่จะโทษคนอื่น

ปล่อยวางแบบไม่เข้าใจ คือ ไม่ทำอะไร ปล่อยให้ติดกับดัก ซึ่งเป็นเหตุทำให้ไม่ถึงเป้าหมาย ไม่ก้าวหน้า ก็มาสำรวจตรวจสอบ วิเคราะห์รายละเอียด แยกองค์ประกอบว่าที่ติดนั้นติดอะไรอยู่ ภาษาครูบาอาจารย์ เช่น ในการภาวนา จะมีคำว่า ม้าง คำว่า ม้าง นี่หมายถึง การแยกองค์ประกอบ ขึ้นส่วนออกมาพิจารณา พอเห็นองค์ประกอบก็ช่วยให้เห็นเหตุต่างๆ ได้ เพราะถ้าเราเห็นอะไรเป็นก้อน เห็นตัวสรุปแล้ว เราจะไม่แยกคายว่าเราติดอะไร เช่น ชอบเพลง ก็เปิดฟัง แต่ไม่ได้ฟังแบบเพลิดเพลิน ตี๋มตำ มุ่งเสพให้อิ่มใจ แต่เปิดแล้ว “ดู” ไปในใจในขณะนั้นให้เห็น ว่ามันไปติดอะไรในเพลง จึงทำให้รู้สึกตี๋มตำ

หรือตัวอย่างสำหรับคนภาวนา บางคนอาจจะเคยได้ยินคำว่า ม้างกาย ครูบาอาจารย์มักจะสอนให้ลูกศิษย์ม้างกาย ให้เห็นว่า กายที่เรารู้สึกว่าเป็นเรานี้ มันแยกส่วนออกมา คือ ก้อนธาตุ ดิน น้ำ ลม ไฟ ให้ไปหาดูว่าตัวเราอยู่ตรงไหน เพื่อคลายความเห็นผิดที่หลงเข้าไปยึดมั่นโดยไม่ไตร่ตรอง

หลายๆ คนรู้ว่า ภาวนานั้นดี แต่ถ้าไม่เข้าข้างตัวเอง เราจะเห็นว่าเราตั้งใจกับสิ่งสำคัญนี้น้อยกว่าการให้ความสำคัญอย่างอื่นมาก เพราะ “เรา” ยัง “ติด” กับสิ่งภายนอก ติดกับอะไรสักอย่าง คือ ความรู้สึกที่คิดไป(เอง) หากเราพอจะเอะใจว่ากำลังติด และเห็นเหตุว่า อะไรที่เป็นตัวดึงทำให้เราไม่สามารถจะเจริญก้าวหน้าทางจิตใจ หรือภาวนาได้ ก็หาวิธีทางแก้ไข เช่น อาจจะเจริญธรรมในชั่วฝ่ายตรงข้ามกับกิเลสนั้นๆ เพื่อปรับสมดุลในเบื้องต้น เช่น เป็นคนขี้โกรธ ก็หมั่นเจริญเมตตา แต่ก็ระมัดระวังไม่ไปติดธรรมอีกฝ่าย เช่น เจริญเมตตามากๆ ก็เกิดเป็นกิเลสราคะหากไม่เจริญอุเบกขา

หรือใช้วิธีม้าง สิ่งที่เราติด ถ้ารู้ว่ายังติด ให้เห็นว่าเราติดกับอะไร เพื่อส่งเสริมให้กลับเข้ามาสู่การภาวนาเพื่อให้เห็นความจริง เช่น หากหลงในเพศตรงข้าม ก็ม้างเพศตรงข้ามที่ใจมันไปติด พิจารณาอสุกกรรมฐาน อาจทำได้โดยการเปิดหนังสือเกี่ยวกับบ่อสุกะ เห็นสภาพความไม่สวยงาม ว่าได้เปลือก

ที่สวยงามนั้นข้างในเป็นอย่างไร เพื่อจะได้เห็นตามจริง ว่าแท้จริงกายนี้มีแต่เนื้อหนังหุ้ม เลือด เนื้อ กระดูก คนเราทุกคนไม่อาบน้ำ หรือหยุดหายใจวันกว่าๆ ก็มักกลิ่นเหม็น ที่เข้าใจผิดว่าดูดี ก็เพราะอาศัยน้ำหอมราคาแพงปกปิด กลิ่น ใส่เสื้อผ้าสวยๆ ปกปิดร่างกาย ใช้เครื่องสำอางปกปิดริ้วรอยบนใบหน้า หรือหากยังมัวเมาอยู่กับความสุขทางโลกจนชั่วร้าย ก็ให้หมั่นพิจารณาถึงความตาย ถึงอายุสังขารร่างกายที่เสื่อมลงทุกวัน เพื่อความไม่ประมาท

ถ้าเราเห็นภาพรวมทั้งหมด มีเป้าหมายชัด ตั้งใจเรียนรู้ เราจะไม่ติดกับดัก เมื่อเกิดความเข้าใจและเห็นประโยชน์แล้วก็นำปัญญาเหล่านี้ไปบอกต่อ เช่น นำไปบอกต่อกับผู้ที่ยังอยู่ในความทุกข์ ไม่ว่าจะบอกต่อเมื่อมีโอกาสที่เหมาะสมจะช่วยผู้อื่น หรือบอกผ่านทางการเขียนในเว็บบอร์ด เฟซบุ๊ก หรือร่วมพิมพ์หนังสือธรรมะที่เราเห็นและได้ประโยชน์แล้ว ด้วยเจตนาจะให้ผู้อ่านหนังสือเกิดปัญญา สามารถพาตนเองออกจากทุกข์ได้ ก็คือ การสร้างปัญญาบารมีที่ตรงเป้าหมายอย่างยิ่งอีกทางหนึ่ง และปัญญาบารมีที่สร้างไว้นี้เอง ที่จะไปรวมกันส่งผลเมื่อเราต้องการได้ คือ ระหว่างที่กำลังเผชิญความทุกข์ก็จะทำให้สามารถระลึกถึงธรรมเนื่องจากธรรมทานที่ได้สร้างเหตุไว้

อ่านเพิ่มเติม พระชาติที่บำเพ็ญปัญญาบารมีอย่างยิ่ง “มโหสถบัณฑิต”

<http://bit.ly/10-panya>

(<http://84000.org/tipitaka/atita10/jataka10.php?i=5>)

วิริยะบารมี

วิริยะ คือ ความพากเพียรสั่งสมเหตุในทางนั้นต่อเนื่องไม่ย่อท้อ ละทิ้ง หากขาดวิริยะบารมีก็จะทำให้บารมีไม่เต็มเพราะล้มเลิกเสียก่อนที่จะสำเร็จ ตั้งเป้าหมายไว้แต่ไม่หมั่นพากเพียรทำเหตุก็ไปไม่ถึง ดังเรื่องของพระมหาชนกที่เกิดเหตุเรือแตกระหว่างเดินทาง ผู้ฉวยลมแพ ยอมตายเป็น

อาหารสัตว์ในทะเล แต่ท่านยังเพียรว่ายน้ำในมหาสมุทรแม้ไม่เห็นฝั่ง เมื่อ นางมณีเมขลาพบเข้าจึงสอบถาม ท่านตรัสตอบว่า

“ท่านจงดูคนทั้งหลายที่มาในลำภาล่ำเดียวกับเราเถิด คนพวก นั้นพากันย่อท้อต่ออันตราย ไม่พยายามว่ายน้ำจนสุดความสามารถก่อน จึงพากันจมน้ำตายในมหาสมุทรทั้งสิ้น เหลือแต่เราผู้เดียวที่สู้ทนว่ายน้ำ ข้ามมหาสมุทรอยู่ถึง ๗ วันเข้าแล้ว

บัดนี้ เราได้เห็นผลของความเพียรนั้นแล้ว คือ เราได้เห็นท่าน ซึ่งเป็นเทวดาที่เรายังไม่เคยเห็นมาก่อนเลย ท่านจะมาบอกว่าความ พยายามของเราสูญเปล่าได้อย่างไร? เพราะฉะนั้น เราจักพยายาม ว่ายน้ำอีกต่อไปจนกว่าจะถึงฝั่งแห่งมหาสมุทรให้จงได้”

“บุรุษผู้เป็นบัณฑิต ควรพยายามรู้ไป ไม่ควรเบื่อหน่ายใน กิจของตน จงดูเราซึ่งได้ขึ้นสู่บกและได้ครองราชสมบัติเป็นตัวอย่าง คนเป็นอันมากเมื่อกำลังประสบทุกข์ จะไม่ตั้งใจทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ แต่เมื่อได้รับความสุข จึงตั้งใจทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ส่วนบุคคลผู้มี ปัญญา ถึงแม้กำลังประสบทุกข์ ก็ไม่สิ้นหวังว่าจะไม่ได้ประสบสุข เพียร สู้ทนทำหน้าที่ของตนอย่างสุดความสามารถ ย่อมจะประสบความสำเร็จ แน่นนอน เพราะว่า สิ่งที่มีได้คิดไว้ล่วงหน้า อาจเกิดขึ้นก็ได้ สิ่งที่ได้คิดไว้ ล่วงหน้า อาจไม่เกิดขึ้นก็ได้ ทรัพย์สมบัติทั้งหลายของบุรุษหรือสตรี ไม่ อาจสำเร็จได้เพียงแค่ว่าความคิด (แต่สำเร็จลงได้ด้วยการลงมือกระทำ เท่านั้น)”

(ที่มาจาก หนังสือพระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” ฉบับการ์ตูน)

อ่านเพิ่มเติม พระชาติที่บำเพ็ญวิริยะบารมีอย่างยิ่ง “พระมหาชนก”

<http://bit.ly/10-viriya>

<http://84000.org/tipitaka/atita10/jataka10.php?i=2>

ขันติบารมี

ขันติ คือ ความอดทน มีปัญญาที่จะสนใจให้อยู่เหนืออารมณ์ จนทำสิ่งที่ตั้งใจไว้จนสำเร็จ รวมทั้งอดทนต่อความยากลำบาก ต่อปัญหาทั้งหลาย ต่อความไม่สะดวกสบายที่เกิดระหว่างการสร้างเหตุให้บรรลุเป้าหมาย เมื่อใดที่บำเพ็ญมากพอ จะเริ่มไม่เห็นอุปสรรคเป็นความลำบาก แต่จะเห็นเป็นสิ่งที่ต้องเผชิญ เป็นเรื่องปกติของการเดินไปให้ถึงเป้าหมาย เช่นเดียวกับการภาวนา ที่ถ้าอดทนความทุกข์ที่เกิดระหว่างการปฏิบัติ ไม่ว่าจะปวดขา ปวดตัว ปวดเข่าจนสามารถผ่านมันไปได้ ก็จะได้เข้าใจขันติบารมีได้

อ่านเพิ่มเติม พระชาติที่บำเพ็ญขันติบารมีอย่างยิ่ง “พระจันทกุมาร”

<http://bit.ly/10-kanti>

(<http://84000.org/tipitaka/atita10/jataka10.php?i=7>)

สัจจะบารมี

สัจจะ คือ ความจริงใจ ตั้งใจจริง พุทฺธจริง ทำจริง เมื่อสั่งสมที่จะทำสิ่งต่างๆ ตั้งแต่เรื่องเล็กๆ น้อยๆ ให้สำเร็จ ก็จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าเมื่อตั้งใจก็ทำได้ (ที่ทำได้เพราะไม่ได้ตั้งใจ) เมื่อเจริญสัจจะที่จะตั้งใจทำจริงยิ่งๆ ขึ้นก็จะยังผลให้เกิดความสำเร็จในการทำเรื่องยาก เรื่องใหญ่ แม้สิ่งที่คนอื่นดูว่าเป็นไปไม่ได้ เหลือเชื่อที่จะทำ แต่ผู้มีบารมีเต็มสามารถทำสิ่งเหล่านั้นให้เป็นจริง ผลของสัจจะบารมี ส่งผลให้เกิดความอัศจรรย์มา ย้อนช่วยเราได้ ดังตัวอย่างของเรื่องพระโพธิสัตว์เมื่อครั้งเป็นนกคัม ขณะยังเล็ก ยังบินไม่ได้ เกิดไฟไหม้ป่า ท่านจึงกล่าวว่า “คุณของศีลมีอยู่ คุณของธรรมมีอยู่ คุณของสัจจะวาจานี้ก็มีอยู่จริง ปีกทั้งสองข้างเรามีอยู่ แต่ยังไม่บินไม่ได้ เท้าเราทั้งสองข้างมีอยู่ แต่ยังไม่เดินไม่ได้ บิดามารดาทั้งสองเรามีอยู่ แต่

บัดนี้มิได้อยู่กับเรา นี่เป็นสัจจะวาจาของเรา ไฟป่าที่ไม่มีชีวิตเอย ด้วยเดชแห่งสัจจะวาจานี้ ขอไฟป่าจงดับไป” เมื่อจบการอ้างถึงสัจจะอธิษฐานของท่าน ไฟป่านั้นก็ดับลง

อ่านเพิ่มเติม พระชาติที่บำเพ็ญสัจจะบารมีอย่างยิ่ง “วิฑูรบัณฑิต”

<http://bit.ly/10-sujja>

(<http://84000.org/tipitaka/atita10/jataka10.php?i=9>)

อธิษฐานบารมี

อธิษฐาน คือ การกำหนดความตั้งใจ เป้าหมาย แล้วตั้งมั่น “หมั่นทำตามความตั้งใจนั้น อย่างเต็มที่” เพื่อดำเนินไปให้ถึง ตัวอย่างเช่น ก่อนพระพุทธเจ้าจะสำเร็จพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ จุดเริ่มต้นคือ ในชาติแรกนั้น เรือท่านอัปปางอยู่กลางมหาสมุทร ท่านพยายามช่วยมารดาด้วยการให้มารดาขี่คอโดยตัวท่านพยายามว่ายน้ำพาไป ในเวลานั้นท่านได้อธิษฐานอย่างใหญ่โตเพื่อขอให้มีกาลังพามาตราวยให้ถึงฝั่ง ท่านอธิษฐานขอว่า หากสำเร็จจะขอพาสรรพสัตว์ออกจากห้วงทุกข์ทั้งปวง ซึ่งท่านก็สำเร็จตามความประสงค์ และหลังจากนั้น ท่านก็คิดอยู่ตลอดเวลา (เจตนา) ว่าจะจะเป็นพระพุทธเจ้าให้ได้ ๘ อสงไขยปี (๘ มีศุณย์ตามหลัง ๑๔๐ ตัว) แล้วพูดบ่อยๆ ว่าจะจะเป็นพระพุทธเจ้าให้ได้อีก ๗ อสงไขยปี จากนั้นจึงได้รับพุทธพยากรณ์จากพระที่ปึงกรพุทธเจ้าในครั้งที่ท่านเป็นสุเมธดาบส ว่าจะสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าในกาลข้างหน้า ซึ่งท่านก็บำเพ็ญบารมีต่ออีก ๔ อสงไขยกับแสนมหากัป จึงสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า คุณค่าของการอธิษฐานมีผลกับกำลังของทั้งกายและใจในการฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ให้สำเร็จ ซึ่งเมื่อทำเป็นประจำ จะเข้าใจ เห็นคุณค่าของการอธิษฐานว่าเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จอย่างไร

คนจำนวนมากที่เมื่ออธิษฐานแล้วไม่เกิดความเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเข้าใจความหมายของคำว่า อธิษฐาน ผิด เข้าใจไปว่าเป็นการขอที่จริง อธิษฐาน คือ การกำหนด ตั้งเป้าไว้ คนส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จเพราะไม่มีเป้าหมาย ไม่มีทิศทางเดิน เลยต้องเดินวนไปวนมา รู้สึกชีวิตเคັงคว้าง หลง เพราะขาดเป้า แต่ส่วนที่มีเป้าหมายแล้วก็ต้องสร้างเหตุด้วย ที่ไปไม่ถึงเพราะเหตุยังไม่พอ ที่ไม่ได้ตั้งอธิษฐาน เนื่องจากตั้งใจแล้วแต่ไม่ได้หมั่นสร้างเหตุให้เป็นไปตามที่ตั้งใจนั้น กลับไปสร้างเหตุแบบอื่น จึงไม่ได้รับผลตามที่ปรารถนา เช่น อธิษฐานจะไปเชียงใหม่ แต่เมื่อเดินที่ไรก็จะเดินลงทางใต้ ผลก็คือ จะไปถึงสงขลา แต่ไปไม่ถึงเชียงใหม่

การเลือกสร้างเหตุให้สิ่งที่ตั้งใจไว้แล้วสำเร็จจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างอธิษฐานบารมี หากปากอธิษฐานไปทางซ้าย เช่น จะไปพระนิพพาน ต้องการพ้นทุกข์ แต่การกระทำจริงกลับสร้างเหตุไปทางขวา คือ มุ่งเอาทางโลก เช่น หาคู่ หาตำแหน่ง หาเงิน ก็จะทำให้ใจรู้สึกเคັงคว้างสับสนในตนเอง ดังนั้นให้รู้จักเป้าหมายของเราให้ชัดเจน แล้วสำรวจเส้นทางว่าทางไหนพาให้ไปถึงเป้าหมายยิ่งขึ้น ทางไหนทำให้ห่างเป้าหมายยิ่งขึ้น คือทำอะไรแล้วทำให้ใกล้เป้าหมายยิ่งขึ้น ทำอะไรแล้วทำให้ห่างเป้าหมายยิ่งขึ้น หากตั้งใจจะพ้นทุกข์ แต่ยังหมกมุ่นกับความสุทางโลกโดยไม่ไตร่ตรอง ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ นั้นก็คล้ายจะมีความสุขเพราะสมใจได้ตำแหน่ง ได้เงินเดือนมาก ได้หน้า แต่ความสุขเหล่านี้ก็เอามาใช้ลดความทุกข์ไม่ได้ และจะทำให้ทุกข์มากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้อยึดกับโลก มากกว่าทำให้ปล่อยวาง หลงพอใจกลับมาเกิดอีกให้ต้องได้รับทุกข์ต่อไปอีก ดังนั้น ผู้ปรารถนาจะประสบความสำเร็จดังที่อธิษฐาน จึงจะต้องมีความเข้าใจตนเอง เข้าใจเหตุของผลต่าง ๆ สอดส่องดูตัวเองบ่อย ๆ แล้วก็ทำเหตุไปทางนั้น หมั่นทำเหตุให้ตรงกับทางที่ต้องการจะไป

ในเรื่องความรัก เรื่องคู่ ถ้ายังเหงาเกินกว่าจะวางเรื่องคู่ได้ ก็ตั้งใจ

อธิษฐานขอให้ได้คู่ที่พากันเจริญเติบโตในทางธรรมไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งแม้จะมีคบบีเล็ก แต่อย่างน้อยทุกคนที่ผ่านเข้ามาในชีวิตก็จะนำพาให้เจริญก้าวหน้าในทางธรรมไปจนหมดแควในเรื่อนั้น ๆ หรือถ้าสร้างเหตุได้มากพอ ก็จะได้พบคู่ที่ช่วยพัฒนากันและกัน ในทางธรรมจนถึงที่สุดแห่งทุกขได้

อ่านเพิ่มเติม พระชาติที่บำเพ็ญอธิษฐานบารมีอย่างยิ่ง “พระเนมิราช”

<http://bit.ly/10-atitan>

(<http://84000.org/tipitaka/atita10/jataka10.php?i=4>)

เมตตาบารมี

เมตตา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข การหมั่นใช้ชีวิตเพื่อความสุขของผู้คนรอบ ๆ ตัว เป็นการสร้างเมตตาบารมี และเป็นสิ่งที่จะเกื้อหนุนการเข้าถึงความพ้นทุกข์ เพราะผู้มีความเมตตาจะมีความเสียสละสูง จึงเป็นเหตุให้เป็นผู้พร้อมจะสละละวางตัวตนและสิ่งต่าง ๆ ของตนได้ง่าย และมีปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ จากที่เคยทำเพื่อความสุขของคนอื่นๆ ไว้เป็นจำนวนมาก เมื่อถึงคราวที่ผู้มีความเมตตาบารมีจะทำกิจเพื่อความพ้นทุกข์ของตนเอง ก็จะได้รับ ความเมตตาสนับสนุนจากปัจจัยรอบด้านตามเหตุที่เคยสร้างไว้

อ่านเพิ่มเติม พระชาติที่บำเพ็ญเมตตาบารมีอย่างยิ่ง “สุวรรณสามกุมาร”

<http://bit.ly/10-metta>

(<http://84000.org/tipitaka/atita10/jataka10.php?i=3>)

อุเบกขาบารมี

อุเบกขา หมายถึง ความเป็นกลางต่อสิ่งต่าง ๆ ที่สัมผัสรับรู้ ปราศจากอคติ ความยึดมั่น แต่ไม่ใช่ว่าการวางเฉยแบบใส่เกียร์ว่าง ผู้มี

อุเบกขาทำเหตุในเรื่องต่างๆ อย่างเต็มที่ด้วยเมตตา (เพื่อให้เป็นสุข) และกรุณา (เพื่อให้พ้นทุกข์) แต่ไม่ยึดกับผล เมื่อผลไม่เป็นไปตามที่หวัง ก็ไม่ทุกข์ร้อน เพราะมีปัญญาระลึกความจริงได้ว่าทุกคนมีกรรมเป็นของๆ ตน ทำให้รู้สึกเป็นกลางต่อผลนั้น ซึ่งอุเบกขาเกิดขึ้นได้จากการฝึกฝน พิจารณาอย่างแนบคายกับเหตุการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้น เมื่อได้เผชิญเหตุการณ์ที่แม้จะได้สร้างเหตุปัจจัยอย่างเต็มที่แล้ว แต่ผลยังไม่เป็นไปตามที่ต้องการหลายๆ ครั้งเข้า ก็จะเข้าใจได้ชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ ว่า การมีกรรมเป็นของๆ ตนนั้นเป็นอย่างไร จึงเกิดการปล่อยวางผล ตัวอย่างเช่น กรณีของผู้ป่วย บางคนสามารถรักษาหายได้ บางคนแม้แพทย์จะพยายามสุดความสามารถก็ไม่สามารถรักษาให้หายได้ เนื่องจากผลของการรักษาย่อมเป็นไปตามกรรม หรือเหตุที่ผู้ป่วยสร้างไว้ หรือในเรื่องความรัก แม้เราจะพยายามทำดีที่สุดแล้ว ก็ไม่จำเป็นว่าอีกฝ่ายจะต้องทำดีกลับ เราอาจจะไม่ได้รับผลดีกลับในทันที ที่ยังทุกข์เพราะเหตุของกรรมเก่าที่สร้างไว้นานแล้ว แม้เราจะทำดี ผลดีก็จะส่งผล แต่อาจจะเป็นในวาระอื่น คุณกรณีที่เราเผชิญอยู่ไม่ใช่คุณุญ แต่เป็นคุณุให้ใช้บาบ

อนึ่ง ในเบื้องต้น การเข้าถึงอุเบกขา สามารถทดลองฝึกฝนให้เจริญขึ้นได้ทุกคน ด้วยการพยายามช่วยคนที่เป็ทุกข์ เมื่อทำมาถึงระดับหนึ่ง ได้ร่วมรับรู้รายละเอียดต่างๆ ในเหตุการณ์ของผู้ประสบปัญหาตั้งแต่ต้นจนจบ แล้วเข้าใจรายละเอียดต่างๆ เป็นอย่างดี รู้ว่าได้ทุ่มเท พยายามช่วยไปมากน้อยเพียงใดอย่างไรแล้ว แต่ผลกลับกลายเป็นอีกอย่างหนึ่งจนได้ทั้งๆ ที่ไม่มีใครเลยที่ต้องการให้เป็นแบบนั้น ก็จะทำให้เข้าใจถึงพลังของกรรมที่มีมาแต่ก่อน ซึ่งใครก็ไม่สามารถเปลี่ยนผลได้ หากกรรมยังไม่หมด หรือเจ้าตัวผู้รับเหตุยังไม่เกิดความตั้งใจที่จะละเว้นเหตุ คือ การกระทำที่ก่อทุกข์ให้ผู้อื่น (ศีล) แบบเดิมๆ อย่างสิ้นเชิง

ปัญญาที่จะนำไปสู่อุเบกขา มาจากการเข้าใจว่าทุก ๆ ผลจะต้องมี

เหตุเสมอ และถ้าเหตุนั้นอยู่ที่ใด ผลก็จะเกิดที่นั่น เช่น ถ้าในใจเราเกิดความรู้สึกจากเหตุการณ์ที่แม้จะดูเหมือนว่าเกิดจากคนอื่นเป็นต้นเหตุ แต่จริงๆ แล้ว หากได้สำรวจเข้าไปในใจ ก็จะเห็นว่าเหตุต้องอยู่ในจิตเรานี่เอง คนเราไม่รู้ หรือมักจะลืมหืมคำนี้ไปว่า ทุกข์เกิดจากกรรมเก่าของเรา และทุกข์เกิดจากต้นหาของเรา การมองย้อนมาดูที่เหตุคือตัวเรา จะนำไปสู่การแก้ไขได้ แทนที่จะโทษอีกฝ่ายหนึ่ง ก็กลับมาแก้ไขที่เหตุ เช่น เมื่อระลึกได้ว่าเคยทำให้ผู้อื่นทุกข์เช่นนี้มาเหมือนกัน ก็สำนึกการกระทำในอดีตของเรา ยอมรับผิด และตั้งใจจะไม่สร้างเหตุเช่นนี้อีก รวมทั้งกลับไปขอโทษ ขอภัย พร้อมและยินดีชดใช้ให้กับคนที่เราเคยทำไม่ดีกับเขาไว้ บอกเขาว่าเราได้รับทุกข์ที่เราก่อไว้เอง เหมือนกับที่เราเคยทำกับเขาไว้ วันนี้สำนึกผิดแล้ว เข้าใจแล้วว่ากรรมสนองเป็นอย่างไร และจะไม่ไปทำอย่างนี้กับใครอีก เป็นต้น ผลที่ได้ก็คือ การหยุดวงจรกรรม วงจรทุกข์ในเรื่องเดิมๆ

ในเบื้องต้นที่สูงขึ้น อุเบกขาสามารถเข้าถึงได้ด้วยการภาวนา คือ การตามรู้ตามดูให้เห็นสิ่งต่าง ๆ ตามจริง จนเข้าใจที่มาของเหตุแห่งทุกข์ จิตยอมจำนนต่อความจริงว่าไม่สามารถเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นได้ หากสร้างเหตุไว้เช่นนี้ก็จะได้รับผลเช่นนี้ หากไม่ได้สร้างเหตุไว้เช่นนี้ก็จะไม่ได้รับผล เช่น เดี๋ยวจะกรรมมาก ๆ หากต้องปวด จะบังคับให้ขาไม่ปวดก็ไม่ได้ ความทุกข์เกิดจากการดิ้นรนตามความอยาก ไม่อยาก ผืนต่อความจริงที่อยู่ตรงหน้า เมื่อเห็นจนชำนาญจิตก็จะเริ่มเกิดปัญญา คือ มีอุเบกขา เป็นกลาง ขาจะปวดก็ส่วนขา แต่จิตเป็นกลางไม่ได้เข้าไปจมอยู่ในทุกข์นั้น การภาวนาช่วยให้จิตเป็นกลาง มีอุเบกขา ในขั้น ๕ (รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ) มากยิ่งขึ้นว่า ไม่ใช่ของฉัน ไม่ใช่ตัวฉัน ถ้ามีความโกรธ ความทุกข์ ก็เป็นเรื่องของขั้น ของความเคยชินเดิมๆ ที่เราฝึก กระทำมาบ่อยๆ แต่เมื่อมีสติ ระลึกรู้ทัน ไม่ได้หลงเข้าไปยึดถือความโกรธ เห็นตามจริงว่า สิ่งขั้นไม่ได้บ่อยๆ จะเป็นการพัฒนาปัญญา (ความรู้ชัด) เห็นและเข้าใจ

ไตรลักษณ์ (ความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ ความสังขังคับไม่ได้) ในชั้นและจิต จนสามารถเห็นชั้นกับจิตว่าเป็นคนละตัวกัน ไม่มีใครเป็นของใคร ก็จะทำให้ปล่อยวาง นำไปสู่การพ้นทุกข์ถาวร

อ่านเพิ่มเติม พระชาติที่บำเพ็ญอุเบกขาบารมีย่างยิ่ง “นารทพรหม”

<http://bit.ly/10-ubekka>

(<http://84000.org/tipitaka/atita10/jataka10.php?i=8>)

การจะเข้าใจธรรมะอย่างถ่องแท้ ต้องมีพื้นฐานมาจากความเข้าใจในนิยามหรือความหมายของศัพท์ธรรมะที่ถูกต้อง เช่น การทำทาน รักษาศีล ไม่ใช่เป้าหมาย แต่เป็นวิธีการเพื่อให้ไปถึงเป้าหมาย เพราะช่วยขัดเกลากิเลส ไม่เอาไปใช้ผิดวิธี เช่น ทำทานเพื่อเอาหน้า หรือหวังรวยเพราะโลภ ทำให้ยึดติด ไม่รักษาศีลจนยึดแล้วยกตนข่มผู้อื่น รู้สึกว่าตนเองเหนือกว่าผู้อื่น เมื่อเข้าใจความหมายของธรรม จุดมุ่งหมายของธรรมว่าเรียนรู้ฝึกฝนเพื่อความพ้นทุกข์อย่างสิ้นเชิง ก็จะเจริญธรรมเพื่อการชำระกิเลส ความไม่รู้ เมื่อกิเลสเบาบาง ก็จะช่วยให้เกิดปัญญาสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางธรรมเข้ากับกระบวนการเกิดขึ้นของทุกข์ เห็นกระบวนการเกิดขึ้นของทุกข์ได้ตลอดสาย ตั้งแต่เหตุจนถึงผล จนสามารถรู้ทันและยับยั้งการเกิดขึ้นของทุกข์ในจิตได้ ต่อไป

การสั่งสมบารมีนั้น เป็นการฝึก พัฒนาคุณสมบัติทั้ง ๑๐ ที่จำเป็นในการเอาชนะกิเลส ทานบารมี เป็นการฝึกความสามารถและความยินดีในการสละของๆ ฉันทศีลบารมี คือ ความสามารถในการต้านทานเวลา จิตจะทะยานออกไปอยากก่อกรรมกับผู้อื่น คือ ต้านกับต้นเหตุที่เป็นกิเลสหยาบ ส่วนเนกขัมมบารมี คือ ความสามารถในการต้านทานกิเลสละเอียดยกภายในที่จะหวังให้ไม่เดินหน้าปฏิบัติ ปัญญาบารมีฝึกความสามารถในการรู้ทันกลลวงของกิเลส วิริยะบารมีฝึกความเพียรให้ต่อ

เนื่อง ชั้นดีบารมีต้องถูกใช้เมื่อรู้สึกว่าคุณต่อต้าน ถึงทางตันไปต่อไม่ได้ ก็ยังไม่ยอมแพ้ ยังหาทางทำต่อไป สัจจะบารมีจะถูกใช้เมื่อชั้นดีสู้ไม่ไหว ก็ยังมีความพยายามเพื่อรักษาสัจจะ และเมื่อสัจจะต้านไว้ไม่อยู่ ก็ยังมี อริชฐานบารมีมาให้ผลเป็นปัจจัยสนับสนุน ส่วนเมตตาบารมีบำเพ็ญ เพื่อให้เมตตาต่อทุกสิ่งรวมทั้งตนเอง เพื่อลดอาการต่อต้านตนเองและผู้อื่น และสุดท้าย คือ อุเบกขาบารมี เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะสนับสนุน ผู้ปรารถนาจะพ้นทุกข์ตลอดการเดินทางตั้งแต่เริ่มตั้งความปรารถนาจน บรรลุเป้าหมาย เพื่อให้เห็นทุกสิ่งได้ตามจริง ไม่ใช่เห็นจากมุมมองของ กิเลส คือ เห็นและถูกคิดได้ว่ากำลังถูกชั้นดี ถูกความคิดปรุงแต่งโดย ความไม่รู้ ถูกกิเลสหลอก หรือกำลังหลอกตนเองไปติดกับสิ่งลวง สิ่ง สมมุติ การสั่งสมบารมีทั้ง ๑๐ ข้อจึงเป็นกุญแจสำคัญของการพ้นทุกข์

บารมีทุกข้อเป็นสิ่งที่ต้องสร้าง ระหว่างทางที่สร้างอาจจะเกิดผล ข้างเคียงที่เป็นกับดัก เช่น ในระยะที่อุเบกขาบารมียังน้อย ผู้ที่ทำทานและ เมตตาบารมีมามากอาจหลงบารมีตนเอง สัมเป้าหมายใหญ่ที่เคยตั้งไว้ หัน ไปหาผลข้างเคียงของบารมี เช่น อำนาจ ทรัพย์สินเงินทอง หรือแรงดึงดูด ทางเพศ หันไปเสพและเห็นสิ่งเหล่านี้เป็นเป้าหมาย รวมถึงใช้บารมีที่ตน บำเพ็ญมา เช่น ใช้เปลือกที่สวยงาม ทรัพย์สินหรืออำนาจ ไปแลกมาซึ่ง อำนาจ ทรัพย์สิน ตำแหน่ง หรือกาม มากยิ่งขึ้น ก็จะกลับกลายเป็นว่า นำบุญมาใช้ให้เป็นภัยแก่ตน การละเลยไม่ตระหนักเรื่องผลของกรรมดี หรือ บารมีที่ตนเองได้รับผลดีมาแล้ว หรือคิดปลอบใจตนเองว่าไม่ต้องไปรับผล ร้าย โดยบางคนปักใจว่าชาติหน้าไม่มี ทำอะไรก็ได้ไม่ต้องไปรับผล ขอโกย ขอเสพทุกอย่างให้มากที่สุด ทำให้จะต้องไปทุกข์ทรมานในภายหลังตามที่ เคยละเมิดผู้อื่นเอาไว้ จนกว่าจะเกิดการเรียนรู้กฎแห่งกรรมว่าทุกการกระทำ มีผลเสมอและหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการสร้างบารมีทุกข้อ จึงเป็นสิ่งที่ ต้องใช้สนับสนุนเกื้อกูลกันโดยอาศัยปัญญา

แต่ถ้ามีเป้าหมายในการเดินทางที่แน่ชัด ก็จะไม่ติดกับผลที่เกิดขึ้น
 ในระหว่างการสร้างเหตุขึ้น และยังสามารถใช้ผลเหล่านั้นมาเป็นเหตุปัจจัย
 ให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ให้เร็วขึ้น เช่น ทำทานบารมีแล้วส่งผลให้มีทรัพย์
 มาก ผู้ที่ไม่หลงไปกับผลข้างเคียงระหว่างการสั่งสมบารมี ย่อมเข้าใจได้ว่า
 ความมัวเมาในโลภธรรมจะเป็นเหตุให้วนอยู่กับโลกไม่มีวันจบและทำให้
 ไปไม่ถึงเป้า คือ การพ้นทุกข์ถาวร แม้ว่าในแง่หนึ่งการนำทรัพย์ไปช่วย
 ผู้ที่ลำบากขัดสนเป็นขั้นตอนหนึ่งในการช่วยบรรเทาทุกข์แก่ผู้อื่น แต่ก็ไม่ใช่
 ปัจจัยเดียวที่จะส่งให้ถึงความพ้นทุกข์ เมื่อเข้าใจอย่างนี้ ก็จะไม่ติดในการ
 ทำทาน แต่อาศัยทานเพื่อละความยึดมั่น สละความโลภเพื่อผู้อื่นนี้มาเป็น
 กำลังใจให้กล้าหาญที่จะเสียสละสิ่งที่ละเอียดยิ่งกว่านั้นเพื่อไปถึงจุดหมาย เช่น
 จากเดิมสละทรัพย์ลดความตระหนี่ ต่อมาสละความโกรธ แล้วมาสละความ
 พอใจในกาม การติดในรูป รส กลิ่น เสียง คือ สละกิเลสที่ละเอียดยิ่งขึ้น ๆ
 ด้วยบารมีธรรมข้ออื่น ๆ ที่ต้องบำเพ็ญควบคู่ไป

การทำความรู้จักตนเองด้วยการสังเกตใจตนเองโดยถี่ถ้วนว่าการ
 กระทำแบบนี้ ๆ ของเราเป็นไปเพื่ออะไร ต้องการอะไร แล้วสรุปจากสิ่งที่
 สังเกตได้ว่าใจเรากำลังจะไปทางไหน มุ่งเพียงเสพสุขชั่วคราวไปวัน ๆ เพื่อ
 หนีความทุกข์แบบครั้งต่อครั้ง มุ่งไปก่อทุกข์ (ทำร้าย-ละเมิดใจผู้อื่น) มุ่ง
 ไปรับทุกข์ (เข้าไปยึดกับผู้ที่ก่อทุกข์ให้เรา) หรือมุ่งไปเพื่อพ้นทุกข์ (ช่วย
 คนอื่นให้พ้นทุกข์ และสร้างเหตุให้เราได้พ้นจากโลก ได้ไปปฏิบัติภาวนา)
 เราก็จะสามารถลิขิต กำหนดเป้าหมายในชีวิตตนเองได้ด้วยความเข้าใจ
 เหล่านี้ ว่าการสร้างเหตุด้วยเจตนาต่าง ๆ โดยเฉพาะถ้าเป็นไปเพื่อความ
 พ้นทุกข์ จะส่งผลให้มีเหตุการณ์ภายนอกที่มากช่วยสนับสนุนให้เจริญ
 ก้าวหน้าได้ นอกจากนี้ บารมีอื่น ๆ เช่น วิริยะและสังขะในการตั้งใจทำงาน
 บุญให้สำเร็จอย่างดี ก็นำมาใช้เป็นตัวตั้งขอให้กำลังบุญ (กำลังใจ) ที่ทำนั้น
 มาเป็นตัวเสริมให้มีความก้าวหน้าในการภาวนาได้

ดังเช่น ประสบการณ์ตรงของทีมงานเองคือ เมื่อได้ทำงาน ได้ให้ธรรมทานมากมายก็มีเหตุปัจจัยให้พบคำตอบหรือธรรมะที่มาช่วยสนับสนุนการบำเพ็ญบารมีให้เป็นไปโดยง่าย เพราะทุกครั้งที่ทำบุญหรือทำธรรมทานมีเป้าหมายชัดเจน คือ มีเจตนาช่วยเพื่อให้ผู้อื่นพ้นทุกข์และเพื่อเป็นปัจจัยให้ผู้บำเพ็ญไปถึงความพ้นทุกข์ เจตนาก็คือกรรมที่ให้ผลแรงที่สุด แต่ละคนทำบุญด้วยกิริยาเดียวกันจะได้รับผลต่างกันตามเจตนา เช่น ทำด้วยความโลภก็ได้รับผลอย่างหนึ่ง ทำเพื่ออุทิศให้บรรพบุรุษก็ได้รับผลอีกอย่างหนึ่ง ทำเพื่อช่วยผู้อื่นและเป็นการให้เราไปสู่เป้าหมายก็ส่งผลอีกอย่างหนึ่ง ดังที่พระเวสสันดรบริจาคนมทาน คือ บุตรและภรรยา แล้วกรวดน้ำอุทิศให้บุญนี้เป็นปัจจัยสู่พระอนตรสัมมาสัมโพธิญาณ เป็นต้น

อ้างอิงเรื่องตามพระไตรปิฎก ขณะที่พระพุทธเจ้าทรงประทับบนโพธิบัลลังก์แล้วตั้งสัจจะอธิษฐาน จะไม่ลุกขึ้นหากไม่บรรลุทางแห่งการดับทุกข์ เมื่อมีกองทัพมารอาวุธครบมาโจมตีทุกรูปแบบ ตัวท่านเพียงลำพังสามารถต่อสู้กับมารได้ทั้งกองทัพด้วยอำนาจบารมีที่ทรงสั่งสมมา ๔ อสงไขย แสนมหากัป บารมีทั้งหมดรวมลงมาช่วยในวินาทีที่จะทำสงครามแตกหักกับมารเพื่อหลุดพ้นจากพันธนาการที่มีมานานแสนนาน โดยท่านทรงดำริว่า “**ชนนี้มีประมาณเท่านี้ มุ่งหมายเราผู้เดียวกระทำความพากเพียรพยายามอย่างใหญ่หลวง ในที่นี้ไม่มีบิดามารดา บุตร ธิดา พี่น้องชาย หรือญาติใดๆ อื่น มีแต่บารมี ๑๐ นี่เท่านั้นจะเป็นเช่นกับบุตรแลบริวารของเรามาตลอดกาลนาน เพราะฉะนั้น เราจะกระทำบารมีให้เป็นโล่ แล้วประหารด้วยคัสตรา คือ บารมีนั้นแหละ กำจัดหมู่พญานี้เสียจึงจะควร จึงทรงนั่งระลึกถึงบารมีทั้ง ๑๐ อยู่**”

เมื่อมารหมายจะประหารท่านให้ลุกจากบัลลังก์ พระองค์ได้ตรัสว่า “**ดูก่อนมาร ท่านไม่ได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ อุปบารมี ๑๐ และปรมัตถบารมี ๑๐ ทั้งไม่ได้บริจาคนมทานบริจาค ๕ ไม่ได้บำเพ็ญญาคัตถ-**

จรียา โลกัตถจรียาและพุทธัตถจรียา บัลลังก์นี้จึงไม่ถึงแก่ท่าน บัลลังก์นี้ได้ถึงแก่เรา” (อ่านเพิ่มเติม <http://www.84000.org/tipitaka/atita100/jataka.php?i=270000&p=7>)

สรุปว่า การสั่งสมบารมีจะเอื้อผลให้เกิดปัจจัยทั้งภายในและภายนอกมาสนับสนุน ซึ่งเกิดจากบารมีที่บำเพ็ญมาในระยะยาว โดยเข้าใจคุณประโยชน์ของธรรมเหล่านั้น น้อมนำมาปฏิบัติเรื่อย ๆ บารมีเหล่านั้นก็จะย้อนกลับมาสนับสนุนให้เส้นทางเดินเรียบขึ้น ง่ายขึ้น เหนื่อยน้อยลง เมื่อบารมีหรือกำลังใจเต็มเหมือนน้ำหยดสุดท้ายเต็มสระ มีกำลังบารมีมากพอแล้ว จึงจะพร้อมบรรลุเป้าหมายได้ ดังเช่นตัวอย่างเรื่องการสั่งสมบารมีของพระพุทธเจ้า ดังนั้น บารมีจึงเป็นสิ่งที่ต้องเพียรบำเพ็ญให้ครบทุกด้าน ไม่ใช่เพียงบางด้าน หากมีความปรารถนาจะไปให้ถึงเป้าหมายสูงสุด คือ ความพ้นทุกข์ถาวร

สิ่งที่เราได้เรียนรู้จาก รักแท้ของพระพุทธเจ้าและคู่บารมี

คนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจ ไม่รู้ว่าเกิดมาเพื่ออะไร ก็เกิดตายหลายภพชาติแบบไม่มีทิศทาง ทุกคนปรารถนาที่จะเกิดมาแล้วมีแต่ความสุข แต่ความจริงแล้วสิ่งที่พ่วงมากับการเกิดทุกครั้งคือ ความแก่ ความเจ็บ ความป่วย ความพลัดพรากจากสิ่งที่รัก การประสบกับสิ่งที่ไม่รัก และตาย การเกิดทุกครั้งต้องพบเจอกับสิ่งเหล่านี้ แต่บางคนก็พอใจในการเกิดแต่กลัวการตาย บางคนก็พอใจในการพบแต่กลัวการพลัดพราก ต้องการในสิ่งที่ขัดแย้งกับความจริง จึงต้องทุกข์เป็นวงจรอย่างไม่สิ้นสุด ไม่เข้าใจว่าความสุขที่ต้องการเป็นเหตุแห่งทุกข์เสมอ

คนส่วนใหญ่เกิดมาด้วยความไม่รู้ แต่การเกิดอย่างพุทธนั้นสอนให้ตื่นรู้ และมีเป้าหมาย วิถีพุทธ คือ การดำเนินชีวิตแบบที่สอดคล้องไปกับเป้าหมาย ชาวพุทธที่แท้จะศึกษาจนรู้ว่าเกิดมาเพื่ออะไร และหากจะมีความรักก็รู้ว่าจะรักเพื่ออะไร ไม่ใช่รักอย่างผู้หลงทางทางออกจากทุกข์ไม่เจอ ไม่รู้ว่าปลายทางของความรักจะจบแบบใด รักอย่างพุทธสามารถออกแบบอนาคตได้

ความรักเป็นสิ่งที่คนบนโลกต้องการและปรารถนามากที่สุด และความรักที่ดูเหมือนจะเปื้อนความสุขที่คนบนโลกแสวงหาตัวเอง ที่ก่อวงจรทุกข์ไม่รู้จบ ทั้งนี้เป็นเพราะเราไม่เข้าใจอย่างแท้จริงว่าเรามีความรักไปเพื่ออะไรกันแน่ เราต้องการเพียงสุขชั่วครวร ให้มีความสุขที่ได้ครอบครอง แล้วยึดความสุขนั้น แล้วกลับตาลปัตรเป็นทุกข์เมื่อสูญเสีย หรือต้องการมีรักเพื่อความสุขแบบที่พาให้พ้นทุกข์ตลอดไป การจะมีความรักแบบหลังได้ เราต้องเข้าใจเหตุและผล ว่าเหตุอย่างไรนำไปสู่ผลอะไร และเหตุแห่ง

ทุกข์อยู่ที่ไหน

เมื่อยามทุกข์เพราะรัก หลายคนอยากจะลืม แต่ความจริงแล้ว เราไม่ได้เจ็บเพราะจำได้ แต่เจ็บเพราะเราไม่เข้าใจสาเหตุแห่งทุกข์มากกว่า เมื่อไม่เข้าใจสาเหตุ มีรักก็ครั้งเราก็ต้องทุกข์เรื่องเดิม ๆ ไปจนกว่าจะเรียนรู้ ลองวิเคราะห์กันดี ๆ ว่าเรากำลังหลงรักอะไร ตัวคนรักจริง ๆ อยู่ที่ไหน?

ตัวตนที่จับต้องได้เป็นตัว ๆ ของทั้งคนและสัตว์แท้จริงเป็นก้อนธาตุ กำเนิดจากการมารวมกันของสเปิร์มของพ่อและไข่ของแม่ (ถ้าพ่อไม่กินข้าวก็ไม่มีสเปิร์ม ถ้าแม่ไม่กินข้าวก็ไม่มีไข่) เติบโตมาได้เพราะหมู เห็ด เบ็ด ไก่ ผัก ปลา (ซึ่งก็มาจากแร่ธาตุต่าง ๆ บนโลกมาผสมรวมตัวกัน) น้ำ และอากาศ มองเข้ามาที่ร่างกายตามจริง เราจะไม่เห็นว่ามีอะไรที่เราสร้างมาเองเลย จิ้มไปตรงส่วนไหนของร่างกายก็มีแต่อาหาร มีแต่เอาแร่ธาตุ สิ่งต่าง ๆ บนโลกมารวมประกอบกันเป็นร่างกาย เป็นก้อน มีตับ ไต ม้าม ปอด เนื้อ หนัง ผม ขน ไข กระเพาะ เหมือนกัน ต่างกันแค่หนังนอกที่หุ้มอยู่ และโครงร่างเล็กใหญ่ เว้าโค้ง ลอกหนังออกก็ดูไม่ได้เหมือนกันหมด ไม่ลอกหนังออกนานไปก็เปื่อย เหี่ยว ตายเน่าเหมือนกัน ที่มีชื่อว่า หยิง กีบ เก่ ป่อง และอื่น ๆ ก็เกิดจากการสมมติที่คนอื่นตั้งชื่อให้ จะเปลี่ยนชื่อใหม่ไปเป็นอะไรก็ได้ แล้วแต่จะสมมติ แม้มองย้อนดูแล้วกอนกายนี้จะไม่ได้อะไรเป็นของเราเลย แต่กอนกายของเรา ของคนอื่นนี่ดูจะให้สุขทุกข์กับเราได้มากมาย ซึ่งที่จริงความสุขทุกข์ไม่ได้มาจากกอนกายหรอก แต่มาจากความคิดที่เราแต่ละคนให้ค่า ความคิดที่จับต้องไม่ได้ของเราต่างหาก แม้แต่ดาราที่หน้าตาดีที่สุดในโลก ก็ไม่ได้ทำให้ทุกคนหลงรักได้ แต่ละคนหลงยึดรักคนแตกต่างกันไปตามความคิด แต่ความคิดก็ไม่ใช่ของจริง เพราะถ้าเป็นของจริง ความคิดนั้นต้องไม่แปรเปลี่ยน

ทั้ง ๆ ที่เรารู้ว่าเรารู้สึกรักไปเองอย่างไม่มีเหตุผล เช่น เจ็บก็ยังรัก

เชื่อว่าเรารักคนนี้ และจะต้องอยู่กับคนนี้ มันอาจจะเหมือนหนังที่สวยงามหรือดูดีว่ารักจริง แต่การเชื่อฟังที่ไม่รู้ที่มา ก็เหมือนการยอมที่จะรักอย่างคนตาบอด แล้วความจริงคืออะไร รักอย่างไม่มีติดบอดเป็นอย่างไร?

ความจริงของชีวิตในสังสารวัฏก็คือ เราทุกคนเวียนเกิดเวียนตาย ในสังสารวัฏมาแล้วไม่รู้กี่ชาติ ทุกคนเหมือนนักเดินทางที่แวะมาเจอกันชั่วคราวตามวาระ แล้วแต่ละคนก็ต้องแยกไปตามทิศทางกรรมของตนเอง ทางที่มีจุดหมาย คือ ทางที่มีวันจบ ทางที่ไม่มีจุดหมาย ไม่มีความเข้าใจ จะต้องเดินไปอย่างไม่มีวันจบ วันนี้หิวเราะ พรุ่งนี้อาจร้องไห้ แต่ละคนมีหน้าที่ที่จะต้องเลือกเอง ต้องเรียนรู้อเอง เข้าใจเอง โตเอง เดินเอง ในการเดินทางอาจจะมีครูบาอาจารย์ กัลยาณมิตรช่วยแนะนำบ้าง แต่ก็ไม่มีใครเกิดมาเพื่อใครได้ สุขหรือทุกข์แทนใครได้ トラบเท่าที่เราจะต้องกินข้าวเองให้อิ่มเอง ยังต้องหายใจเอง

รักอย่างไม่มีติดบอด คือรักอย่างเข้าใจที่มาจึงรู้ทางที่จะไป สาเหตุที่เรายึด (ที่เราใช้คำว่ารัก) มีที่มาจากกรรมที่เราทำไว้ (กรรม หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา) ทำกรรมไม่ดีมากี่ส่งผลให้ใจไปผูกยึดกับคนที่จะทำให้เราเสียใจ ทำกรรมดีมากี่ส่งผลให้ใจไปผูกยึดกับคนที่จะทำให้เรามีความสุข ทำกรรมแบบไหนใจก็จะถูกกรรมกำกับให้ต้องไปผูกใจไว้กับคนแบบนั้น หรืออาจจะเป็นกรรมที่เราตั้งใจผูกยึดด้วยการอธิษฐานก็ได้ ซึ่งก็เรียกว่าเป็นกรรมอีกอย่างหนึ่งเช่นกัน (อธิษฐานคือมโนกรรม) ในเรื่องของกรรมมันเป็นเรื่องของความ “ติดใจ” คือ ถ้าติดใจแล้ว อาจจะรู้สึกว่าคุณนั้นเป็นคนที่ไม่ใช่หรือไม่ใช่ก็ตามแต่ แม้จะทุกข์ ก็จะมีรู้สึกว่าไม่ใช่ทุกข์ และมีความเชื่อว่าจะต้องทำให้ได้ตามตามนั้น กลัวจะเสียไป หรือคนนอกเห็นว่าคนนี้เป็นอย่างนี้ คบไปแล้วจะมีปัญหาแน่นอน แต่เจ้าตัวอยู่ในภาวะมีความสุขอยู่ ก็จะทำให้ไม่เห็นตามจริง ซึ่งอันที่จริงก็เพราะกรรมหลอกให้หลงหลุมไปใช้กรรม กรรมหลอกว่าหลงหลุมไปแล้วจะดี จึงยินดีโดดลงหลุมไปรับกรรม

ปัญหาทั้งหมดจึงอยู่ที่กรรม เจตนา ความยึด และรากของกรรม คือใจ ถ้าต้องการจะถอนเหตุแห่งทุกข์จึงต้องถอนที่ใจ แก่ที่ต้นเหตุ คือใจ

ในเรื่องของกรรม ยิ่งเราเชื่อและทำสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าดีหรือร้ายด้วย อัตตา ยิ่งทำ ตัวตนเราในเรื่องนั้น ๆ จะยิ่งชัดเจนใหญ่โตขึ้น ขอบเขตของชีวิตมนุษย์ถูกจำกัดไว้ เท่าที่กรรมส่งมาให้เห็น ดังนั้นจึงเป็นการยากเหลือเกินที่คน ๆ หนึ่งจะหลุดจากเส้นทางเดิม ๆ เพราะยึดมั่นความเชื่อของตัวเอง นี่แหละ กว่าคน ๆ หนึ่งจะหลุดจากทุกข์ได้ ไม่ใช่ว่าจะเห็นทางออกง่าย ๆ เลย เพราะกรรมมันบีบไว้ให้เห็นทางแค่นั้น การทำเพื่อความหลุดพ้นนั้น เป็นอีกวิถีทางที่เราไม่คุ้นเคย เพราะเป็นการทำเพื่อสละความยึดมั่น ความอยากมี อยากได้ อยากเป็น เมื่อไม่มีการเกิด ความพอใจในการเกิด การได้ ก็ไม่มีความสูญเสีย หากเราศึกษาพุทธประวัติอย่างดี เราจะรู้ว่าการบำเพ็ญสังฆบารมีของท่านในทุกชาติ ไม่ได้เป็นการทำเพื่อเสริมอัตตา แต่เป็นการทำเพื่อให้เพื่อสละ อย่างแท้จริง เมื่อไม่ได้ทำเพื่ออัตตา พระทัยของท่านจึงกว้างใหญ่และมีพระปัญญาที่เห็นกว้าง แตกต่างจากคนทั่วไปที่ทำสิ่งต่าง ๆ ตามความเชื่อของอัตตาตน เพื่อเพิ่มอัตตาของตนจึงเห็นอะไรได้คับแคบ

อย่างที่บอกว่า เราเจอคน ๆ หนึ่งเพราะกรรม กรรมมาจากเหตุ และเหตุก็มีวันหมด เราไม่จากเค้าววันนี้ ยังไงเราก็ต้องตายจากกัน ดังนั้นสิ่งที่สำคัญ จึงไม่ใช่การได้อยู่ร่วมกัน แต่คือการได้เรียนรู้ ว่าเรากับเค้าเข้ามาเจอกันเพื่ออะไร เค้าเข้ามาเป็นตัวแสดงสิ่งที่เราเคยกระทำ (กรรม) เอาไว้ ถ้าเราเรียนรู้สาเหตุที่ผูกมาเราก็จะคลายมันออกได้ ความหลงยึดก็จะหายไป (แนะนำอ่านหนังสือเหตุเกิดจากความรัก <http://www.sangtean.com/love/reading> ซึ่งจะเขียนอธิบายเรื่องวงจรของกรรมไว้ เขียนเรื่องความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องความรัก รวมถึงวิธีฝึกหัดจิตใจให้คลายจากความทุกข์ได้ยิ่ง ๆ ขึ้น จนไม่ต้องทุกข์ซ้ำแบบเดิม ๆ อีก) คนที่ไม่เข้าใจเรื่องกรรม จึงไม่สามารถแก้

ปัญหาที่ต้นเหตุ ส่วนใหญ่เป็นการแก้ที่ผล อาจพยายามเปลี่ยนด้วยการพยายามบีบบังคับ ทำข้อตกลง ตั้งกฎ ห้ามผลไม่ให้เกิดโดยไม่แก้ที่เหตุ จึงทำให้ทุกข์บานปลาย พยายามเปลี่ยนผลโดยไม่เข้าใจว่า เหตุอย่างไร ทำให้เกิดผลเช่นนี้ ถ้าอยากได้สิ่งที่ดี ต้องสร้างเหตุที่ดีที่ควรกัน

ถ้าเราเข้าใจความรักแล้ว รู้ว่าเรารักเพื่ออะไร ต่อไปเราจะใช้ความรักได้อย่างมีคุณค่า ทุกครั้งที่มีความรัก มันคือการพัฒนาตนเองไปสู่ความพ้นทุกข์ยิ่ง ๆ ขึ้น ซึ่งพ้นทุกข์ก็คือมีความสุขมากขึ้นนั่นเอง

หากเราต้องการมีความสุขยิ่งขึ้น ก็ต้องปรารถนาความก้าวหน้า เราไม่ได้รักเพื่อจะยึดอยู่กับที่ แบบที่ทุกข์แล้วทุกข์เลยไม่ยอมไปไหน ยึดเมื่อไหร่ทุกข์เมื่อไหร่ เรายึดใครเราก็ทุกข์ ใครยึดเราเราก็ทุกข์ ถ้าคนหนึ่งเข้าใจเหตุแห่งทุกข์ รู้ว่ายึดแล้วทุกข์ (จากใจ) จึงสามารถปล่อยวาง รักเพื่อให้อย่างแท้จริง แต่อีกคนหนึ่งไม่เข้าใจว่าทุกข์เพราะยึด แล้วก็รักแบบยึด ปรารถนารักเพื่อจะได้รับการตอบแทน ครอบครอง ความทุกข์ย่อมเกิดขึ้น เพราะไม่มีอะไรบนโลกที่ยึดได้จริง ตัวกายนี้สักวันหนึ่งก็ต้องเสื่อมและตายไป อารมณ์ก็ไม่คงที่ หากเราเอาใจไปยึด พึงกับสิ่งที่ไม่แน่นอนก็ต้องทุกข์ ล้วนเปอร์เซ็นต์อย่างไม่มีเงื่อนไข ดังนั้นสาระของความรักไม่ใช่การมีความสุขชั่วคราว หรือมีความสุขแล้วทุกข์ สาระของความรักจึงไม่ใช่การยึดที่ตัวบุคคล แต่เล็งไปที่การเจริญเติบโตทางด้านจิตใจ ดังนั้นคนรักจะเป็นอย่างไรก็ได้ คนรักจะเป็นใครก็ได้ หากเป็นคนที่อยู่ด้วยกันแล้วทำให้ทุกข์ ไม่ก้าวหน้าก็ไม่ยึดติด หากเป็นคนที่อยู่ด้วยกันแล้วทำให้ก้าวหน้า จิตใจพัฒนา มีปัญญายิ่งขึ้น ก็เกื้อกูลส่งเสริมกันไปจนถึงที่สุด

เป้าหมายของศาสนาพุทธ คือ ถอดถอนความเห็นผิดของใจ เพื่อปล่อยวางความยึด เพราะเห็นตามจริงว่าทุกข์อย่างเป็นไตรลักษณ์ จะต้อง

เปลี่ยนแปลง คงอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ เป็นไปตามเหตุปัจจัยไม่ใช่เป็นของเราที่เราจะสั่งได้ ถอนความเห็นผิดก็ถอนความยึดได้ ถอนความยึดได้ เราก็รู้จักรักอย่างมีอิสระ เป็นรักที่มีความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ เมื่อเปลี่ยนที่ใจเรา ถอนความเห็นผิดแล้ว ชีวิตเราก็จะเปลี่ยนไป การจะรักคนที่ดี เห็นความดีของใครได้ ใจเราต้องรู้จักความดีก่อน แล้วก็รู้จักรักก่อนจึงจะหาความรักที่ดี ๆ เจอ หากปรารถนาที่จะมีคู่บุญ เราก็ต้องมีบุญพอ หากปรารถนาจะมีคนรักที่มีปัญญาเกื้อกูล เราก็ต้องมีปัญญาพอที่จะเห็นคุณค่าและความดีของอีกฝ่าย และมีปัญญาเพียงพอที่จะสนับสนุนอีกฝ่าย เพื่อสนับสนุนกันและกันได้ด้วย ถ้าบุญไม่พอหรือทำบาปมากก็จะเห็นแต่โทษ ต่อให้คนที่ดีที่สุดพร้อมจะให้สิ่งที่ดีที่สุด ความรักที่ดีที่สุด ความรู้ที่ดีที่สุด มาอยู่ตรงหน้า กรรมที่ทำมาก็จะปิดกั้นและก้ำกั๊บให้คิดแต่ในด้านที่เป็นโทษ มองเป็นโทษไปแทน คือ ใจไม่พร้อมจะรับปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสุข

การศึกษาเรื่องราวความรักแท้และคู่บารมีของพระพุทธเจ้าจะทำให้เราเห็นว่า ความรักของพระองค์ท่านทั้งสองเป็นความตั้งใจที่จะรักอย่างมีจุดหมาย และรักแล้วเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไปจนถึงจุดหมายนั้น จุดมุ่งหมายของพระองค์ทั้งสอง คือ การจบ หยุดความหลงให้ต้องมาเกิดวนเวียนทุกข์ซ้ำ ๆ จุดมุ่งหมายของพระองค์ท่านทั้งสอง คือ การช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์เช่นนั้นด้วย ความรักแบบนี้เป็นความรักที่มีคุณค่ากว่าความรักด้วยกาม ด้วยการครองครอง เทียบกับความสุขจากการที่ต้องผูกมัดว่าต้องอยู่ร่วมกัน ได้กินข้าว ดูหนังฟังเพลงด้วยกัน กอด จูบ และอื่น ๆ ร่วมกันอย่างไร รักแบบไหนที่ทำให้ยึด แล้วต้องทุกข์ไม่เลิก รักแบบไหนที่พาให้ตนและผู้อื่นพ้นทุกข์ เลือกรักแบบไหนแล้วก็พัฒนาใจตนเองให้เป็นแบบนั้น ก็จะได้สิ่งนั้น

ด้วยเห็นประโยชน์อย่างมากจากการศึกษาพุทธประวัติ จึงได้รวบรวมมุมมองที่เห็นจากเนื้อหาเพื่อถ่ายทอดให้กับเพื่อนชาวพุทธให้ได้

ประโยชน์เช่นเดียวกัน คือ

คนภายนอกรักกันด้วยความไม่รู้ ไม่มีเป้าหมาย แต่ความรักของพระโพธิสัตว์และคู่บารมีรักกันเพราะรู้ว่าตั้งใจรักไปเพื่ออะไร มีเป้าหมาย

คนภายนอกรักกันที่เปลือกนอก แต่ความรักของพระโพธิสัตว์และคู่บารมี เกิดจากใจ คือ รักที่ใจ เป็นรักที่เกิดจากศรัทธาจากหัวใจ เมื่อปฐมเหตุของความรักเกิดจากใจ ความรักนั้นจึงเป็นรักแท้

เริ่มตั้งแต่ปฐมเหตุแห่งรักชาติแรก นางสุมิตตาทราหมณี ประทับใจในความเสียสละที่ยิ่งใหญ่ของสุเมธดาบสพระโพธิสัตว์ เข้าใจในเป้าหมายของพระองค์ และพร้อมยอมจะทำทุกอย่างเพื่อเดินร่วมกันไปถึงเป้าหมายนั้น ตั้งใจเป็นคู่บุญที่อยู่เบื้องหลังและสนับสนุนการบำเพ็ญบารมีที่ยิ่งใหญ่ของพระโพธิสัตว์เสมอ เช่น ชาติใดพระโพธิสัตว์ปรารถนาจะบำเพ็ญเนกขัมมบารมีออกบวช พระนางก็จะเต็มใจออกไปรับใช้ ดูแล เกื้อกูลให้สามารถบำเพ็ญเพียรได้อย่างไม่ลำบาก และร่วมบำเพ็ญภาวนารักษาจิตตามไปด้วย ชาติใดพระองค์ทรงเจริญทานบารมี พระนางก็เป็นผู้สนับสนุน ถึงขนาดยอมให้ลูก และให้ตนเองเป็นทานตามพระประสงค์ โดยไม่เสียดายหรือโกรธ ทุกภพชาติพระนางทั้งเต็มใจเกื้อกูล และได้พัฒนาจิตใจและบารมีตามอย่างพระองค์เสมอ

ความรักของพระองค์ท่านทั้งสอง ไม่ได้มุ่งเพื่อความสุขเฉพาะตน ไม่ได้มุ่งหมายที่ราคะ เพื่อให้เกิดความผูกพัน แต่มุ่งเพื่อเสียสละความยึดชำระใจให้บริสุทธิ์ยิ่ง ๆ ขึ้น ไม่เป็นเหตุก่อให้เกิดทุกข์ยืดยาว ต่างจากความรักของคนทั่วไปที่ความรักของท่านทั้งสองเป็นไปเพื่อความหมดทุกข์หมดโศกยิ่ง ๆ ขึ้น และไม่ได้เป็นไปเพื่อเหตุแห่งทุกข์

ความรักของพระองค์ท่านทั้งสองไม่ได้มุ่งยึดที่ตัวบุคคลอย่างไร

แก่นสาร แต่เป็นรักที่เกิดจากหัวใจศรัทธาในเป้าหมายเดียวกัน ทั้งสองพระองค์มีความสัมพันธ์ที่ยืนยาวได้ ด้วยความมีใจเสมอกันในทางที่ดี หากความรักของพระองค์ท่านทั้งสองไม่ได้มีพื้นฐานมาจากการมีใจแน่วแน่ในเป้าหมายเดียวกัน การใช้ปัญญาว่า รักและเกื้อกูลกันไปเพื่ออะไรแล้ว จะไม่สามารถเอาชนะอุปสรรคที่ร่วมกันเผชิญมากมายได้เลย อุปสรรคเป็นเรื่องภายนอก มันไม่ได้ทำให้ใครไม่รักกัน แต่มันทำให้คนที่ไม่รักกันได้เข้าใจความจริง และทำให้คนที่รักกันอยู่แล้วรักกันมากขึ้น

การร่วมกันสร้างบารมี คือการร่วมกันพัฒนากำลังใจ ที่จะทำให้เกิดความศรัทธาในกันและกัน พร้อม ๆ ไปด้วยการเข้าถึงความพ้นทุกข์ ได้มีสุขยิ่ง ๆ ขึ้น แม้ตัวจะอยู่ห่างกัน โกลหรือใกล้ก็ไม่สำคัญ เพราะคนที่เข้าใจความรัก มุ่งไปสู่เป้าหมายคือความพ้นทุกข์ยิ่ง ๆ ขึ้น เข้าใจกฎความจริงของธรรมชาติ ก็จะไม่ยึดสิ่งภายนอกที่แปรปรวน ก็จะรักตนเองเป็น และพร้อมที่จะพัฒนาตนเองเสมอ เมื่อได้พบคู่ที่เหมาะสมก็พร้อมที่จะส่งเสริมกันจริง ๆ ไม่ใช่เพื่อตึงกันและกันให้ไม่ก้าวหน้า

ความก้าวหน้าของพระพุทธเจ้าหรือการทำความดีของพระพุทธเจ้า ท่านทรงทำเพื่อให้ผู้อื่นอย่างแท้จริง ดังตัวอย่างในพระชาติพระเวสสันดร ทั้งที่ท่านตั้งใจทำเพื่อผู้อื่นเสมอ ยังโดนชาวเมืองขับออกจากเมือง ถ้าเป็นเราคงท้อไปแล้ว แต่พระองค์ไม่ทรงท้อพระทัย หนักแน่นในเป้าหมาย เราจึงได้มีโอกาสฟังพระเมตตาบารมี ปัญญาบารมี ของท่านมาตราบจนถึงปัจจุบัน

ตอนท่านทรงบริจาคพระกัณหา พระขาลี ไม่ใช่ที่ท่านไม่ทุกข์ น้ำพระเนตรไหลแทบเป็นสายเลือดเมื่อเห็นชูชกตีพระกุมารกุมาริทั้งสองอย่าง ไม่ปรานี เป็นอีกครั้งที่แสดงว่าท่านไม่ได้ทำเพื่ออัตตา ไม่ได้ทำเพื่อพ่อฉัน แม่ฉัน ลูกฉัน เมียฉัน ทรงยอมทุกข์เพื่อประโยชน์ที่ใหญ่กว่า คือ การสละส่วนน้อยเพื่อคนส่วนมากได้ข้ามสังสารวัฏทุกข์สิ้นเชิง (และเมื่อท่าน

ได้ทรงบรรลุนิพพานแล้วก็ทรงกลับมาช่วยโปรดผู้ร่วมบุญของท่านภายหลัง) ท่านเอาทุกข์มาทำให้เกิดปัญญา หาสาเหตุแห่งทุกข์ว่าเกิดจากอะไร เมื่อท่านพบว่าเกิดเพราะกิเลสเสนาหาความยึดมั่น ท่านก็วางเหตุ

พระนางมัทรีมีพระมหากษัตริย์เสมือกับพระเวสสันดร ยอมลำบากออกจากวังมาอยู่ตามป่า เพื่อคอยดูแลอำนวยความสะดวกแก่พระเวสสันดรในการบำเพ็ญภาวนา และแม้ทั้งสองพระองค์จะปรารถนาสร้างบารมีร่วมกันแต่ก็ไม่ได้ยึดติด เพราะเป้าหมาย คือ เพื่อส่วนรวม เพื่อสละออกอย่างแท้จริง พระเวสสันดรไม่ได้คำนึงว่าไม่มีพระนางมัทรีแล้วท่านจะลำบาก พระนางมัทรีก็ไม่ได้ยึดติดว่าต้องอยู่ดูแลพระองค์ท่านนั้นจึงจะเป็นการช่วยท่าน เมื่อพระเวสสันดรปรารถนาจะบริจาคพระนางเป็นมหาทาน พระนางก็ยินดีเพื่อจบพระชาติสุดท้ายแห่งการบำเพ็ญบารมีที่พร้อมบริบูรณ์ก่อนจะได้ตรัสรู้ในพระชาติต่อไป ตั้งแต่ชาติแรกที่ท่านอธิษฐานบำเพ็ญบารมีร่วมกัน ท่านชัดเจนในเป้าหมาย เมื่อศึกษาจะเห็นจริงว่าท่านปรารถนาทำเพื่อผู้อื่นอย่างแท้จริง

“ดูก่อนพ่อชาลีพระลูกรัก พ่อจงมา จงเพิ่มพูนบารมีของพ่อให้เต็ม จงช่วยโลภจสรงหทัยของพ่อให้เย็นฉ่ำ จงทำตามคำของพ่อ ขอเจ้าทั้งสองจงเป็นดั่งยานนาวาของพ่อ ไม่หวั่นไหวต่อสาคร คือภพ พ่อจักข้ามฝั่ง คือชาติ จักยังมนุษย์ทั้งเทวดาให้ข้ามด้วย

ดูก่อนแม่กัณหาธิดารัก แม่จงมาจงเพิ่มพูนทานบารมีที่รักของพ่อ จงช่วยโลภจสรงหทัยของพ่อให้เย็นฉ่ำ จงทำตามคำของพ่อ ขอเจ้าทั้งสองจงเป็นดั่งยานนาวาของพ่อ ไม่หวั่นไหวต่อสาคร คือภพ พ่อจักข้ามฝั่ง คือชาติ จักยกขึ้นซึ่งมนุษย์ทั้งเทวดาด้วย

ดูก่อนพราหมณ์ผู้เจริญ พระสัพพัญญุตญาณย่อมเป็นที่รักยิ่งกว่าบุตรและบุตรผู้เป็นที่รักกว่าร้อยเท่าพันเท่าแสนเท่า

เราตถาคต เมื่อสละชาติโอโรส ก็ค้นหาชินาธิดา และมัทรีเทวีผู้เคารพ
ต่อภัสตา มิได้คิดเสียตายเลย เพราะเหตุแห่งพระโพธิญาณเท่านั้น ลูกทั้ง
สองเป็นที่เกลียดชังของเรา ก็หาไม่ได้ มัทรีเทวีไม่เป็นที่รักของเรา ก็หาไม่ได้
พระสัพพัญญุตญาณเป็นที่รักของเรายิ่งกว่า เพราะฉะนั้น เราจึงได้ให้บุตร
ธิดาและเทวีผู้เป็นที่รักเสีย”

อดีตชาติของพระนางพิมพานั้น ทรงช่วยเสริมบารมีให้แก่พระ-
โพธิสัตว์มาตลอด เท่าที่อ่านชาดก ชาติไหนที่กล่าวถึงพระนางพิมพา ชาติ
นั้นพระนางก็มักได้รับความทุกข์ทุกชาติไป แต่พระนางก็ไม่เคยท้อถอยต่อ
การเป็นคู่บารมี ทรงจงรักภักดีต่อพระโพธิสัตว์อย่างมั่นคง

พระสูตรว่าด้วยความรักและการอยู่ร่วมกัน จากพระไตรปิฎก

ทำอย่างไรจึงจะอยู่ด้วยกันทั้งในชาตินี้ และชาติหน้าอย่างมีความสุข

สมชีวิสูตร

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ เสากพามฤคทายวันใกล้ บ้านสูงสูมารคีระ แคว้นภัคคะ ครั้งนั้นแล เวลาเช้า พระผู้มีพระภาคทรง นุ่งแล้ว ทรงถือบาตรและจีวรเสด็จเข้าไปยังนิเวศน์ของนกุลบิดาคุณหบดี แล้วประทับนั่งบนอาสนะที่ปูลาดไว้ ครั้งนั้นแล คุณหบดีผู้้นกุลบิดาและ คุณหปตานี ผู้้นกุลมารดา เข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคม แล้ว นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้ว คุณหบดีผู้้นกุลบิดาได้กราบทูล กับพระผู้มีพระภาคว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นับแต่เวลาที่ตระกูลนำคุณหปตานีผู้้นกุลมารดาซึ่งยังเป็นสาวมา เพื่อข้าพระองค์ผู้ยังเป็นหนุ่ม ข้าพระองค์มิได้รู้สึก จะประพัตินอกใจคุณหปตานีผู้้นกุลมารดาแม้ด้วยใจเลย ที่ไหนจะ ประพัตินอกใจด้วยกายเล่า ข้าพระองค์ทั้งสองปรารถนาพบกันและกัน ทั้งในปัจจุบัน ทั้งในสัมปรายภพ”

แม้คุณหปตานีผู้้นกุลมารดา ก็ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นับแต่เวลาที่ตระกูลนำหม่อมฉันซึ่งยังเป็นสาวมา เพื่อคุณหบดีผู้้นกุลบิดาซึ่งยังเป็นหนุ่ม หม่อมฉันมิได้รู้สึกจะ ประพัตินอกใจคุณหบดีผู้้นกุลบิดาแม้ด้วยใจเลย ที่ไหนจะประพัตินอกใจ ด้วยกายเล่า หม่อมฉันทั้งสองปรารถนาพบกันและกันทั้งในปัจจุบัน ทั้งในสัมปรายภพ”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“ดูกรคฤหบดีและคฤหปตานี ถ้าภรรยาและสามีทั้งสอง หวังจะ
พบกันและกันทั้งในปัจจุบัน ทั้งในสัมปรายภพไซ้ ทั้งสองเที่ยวพึงเป็น
ผู้มีศรัทธาเสมอกัน มีศีลเสมอกัน มีจาคะเสมอกัน มีปัญญาเสมอกัน
ภรรยาและสามีทั้งสองนั้น ย่อมได้พบกันและกันทั้งในปัจจุบัน ทั้งใน
สัมปรายภพ

ภรรยาและสามีทั้งสองเป็นผู้มีศรัทธา รู้ความประสงค์ของผู้ขอ
มีความสำรวม เป็นอยู่โดยธรรม เจริญจาคะที่น่ายกแก่กันและกัน ย่อมมี
ความเจริญรุ่งเรืองมาก มีความผาสุก ทั้งสองฝ่ายมีศีลเสมอกัน รักใคร่
กันมาก ไม่มีใจร้ายต่อกัน ประพฤติธรรมในโลกนี้แล้ว ทั้งสองเป็นผู้มี
ศีลและวัตรเสมอกัน ย่อมเป็นผู้ส่วยกามารมณ์ เพลิดเพลินบันเทิงใจ
อยู่ในเทวโลก”

ที่มา: พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๑ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๑๓

อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต

(อ่านเพิ่มเติมเนื้อหาหน้า ๑๔๙)

หน้าที่ของสามิภรรยา

สังคาลกสูตร

ดูกรคฤหบดีบุตร ภรรยาผู้เป็นทิศเบื้องหลังอันสามิพึงบำรุงด้วยสถาน ๕ คือ ด้วยยกย่องว่าเป็นภรรยา ๑ ด้วยไม่ดูหมิ่น ๑ ด้วยไม่ประพาดินอกใจ ๑ ด้วยมอบความเป็นใหญ่ให้ ๑ ด้วยให้เครื่องแต่งตัว ๑ ฯ

ดูกรคฤหบดีบุตร ภรรยาผู้เป็นทิศเบื้องหลังอันสามิบำรุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์สามิด้วยสถาน ๕ คือ จัดการงานดี ๑ สงเคราะห์คนข้างเคียงของผัวดี ๑ ไม่ประพาดินอกใจผัว ๑ รักษาทรัพย์ที่ผัวหามาได้ ๑ ขยัน ไม่เกียจคร้านในกิจการทั้งปวง ๑ ฯ

ดูกรคฤหบดีบุตร ภรรยาผู้เป็นทิศเบื้องหลังอันสามิบำรุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์สามิด้วยสถาน ๕ เหล่านี้ ทิศเบื้องหลังนั้น ชื่อว่าอันสามิปกปิดให้เกษมสำราญ ให้ไม่มีภัยด้วยประการฉะนี้ ฯ

ที่มา: พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๑ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๓
ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค

การอยู่ร่วมกันของชายหญิง ๔ แบบ

สังวาสสูตร

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเสด็จดำเนินหนทางไกลในระหว่างเมืองมธราและเมืองเวรัญชาต่อกัน คหบดีและคหปตานีมากด้วยกันก็เป็นผู้ดำเนินหนทางไกล ในระหว่างเมืองมธราและเมืองเวรัญชาต่อกัน ครั้งนั้นแลพระผู้มีพระภาคเสด็จแวะออกจากทาง ประทับนั่งที่โคนไม้แห่งหนึ่ง คหบดีและคหปตานีเหล่านั้นได้เห็นพระผู้มีพระภาคประทับนั่งที่โคนไม้แห่งหนึ่ง จึงได้พากันไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายอภิวาทแล้ว นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้ว พระผู้มีพระภาคได้ตรัสพระพุทพจน์นี้กะคหบดีและคหปตานีเหล่านั้นว่า

“ดูกรคหบดีและคหปตานีทั้งหลาย การอยู่ร่วม ๔ ประการนี้ ๔ ประการเป็นไฉนคือ

ชายผิอยู่ร่วมกับหญิงผิ ๑ ชายผิอยู่ร่วมกับหญิงเทวดา ๑
ชายเทวดาอยู่ร่วมกับหญิงผิ ๑ ชายเทวดาอยู่ร่วมกับหญิงเทวดา ๑

ดูกรคหบดีและคหปตานีทั้งหลาย ก็ชายผิอยู่ร่วมกับหญิงผิอย่างไร

สามีในโลกนี้เป็นผู้มักฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเทจ ดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทเป็นคนทุศีล มีบาปธรรม มีใจอันมลทินคือความตระหนี่ครอบงำ ด่าและบริภาษสมณพราหมณ์ อยู่ครองเรือน แม้ภรรยาของเขาก็เป็นผู้มักฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเทจ ดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เป็นคนทุศีล มีบาปธรรม มีใจอัน

มลทินคือความตระหนี่ครอบงำ ต่ำและปรีชาสมณพราหมณ์ อยู่ครองเรือน ดูกรรคหบดีและคหปตานีทั้งหลาย ชายผิอยู่ร่วมกับหญิงผิอย่างนี้แล ฯ

ดูกรคหบดีและคหปตานีทั้งหลาย ก็ชายผิอยู่ร่วมกับหญิงเทวดาอย่างไร

สามีในโลกนี้เป็นผู้มักฆ่าสัตว์ ฯลฯ ต่ำและปรีชาสมณพราหมณ์ อยู่ครองเรือน ส่วนภรรยาของเขาเป็นผู้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ จากการลักทรัพย์ จากการประพฤติ ผิดในกาม จากการพูดเท็จ จากการดื่มน้ำเมาคือสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท มีศีล มีกัลยาณธรรม มีใจปราศจากมลทินคือความตระหนี่ ไม่ต่ำไม่ปรีชาสมณพราหมณ์ อยู่ครองเรือน ดูกรรคหบดีและคหปตานีทั้งหลาย ชายผิอยู่ร่วมกับหญิงเทวดาอย่างนี้แล ฯ

ดูกรคหบดีและคหปตานีทั้งหลาย ก็ชายเทวดาอยู่ร่วมกับหญิงผิอย่างไร

สามีในโลกนี้เป็นผู้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ฯลฯ อยู่ครองเรือน ส่วนภรรยาของเขาเป็นผู้มักฆ่าสัตว์ ฯลฯ ต่ำและปรีชาสมณพราหมณ์ อยู่ครองเรือน ดูกรรคหบดี และคหปตานีทั้งหลาย ชายเทวดาอยู่ร่วมกับหญิงผิอย่างนี้แล ฯ

ดูกรคหบดีและคหปตานีทั้งหลาย ก็ชายเทวดาอยู่ร่วมกับหญิงเทวดาอย่างไร

สามีในโลกนี้เป็นผู้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ฯลฯ ไม่ต่ำไม่ปรีชาสมณพราหมณ์ อยู่ครองเรือน แม้ภรรยาของเขาก็เป็นผู้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ฯลฯ ไม่ต่ำไม่ปรีชาสมณพราหมณ์ อยู่ครองเรือน ดูกรรคหบดี

และคหปตานีทั้งหลาย ชายเทวดาอยู่ร่วมกับหญิงเทวดาอย่างนี้แล

ดูกรคหบดีและคหปตานีทั้งหลาย การอยู่ร่วม ๔ ประการ
นี้แล ฯ

ภรรยาและสามีทั้งสองเป็นผู้ทุศีล เป็นคนตระหนี่ มักด่าว่าสมณ
พราหมณ์ ชื่อว่าเป็นผีมาอยู่ร่วมกัน สามีเป็นผู้ทุศีล มีความตระหนี่
มักด่าว่าสมณพราหมณ์ ส่วนภรรยาเป็นผู้มีศีล รู้ความประสงค์ของ
ผู้ขอ ปราศจากความตระหนี่ ภรยานั้นชื่อว่าเทวดาอยู่ร่วมกับสามีผี

สามีเป็นผู้มีศีล รู้ความประสงค์ของผู้ขอ ปราศจากความ
ตระหนี่ ส่วนภรรยาเป็นผู้ทุศีล มีความตระหนี่ มักด่าว่าสมณพราหมณ์
ชื่อว่าหญิงผีอยู่ร่วมกับสามีเทวดา

ทั้งสองเป็นผู้มีศรัทธา รู้ความประสงค์ของผู้ขอ มีความสำรวม
เป็นอยู่โดยธรรม ภรรยาและสามีทั้งสองนั้น เจริญถ้อยคำที่น่ารักแก่
กันและกัน ย่อมมีความเจริญรุ่งเรืองมาก มีความผาสุก ทั้งสองฝ่ายมี
ศีลเสมอกัน รักใคร่กันมาก ไม่มีใจร้ายต่อกัน ครั้นประพฤติดุจธรรมในโลก
นี้แล้ว เป็นผู้มีศีลและวัตรเสมอกัน ย่อมเป็นผู้สวดยกามารมณ์
เปลितเพลินบันเทิงใจอยู่ในเทวโลก ฯ”

ที่มา: พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๑ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๑๓

อังกุตตรนิกาย จตุกกนิบาต

เราเป็นภรรยาแบบไหน

ภริยาสูตร

ครั้งนั้น เมื่อเวลาเช้า พระผู้มีพระภาคทรงนั่งแล้ว ทรงถือบาตร และจีวร เสด็จเข้าไปยังนิเวศน์ของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี ประทับนั่งบน อาสนะที่ปูลาดแล้ว ก็สมัยนั้นมนุษย์ทั้งหลายในนิเวศน์ของท่านอนาถ- บิณฑิกเศรษฐีส่งเสียงอื้ออึง ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีเข้าไปเฝ้าพระผู้มี พระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้ว นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้ว พระผู้มีพระภาคได้ตรัสถามว่า

“ดูกรคฤหบดี เหตุไรหนอ มนุษย์ทั้งหลายในนิเวศน์ของท่านจึงส่ง เสียงอื้ออึง เหมือนชาวประมงแย่งปลากัน”

อนาถบิณฑิกเศรษฐีกราบทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นางสุชาดาคนนี้ข้าพระองค์นำมาจาก ตระกูลมั่งคั่งมาเป็นสะใภ้ในเรือน นางไม่เชื่อถือ แม่ผัว พ่อผัว สามี แม่แต่ พระผู้มีพระภาคนางก็ไม่สักการะเคารพนับถือบูชา ”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกนางสุชาดาหญิงสะใภ้ในเรือน ว่า

“มานี่เณรนางสุชาดา”

นางสุชาดาหญิงสะใภ้ในเรือนทูลรับพระผู้มีพระภาคแล้ว เข้าไป เฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้ว พระผู้มีพระภาคตรัสถามว่า

“ดูกร นางสุชาดา ภริยาของบุรุษ ๗ จำพวกนี้ ๗ จำพวกเป็นไฉน คือ

ภริยาเสมอด้วยเพชรฆาต ๑ เสมอด้วยโจร ๑ เสมอด้วยนาย ๑

เสมอด้วยแม่ ๑ เสมอด้วยพี่สาวน้องสาว ๑ เสมอด้วยเพื่อน ๑ เสมอด้วย
ทาสี ๑ ดูกร นางสุชาดา ภริยาของบุรุษ ๗ จำพวกนี้แล เธอเป็นจำพวก
ไหนใน ๗ จำพวกนั้น”

นางสุชาดากราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ

“หม่อมฉันยังไม่รู้ทั่วถึงความแห่งพระดำรัสที่พระผู้มีพระภาคตรัส
แล้วโดยย่อนี้ได้โดยพิสดาร ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอประทานพระวโรกาส
ขอพระผู้มีพระภาคโปรดทรงแสดงธรรมแก่หม่อมฉัน โดยที่หม่อมฉันจะ
ฟังรู้ทั่วถึงเนื้อความแห่งพระดำรัสที่พระผู้มีพระภาคตรัสโดยย่อนี้ โดย
พิสดารเถิด ฯ”

“ดูกร นางสุชาดา ถ้าอย่างนั้น เธอจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว
นางสุชาดาหญิงสะใภ้ในเรือนทูลรับพระผู้มีพระภาคแล้ว พระผู้มีพระภาค
ตรัสพระพุทพจน์นี้ว่า

ภริยาผู้มีจิตประทุษร้าย ไม่อนุเคราะห์ด้วยประโยชน์เกื้อกูล
ยินดีในชายอื่น ดูหมิ่นสามี เป็นผู้อันเขาซื้อมาด้วยทรัพย์ พยายามจะ
ฆ่าฟัน ภริยาของบุรุษเห็นปานนี้เรียกว่า ฆกาภริยา ภริยาเสมอด้วย
เพศฆมาต

สามีของหญิงประกอบด้วยศิลปกรรม พาณิชยกรรม และ
กสิกรรม ได้ทรัพย์ใดมา ภริยาปรารถนาจะยกยอกทรัพย์ แม้มีอยู่น้อย
นั้นเสีย ภริยาของบุรุษเห็นปานนี้เรียกว่า โจรภริยา ภริยาเสมอด้วยโจร

ภริยาที่ไม่สนใจการงาน เกียจคร้าน กินมาก ปากร้าย ปากกล้า
ร้ายกาจ กล่าวคำหยาบ ข่มขู่ผู้ขยันขันแข็ง ภริยาของบุรุษเห็นปานนี้
เรียกว่า อัยยาภริยา ภริยาเสมอด้วยนาย

ภริยาใดอนุเคราะห์ด้วยประโยชน์เกื้อกูลทุกเมื่อ ตามรักษาสามี
เหมือนมารดารักษามบุตร รักษาทรัพย์ที่สามีหามาได้ไว้ ภริยาของบุรุษ

เห็นปานนี้เรียกว่า มาตากริยา กริยาเสมอด้วยมารดา

กริยาที่เป็นเหมือนพี่สาวน้องสาว มีความเคารพในสามีของตน เป็นคนละอายบาป เป็นไปตามอำนาจสามี กริยาของบุรุษเห็นปานนี้เรียกว่า ภคินีกริยา กริยาเสมอด้วยพี่สาว น้องสาว

กริยาใดในโลกนี้เห็นสามีแล้วชื่นชมยินดี เหมือนเพื่อนผู้จากไป นานแล้วกลับมา เป็นหญิงมิตระกุล มีศีล มีวัตรปฏิบัติสามี กริยาของบุรุษเห็นปานนี้เรียกว่า สขีกริยา กริยาเสมอด้วยเพื่อน

กริยาใดสามีเฝ้ายินดี ชูตะคอกก็ไม่โกรธ ไม่คิดพิโรธโกรธตอบ สามี อดทนได้ เป็นไปตามอำนาจสามี กริยาของบุรุษเห็นปานนี้เรียกว่า ทาสีกริยา กริยาเสมอด้วยทาสี กริยาที่เรียกว่า วรกริยา ๑ โจรีกริยา ๑ อัยยากริยา ๑ กริยาทั้ง ๓ จำพวกนั้น ล้วนแต่เป็นคนทุศีล ทรนหน้า ไม่เอื้อเฟื้อ เมื่อตายไป ย่อมเข้าถึงนรก

ส่วนกริยาที่เรียกว่า มาตากริยา ๑ ภคินีกริยา ๑ สขีกริยา ๑ ทาสีกริยา ๑ กริยาทั้ง ๔ จำพวกนั้น เพราะตั้งอยู่ในศีล ถนอมรักไว้ ยั่งยืน เมื่อตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติ

ดูกร นางสุชาดา กริยาของบุรุษ ๗ จำพวกนี้แล เธอเป็นกริยา จำพวกไหน ใน ๗ จำพวกนั้น ฯ”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป ขอพระผู้มีพระภาค โปรดทรงจำหม่อมฉันว่า เป็นกริยาของสามีผู้เสมอด้วยทาสี ฯ”

ที่มา: พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๓ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๑๕
อังคุตตรนิกาย สัตตก-อฏฐก-นวกนิบาต

ธรรมะเกื้อกูลความรักให้มีความสุขอย่างไร

ความจริงจุดมุ่งหมายสูงสุดของพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงชี้บอกไว้ ไม่ใช่เรื่องความรัก แต่เป็นเรื่องการออกจากวงจรทุกข์ที่วนเป็นวัฏสงสาร (ความท่องเที่ยวไปในอาการที่เป็นวิภวภูติ การหมุนวนอยู่ในการเวียนว่ายตายเกิด) แต่ใครจะปฏิเสธได้ว่า ความรัก (ไม่เป็น) นี้แหละที่ก่อทุกข์ได้ไม่สิ้นสุด

คนเราเจอกันก็เพียงชั่วคราว แม้เชื่อว่าจะได้พบกันอีกในชาติใหม่ แต่ความทุกข์จากการพลัดพราก และการแก่ เจ็บ ตาย ประสบกับสิ่งที่ไม่เป็นที่รัก ที่พอใจ ก็ยังมี คุณค่าสูงสุดของรักแท้ จึงไม่ใช่การพบกันเพื่อมีความสุขชั่วคราวและพบทุกข์ในเบื้องปลายจากการพลัดพราก จากเป็นจากตาย หากมีความรักเพื่อหวังเป็นหลักปักใจอย่างรักที่ต้องทุกข์ รักแบบนี้ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อะไร เพราะรักด้วยความยึด ความรักของคนสองคนสามารถให้คุณค่าได้มากกว่านั้น โดยมีความสามารถในการใช้ความรักที่มีต่อกันเป็นพลังในการเติบโต เพื่อตน อีกฝ่าย และส่วนรวมให้ได้เจริญขึ้น มีความสุขด้วยการเรียนรู้ที่จะพ้นทุกข์ตลอดไป ให้ได้มากที่สุด

ในฐานะของชาวพุทธ ขอให้ดูความรักของพระพุทธเจ้าและนางแก้วเป็นตัวอย่าง จะได้ว่าเราสามารถสร้างความรักให้มีคุณค่าได้มากขนาดไหน คุณค่าของรักแท้ไม่ตายตามคนทั้งสองคนไป ความรักของพระองค์ท่านทั้งสองยังส่องทางถึงคนจำนวนมากมากกว่า ๒๕๐๐ ปี _/_

ตอนนี้เป็นอย่างไรไม่สำคัญเท่าเราวางแผนให้อนาคตเราเป็นอย่างไร และไปให้ถึง มีเป้าหมายที่ชัดเจนคือ ถ้าจะมีความรัก ก็ขอให้มีความรักแบบที่จะพัฒนาตนเอง และคู่ของเราให้เจริญเติบโตก้าวหน้าทางจิตวิญญาณยิ่ง ๆ ขึ้น

ความหมายของคำว่า เตบโต คืออะไร?

ถ้าจะเล็งกันที่เป้าหมาย การใช้ชีวิตอยู่ของเรา ที่อยากได้ อยากมี (เสื้อผ้า เครื่องเสียง รถ บ้าน ซ่อมบ้าน ตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูง ยิ่ง ๆ ขึ้น แฟน กิ๊ก สามี ภรรยา ลูก อยากเก่ง อยากดี ต้องการให้คน ยกย่อง ให้ความสำคัญ) อยากต่าง ๆ “เราทำเพื่อเป้าหมายให้ชีวิตมีความสุขขึ้นใช่ไหม?” ถ้าไม่ได้ก็ต้องพยายามดิ้นรน ถ้าสูญเสียก็เป็นทุกข์ เสียเวลา

แต่ในความเป็นจริงแล้ว เคยได้ไตร่ตรองพิจารณาดีแล้วหรือยัง ว่า สิ่งเหล่านั้นจะนำความสุขมาให้จริงหรือเปล่า ถ้ายังตอบไม่ได้ แปลว่ายังต้อง เรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจว่า “ความสุขที่แท้จริงคืออะไร?” ที่เคยเข้าใจ ว่าคือความสุขนั้น มันสุขจริงไหม หรือได้มาแล้วร้อน กลายเป็นภาระ เช่น ซื้อบ้านใหม่ รถใหม่ หรือซื้อเรือสักลำ ใคร ๆ ก็อยากได้ แต่สักกี่คนที่จะเห็นว่ามันมีภาระมหาศาลมากับของพวกนั้นในการดูแลบำรุงรักษา ถ้ามีบ้าน ๕ หลัง ภรรยา ๕ กิ๊ก ๕ กับเรือ ๒ ลำ เครื่องบิน ๒ ลำ จะต้องมีคนและค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาขนาดไหน การมีภรรยา หรือมีสามี หรือกิ๊ก เพิ่ม มันมีภาระเพิ่มมากุมกับความสุขที่จะได้มาหรือไม่ ต้องไปแต่งเรื่อง โทกใครอีกมากมายเท่าไร ถ้าต้องโทก แย่งผลงานคนอื่นมาเป็นของเราเพื่อให้ได้ตำแหน่งที่สูงขึ้น โจมตี อาละวาด กลั่นแกล้ง หงุดหงิดไม่พอใจ คนที่อยู่สูงกว่า หรือคนที่เป็นคู่แข่งเพื่อให้ตัวเองโดดเด่นมากขึ้นจนถูก โปรมือขึ้นไป มันก่อกรรมเพิ่มยังงี้ ต้องไปปรับทุกข์ทีหลังอย่างไรบ้าง

การเจริญเตบโตทางจิตใจก็คือ การพัฒนาจิตใจข้างในอย่างไร เพื่อก้าวไปสู่ความสุข พันทุกข์มากขึ้นเรื่อย ๆ ชนิดที่ไม่ก่อให้เกิดทุกข์ มีภาระรุงรังตามหลัง ไม่ต้องไปปรับกรรมในภายหน้า ไม่ต้องกังวลว่าคนที่ไปทำร้ายเขาไว้จะกลับมาแก้แค้นเอาคืนเมื่อไหร่ และทำอะไรจิตใจ จึงเข้มแข็งขึ้น พึ่งพาตนเองได้มากขึ้น สงบขึ้น งดงามขึ้น สูงขึ้น มีปัญญา

มากขึ้น เห็นความจริง (เรื่องกรรม คือทำอะไรไว้ก็ต้องได้รับผลอย่างนั้น) มันคือ การมีความสุขเป็นเบื้องปลายโดยไม่ต้องสร้างเหตุที่จะต้องไปทุกข์ในเบื้องปลายเพราะสุขเล็กน้อยในปัจจุบัน

คุณดังตฤณเคยเขียนไว้ว่า “คุณแท้ต้องเป็นคู่ที่พร้อมจะทำอะไรดี ๆ ร่วมกันกับเรา” และนอกจากทำอะไรดี ๆ ร่วมกันกับเราได้แล้ว ยังต้องพร้อมจะเผชิญทุกข์ร่วมกันกับเราด้วย คือ เวลามีปัญหา ก็ช่วยกันคิด ช่วยกันหาทางแก้ไข

ทาน ศีล ภาวนา

การพัฒนาจิตใจตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงประทานวิธีไว้ ก็ได้แก่ การทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา และการมีคู่ที่สามารถทำบุญทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ร่วมกันได้ ก็เป็นตัววัดที่เอาไว้ดูได้ว่าจะพากันเจริญได้ไหม ทั้งนี้เราต้องเข้าใจในรายละเอียดมากขึ้นด้วยว่า จุดมุ่งหมายของการทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา คืออะไร การทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา ช่วยพัฒนาขัดเกลาจิตใจเรา และมีประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันอย่างไร

การทำทานนั้น สำหรับประโยชน์ตน คือเราทำเพื่อหัดลดความยึดมั่นถือมั่น สละอัตตา สละกิเลสความโลภ ความหลง ความโกรธ (อภัยทาน) ประโยชน์แก่ผู้อื่นคือ ไม่ใช่มีแต่ก็รียากให้ แต่มีใจน้อมสละส่วนของเราเพื่อให้ผู้รับมีความสุข ทดลองให้แบบไม่ต้องการผลตอบแทนใด ๆ จากผู้รับ เพื่อเป็นการทดลองให้เราได้เข้าใจจากการเห็นผลจริง ๆ ว่าการให้เพื่อผู้อื่น ไม่ใช่เพื่อผลตอบแทนหรืออัตตาเป็นสุขอย่างไร เมื่อเทียบกับการมุ่งกอบโกยเอาทุกอย่างเข้าหาตัวหรือเพื่อเพิ่มอัตตา ผิดสังเกตความต่างจะเข้าใจคำว่า สละ และ ปล่อยวาง มากขึ้น คำว่า สละ และ ปล่อยวาง นี่ส่วนใหญ่เราพูดกัน แต่ทำไม่ได้ เพราะไม่ได้ฝึกให้เห็นความต่าง

ของใจขณะคิดสละให้ กับคิดอยากได้ จริงๆ ว่าให้สุขแตกต่างกันขนาดไหน ฝึกดูใจตรงนี้บ่อยๆ จะทำให้ใจเข้าใจ

ส่วนของศีล คือ ความปกติ คือการไม่ทำตามความอยาก เพื่อให้ได้เกินจากเหตุที่ตนได้สร้างไว้ ด้วยการเบียดเบียนผู้อื่น (ความผิดปกติ) ทดลองพิจารณาให้เห็นผลว่าระหว่างการกระทำที่มีการละเมิด เทียบกับการกระทำแบบไม่ละเมิดใจคน มีความรู้สึกในใจต่างกันอย่างไร การอยากได้สิ่งที่ไม่ใช่ของๆ เรา คือต้องไปละเมิดใจใครสักคนหรือหลายคนเพื่อให้ได้สิ่งที่เราอยากได้นั้นมา เกินกว่าเหตุที่เราสร้างไว้ คือไม่ได้สร้างเหตุที่ดีมาก็ไม่ได้ (อยากได้ก็ต้องสร้างกรรมดีสร้างเหตุที่ดี แล้วผลจะมาเอง) ไม่ใช่ไปคิดหาทางเอาของผู้อื่นมาเป็นของเรา ไปเบียดเบียนไปเอาจากผู้อื่น ทำให้เกิดเวร เกิดทุกข์แก่ผู้อื่น และย้อนกลับมาเป็นกรรมส่งผลให้ตัวเองต้องรับทุกข์ในวาระต่อไป การทดลองจนเห็นข้อดีของการตั้งอยู่ในศีลว่าช่วยให้ใจสงบ และเห็นผลร้ายที่เกิดกับจิตจากการคิดว่าจะละเมิดคนหรือได้ละเมิดไปแล้วว่าทำให้ใจร้อนรนแสบส่าย จะเป็นภูมิคุ้มกันความสงบสุขให้จิตได้เป็นอย่างดี การไม่ทำตาม “ความอยากอันเกิดจากกิเลส โลภ โกรธ หลง” ที่เกินขอบเขต จะช่วยอบรมใจให้ระงับความเร่าร้อน เพราะยิ่งตามความอยากก็ยิ่งเป็นการเพิ่มอัตรตา ตัวตน นิสัยนั้นๆ จะยิ่งห้ามยากขึ้น รู้สึกทรมานขึ้นในครั้งต่อไปเมื่อไม่ได้อย่างที่กิเลสบอก

ในเรื่องการเจริญภาวนา คือ กระบวนการอบรมจิตให้เจริญขึ้น ภาวนา แปลว่า ทำให้เจริญ อบรม ทำให้มีให้เป็นขึ้น โดยนัยหมายถึง การทำปัญญาให้เกิดขึ้น ความสุขความทุกข์อยู่ที่ใจ ดังนั้นการฝึกภาวนา จึงเป็นเรื่องสำคัญเพราะเป็นการฝึกย้อนกลับมาดูที่ใจอันเป็นเหตุ การภาวนาช่วยฝึกใจให้ฉลาดขึ้นจากการเห็นความจริง ว่าสิ่งต่างๆ ล้วนแสดงไตรลักษณ์ คือ มีความไม่เที่ยง คงอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้นาน “ฉัน” หลง (เข้าใจผิด) เข้าไปยึดถือเมื่อไหร่ก็ต้องเป็นทุกข์แน่นอน เพราะไม่ว่าอย่างไร

ทุกสิ่งก็ต้องแปรเปลี่ยน ไม่ใช่ของเราจริง ๆ สิ่งบังคับให้เป็นอย่างใจเสมอ ทุกครั้งไม่ได้ ทุกสิ่งล้วนมาจากเหตุ ถ้าเหตุสร้างไว้ไม่ดีก็ได้รับสิ่งไม่ดี เช่น เมื่อไหร่ที่เชื่อว่าคนนี่คือที่สุดสำหรับเรา ไม่มีใครอีกแล้ว หรือเมื่อไหร่ที่มั่นใจว่าเขาไม่มีวันเปลี่ยนใจไปจากฉัน นี่ก็ต้องทุกข์แน่นอน เพราะทุกสิ่ง ทั้งรูปร่างกาย ความรู้สึก ความรัก แม้แต่ความคิดของทุกคนล้วนแล้วต้องดับไปตามกฎของไตรลักษณ์

ขั้นตอนในการภาวนา แยกออกเป็น ๒ ขั้นตอนหลักคือ สมถะและวิปัสสนา ขอยกตัวอย่างจากคำสอนของคุณดังตฤณมาอธิบายดังนี้คือ

สมถะ หมายถึง การอาศัยวิธีอันเป็นธรรมใด ๆ ทำให้ใจสงบจากกิเลส เพื่อให้พร้อมรู้เป็นวิปัสสนา พุทธาน์ ๆ คือ **“ทำจิตให้สงบลงพร้อมตื่นรู้ตามจริง”**

ปัจจุบันคนมักพูดถึงการทำสมถะว่าเป็นการนั่งสมาธิและเดินจงกรม หรือหนักกว่านั้นคือสมถะเป็นเครื่องถ่วงไม่ให้สนใจวิปัสสนา คิดสมถะแล้วคือได้ไปเป็นพรหมหมดสิทธิ์เข้าถึงมรรคผลนิพพาน สมถะเลยถูกมองเป็นผู้ร้าย และเห็นวิปัสสนาเป็นพระเอก ข้อเท็จจริงก็คือ ไม่มีใครเป็นผู้ร้าย ไม่มีใครเป็นพระเอก มีแต่ขาสองข้างที่พาเราเดินไปถึงฝั่ง ขาดข้างใดข้างหนึ่งก็เรียกว่าขาเป๋เดินลำบาก ไปถึงปลายทางได้ยาก หรือยิ่งถ้าขาข้างที่เหลือข้อปวดเปื่อย ก็อาจออกจากจุดเริ่มต้นไม่ได้เลยด้วยซ้ำ

คำว่า “วิปัสสนา” นั้น รากของนิยามมาจากที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสในวิธีเจริญสติ ใจความ คือ ให้ **“ดูภายในนี้ตามจริงเท่าที่ปรากฏอยู่เป็นปกติ”** และที่เป็นปกติเลยก็คือ หัวทั้งภายในนี้กำลังแสดงความจริงไม่ให้เราเห็นอยู่ตลอดเวลา นับตั้งแต่ลมหายใจเข้าออกไปจนกระทั่งความรู้สึกนึกคิด ใครจะทำหรือไม่ทำวิปัสสนา ภายใจก็แสดงความจริงอยู่อย่างนั้น

ผู้ทำวิปัสสนาเพียงแค่เข้าไปดู เข้าไปรู้อย่างยอมรับเท่านั้นเอง ฟัง

ดูเหมือนง่าย แต่ลงมือทำจริงจะยาก นั่นก็เพราะจิตกระพือมด้วยพลังกระตุ้นของกิเลสอยู่เรื่อย เช่น แค่มัวอยากยอมรับว่าเราเป็นฝ่ายผิด จิตจะบิดเบี้ยว กิเลสจะกระตุ้นให้หาเหตุผลสารพัด มาพูดให้ตัวเองเป็นฝ่ายถูก คนเราลัสมนินัยเช่นนี้กันโดยมาก คนส่วนใหญ่จึงมีจิตที่ยอมรับตามจริงได้ยาก หรืออย่างตอนฟังชานหาทางแก้ตัวอยู่ ตอนฟังชานหาทางมีความสัมพันธ์ทางเพศ ตอนฟังชานหาทางแก้เผ็ดคนที่ทำให้เราเจ็บใจ จะไม่มีสิทธิ์เห็นความฟังชาน และความฟังชานย่อมบดบังทุกสิ่งไม่ว่าจะเป็นโลกภายนอกที่ปรากฏตรงหน้า หรือจะเป็นโลกภายในทางกายทางใจใด ๆ การทำสมณะจึงมีบทบาทสำคัญ ช่วยผ่อนหนักให้เป็นเบาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ยังกระพือมไหวอยู่มาก หากอาศัยสมณะมาช่วย ก็จะเห็นอะไรชัดกระจ่างแตกต่างไป

สรุปว่าสมณะ คือ การลดระดับความกระพือมไหว หรือสมณะคือการรักษาจิตไว้ไม่ให้กระพือมไหวก็ได้ ประเด็นคือ เมื่อจิตลดความกระพือมไหวแล้วจึงค่อยมีความสามารถเห็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ต่อหน้าต่อตาชัด ๆ ไม่ใช่เห็นแบบโคลงเคลง ไม่ใช่เห็นแบบโยกไปไหวยาว

หากใครสนใจการภาวนา ขอแนะนำให้อ่านจากคู่มือการภาวนา เช่น วิปัสสนาญาณ ของคุณดังตฤณ ซึ่งสามารถโหลดอ่านได้ฟรีจากเว็บ <http://dungtrin.com/vipassana/> หรือถ้าต้องการรายละเอียดทั้งหมดสามารถหาอ่านได้จากหนังสือ มหาสติปัฏฐานสูตร ซึ่งสามารถโหลดได้จาก <http://dungtrin.com/sati>

การภาวนามุ่งศึกษาอบรมใจ จะทำให้ใจเห็นความจริง เห็นเหตุเดิมแท้ของความทุกข์ทั้งมวล ทำให้เห็นว่าทุกอย่างเป็นไปตามเหตุปัจจัย หากไม่มีเหตุ ผลก็ไม่เกิด หากเหตุหมด ผลก็ดับ หากทำตามกิเลสผลจะเป็นทุกข์ หากทำตามความอยากและอึดตาจะก่อให้เกิดตัวตนผู้รับผลวงจรความทุกข์เกิดตายไม่สิ้นสุด การศึกษาความจริงจะทำให้ใจถอยถอยจากความเห็นผิด

การเข้าไปยึดหมยมันผิด ๆ ที่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ การเห็นตามจริงเช่นนี้ จะช่วยยกระดับจิตใจให้พัฒนาสูงขึ้น

การเจริญเติบโตจึงมุ่งไปที่ความเข้าใจถูกต้องในเรื่องเหล่านี้ เพื่อยกระดับจิตใจให้ห่างไกลทุกข์ ดังนั้นคู่ที่จะเจริญเติบโตไปพร้อม ๆ กัน จึงควรส่งเสริมจิตใจให้ตนเองและคู่ของตนไปสู่ความพ้นทุกข์ยิ่ง ๆ ขึ้น คือ พากัน สนับสนุนกัน ชักชวนกันเดินไปในทางที่มุ่งไปเพื่อยกระดับจิตใจ ถอดถอนใจออกจากความยึดมั่นอันก่อให้เกิดทุกข์ ไม่มุ่งที่อัตตา แต่มุ่งที่ความก้าวหน้าเป็นหลัก เช่น ชวนกันทำทาน รักษาศีล ภาวนาเจริญสติ ตักเตือนกันเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งออกนอกทาง โดยมีปัจจัยสำคัญ คือ ทั้งสองฝ่ายไม่มีความถือตัวต่อกัน คือ ยินยอมจากใจให้อีกฝ่ายตักเตือนได้ตลอดเวลา เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำผิดในเรื่องใด เมื่อได้รับการชี้ให้เห็น ก็น้อมใจ ขอโทษ ขอภัย ขอบุคคลในคำเตือนและการชี้ให้เห็น และนำคำเตือนที่ได้ รับมาพิจารณาเสมอ ๆ เวลามีปัญหา ไม่เอาแต่คอยปกป้องความถูกผิดของ ตนเอง แต่พยายามสอดส่องหาทางที่ตนจะพัฒนาขึ้นเพื่อตนเอง อีกฝ่าย และคนอื่น ๆ สำรวมใจ ความคิด การกระทำและแก้ไขนิสัยนั้น ๆ เพื่อยกระดับจิตใจอย่างจริงจัง ตรงกับคำว่า การภาวนา ซึ่งแปลว่า “ทำให้เจริญ” นั่นเอง ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องมีใจรักที่จะพัฒนาตนเองเสมอกันจึงจะทำให้ การครองคู่ของคนทั้งสองนั้นก้าวหน้าไปพร้อมกันได้ จึงได้ชื่อว่าเป็น กัลยาณมิตรต่อกัน เกื้อกูลกัน

พรวาสนธรรม ๔

ทั้งนี้ทั้งนั้น ในเชิงของเหตุที่จะทำให้มีโอกาสพบคู่ที่จะเจริญเติบโต ก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กันได้ ควรกันกับการได้พบคู่ที่ใช้ชีวิตร่วมกันแล้วเป็นสุข สงบเย็น เบื้องต้นที่สุดดังที่กล่าวไว้คือ เราจะต้องมีใจรักที่จะพัฒนาตนเอง ปรับปรุงตนเอง เพื่อจะเติบโต ถ้ายังไม่พร้อมจะรับผิด ปัดความผิด โทษ

ผู้อื่นเวลาทุกข์หรือมีปัญหา แสดงว่าผู้นั้นยังไม่พร้อมจะแก้ไข ไม่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงตนเอง ก็จะไม่เจริญเติบโต จะจมกับปัญหาเดิม อยู่กับปัญหาอย่างเดิมไป นอกจากการพัฒนาตนเอง ยกกระตือรือร้นด้วยทานศีล และภาวนาแล้ว พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงถึง หลักธรรมที่ควรมีของผู้ครองเรือน เรียกว่า ขรवासธรรม ๔ (ขรवासธรรม แปลว่า คุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตทางโลก) พระพุทธองค์ถึงกับทำให้ไปถามผู้รู้ท่านอื่นๆ ว่า

มีสิ่งใดในโลกนี้ที่สร้างเกียรติยศ และความเคารพจากผู้อื่น ให้คนเราได้เท่ากับการมี “สัจจะ” หรือไม่

มีสิ่งใดในโลกนี้ที่สร้างปัญญาให้คนเราได้เท่ากับการมี “ทมะ” หรือไม่

มีสิ่งใดในโลกนี้ที่สร้างทรัพย์สมบัติให้คนเราได้เท่ากับการมี “ขันติ” หรือไม่

มีสิ่งใดในโลกนี้ที่สร้างหุมัณเตรให้คนเราได้เท่ากับการมี “จาคะ” หรือไม่

สัจจะ คือ มีความจริงใจ ความซื่อตรง ตั้งใจแน่วแน่ที่จะแก้ไข ปัญหาให้สำเร็จ สัจจะเป็นฐาน คือความหนักแน่นมั่นคง ถ้าขาดความตั้งใจจริงที่จะทำให้สำเร็จแล้ว เป็นอันว่าทุกอย่างที่จะตามมาก็เป็นอันต้องล้มไปด้วย

ทมะ คือ การฝึกหัดตน เผาดู พิจารณา การกระทำ คำพูด ความคิดของเราเอง เพื่อเก็บข้อมูลแล้วนำไปเชื่อมโยงกับปัญหา (ผล) เหล่านั้น ว่ามาจากเหตุอะไร ซึ่งเหตุของปัญหายากภายนอกก็ส่วนหนึ่ง เหตุแห่งปัญหายากภายในใจก็ส่วนหนึ่ง เหตุภายนอกนั้นบางทีก็แก้ไขได้ยากเนื่องจากเชื่อมโยงกับผู้อื่น กิเลสของผู้อื่น ดินฟ้าอากาศ กรรมเก่า แต่เหตุภายในเรา

สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง เมื่อเห็นเหตุในใจเราชัดเจนแล้ว ก็ลงมือแก้ไข ไม่ต้องแก้ไขภายนอกจิตใจ ไม่ต้องไปพยายามเปลี่ยนแปลงใคร แค่เปลี่ยนแปลงการกระทำ คำพูด ความคิด มุมมองของเราที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ก็จะช่วยลดหรือหยุดการกระทำที่จะทำให้ปัญหาลุกลามขึ้น หรือเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเดิมๆ ขึ้นมาอีก ยกตัวอย่างเช่น เดิมแก้ปัญหาด้วยการหักเอาอย่างรุนแรง ก็ลดความรุนแรงลงหรือไม่ใช้ความรุนแรง ไม่เร่งว่าต้องแก้ปัญหให้ได้ตั้งใจในทันที ที่เคยเถียงอย่างรุนแรง ก็เปลี่ยนวิธี เลิกเถียงค่อยๆ อธิบายซ้ำๆ ที่เคยขมวดคิ้วทำหน้าบูด ก็เปลี่ยนเป็นยิ้มแย้ม ค่อยๆ อธิบายอย่างใจเย็น

การพยายามฝึกตน เป็นการสำรวจ ทดลอง พยายามหาวิธี เปลี่ยนตนเอง เปลี่ยนวิธีที่ตนคิดและแสดงออกให้ต่างไปเพื่อจะไปสู่เป้าหมาย หรือการแก้ปัญหานั้น เมื่อเปลี่ยนแปลงแนวทางการกระทำ คำพูด ความคิดจากในใจแล้ว ก็คอยสังเกตผล ว่าเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงการกระทำ คำพูด ความคิดของเราหรือไม่ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลง แสดงว่าการแก้ไขดำเนินมาถูกทางแล้ว ก็เปลี่ยนแปลงต่อไปให้ดียิ่งๆ ขึ้นไปอีก เมื่อเหตุเปลี่ยน ผลก็ควรจะต้องเปลี่ยนตามไป ในขณะที่ ถ้าเหตุเหมือนเดิม ผลก็ย่อมจะเหมือนเดิม ตามที่ไอน์สไตน์เคยกล่าวไว้ว่า **“มีแต่คนโง่เท่านั้นที่จะเชื่อว่าทำเหตุเหมือนเดิมทุกประการซ้ำๆ แล้วจะได้ผลที่ต่างไปจากเดิม”**

ขันติคือ ความอดทน ซึ่งในการแก้ไขปัญห ฝึกพัฒนาตนนั้น **แน่นอนว่าจะต้องมีอุปสรรคมาบ้างน้อยบ้าง** และในหลายครั้งก็อาจต้องลองผิดลองถูก หรือต้องทำไปเรื่อย ๆ และรอผลนาน แต่ผู้ที่ปรารถนาจะก้าวหน้า จะต้องมีความอดทนต่อการถูกกระทบ ต่อความกดดันทางอารมณ์ ต่ออุปสรรค เหมือนดังเรื่องของพระมหาชนก หากไม่มีความอดทนและความเพียร ท้อไปเสียก่อน ก็จะต้องจมและจนปัญญายุ่งกับปัญหา

เต็มๆ ไม่สามารถก้าวหน้า

จาคะ คือ ความสามารถสละอิตตา ความยึดมั่นถือมั่นที่เราถูกแล้ว ไม่มีวันผิด เลิกโทษปัจจัยภายนอก ยอมรับว่าตนเองก็ผิดพลาดได้ โดยพิจารณาว่าหากเราเจอปัญหาหรือผู้อื่นกระทำกับตนแบบนี้ก็เป็นไปได้ว่าเป็นผลมาจากกรรมที่เราทำมา เห็นเหตุแห่งนิสัยที่จะก่อให้เกิดปัญหา หรือแม้บางครั้งตนเองจะถูก คนรักหรือผู้อื่นจะผิด ก็สามารถปรับตัวเพื่อแก้ไขสถานการณ์หรือปัญหา โดยไม่ยึดถืออิตตาของฉันทว่าฉันทถูกจึงไม่ต้องแก้ไขอะไร เพราะเราเปลี่ยนเพื่อหาทางแก้ปัญหา เพื่อความหลุดพ้นจากปัญหา เพื่อความก้าวหน้า และเพราะเมตตาปรารถนาให้ผู้อื่นมีสุข เป็นการเพิ่มพูนปัญญา เป็นประโยชน์ต่อตนและผู้อื่น จากการรู้จักสละ รู้จักให้

พรหมวิหารธรรม

การขัดเกลาจิตใจตนเอง (และทั้งสองฝ่าย) ด้วยทาน ศีล ภาวนา และพัฒนาต่อเนื่องด้วยความตั้งใจ ใส่ใจ จะช่วยให้ใจรู้จักรักมากยิ่งขึ้น ใจจะเริ่มเกิดการเชื่อมโยงได้ว่า ทำอย่างไร ให้อย่างไรใจเป็นสุข ทำอย่างไร ให้อย่างไรใจเป็นทุกข์ เมื่อใจพัฒนาแล้ว ก็มีคำพูด และการกระทำ เป็นเครื่องมือในการแสดงออกของใจที่ถูกตรงนั้น เมื่อขัดเกลายังๆ ขึ้นแล้ว เราจะเข้าใจความหมายของรักแท้ ที่ไม่ก่อให้เกิดทุกข์ รู้ว่าจะรักอย่างไรไม่ให้ทุกข์ รักอย่างไรที่มุ่งไปสู่ความหลุดพ้น และเป็นประโยชน์ต่อผู้รับและผู้ให้อย่างแท้จริง เช่นเดียวกับความรักของพรหม หรือพรหมวิหารธรรม อันได้แก่

เมตตา ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความสุขจากใจตนแล้ว รู้แล้วว่าสิ่งใดเป็นเหตุแห่งสุข ก็มีเมตตา เมื่ออยู่ร่วมกันกับใคร ปรารถนาอยู่เสมอๆ จากใจให้อีกฝ่ายเป็นสุข การสื่อสารระหว่างกันทั้งหน้าตา ท่าทาง น้ำเสียง ทั้งหมดก็จะเป็นไปเพื่อให้อีกฝ่ายเป็นสุข หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสไม่หงิกงอ

บูตเปี้ยว กิริยาและน้ำเสียงอ่อนโยนเอื้อเพื่อไม่กระโชกโฮกฮาก

กรุณา **ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์** เมื่อเข้าใจความทุกข์จากใจตนเอง สามารถแก้ไข รู้วิธีการจัดการความทุกข์ได้บ้างแล้ว เมื่อใดที่เห็นคู่ชีวิต หรือผู้อื่นมีความทุกข์ ด้วยความกรุณาที่มี ก็จะหาทางดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้คู่ชีวิตคลายจากทุกข์นั้นๆ ซึ่งเป็นเหตุอย่างยิ่งของความปรารถนาดีต่อกันยิ่งๆ ขึ้นไป เป็นการพัฒนาความเอื้อเพื่อ ช่วยเหลือต่อกัน ไม่ร่วมเพียงสุขแต่ร่วมทุกข์ทั้งหมด แต่ก็ไม่หลงทุกข์

มุทิตา **พลอยยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นเป็นสุข** การที่ทั้งสองคนพลอยยินดีซึ่งกันและกันจากใจ จะแสดงออกทั้งทางหน้าตา น้ำเสียง คำพูด และกิริยาท่าทาง เป็นเหตุแห่งความปรารถนาดีและความกลมเกลียวระหว่างกัน รวมถึงเป็นเหตุให้เกิดความนับถือจากใจระหว่างกันที่เห็นอีกฝ่ายมีความยินดีเมื่อได้เห็น หรือได้ทราบว่ามีใครได้ดี อันเป็นคุณสมบัติสากลของผู้มีใจสูง หรือพรหม และยิ่งกว่านั้น มุทิตา ยังเป็นเครื่องผลิตบุญโดยไม่ต้องลงทุน คือ เมื่อเห็นใครได้ดี ก็ยินดีกับเขา ชั้นแรกก็จะมีความสุขจากนั้นก็เท่ากับได้อนุโมทนาในบุญของเขาเหล่านั้น

อุเบกขา **การวางใจเป็นกลาง** คือ การสร้างเหตุเพื่อคนรัก และผู้อื่นเต็มความสามารถโดยเป็นกลางกับผล คือ ตั้งใจทำเพื่อให้ผู้อื่นเป็นสุข หรือพ้นทุกข์เต็มความสามารถโดยไม่เป็นทุกข์แม้ผลจะไม่เป็นไปตามเป้าที่ตั้งไว้ ด้วยธรรมนี้ ผู้ที่มีอุเบกขาจะไม่เป็นทุกข์ร้อนเมื่อผลไม่เป็นไปตามที่ตั้งไว้ การไม่ยึดกับเป้าหมายจนก่อทุกข์ จะเป็นเหตุให้ผู้มีอุเบกขาธรรมสามารถมองเห็นและเชื่อมโยงได้ว่า คนทุกคนมีกรรมเป็นของๆ ตนอย่างไร แม้จะสร้างเหตุเต็มที่แล้ว แต่ถ้ายังไม่ถึงวาระที่สิ่งนั้นๆ จะเกิดขึ้น ก็จะมีเหตุให้สิ่งต่างๆ ต้องเป็นไปตามเหตุที่สร้างไว้อย่างนั้น ผู้มีอุเบกขาธรรม จึงจะสามารถเห็นสิ่งที่ผู้ไม่มีอุเบกขาธรรมมองไม่เห็น และก้าวหน้าได้มากกว่า ครูบาอาจารย์กล่าวว่า **ถ้าไม่มีอุเบกขา ก็ไม่ใช่เมตตา** คือ เมื่อขาดการมอง

ปัญหาอย่างเป็นกลาง ทำไปตามอคติและความหลง ก็จะทำให้ไม่สามารถเข้าใจเหตุแห่งทุกข์ที่แท้จริงของตนและผู้อื่น เมื่อเห็นเหตุไม่ตรง ตีโจทย์ปัญหาไม่ถูก ก็แก้ปัญหาคิด ก็หมดทางออกหรืออาจจะเป็นการเพิ่มปัญหาดังนั้น ความเมตตา กรุณา มุทิตาในพรหมวิหารธรรมจะมีอุเบกขาปรากฏอยู่พร้อมกันเสมอ

ความสามารถในการรักอย่างถูกต้อง และเกื้อกูลกันและกันจะส่งผลให้เกิดความสุข เมื่อพาดน คนรัก และผู้อื่นก้าวหน้าไปยิ่งๆ ขึ้น ก็จะเป็นเหตุให้ระลึกถึงกันและกัน เคารพนับถือในกันและกัน

ศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา

ทั้งนี้เมื่อรู้จักเกณฑ์การพัฒนาตนเองในด้านจิตใจและรู้จักรักแล้ว พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ในสมชิวสูตรว่า “คู่ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในชาติปัจจุบันและชาติต่อไป จะต้องมีความสมกัน ๔ ข้อ คือ มีศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญาเสมอกัน” เพราะ ๔ ข้อนี้เป็น “เหตุ” เป็นตัวขับเคลื่อนให้คนทั้งสองเดินไปด้วยกันได้

ศรัทธา คือ ความเชื่อว่าสิ่งใดจะนำไปสู่ความดีงาม นำชีวิตไปสู่ความสุข เปรียบเหมือนเป้าหมายหลักที่แต่ละคนควรจะมี และเป็นสิ่งที่คู่ชีวิต หรือผู้ร่วมเดินทางที่ปรารถนาจะเดินไปด้วยกันควรจะมีตรงกัน เพราะมันหมายถึงทิศทางในการเดิน หากแตกต่างกัน ก็เหมือนใจมุ่งไปคนละทาง ร่วมเดินทางกันไม่ได้ ต้องแยกจากกันไปในวันใดวันหนึ่ง เช่น ถ้าคนหนึ่งเชื่อ (คือยังไม่ทันได้พิสูจน์) ว่าอำนาจและความร่ำรวยจะนำไปสู่ความสุข จึงทำทุกอย่างให้ได้มาซึ่งเงินทองและอำนาจ แต่อีกคนหนึ่งเห็นว่าโลกนี้มีแต่ทุกข์และไม่มีอะไรยั่งยืน ทุกอย่างได้มาก็แค่ชั่วคราว จึงมุ่งปฏิบัติทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ไปวัดที่มีพระปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ โดยเชื่อหรือเห็นแล้วว่าสิ่งเหล่านั้นนำไปสู่ความสุข เมื่อเป้าหมายต่างกัน รูปแบบ

การดำเนินชีวิตของทั้งสองคนนี้ก็ต่างกัน การเลือกคบเพื่อนของทั้งสองคนนี้ก็จะไม่เหมือนกัน กิจกรรมที่ทำร่วมกันได้ก็ต่างกัน จึงยากที่จะใช้ชีวิตร่วมกัน หากมีศรัทธาไม่เสมอกัน หรือยิ่งไปกว่านั้นคือ ดูถูกดูแคลนกันว่าทำอะไรไม่เป็นสาระ คนหนึ่งก็ว่าอีกคนวัตถุนิยม อีกคนก็ตำหนิว่าอีกคนธรรมะธรรมโมหรือคร่ำครึมงาย นี่เป็นปัญหาใหญ่ในการใช้ชีวิตร่วมกันหรือในกรณีที่เราเห็นในทิศทางเดียวกัน แต่คนหนึ่งเชื่อน้อย อีกคนเชื่อมาก ก็ขัดแย้งกันได้แล้ว ในขณะที่ถ้ามีศรัทธาเสมอกัน การทำอะไรในแนวทางเดียวกัน จะทำให้เกิดความชื่นชมนับถือ ส่งเสริมในสิ่งที่อีกฝ่ายหนึ่งทำ ศรัทธาที่เสมอกันจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีความนับถือชื่นชมในกันและกัน เพื่อจะส่งเสริม สนับสนุนกันจากใจจริงอย่างสม่ำเสมอในการใช้ชีวิตร่วมกันให้ก้าวหน้าไปสู่ความเชื่อหรือเป้าหมายเดียวกันนั้น และยิ่งไปกว่านั้นคือ ความชื่นชมในกันและกัน จะเป็นความสุขหล่อเลี้ยงใจของทั้งสองฝ่ายในการทำสิ่งที่ต่างฝ่ายต่างเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุดแล้วเพื่อกันและกัน

ศีล ถ้าสองคนมีศีลไม่เสมอกัน ก็เกิดการเบียดเบียนอีกฝ่ายหนึ่งหรือเบียดเบียนผู้อื่น นำไปสู่ความทุกข์ร้อนในการอยู่ร่วมกัน หรือถ้าไม่เบียดเบียนตนเอง การไปเบียดเบียนผู้อื่น ก็จะนำความรู้สึกขุ่นมัวหรือเศร้าหมองให้ผู้ที่มีศีลสูงกว่าได้ จนเป็นเหตุให้เกิดความไม่ชื่นชม ไม่เคารพกัน และนำไปสู่ความบาดหมาง ความรู้สึกแปลกแตกต่าง

จาคะ คือ ความมีน้ำใจ ความยินดีในการสละส่วนของตนเพื่อเป็นทาน ถ้าทั้งสองฝ่ายมีจาคะเสมอกัน ก็เกิดการแสดงน้ำใจต่อกันและต่อคนอื่น ๆ รอบ ๆ ตัว การให้ด้วยความเข้าใจจะก่อให้เกิดความสุข และทั้งสองฝ่ายก็จะมีมีความสุขที่ได้เกื้อกูลกันและกัน ให้ความสุขที่เห็นอย่างเดียวกันต่อกันและกัน ชักชวนกันไปให้ทาน ทำงานจิตอาสาตามสถานที่ต่าง ๆ ร่วมกัน อันเป็นเหตุให้เมื่อทั้งสองฝ่ายระลึกถึงกัน ระลึกถึงสิ่งที่อีกฝ่ายหนึ่งกระทำหรือจะกระทำ ก็จะมีใจยินดี กลายเป็นมีความสุขเมื่อนึกถึงอีกฝ่าย

หนึ่ง แท้จริงก็เกิดจากการกระทำดีเหล่านั้น ไม่ได้เกิดจากเปลือก คือ รูป ภายนอก ฐานะ ชื่อเสียง เกียรติยศ หากจากจะไม่เสมอกัน ฝ่ายหนึ่ง ต้องการให้ อีกฝ่ายเห็นว่าให้เยอะไป ควรเก็บสะสมไว้ใช้เอง ก็จะนำไปสู่ ความขัดแย้งในการใช้ชีวิต ไม่ยินดีต่อกัน

และสุดท้าย ปัญญา คือ ความรู้ชัด รู้แจ้ง รู้ชนิดลึ้นสงสัยในสิ่งต่าง ๆ ปัญญาไม่ได้หมายถึงความรู้เฉพาะเจาะจงด้านใดด้านหนึ่ง แต่คือ การรู้จักใช้เหตุผล การเชื่อมโยงในข้อมูลที่ได้รับมาเท่า ๆ กัน ถ้าสองฝ่ายมี ปัญญาเสมอกัน ก็จะทำให้สนทนากันรู้เรื่อง พูดแล้วตามกันทัน ไม่ทำให้ เบื่อ ทำให้เกิดความนับถือในกันและกันในระดับปัญญาของอีกฝ่าย ก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กันได้

หากคู่ใดมีความสมเสมอกันทั้ง ๔ ข้อนี้ก็จะเกิดความยินดีในการ สนับสนุนกันและกัน ในการใช้ชีวิตร่วมกัน มีความเคารพในกันและกัน รู้สึ กดีที่นึกถึง ความเหมาะสมเหล่านี้จะเป็นเหตุส่งผลให้เกิดผลดี และเชื่อมโยงต่อ เป็นเหตุฐานสัมพันธ์ให้เจริญเติบโตยิ่ง ๆ ขึ้นได้เพราะมีเป้าหมาย ความชอบ เหมือน ๆ กัน จึงเกิดความสมัครสมาน เข้ากันได้ ทำให้เกิดภาวะคู่ หรือ ความรู้สึกร่วมตามความหมายของคำว่า คู่ร่วมชีวิต อย่างแท้จริง

วิบากรัก

ความรักของคนส่วนใหญ่มีไว้ให้ยึด มีไว้ให้ฝันหวาน แต่ความรักเหล่านี้แหละที่เป็นเหตุแห่งทุกข์ ทำให้เวียนตายเวียนเกิดไม่มีที่สิ้นสุด เพราะความรักเหล่านี้มีรากมาจากกิเลส คือ ราคะ และโมหะ คือความหลงไม่รู้ธรรมชาติตามจริงของสรรพสิ่ง เมื่อรักอย่างไม่รู้ ก็หาทางพ้นทุกข์ไม่เจอด้วย

ความรักไม่ใช่เป็นการพึ่งพาทางใจแบบขาดกันและกันไม่ได้ หรือเป็นภาระต่อจิตใจตนเองหรือคนรัก แต่เป็นการอบรมใจให้ตื่นรู้ เข้มแข็ง ยิ่ง ๆ ขึ้น ความรักที่แท้จริงตามอย่างพุทธที่จะไม่นำพาให้เกิดทุกข์ เป็นความรักแบบที่มุ่งพัฒนาจิตใจ ปลดปล่อยพันธนาการอุปาทานความเห็นผิด ความยึดมั่นถือมั่นในสัญญา (ความจำ) ข้ามภพชาติที่อาจแปรปรวนเปลี่ยนแปลงได้เสมอ หาใช่ความรักที่เกิดจากราคะ ความรักอย่างพุทธะเป็นรักที่เกื้อกูลพัฒนาการเติบโตทางด้านจิตวิญญาณ โดยตัวผู้รักเองก็ต้องพัฒนาตนเองเสมอ

เนื้อหาต่อไปนี้เป็นเรื่องราวของครูบาอาจารย์ที่ผจญกับวิบากเรื่องความรัก บอกเล่าให้เห็นถึงเรื่องราวที่ครอบคลุมให้เห็นในมุมมองที่กว้างขึ้นว่าหากตั้งมุมมองความรักไว้ผิด จะเกิดผลอย่างไร

รักแท้แม้จะมีเป้าหมายเดียวกัน เดินทางเดียวกัน แต่สองใจก็ยังต้องต่างเติบโต แม้เดินข้างกัน รักกัน แต่เป็นอิสระจากกันจึงจะพาตนและคนรักพ้นจากวัฏฏะ การหมุนวนแห่งภพที่น่าสงสาร ตามความมุ่งหวังที่จะรักอย่างเป็นสุขพ้นทุกข์ หาใช่การผูกพันกันไปเรื่อย ๆ

เรื่องของ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต

จากหนังสือ โครงการหนังสือ บุรพาจารย์ เล่มที่ ๖

โดย รศ.ดร. ปฐม – รศ. ภัทรา นิคมานนท์

“คู่บารมีหลวงปู่มั่น”

สิ่งที่เกี่ยวข้องกับคู่บารมีของหลวงปู่มั่นมาดั้งเดิม ท่านเล่าว่า แต่ก่อนที่ยังไม่ถึงธรรมขั้นนี้ คู่บารมีของท่านเคยปรารภนาพุทธุมฺมาด้วยกัน แต่สมัยก่อนโน้นก็เคยมาเยี่ยมท่านทางสมาธิภาวนาเสมอ ท่านแสดงธรรมให้ฟังเล็กน้อยแล้วสั่งให้กลับไป นาน ๆ มาครั้งหนึ่ง แต่มาในรูปแห่งวิญญาน มองร่างไม่ปรากฏเหมือนภาพอื่นๆ

เวลาท่านถามก็ตอบว่า เป็นห่วงท่านมาก ยังมีได้ตั้งใจไปเกิดในภพภูมิที่เป็นหลักเป็นฐานใดๆ ทั้งสิ้น ทั้งกลัวท่านจะหลงลืมความสัมพันธ์และความปรารถนาที่เคยพาปรารถนาเป็นพระพุทเจ้าองค์หนึ่งในอนาคต จึงต้องคอยฟังเรื่องราวอยู่เสมอด้วยความเป็นห่วงและเสียตาย

ท่านก็ได้บอกว่า ได้ขอลดความปรารถนานั้นไปแล้ว และได้ตั้งใจปฏิบัติตนให้พ้นทุกข์ในชาตินี้ ไม่ขอเกิดอีก ซึ่งเท่ากับเอาทุกข์ภัยที่เคยพบเคยเห็นมาชาตินั้น ๆ มาแบกหามต่อไปอีก

แม้มิได้ตอบให้ท่านทราบว่าหายห่วงหรือยังห่วงอยู่ในเรื่องนั้น แต่ก็ยังเป็นห่วงคิดถึงท่านตลอดมา มิได้หลงลืมจิตใจ แต่นาน ๆ มาเยี่ยมท่านหนหนึ่งดังนี้

พอมาระยะนี้ องค์ท่านเองนึกเป็นห่วงและสงสารที่เคยรับความทุกข์ยากลำบากในภพชาตินั้น ๆ มาด้วยกันตามที่ท่านพิจารณารู้เห็น จึงนึก

วิตกอยากพบเพื่อจะได้ปรับปรุงความเข้าใจ และเล่าอะไรที่จำเป็นให้ฟัง จะได้หายสงสัยหมดกังวลความผูกพันในความหลัง เพียงนึกวิตกเท่านั้น พอตกกลางคืนยามดึกสงัด คู่บารมีของท่านก็มาจริง ๆ และมาในรูปแบบ วิญญาณตามเดิม

ท่านเริ่มถามถึงภพชาติที่กำลังเป็นอยู่ว่า ทำไมมีแต่ดวงวิญญาณ ไม่มีร่างเหมือนภูมิอันเป็นทิพย์ทั่ว ๆ ไป เวลานี้เกิดเป็นอะไรจึงได้มาใน ลักษณะวิญญาณเช่นนี้ ดวงวิญญาณตอบท่านว่า นี่เป็นภพย่อยอันละเอียด อีกภพหนึ่งในบรรดาภพทั้งหลาย ที่มารออยู่ในภพนี้ก็เพราะความเป็นห่วง ดังที่เคยเรียนแล้วนั่นเอง ที่มานี้ก็ทราบที่ท่านอยากให้มาถึงได้มา ไม่กล้า มาบ่อยนัก เพราะเป็นความกระดากอายอยู่ภายในทั้ง ๆ ที่อยากมาบ่อย ที่สุด แม้มาแล้วจะไม่มี ความเสียหายอะไรทั้งสองฝ่าย เพราะมิใช่วิสัยจะ ทำให้เกิดความเสียหายได้ก็ตาม แม้ความรู้สึกอันดั้งเดิมที่เคยมีต่อกัน หาก ทำให้เกิดความตะขิดตะขวงใจไม่กล้ามาไปเอง ทั้งท่านก็เคยบอกว่าไม่ให้ มาบ่อยนัก แม้ไม่เสียหายก็อาจเป็นอารมณ์เครื่องทำให้เน้นซ้ำแก่การปฏิบัติ ได้ เพราะใจเป็นสิ่งละเอียดอาจรับเอาอารมณ์อันละเอียดมาเป็นอุปสรรค แก่การดำเนินของตนได้ ก็เชื่อว่าอาจเป็นดังที่ได้บอกจึงมิได้มาบ่อยนัก

คืนวันที่ท่านตัดขาดจากภพจากชาติจากญาติมิตรสหายจากสหาย บารมีผู้หวังฟังเป็นฟังตายอย่างไม่อาลัยเสียตายเลยนั้นก็ทราบ เพราะ เรื่องกระเทือนไปทั่วโลกธาตุต้องทราบกันทุกแห่งหน แต่แทนที่จะขึ้นบาน ธรรมชาติของจิตที่เคยมีมาแต่ก่อนนั้น กลับเกิดความน้อยเนื้อ ต่ำใจด้วยความวิปริตคิดไปต่าง ๆ ว่า ท่านไปแบบไม่เหลือวเล แม้คู่บารมี ที่เคยทุกข์เคยตะเกียกตะกายถวายความจงรักภักดีในภพน้อยภพใหญ่มา ด้วยกัน ก็ไม่เหลือบมอง ชาติวาสนาของตัวนี้แสนอาภัพก็อยู่ไปตามกรรม มีแต่ลบล้างทุกข์ไม่มีวันปล่อยวางอย่างนี้แล

ผู้พ้นไปแล้วก็ไกลทุกข์ แต่ผู้ที่กำลังตกอยู่ในกองทุกข์ก็อดทนไป คิด

ไปมากเท่าไรก็เหมือนคนไม่มีปัญญา แต่อยากขึ้นไปชมเดือนดาวบนฟ้า
สุดท้ายก็กลับมา นั่งนอนกอดกับทุกข์ไปตามแบบของคนมีกรรมหนาหนา
ทางออกไม่ได้ ผู้อำภพชาติวาสนาที่กำลังดิ้นรนทนทุกข์บนหาความสุขอยู่
เวลานี้ ก็คือผู้กำลังเสียใจร้องไห้อยากขึ้นไปชมเดือนชมดาวบนฟ้า ซึ่งแสน
น่าทุเรศเอาหนักหนา น่าเวทนาเหลือประมาณ

ผู้นี้เองจะเป็นผู้อื่นที่ไหนกัน ท่านเป็นผู้เสมือนเดือนดาวบนฟ้าส่ง
แสงสว่างจำทั่วสารทิศ จะสถิตอยู่ที่ใดก็ไม่อับเฉาเลาในธรรม มีแต่ความ
สว่างไสวไปทุกสารทิศทุกทางโดยรอบ ขอบเขตจักรวาล สนุกอยู่ด้วยความ
สำราญบานใจ

หากบุญวาสนาของดวงวิญญาณข้าบาทบริจาริกายังพอมืออยู่บ้าง
ไม่ขาดสูญพูนทุกข์ ก็ขอท่านได้โปรดเมตตาแผ่กระแสธรรมไปบันดาลพร้อม
ทั้งดวงปัญญาญาณอันบริสุทธิ์ผ่องใส โปรดประทานพอได้พ้นจากโทษใน
สงสาร บรรลุพระนิพพานตามไปไม่ช้านี้เถิด จะไม่อดรันทนทุกข์ทรมาน
จิตใจไปช้านาน

ขอคำวิงวอนสัตยาธิษฐานนี้ จงมีกำลังบันดาลให้เป็นไปดังใจหมาย
ของข้าอาเนืนนาน ได้โพธิสมภารอย่างใกล้ชิดเร็วพลันเถิด นี่เป็นคำของ
ดวงวิญญาณวิงวอนอธิษฐานหวังโพธิสมภาร หมายปองด้วยความละล่ำ
ละลัก ซึ่งเป็นคำที่น่าสมเพชเวทนาเอาหนักหนา

ท่านตอบว่า เท่าที่นึกวิตกอยากให้มา ก็มีได้มุ่งเจตนาให้เกิดความ
เสียใจดังที่เป็นอยู่เวลานี้ ซึ่งเป็นทางที่ผิด สัตว์โลกที่มีอยู่ทั่วโลกธาตุซึ่งมี
ความหวังดีต่อกัน เขาไม่ได้นำเรื่องทำนองนี้มาคิดกัน คำว่า เมตตา กรุณา
มุทิตา อุเบกขา ในพรหมวิหาร ก็เคยบำเพ็ญมาไม่ใช่หรือ

ดวงวิญญาณตอบว่า เคยบำเพ็ญมาช้านานจึงอดคิดถึงความผูกพัน
ที่เคยบำเพ็ญธรรมทั้งสี่นี้มาด้วยกันไม่ได้ เมื่อผู้หนึ่งเอาตัวรอดไปเสีย

เพียงคนเดียวเช่นนี้ ธรรมชาติที่มีกิเลสเช่นวิญญาณนี้จึงอดกลั้นความเสียใจไม่ได้ แล้วก็ได้รับความทุกข์เพราะความสลัดปัดทิ้งไม่เหลือวเลี่ยน จนเวลานี้ยังมองไม่เห็นความสร้างซาแห่งความทุกข์นั้นลงบ้างเลย

ท่านตอบว่า การสร้างความดีมาทั้งมวล ทั้งที่สร้างโดยลำพังทั้งตัวเอง ทั้งที่ผู้อื่นพาสร้างก็เพื่อแก้ความกังวล ขนทุกข์ออกจากตัว มิได้สร้างเพื่อความร่อนรนทุกข์เข้าไปในตัว จนต้องได้รับความเดือดร้อน วุ่นวายมิใช่หรือ

ดวงวิญญาณตอบว่า ใช่ แต่วิสัยของผู้มีกิเลส เมื่อไม่สามารถเลือกทางเดินที่ราบรื่นปลอดภัยได้ก็จำต้องลุ่มคล้ำไปตามประสา โดยไม่ทราบวาทที่ทำไปนั้นถูกหรือผิด จะพาให้ตนเป็นสุขหรือเป็นทุกข์ ส่วนที่เป็นทุกข์ก็รู้อยู่แก่ใจ แต่ไม่ทราบจะหาทางออกด้วยวิธีใด ก็จำต้องดิ้นรนบ่นทุกข์ไปทำนองดังที่เห็นอยู่เวลานี้

ท่านเล่าว่า วิญญาณทำความเหนียวแน่นแน่นมัน ปรับทุกข์ปรับร่อนกับท่านอย่างเอาจริงเอาจัง หว่าท่านหลบลีกปลีกตัวไปเสียคนเดียวปราศจากความเมตตาสงสารกับผู้ที่เคยตะเกียกตะกายเสือกคลานผ่านทุกข์มาด้วยกัน ไม่เหลือบมองเพื่ออนุเคราะห์ส่งเสริมพอให้มีทางผ่านพ้นไปด้วยได้

ตอนนี้ท่านพูดเป็นประโยคแทรกในระหว่าง จากนั้นก็อนุสนธิสืบต่อกับดวงวิญญาณต่อไป ท่านพูดพลบโยนกับดวงวิญญาณว่า การรับประทาน แม้จะรับอยู่ร่วมวงในภาชนะ หรือในโต๊ะเดียวกัน ก็ยังมีผู้อิ่มก่อน ผู้อิ่มทีหลัง จะให้อิ่มในขณะเดียวกันย่อมไม่ได้ การบำเพ็ญความดีทั้งหลาย แม้จะบำเพ็ญมาด้วยกัน ดังพระพุทธเจ้ากับพระนางพิมพายโสธรา คู่บารมี ก็ยังปรากฏว่า พระองค์ทรงบรรลุลิขิตแดนพ้นทุกข์ก่อนแล้วเสด็จกลับมาประทานพระโอวาท แก่พระนาง แล้วค่อยสำเร็จในวาระต่อไป

เรื่องเช่นนี้ควรนำไปอ่านไตร่ตรองยึดเป็นคติย่อมจะเกิดประโยชน์ มหาศาลแก่เราเอง ดีกว่าจะมาปรับทุกข์ปรับร้อนแก่ฝ่ายหนึ่ง ซึ่งกำลังพยายามคิดหาหนทางช่วยเหลือน้อยอย่างเต็มใจ และเสาะแสวงหาทางเพื่อช่วยให้หลุดพ้นอย่างเต็มกำลัง มิหนำยังถูกหาว่ามีใจจิตจางวางปล่อยไม่เหลียวแล ก็ยิ่งเพิ่มความทุกข์ทั้งสองฝ่ายเข้าไปอีก ซึ่งเป็นความคิดที่ไม่เหมาะสมเลย ควรเปลี่ยนความคิดเสียใหม่ ตามแบบพระราชาของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นทางให้เกิดความสุขและเป็นแบบฉบับที่ถูกต้องดีงามแก่ผู้อื่นด้วย การวิตกอยากให้มากก็เพื่ออนุเคราะห์ มิได้เพื่อขับไล่ไสส่ง การสั่งสอนตลอดมาก็เพื่ออนุเคราะห์ส่งเสริมตามแบบฉบับแห่งธรรมแก่ผู้ควรอนุเคราะห์

คำว่า ปล่อยปละละเลยไม่เหลียวแลนี้ ยังมองไม่เห็นว่าได้ทอดธุระปล่อยวางห่างเหินอย่างไร ความคิดและอุบายที่แสดงออกทุกขณะจิตที่คิดเพื่ออนุเคราะห์ เป็นจิตที่บริสุทธิ์ด้วยเมตตากรุณาจริง ๆ เพื่อผลที่ผู้รับไปปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด ก็รอคอยจะแสดงมุทิตาจิตไปด้วยอยู่เสมอ หากได้ผลเป็นที่พึงพอใจ ไม่มีช่องแหวะที่ไหนแล้ว ผู้ให้ความอนุเคราะห์ก็เบาใจหายห่วง จิตกับอุเบกขาธรรมก็เข้ากันได้สนิท

การที่พาปรารภนาพุทธภูมิ ก็มุ่งจะพาข้ามโลกสงสาร การของดจากพุทธภูมิ มาตั้งปรารภนาเป็นสาวกภูมิอันเป็นภูมิของผู้สิ้นกิเลสอาสวะ ก็เป็นความมุ่งหมาย เพื่อจะพาสิ้นกิเลสและกองทุกข์ทั้งมวลก้าวเข้าสู่บรมสุขคือ พระนิพพาน อันเป็นจุดอันเดียวกัน

การพาบำเพ็ญกุศลในชาติต่าง ๆ ตลอดมา จนชาติปัจจุบันได้มา บวชบำเพ็ญในศาสนา มีสติปัญญาเพียงใด พอตัดต่อข่าวสารถึงได้ ก็พยายามเสมอมา จนได้มาพบเห็นกันในภพนี้และได้ให้อาวาสสั่งสอนเต็มสติปัญญาตลอดมาจนถึงปัจจุบันบัดนี้ ล้วนเป็นอุบายวิธีอนุเคราะห์ด้วยความเมตตาสงสารสุดที่จะประมาณอยู่แล้ว ไม่มีขณะจิตใดที่จะทอดอาลัย

หมายหลักปลิกตัวให้พ้นไปแต่ผู้เดียว แต่เป็นจิตที่เต็มไปด้วยความเป็นห่วง
สงสาร หวังจะหลุด จะลาก จะพรวดออกจากกองทุกข์ ภพชาติในสงสาร ให้
ถึงพระนิพพานเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

ความคิดวิปริตไปในทางน้อยเนื้อต่ำใจที่สำคัญว่า ทอดทิ้ง ปล่อย
วางไม่เหลียวแลนี่ เป็นความคิดที่ไม่เกิดประโยชน์อะไรทั้งสองฝ่าย จึงควร
ระงับดับมันเสีย อย่าให้มีเกิดขึ้นมา เหยียบย่ำทำลายจิตใจอีกต่อไป ผลคือ
ความทุกข์จะตามมาอีก ไม่มีเวลาจบสิ้นลงได้ตลอดกาล และผิดกับความ
มุ่งหมายของผู้หวังอนุเคราะห์ด้วยใจเมตตาสงสารตลอดมา

คำว่า หลุดพ้นไปไม่อาลัยอาวรณ์นั้น หลุดพ้นไปไหน? และไม่อาลัย
ผู้ใด? เพราะขณะนี้กำลังช่วยหลุด ช่วยลาก ช่วยถาก ช่วยถาง ช่วยอนุเคราะห์
กันอยู่อย่างเต็มกำลัง แม้การอบรมทั้งมวล ก็ล้วนออกจากความอาลัยสงสาร
โดยถ่ายเดียวมิใช่หรือ?

จะหาความอาลัยสงสารจากที่ไหนให้ยิ่งกว่าที่กำลังให้และกำลังได้
รับอยู่ในเวลานี้ การอบรมบ่มนิสัย เพื่อการเชิดชูส่งเสริมตลอดมา ก็ได้ถอด
ออกมาจากดวงใจที่เปี่ยมด้วยความสงสารยิ่งกว่าน้ำในทะเลมหาสมุทร
และได้ทุ่มเทลงอย่างไม่อึดไม่ถ้อไม่คิดเป็นคิดตาย และคิดจะหมดหรือ
ยังเหลืออยู่ ในบรรดาธรรมที่มีอยู่ภายในใจ ขอได้เข้าใจตามเจตนาที่หวัง
อนุเคราะห์เสมอมา และรับไปเป็นสิริมงคลแก่ตน ตามธรรมที่อบรมสั่งสอน
มานี้ ผลคือ ความสุขใจ จะเป็นที่ยอมรับอยู่กับผู้ที่เชื่อถือและปฏิบัติตาม

นับแต่ออกบวชมา ปฏิบัติธรรมแทบเป็นแทบตาย แม้แต่จิตหนึ่งที
คิดขึ้น เพื่อเป็นคนใจดำขุ่น ยังไม่ปรากฏว่ามีเลย การวิตกคิดถึงอยากให้มี
หากก็ได้หวังเพื่อจะตมต้นหลอกหลวงให้ลุ่มจมเสียหาย แต่หวังจะอนุเคราะห์
อย่างสมใจที่เมตตาสงสารอย่างเดียวกัน

ถ้ายังเป็นที่เชื่อถือไม่ได้อยู่แล้ว ก็ยากที่จะไปแสวงหาความเชื่อถือ
ที่ไว้วางใจได้ จากผู้ที่เห็นว่าดีเยี่ยมและซื่อสัตย์สุจริตยิ่งกว่านี้ ที่ว่าทราบ

เรื่องสะท้อนโลกธาตุในคืนวันนั้น นั้นเป็นการทราบความสะท้อนแห่งธรรม
ประเภทหลอกลวงตมตุนให้โลกลุ่มจมปรากฏขึ้นมาหรือ? จึงไม่แน่ใจและ
ปลงใจ ที่จะยอมเชื่อถือ ตามคำอบรมสั่งสอนที่ตั้งใจอนุเคราะห์ด้วยความ
เมตตา

ถ้าเข้าใจธรรมเป็นธรรมแล้ว ความสะท้อนโลกธาตุนั้น ก็ควรนำมา
คิดเพื่อปลงจิตปลงใจเชื่อถือ และเย็นใจว่า เรายังมีวาสนาบาปมียู้อยู่บ้าง แม้
มาอุบัติในภพชาติที่ลึกลับควรจะสุดวิสัยแล้วแต่ยังได้รับฟังสิ่งดีชั่วของตัว
จากธรรมที่มีผู้เมตตาแสดงให้ฟังได้ไม่เสียกาลไปเปล่า นับว่าเป็นโชควาสนา
ของเราที่เคยสั่งสอนอบรมมา และควรภาควินิจในวาสนาของตัว ที่มีผู้มา
อุทิศมาลาก มาช่วยพรากจากความมืดมนนอนการ พอได้รู้ความผิดพลาด
ของตัวเองบ้าง ไม่มีติดบอดจอตมถ่ายเดียว หากคิดได้อย่างนี้ก็น่าอนุโมทนา
สาธุการและพลอยเบาใจหายห่วงไปด้วย ไม่เป็นความคิดที่ให้ทุกข์ผูกมัด
รัดตัว จนพากันหาทางออกมิได้ เพราะธรรมกลายเป็นโลก ความห่วงใย
สงสารกลายเป็นศัตรูคู่ก่อเวร

ขณะที่ฟังท่านสั่งสอนด้วยเมตตาสงสาร เหมือนสายน้ำทิพย์ใน
ลำธาร ประพรมโสรจสร้งด้วยทั้งเหตุและผลระคนเคล้ากันไปไม่หยุดหย่อน
บาทบริจาริกาผู้บารมีกลับได้สติ กลายเป็นผู้มีใจอ่อนน้อม ยอมรับธรรม
ด้วยความซาบซึ้งใจเปลितเพลินจนลืมเวลา

พอจบเทศนาวิจิตรปัญหา ก็ยอมตนเป็นผู้ผิด ว่ามาทำให้ท่านได้
รับความลำบากลำบาก เพราะความมืดมนด้วยความอาลัยรัก โดยเข้าใจว่า
ท่านปล่อยวางไปกับดินหญ้า ไม่เมตตาเอื้อเพื่ออาลัย จึงเกิดความเสียอก
เสียใจ จนไม่มีที่ปลงที่ว่าง นึกว่าตนไร้ญาติขาดมิตรปลิดชีวิตชีวาไม่มีที่พึ่งพา
อาศัย มาบัดนี้ ได้รับความสว่างจากดวงธรรม ใจเกิดความเย็นฉ่ำเป็นสุข
ทุกข์ที่เคยแบกหามมา ก็ปลงวางลงได้ เพราะธรรมเหมือนน้ำอมฤตโรดโสรจ
สร้งชะล้างให้เกิดความสว่างไสวขึ้นมา

โทษที่ได้ล่วงเกินพระคุณท่านด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ขอได้โปรดประทานโทษนั้นแก่ข้าบาท ดวงวิญญาณจะได้ตั้งหน้าสำรวมระวังต่อไปตลอดอวสาน ไม่หลงลืมผิดพลาดพลาดพลาดอีกต่อไป

จากนั้น ท่านก็อธิบายแนะนำเกี่ยวกับภพกำเนิดว่า ขอให้ไปเกิดในภพที่เป็นหลักฐานอันสมควรแก่ภาวะของตน ไม่ควรมากังวลวุ่นวายเกี่ยวข้องกับความเป็นห่วงใยดังที่เคยเป็นมาอีกต่อไป

ดวงวิญญาณยินดียรับคำท่านด้วยความเคารพอ่อนน้อม ก่อนจะจากไปขอพรว่า เมื่อได้เกิดในภพที่เหมาะสมแล้ว ขอให้ได้มารับฟังโอวาทตามปรารณาดังที่เคยทำมา ขอได้โปรดประทานพรตามใจหวังเถิด เมื่อท่านอนุญาตแล้วก็หายไปในขณะที่นั้น

พอดวงวิญญาณจากไปแล้ว จิตถอนขึ้นมาราวตี ๕ จวนสว่าง คือนั้นท่านมิได้พักผ่อนร่างกายเลย เพราะเริ่มนั่งสมาธิภาวนา แต่ขณะออกจากทางจกรรมราว ๒๐ น. ตอนดึกก็รับแขกดวงวิญญาณเสียหลายชั่วโมง

ท่านเล่าว่า ต่อมาไม่นานนัก ดวงวิญญาณก็มาเยี่ยมฟังเทศน์ท่านอีก คราวนี้มาในร่างแห่งเทวดาผู้มีรูปสวยงามมาก แต่มิได้ตกแต่งด้วยเครื่องประดับต่างๆ ตามปกติของพวกเทวดาที่ทำกัน เพราะมาหาพระองค์สำคัญ ซึ่งเทวดาถือเป็นความเคารพมากโดยทั่วไป

พอเทวดามาถึงก็เล่าถวายท่านว่า พอได้รับคำชี้แจงจากท่านให้หายสงสัย ไร้ทุกข์ ที่เคยทรมานใจมาแล้ว ก็ไปอุบัติเป็นเทวดาในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์พิภพ ซึ่งมีความสุขสนุกสนานด้วยเครื่องบำรุง บำเรอต่างๆ ที่ล้วนแต่สำเร็จไปด้วยจากการบำเพ็ญเมื่ออยู่กับท่านในเมืองมนุษย์ทั้งนั้น

แม้จะมีความสุขสบายตามวิบากกรรมอำนาจก็ตาม แต่อดระลึกมิได้ว่า วิบากสมบัติที่ปรากฏให้ได้รับเสวยนั้น ล้วนเป็นสาเหตุไปจาก

พระคุณท่านเป็นผู้พาริเริ่มบำเพ็ญแต่ต้นมา เพียงลำพังผู้เดียว ไม่มีปัญญาสามารถคิดอ่านบำเพ็ญให้สำเร็จเป็นสมบัติที่พึงพอใจอย่างมหาศาลเช่นนั้นได้ เวลามีสาวสนาได้ไปเกิดในกองมหาสมบัติอันเป็นทิพย์และมีความสุขสบาย หายโกรธแค้นน้อยใจแล้ว จึงได้ระลึกถึงพระคุณของท่านที่มีแก่ตนอย่างมากมายเหลือที่ประมาณได้

ฉะนั้น การเลือกเฟ้นในทุกสิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการงาน อาหารและสิ่งของ นานาชนิด ตลอดจนมิตรสหายเพื่อนหญิงเพื่อนชายที่ควรก่อน เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ต้องการครองตัวด้วยความราบรื่นจะพึงถือเป็นกิจจำเป็น เฉพาะอย่างยิ่งที่ผู้ต้องการเลือกคู่ครอง เพื่อหวังพึงเป็นพึงตายจริง ๆ ควรถือเป็นกรณีพิเศษยิ่งกว่าสิ่งอื่นใด เพราะคู่ครองนั้นเป็นเหมือนกับใช้ลมหายใจและความเป็นอยู่ทุกด้านร่วมอันเดียวกัน ความสุข ทุกข์ น้อย มาก ย่อมเป็นสิ่งกระเทือนถึงกันทุกกระยะ ผู้ที่ได้คู่ครองที่ดี แม้ตัวจะต่ำบ้างทางฐานะความรู้ ความฉลาด การประพฤติ จริตนิสัย แต่ก็ยังดีกว่า

ผู้ที่คอยจุด คอยลาก คอยให้คิดเตือนใจเสมอ และพาประพฤติดำเนินในกิจการต่าง ๆ ทั้งทางโลก อันเป็นเครื่องส่งเสริมครอบครัวให้มั่นคงและสงบสุขและทางธรรม ซึ่งเป็นความดีงามแก่จิตใจ ตลอดการทำงานอย่างอื่นที่พลอยมีส่วนดีงามไปด้วย ไม่มีติดขัดปิดทึบคำดำคำขาวไปโดยถ่ายเดียว โดยหาความแน่นอนและรับรองผลไม่ได้

ถ้าต่างฝ่ายต่างดีด้วยกันก็เท่ากับช่วยกันสร้างวิมานหลังใหญ่ในครอบครัวให้อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันไปตลอดอวสาน ไม่มีการทะเลาะวิวาทถกเถียง ครวญเรื้อนย่อมเป็นสุข ไม่มีเรื่องขุ่นข้องหมองใจมารบกวน เพราะต่างฝ่ายต่างสร้างสรรค์ ต่างฝ่ายต่างสำรวมระวัง ต่างฝ่ายต่างตั้งอยู่ในเหตุผลหลักธรรม ไม่ทำตามใจชอบที่ผิดจากหลักศีลธรรม อันเป็นหลักรับรองความร่มเย็นผาสุกต่อกัน

คู่ครองของแต่ละฝ่าย จึงเป็นผู้ช่วยกันสร้างกรรมดี ชั่ว สุข ทุกข์ บุญ บาป นรก สวรรค์ เกี่ยวเนื่องกันแต่เริ่มต้นชีวิตร่วมกันเป็นต้นไป เหมือนลูกโซ่ ทั้งปัจจุบันชาตินี้ตลอดจนอนาคตของภพชาติต่อไป

ดังข้าบาทได้เห็นประจักษ์กับตัวเอง (คำว่า ข้าบาท เป็นคำแทนชื่อที่ถนัดของเทวดา เรียกตัวเองกับท่านพระอาจารย์มั่น) ที่ได้มีบุญติดสอยห้อยตามบาทไปในภพชาติต่าง ๆ ด้วยการนำของพระคุณท่านพาสรางแต่ความดีมาประจักษ์ ไม่พาสรางบาปกรรมทำชั่วมัวหมองเลย จึงพลอยได้เป็นคนดีติดตามบาทมาแทบทุกชาติทุกภพ และพาให้แคล้วคลาดจากภัยเวรทั้งหลายตลอดมา นึกถึงพระคุณแล้วทำให้ในจิตใจสุดที่จะเรียนได้ถูก

คราวนี้ข้าบาทได้เห็นโทษของตัวที่เคยผิดพลาดล่วงเกินพระคุณท่านมาในอดีต ทั้งชาติแห่งวิญญานและอดีตกาลที่ผ่านมานาน ขอท่านได้โปรดเมตตาอโหสิกรรมแก่เทวดาตามความปรารถนาและได้แสดงธรรมอบรมส่งเสริมบารมีให้เป็นที่รื่นเริงจนสมควรแก่กาลแล้ว เทวดานมัสการลา กระทำทักษิณสามรอบ หลีกออกจากท่านพอประมาณ แล้วเหาะลอยขึ้นสู่อากาศด้วยความโสมนัสศรัทธาเป็นล้นพ้น

ระหว่างวิญญานมาปรับทุกข์ด้วยความน้อยใจกับท่าน รู้สึกว่าพิสดารเหลือจะพรรณนา ผู้เขียนไม่สามารถนำมาลงได้ทุกประโยค จึงขอภัยท่านไว้ด้วย เท่าที่จำได้และนำมาลงนี้ก็ไม่ค่อยสนิทใจนัก ถ้าจะผ่านไปก็รู้สึกจะขาดเนื้อเรื่องที่น่าคิดไป ดังที่เรียนไว้แล้วตอนก่อนที่จะเขียนเรื่องนี้

เรื่องของหลวงปู่หลุย จันทสาโร

จากหนังสือ โครงการหนังสือ บุรพาจารย์ เล่มที่ ๘

โดย รศ.ดร. ปฐม – รศ. ภัทรา นิคมานนท์

“เหตุที่ไม่พ้นทุกข์”

สมัยที่อยู่วัดป่าบ้านหนองผือ นั้น ท่านนึกขึ้นมาแล้วก็แสนจะให้นึก
 อายใจ ที่กล้าดี ม้างท่านพระอาจารย์มัน ไปดูจิตของท่านจนเห็นแสงจิต
 ท่านเป็นสีทองสว่างไสว ท่านพระอาจารย์มันท่านรู้ ท่านจึงกำราบเสีย
 ยกใหญ่ ดูเป็นการที่สนุกสนานที่จะได้ม้างกาย ได้รู้จิตคนอื่น แต่นั่นก็เป็น
 เพียงด้านสมณะ ครูบาอาจารย์สอนให้เอาไตรลักษณ์เข้าพอกก็รู้อยู่ มันก็
 เป็นหลักกฎเกณฑ์อยู่ แต่จะบอกว่าเป็น อนิจจัง เป็น ทุกขัง เป็น อนัตตา
 ปากมันว่าเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แต่ใจมันยังไม่ยอมรับ เหมือนกับมี
 อะไรที่มาปกคลุมกั้นกลางอยู่

หลวงปู่เล่าว่า เมื่อท่านมองดูหมู่เพื่อน ใครๆ ที่รู้่นราวคราวเดียวกัน
 อย่างเช่น หลวงปู่ขาว ซึ่งเป็นสหธรรมิก ได้บวชในเวลาเดียวกัน เป็นคู่なか
 ซ้ายขวาด้วยกัน ก็ดูท่านจะผ่านไปสู่วิสัยแห่งความสุขสงบถึงที่สุดจิตนานแล้ว ก่อนหน้า
 เราหลายปี ตัวเรานั้นเป็นอย่างไรถึงทำไม่ได้ เพื่อนเราซึ่งบวชพร้อมกันกับ
 เรา ทำไมท่านทำได้ เราเป็นอย่างไร ไม่ได้กินข้าวเหมือนกับเขาหรือ เลือด
 ของเราไม่มีสีแดงเหมือนกันหรือ ท่านไม่มีหิว ไม่มีกระหาย ไม่หนาว ไม่ร้อน
 ไม่เจ็บ ไม่ใช่ ดีกว่าเรากระนั้นหรือ ก็ต่างคนก็ต่างเหมือนกัน ทำไมท่านจึง
 ทำได้ ทำไมเราจึงทำไม่ได้ เกะอะนะ

หลวงปู่ได้พยายามคิดถึงเรื่องนี้ ระหว่างทำความเพียร ท่านบอก

ว่า บางครั้งท่านรู้สึกว่าเขาและอาจจะน้อยเนื้อต่ำใจ ซึ่งก็รู้ว่าเป็นความคิดที่ไม่ถูก แต่มันก็พยายามสร้างขึ้น เพื่อให้เกิดความอึดสาหัสวิริยะที่จะทำความเพียร แต่ท่านก็ทราบดีว่าการทำความเพียรนั้น ท่านก็ไม่ได้ย่อหย่อนน้อยหน้ากว่าใคร แต่มันอาจจะเป็นไปได้ใหม่ว่า ปัญญายังไม่ได้เกิดขึ้น ปัญญาซึ่งเป็นประจักษ์เส้นผมบังภูเขา ซึ่งเราเองนี่ก็ไม้ออก แต่คนอื่นจะนี่ก็ออก

หวนนึกถึงคำที่ท่านอาจารย์มั่นท่านได้เคยพูดว่า **ท่อนซุงนั้นมันไม่เข้าตาใครหรอก เส้นผมเล็กๆ นั้นต่างหากเล่าที่จะเข้าไปในดวงตา กำบังตาไม่ให้เห็นประการใด**

คืนวันนั้น หลังจากที่ยังกรรมแล้วระยะหนึ่ง ก็ได้มาพูดคุยกันกับ หลวงปู่ขาว แสดงธรรมสัจฉาซึ่งกันและกัน หลวงปู่เล่าว่า หลวงปู่ขาวก็คงจะเข้าใจความคิดของท่าน แต่คำน้อยมิได้พูดให้เป็นทีกระเทือนใจ ท่านคงเข้าใจดีว่า ระยะนั้นเพื่อนสหธรรมิกของท่านกำลังกระสับกระส่าย ที่จิตไม่เป็นไปตามที่ต้องการ แต่ท่านจะพูดอะไรตรง ๆ ก็ลำบาก ท่านก็ได้แต่เปรยขึ้น

หลวงปู่ขาวท่านทำที่เป็นเล่าถึงเรื่องสมัยที่ท่านยังอยู่เชียงใหม่ กับท่านพระอาจารย์มั่น ขณะที่นั่งภาวนาอยู่ข้างล่าง ท่านก็ไม่สบายใจ นึกบ่นว่า ทำอย่างไร ๆ ทำไมจิตมันจึงแข็งอยู่อย่างนั้น ทำสมาธิก็ไม่ลง ทำอย่างไร ๆ ก็ไม่ลง ทำอย่างไร ๆ มันก็ไม่สงบ ท่านรำคาญเต็มที จึงโกรธว่าตัวเองขึ้นมาว่า

“ที่นั่นมันผีนรกวิ่งขึ้นมาจากอเวจีนี้นา จิตมันถึงได้แข็งกระด้างอย่างนี้ ไฟเผามันอย่างนี้ น่าจะกลับให้มันลงไปอเวจีอีก อย่าให้มันขึ้นมาให้อเวจีมันเผา”

ท่านด่ามัน เสร็จแล้วก็ลงนอน พอตื่นเช้า หลวงปู่ขาวก็ขึ้นไปจัดการ

ถ่ายกระโถนของท่านอาจารย์มัน ปฏิบัติท่านอาจารย์ของท่าน ท่านอาจารย์ก็ลุกขึ้นมาว่า

“เอ๊ะ! ท่านขาว ท่านทำไมทำอย่างนี้ ท่านก็เป็นผู้ประเสริฐเป็นมนุษย์ ประเสริฐอยู่แล้ว มาด่าตัวเองเห็ดหยั่ง (ทำไม) ให้ลงนรกอะไรยังไง ไม่ถูกนี้ ท่านมาประจานตน ว่าตนอย่างนี้ได้ ท่านก็หาความเพียรอย่างดีแล้ว จะไปว่ามันทำไม ถ้าว่าหนักๆ เข้า ท่านอาจฆ่าตัวตายได้นะ และถ้าเผลอไปฆ่าตัวตายเข้าแล้วชาตินี้ต่อไปนับชาติไม่ได้นะ ที่จะต้องววงวนกลับไปฆ่าตัวตายอีก ฆ่าตัวตายนี้ ถ้าท่านเริ่มขึ้นชาติหนึ่งแล้ว ก็จะต้องต่ออีก ๕๐๐ ชาติ แล้วก็ไปเที่ยวเอาภพเอาชาติผูกเวรผูกกรรมกัน ฆ่าตัวตายอยู่อย่างนั้น อย่าไปทำอีกนะท่าน ไม่ถูก ตัวเองบริสุทธิ์อยู่ ทำไมถึงไปทำตนไปด่าตนอย่างนี้”

หลวงปู่ขาวบอกว่า ใครไปนึกอย่างไร ทำอย่างไร อยู่ที่ไหน ท่านพระอาจารย์มันท่านรู้หมด ท่านก็อยู่กุฏิของท่านอยู่ทั้งนั้นแหละ แต่ทำไมท่านรู้จักคนอื่นก็ไม่ทราบ ถึงถูกท่านพระอาจารย์มันดุดแล้ว แต่หลวงปู่ขาวทั้งๆ กลัว มันก็ยังนึกโกรธตัวเองอยู่นั่นแหละ

ขึ้นไปอยู่ต่อยมูเซอกับพวกมูเซอ เสือก็มีตัวใหญ่ๆ ลายพาดกลอน เดินอยู่กลางคืนก็นึกบอก “เจ้านี่มันเลวจริงๆ มันเป็นหยิง มันหยาบแท้ มันแข็งแท้ ให้เสือมาคาบมึงไปกินซะ”

หลวงปู่ขาวท่านเล่า สมัยนั้นท่านเป็นคนโทสจริต ท่านโกรธง่าย โกรธนี้ สมัยที่ท่านมีลูกเล็ก ลูกร้องไห้ ท่านจับขาแขวนห้อยลงมาแล้วตีกัน ทั้งตีทั้งด่า มีอะไรนิดหน่อยก็โกรธ ไม่น่าเชื่อเลยเมื่อได้ยินอย่างนี้ เพราะว่าภาพหลวงปู่ขาวที่พวกเราเห็นระยะหลัง ท่านงามพร้อม ยิ้มของท่านเป็นยิ้มที่เปิดโลก สว่างเข้าไปในหัวใจ ยิ้มที่ทำให้ทุกคนได้เห็นแล้วก็ชื่นใจ เต็มไปด้วยความเมตตากรุณาอย่างที่สุด แต่ท่านบอกว่าเดิมนั้นท่านเป็นคนโทสจริต

นี่แหละ สิ่งที่หลวงปู่หลุยเล่าให้ฟังถึงเรื่องเก่า ๆ หลวงปู่ขาวก็เล่าให้ท่านฟังว่า คำตัวเอง นึกว่าตัวเอง โกรธที่จิตไม่ลง ให้เสือมาเอาไปกินซะ นึกว่าฆ่ามันได้แล้ว จิตมันจะได้กล้า มันจะได้เกรง อ่อนน้อมยอมต่อเรา ท่านดำไปจบแล้ว ก็ไปเดินจงกรม นั่งสมาธิ นั่งอย่างไร จิตมันก็ไม่ลง ท่านก็เลยนอน

คืนนั้นท่านบอกว่าพอหลับไปปรากฏมีนิมิตเห็นมารตามานั่งอยู่ข้างๆ เห็นพวกหมูเขามาจากไร่ หอบผักใส่ตะกร้าแบกขึ้นหลังมา โยมมารดา ท่านบ่นขึ้นว่า “ขาว..ขาว นี่ ทำอย่างไรถึงเป็นหนอ”

พวกหมูเขาก็พูดว่า “ไม่ยาก ๆ เอาของอ่อนให้กินเด้อ อย่าไปกินของแข็ง ถ้ากินของแข็งไม่เป็น กินของอ่อนล่ะเป็น”

แม่ท่านก็เลยบอกว่า “ไม่เข้าใจ เป็นอย่างไร ของอ่อน ของแข็ง” แม่ท่านก็เอิ้น (เรียก) ถามขึ้นว่า “ของอ่อนมีอะไร”

“ของอ่อนก็อย่างสาหร่ายงึล่ะ”

แม่ท่านก็บอกว่า “ขาว..ขาว กินของอ่อนเด้อ”

ท่านตื่นขึ้นจากนิมิตความฝัน ไปนั่งสมาธิ เริ่มต้นพิจารณา พิจารณาของแข็งก่อน

“อะไรหนอที่หมู่เขว่าเป็นของแข็ง เรามีอะไรที่เขาวาเรากินของแข็ง”

พิจารณาไป ๆ มา ๆ จิต ผู้รู้ก็ตอบขึ้นว่า “ที่ว่าของแข็ง คือ ความโกรธ ความมักโกรธ นั่นแหละ ของแข็งล่ะ”

“แล้วอ่อนล่ะ ที่บอกว่าให้เอาของอ่อนมากิน อะไรคือของอ่อน”

พิจารณาไป ๆ มา ๆ ก็รู้ขึ้นว่า “ของอ่อนก็ต้องเอาเมตตา”

เมื่อท่านได้ข้อคิดอันนั้น ต่อนั้นมา ท่านก็แผ่เมตตาทั่วสารทิศ แผ่เมตตาให้สัตว์ทั้งหลาย แผ่เมตตาไปถึงญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงมิตรสหาย แม้แต่

ศัตรูก็แพ้ไป แพ้ไปโดยไม่มีประมาณ ความโกรธที่เคยสิงอยู่ในดวงจิตนั้นก็ค่อยๆ อ่อนลง...อ่อนลงแทบจะไม่นึกโกรธอะไรเลย มีแต่ความเมตตาสงสารสรรพสัตว์ทั้งหลาย ทั่วโลก ให้นึกเห็นใจเขา เขาจะทำอะไรที่ผิดไปบ้าง เขาก็ไม่ตั้งใจ หากเขาตั้งใจ ก็เห็นใจว่าเขาเป็นอย่างนั้น เขาถึงได้ทำอย่างนั้นเป็นความลำบากของเขาเอง ที่เขาไม่ตี ไม่ได้เกี่ยวอะไร ให้นึกสงสารเขา

เมื่อแผ่เมตตาไปๆ ความโกรธนั้นก็ค่อยๆ อ่อนลง จิตก็ไม่ค่อยแข็ง จิตอ่อนแล้ว จิตอ่อนควรแก่การงานแล้ว นึกจะทำอะไรก็ได้ เป็นจิตที่ดี เป็นจิตที่ควรชม ควรแก่การงาน จะพิจารณาอะไรก็ได้ จิตอ่อนหมายถึงว่า จิตเบา จิตว่าง

ท่านเล่าให้หลวงปู่หลุยฟัง แล้วท่านก็หัวเราะ ว่าตอนนั้นในนิมิตที่เกี่ยวข้องกับโยมแม่มาพูด “ชาวต้องกินของอ่อนดื้อ” มันขัดอยู่ในใจ ไม่มีนิมิตอันนั้น ท่านจะคิดไม่ออก มันเป็นเส้นผมบังภูเขจริง ๆ

หลวงปู่หลุยได้ยินท่านก็ได้คิดว่า อธิบายธรรมทั้งหลายนั้นมันไม่ได้ตรง เป็นการชี้แจงอธิบายอะไรตรงไปตรงมา คำพูดบางคำ พูดนิดหน่อยก็จะสามารถสะกิดใจผู้เป็นปราชญ์ให้คิดขึ้นได้เอง

ท่านก็กลับมาหวนพิจารณาตัวท่านเอง ความโกรธท่านไม่ได้มีอย่างท่านอาจารย์ขาว แต่ท่านมีอะไรที่ท่านรู้อยู่ว่ามันค้างคาอยู่ อุบายธรรมเกี่ยวกับเรื่องของอ่อน ของแข็ง ของหลวงปู่ขาว ก็กลับมาทำให้ท่านคิดได้ สิ่งนั้นคือสิ่งที่ได้ค้างอยู่ในใจมานาน ท่านก็ไม่ค่อยยอมบอกให้แกใคร เกรงเพื่อนจะว่า คิดการใหญ่โต คิดเกินตัว นั่นก็คือการที่ท่านปรารถนาพุทธภูมิต้องการเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ธรรมโดยตนเอง ไม่ต้องอาศัยคำสั่งสอนของใคร อาจารย์ของท่านที่ได้ทราบแต่องค์แรก ก็คือท่านพระอาจารย์สิงห์ ที่หลุดปากสารภาพไปก็เพราะว่า ได้เกิดเรื่องรอยอดีตที่ฝังมาแต่ชาติก่อน ซึ่งท่านได้พญางาไป หนีจากอันตรายจากพรหมจรรย์ไปวัดป่าบ้านเหล่าในครั้งกระนั้น ส่วนท่านพระอาจารย์มั่น ในภายหลังก็คง

ทราบเช่นกัน เพราะตอนหลังท่านก็มีเมตตา และเห็นใจว่า หลวงปู่ยังเลิกละความปรารถนาที่จะเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้าไม่ค่อยเด็ดขาด การดูว่าตอนหลังท่านจึงเพลามาก

หลวงปู่ท่านปรารถนากับองค์ท่านเองว่า ความจริงท่านก็เลิกละความปรารถนานั้นแล้ว ท่านมาคิดว่า ครูบาอาจารย์ที่มีอยู่ ต่างองค์ดีกว่า วิเศษกว่าท่านมากมาย ไม่ว่าจะเป็นท่านพระอาจารย์บุญ ท่านพระอาจารย์เสาร์ หรือ ท่านพระอาจารย์มั่น แต่ละองค์ก็จะต้องกลับมาปรารถนาเพียงพระอรหันตสาวก เราดีวิเศษเช่นไร ถึงจะปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้า ควรจะต้องละความคิดอันนั้นเสีย

แต่ท่านว่า ท่านละแล้ว มันก็ยังไม่แน่ใจแท้ เพราะทำอะไรดูมันขัดเงินอยู่ตลอด อย่างน้อยเมื่อปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้า ก็ย่อมต้องมีผู้ปรารถนามาเกิดด้วยเป็นคู่บารมีกัน คงจะได้สร้างบารมีปรารถนาเช่นนั้นมาด้วยกันหลายภพหลายชาติหรือช้านานแล้ว เช่นที่เป็นบิดา มารดา บุตร ภริยา ทั้งบริวาร ก็คงจะได้ไปเกิดพร้อมกันเป็นบิดา มารดา บุตร ภริยา หรือบริวารของพระพุทธเจ้า เมื่อท่านจะเลิกละไป ท่านเหล่านั้นก็ย่อมมาทวงความปรารถนาอยู่ คงยังไม่ยอมเลิกรากันไปได้

ครั้งแรกก็ว่าปรารถนาให้มาพบกันก็เป็นของยาก ก็พยายามให้พบกัน เพื่อว่าเมื่อพบกันแล้วจะได้ช่วยกันสร้างบารมีกว่าจะตรัสรู้ นั้นประการหนึ่ง เกิดมาซ้ำซากหลายชาติเป็นอนันต์ พระพุทธเจ้าถึงตรัสว่า “เอาเข็มจี้ลงแผ่นหินไม่ถูกกองฟอน (กองขี้เถ้าศพที่เผาแล้ว) ตลาคดไม่มี” สร้างบารมีกันนานหนักหนาจนกว่าจะสำเร็จพระพุทเจ้าได้ บุตรบริวารว่านเครือโดยเฉพาะคู่บารมีนั้นก็ย่อมจะต้องมาเกิดใกล้ชิดกัน เมื่อท่านผู้เป็นหัวหน้าจะเลิกละ ผู้อื่นก็ย่อมจะต้องไม่ยอมง่ายๆ จะต้องเจรจา

ท่านไม่ทราบในตัวท่านนั้นได้ตั้งความปรารถนานี้มานานเท่าไรแล้ว แต่ท่านก็ทราบตัวผู้ปรารถนาพุทธภูมินั้น เกิดมาชาติใดยอมไม่ทิ้ง ท่าน

ศีล ภาวนา ไม่ทั้งการสงเคราะห์ฝูงชนเป็นอย่างยิ่ง ไม่ทั้งการเมตตาแก่สัตว์ทั้งหลายเสมอภาคกัน เกิดภพใดชาติใด ภพน้อยภพใหญ่ ย่อมไม่ทั้งการสร้างพระบารมี เป็นบารมีที่เป็นไปเพื่อการตรัสรู้ ไม่ใช่บารมีที่จะตัดภพตัดชาติ ในชาตินี้ท่านได้พบผู้ที่เคยข้องแวะเกี่ยวข้องกันในชาติต่างๆ จึงทำให้อุทวิธานไปบ้าง แต่ด้วยความรักในเพศพรหมจรรย์จึงได้ผ่านมา แต่การดำเนินไปสู่ความหลุดพ้นที่สุดของจิตนั้น ก็ยังอยู่ ชัดขวางอยู่มาก ท่านแน่ใจว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ที่ท่านจะต้องดำเนินผ่านไปให้ได้

ท่านเล่าว่า พรธยานีท่านรู้สึกปลอดภัยที่ว่า สามารถหาเส้นทางที่มาบังภูเขาได้ จากข้อคิดที่ได้จากเพื่อนกัลยาณมิตร นี่แหละ ท่านจึงได้พูดว่า “การภาวนาถ้าจะเป็นไปได้ดีนั้น นอกจากจะต้องมีครูบาอาจารย์ที่ดีแล้ว ก็ควรจะต้องมีกัลยาณมิตร มีมิตรดี มีสหายที่ดีด้วย”

จริงอยู่ท่านไม่ได้คิดว่า ข้อขัดข้องของท่านจะเป็นเรื่องโทสจริต ท่านไม่ค่อยได้มีด้านโทสจริต เพราะท่านไม่ได้โกรธใครง่าย ๆ ของท่านนั้นเป็นราคะจริต ซึ่งท่านได้พยายามแก้อยู่แล้ว แต่สิ่งขัดข้องของท่านนั้น มันเป็นเรื่องที่ฝังลึก ฝังรากไว้นานแล้วต่างหาก ท่านจึงกล่าวว่า “ในบรรดาผู้ที่เจริณภวานานนั้น ย่อมใช้อารมณ์ธรรมต่าง ๆ กัน” คนหนึ่งอาจจะขัดเกลาด้านโทสจริต อีกคนหนึ่งด้านราคะจริต ฯลฯ แต่ทุกคนต่างมุ่งเพื่อละกิเลสอย่างเดียวกัน ปราชญ์ท่านว่าไว้ว่า “ดูผู้เป็นเสนามา เสนารถ เสนาเดินด้วยเท้า แต่ทุกด้านก็ต่างเพื่อทำสงครามเอาชนะอย่างเดียวกัน” ฉะนั้น

ในปี ๒๕๐๗ ที่ท่านคิดว่าทางด้านสมณะของท่านก็ได้เป็นไปพอตัวแล้ว จิตมีแต่จะเสวยสุขต่อไป ถ้าหากไม่ฝึกปรือให้มันอ่อนลงควรแก่การงาน ให้พิจารณาให้ถ่องแท้ใช้ไตรลักษณ์เข้าไปกำกับหรือ “พอกเซ็ดจิต” อย่างที่ท่านเคยกล่าวอยู่เสมอแล้ว ก็อาจจะเปล่าประโยชน์ ท่านคงจะกลายเป็นพรหมลูกฟัก หรือไปเกิดเป็นพรหมต่อไปอย่างน่าเสียดายที่ชาตินี้ได้เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนาแล้ว ความปรารถนาลับที่คิดว่าจะรู้ธรรม

ด้วยตัวเอง ไม่ต้องการจะรู้ธรรมจากผู้ที่มาสอนให้ ไม่ต้องการเป็นสาวก ใครนั้นก็ได้อ่อนละลាយลง เพราะยังได้เห็นได้ฟังจากท่านพระอาจารย์มัน นั้น ท่านยังต้องเกิดเป็นสุนัขขี้เป็นอสงไขยชาติ ด้วยระหว่างที่เกิดชาติ หนึ่งๆ นั้น เกิดไปพบนางสุนัขตัวใหม่เกิดผูกพันรักใคร่ขึ้น ก็ตั้งจิตปรารถนา ที่จะพบกันในชาตินั้นต่อๆ กันไป จึงต้องเวียนกลับมาเกิดเป็นสุนัข ไม่มีที่ สิ้นสุด นึกขึ้นได้แล้วก็ควรจะตัดภพตัดชาติ หาทางตัดภพตัดชาติ มุ่งไปสู่ ที่สุดจิตเสียโดยดี

ท่านเล่าว่า การตัดความปรารถนานั้น ต้องตัดในเวลาที่จะจิตเข้าสู่ อธิปณาสมาธิที่ลึกที่สุด แล้วถอนขึ้นมา กำหนดจิตตัดว่า ที่เราได้เคย ปรารถนาพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณนั้น เราขอลาแล้ว เราขอตัดเด็ด ขาดแล้ว เราไม่ต้องการ เราต้องการมุ่งลัดตัดตรงไปสู่ที่สุดของจิตนี้โดยเร็ว ตั้งความปรารถนาย้าหนักแน่นตลอดกาล ประกอบกับในระยะนั้นคู่บารมี ของท่าน ที่มาเป็นประดุจอนุสัยก่อวนกิเลสอยู่ตลอดให้รำลึกถึง ก็ได้สิ้น ชีวิตไปแล้วหลายปี ความรู้สึกที่คล้ายๆ กับว่าหนามปักจิตอยู่ ยอกจิต อยู่ มันเหมือนมาสะกิดอยู่ ก็ถูกบ่งหายไปแล้ว ระลึกได้แต่ความเมตตา ความสงสารที่ว่าเธอนั้นยังไม่ได้พบทางอันเกษม ไม่มุ่งไปหาทางอันดี มี แต่ความอาลัยอาวรณ์ถ้อยเดียว ความจริงคู่บารมีของท่านนั้น แม้แต่ ท่านไปจำพรรษาที่ถ้ำเจ้าผู้ข้า พ.ศ. ๒๕๒๕ เธอผู้นั้นก็ยังแหวะเวียนมา กราบนมัสการด้วยความเคารพอยู่ ซึ่งท่านก็ได้เมตตาสั่งสอน ให้รีบลัดตัด เข้าสู่ทางเกษมโดยเร็ว

เรื่องของ หลวงปู่ฝั้น อาจาโร

จากหนังสือ โครงการหนังสือ บุรพาจารย์ เล่มที่ ๑๑

โดย รศ.ดร. ปฐม – รศ. ภัทรา นิคมานนท์

“บุพเพอาละวาด”

เมื่อท่านพระอาจารย์ฝั้น ยังพำนักอยู่วัดบรมนิवास กรุงเทพ วันหนึ่ง ท่านพระอาจารย์สิงห์ ได้พาท่านพระอาจารย์ฝั้น ผู้เป็นศิษย์ ไปฟังเทศน์ ท่านเจ้าคุณปัญญาพิศาลเถร (หนู) ที่วัดปทุมวนาราม ในระหว่างทางที่ท่านกำลังเดินไป ได้พบกับหญิงสาวคนหนึ่งเดินสวนทางมา พอได้เห็นหน้าเท่านั้นแหละ ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยรู้จักมักคุ้นกันมาก่อน ไม่ทราบว่ามีชื่อเรียกเสียงใด พ่อแม่ เรือนชานบ้านช่อง วงศ์วานกอกของแม่สาวคนนั้น ก็ไม่รู้ว่อยู่ไหน ชั่วขณะที่เห็นหน้าเท่านั้น ทำให้ท่านรู้สึกเสียวปลาบที่หัวใจทันที รู้สึกรักใคร่พอใจในตัวแม่สาวคนนั้นชนิดวางไม่ลง

ท่านพยายามหาอุบายมาพิจารณาแก้ไขความรู้สึกเช่นนั้นอย่างไรก็ไม่ได้ผล อุบาย สติ ปัญญา สมณะ วิปัสสนา ที่เคยอบรมฝึกฝนมาชนิดที่ว่า โชกโชนพอตัวแล้ว ไม่รู้ว่สิ่งเหล่านั้นกลับกลายหายหน้าไปไหนหมด รู้สึกว่ เจ้าความรักความใคร่นี้ มันมิได้เลือกกาล สถานที่ หรือเลือกคนเลว ดี มี จน แต่อย่างใด มันข่มเหงหัวใจของสัตว์ทั้งหลายโดยมิได้เลือกหน้าว่เป็นใคร ชนชั้น วรรณะไหน ไม่มียกเว้นทั้งสิ้น

(ข้างบนนี้หลวงปู่สุวัจน์ ท่านเขียนบรรยายไว้นะครับ รับรองว่ถ้าผมหรือท่านผู้อ่าน เป็นคนเขียนเรื่องเช่นนี้ เราน่าจะบรรยายได้ดุเดือด

มันกว่า ก็แน่นอนแหละครับ หลวงปู่ท่านบวชมาตั้งแต่เด็ก ๆ เรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ นี่ ท่านจะเชี่ยวชาญเหมือนเราได้อย่างไร ใช้ไหมครับ?)

เอาเป็นว่า หลวงปู่ฝัน (ตอนนั้นอายุ ๓๒) ท่านยังมีสติรู้สึกสำนึกตัวอยู่เสมอ มิได้ประมาท ขณะเดียวกันท่านก็พยายามสลัดความรู้สึกเช่นนั้นให้หมดไป แต่สลัดอย่างไรก็ไม่หลุด หลวงปู่ได้เตือนตัวท่านเองว่า “เราจำเป็นต้องขจัดอารมณ์อันเป็นหลุมรักอันกว้างใหญ่และลึกมากนี้ เสีย แต่เป็นเรื่องยากมากสำหรับสัตว์โลก ผู้มีวิชา ตัณหา อุปาทาน กรรม ภพ จะสามารถข้ามไปให้พ้นได้”

หลวงปู่ยังนึกเห็นหน้าแม่สาวคนนั้นอยู่ตลอดเวลาที่เดินทางกลับวัดบรมนิवास เมื่อกลับถึงวัด ท่านก็ได้กราบเรียนท่านพระอาจารย์สิงห์ เรื่องจิตของท่านได้หลงไปตกนรก ขุนน้ำแสบ น้ำเค็ม ให้ท่านทราบ เพื่อท่านจะได้คิดหาอุบายวิธีแก้ไขให้

พระอาจารย์สิงห์ ได้แนะนำให้ท่านพระอาจารย์ฝัน เข้าไปพักทำความเพียรภาวนาอยู่ในวิหารคด ในบริเวณโบสถ์วัดบรมนิवास ท่านก็ปฏิบัติตามที่พระอาจารย์บอก ท่านได้เข้าไปเก็บตัวอยู่ ปฏิบัติประกอบความเพียร ทำสมาธิภาวนา ตั้งสติ นึกระลึกรู้ตัวอย่างแน่นหนา พิจารณากายาอสุภกรรมฐาน ตั้งจิตมั่นคง ดำรงสติแน่วแน่ด้วยความเพียรพยายามให้ติดต่อนิ่งงันไปมิให้พลั้งเผลอ ทั้งกลางวันกลางคืน ยืน เดิน นั่ง นอน เจริญทั้งสมณะและวิปัสสนา ภาวนาสัมพันธ์กันไป เพื่อชิงชัยกับกิเลสที่มักยึดเบญจขันธ์ เป็นที่อาศัยหลบซ่อนเสมือนเป็นเกราะป้อมปราการที่กิเลสได้พึ่งอาศัย ยากที่ใครในโลกจะเข้าไปทำลายมันได้

เราจะใช้ความเพียรและความอดทนอันเป็นตบะ มาพังแฉกเผาเกราะป้อมปราการของมัน (หมายถึง เบญจขันธ์ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ) ให้พังทลายเป็นจุนวิจุนในคราวครั้งนี้ ให้สิ้นซากไป

หลวงปู่เก็บตัวปฏิบัติอยู่ในวิหารคदनั้ันถึง ๗ วัน จิตใจค่อยสงบสบาย มีความเบากายเบาใจ สว่างไสวในใจในจิต จะนึกคิดสิ่งใดปรุโปร่ง จึงได้รู้เรื่องแม่หญิงสาวคนนั้น อ้อ! อย่างนี้เอง เป็นบุพเพสันนิวาส คือเคยครองเรือนครองรักสมัศรสังวาสร่วมกันมาแล้วในอดีตชาติ จึงให้ได้เกิดความรู้สึกรู้สึกมีอารมณ์มากระทบกระเทือนใจเช่นนั้น

“บัดนี้ เราได้เห็นได้รู้จักแล้วเจ้าสังขารเอ๋ย เจ้าได้อวิชชามาเป็นปัจจัยอาศัย เป็นเกาะหุ้มห่อหลบซ่อนตัวของเจ้าเป็นอย่างดี เราจักต้องทำลายเกาะของเจ้า คือ อวิชชา ด้วยอาวุธ ๓ วิธี คือ สัจจญาณ วิถีปนาวุธ, กิจญาณ วิถีปนาวุธ และ กตญาณ วิถีปนาวุธ ให้หมดสิ้น เจ้าจะไม่มีโอกาสได้พบกับเราอีกแล้ว การพบกันครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้าย เจ้าสังขารเอ๋ย! เจ้าจงไปอยู่อย่างผู้สิ้นเหตุปัจจัยเถิด” (สังขาร ในที่นี้ เรา รู้จักกันว่า เป็น การปรุงแต่งของจิต เป็นหนึ่งในขั้นที่ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ)

ในที่สุดหลวงปู่ก็สามารถเอาชนะความรู้สึกนึกคิดที่จิตปรุงแต่งอันเนื่องมาจากการพบเนื้อคู่ในอดีตชาติของท่านนั้นไปได้ เลิกนึก เลิกคิดถึงอีกต่อไป ท่านต้องใช้เวลาบำเพ็ญเพียรเก็บตัวอยู่ถึง ๗ วัน

เรื่องราวข้างต้นนี้ มีปรากฏอยู่ในชุมนุมประวัติรอบพระเจดีย์ของท่านที่วัดป่าอุดมสมพร อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร อยู่ในชุมนุมที่ ๓๕ มีคำบรรยายได้ภาพว่า

“พระอาจารย์สิงห์ พาไปนมัสการพระปัญญาพิศาลเถร (หนู จิตปัญโญ) วัดปทุมวนาราม พบหญิงสาวคนหนึ่งเดินสวนทางมา เกิดอารมณ์วางไม่ลง เจริญอสุภะแก้ไขอยู่ ๗ วัน จิตจึงสงบ และได้รู้ว่าหญิงนั้นเคยมีบุพเพสันนิวาสร่วมกันมาในอดีตชาติ”

เรื่องของหลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ

จากหนังสือ โครงการหนังสือ บุรพาจารย์ เล่มที่ ๓

โดย รศ.ดร. ปฐม – รศ. ภัทรา นิคมานนท์

“กว่าจะตัดได้”

ในสมัยที่ หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ เรียนมูลกัจจายน์อยู่ที่จังหวัดอุบลฯ นั้น เคยมีหมอดูทำนาย เกี่ยวกับเนื้อคู่ของท่าน ว่าจะอยู่ทางทิศนั้นๆ รูปร่างสันตติ ผิวเนื้อขาวเหลือง ใบหน้ารูปใบโพธิ์

ก็ไม่ทราบว่าเป็นหลวงปู่จะใส่ใจกับคำทำนายนั้นหรือไม่ เพียงใด หรือว่าเพียงแค่ดูหมอบไปแบบสนุกๆ ก็ตาม แต่คำทำนายนั้นก็ปรากฏขึ้นจริง

วันหนึ่ง ตอนใกล้ค่ำ หลวงปู่ไปสรงน้ำที่ฝั่งแม่น้ำจันทบุรี ก็พบหญิงสองคนแม่ลูกกำลังถ่อเรือ มาตามลำน้ำ มาถึงบริเวณที่พระกำลังอาบน้ำอยู่ หญิงสาวขำเลียงตามองทางพระหนุ่ม สายตาเกิดประสานกันเข้าพอดี

ในบันทึกเล่าไว้ว่า

“เมื่อสายตาของทั้งสองฝ่ายประสานกันเข้า ก็มีอานุภาพลึกลับและรุนแรง พอที่จะตรึงคนทั้งสองฝ่ายให้ตะลึงไปได้ ระหว่างเดินกลับมาที่พัก ในใจยังคิดถึงหญิงงามนั้นอยู่”

เมื่อหลวงปู่กลับถึงที่พัก ก็หวนระลึกถึงคำทำนายของหมอดูพิจารณาดูแล้วก็น่าจะเป็นจริง

“หญิงที่เราพบเห็นเมื่อตอนเย็น ก็มีรูปร่างหน้าตาเหมือนกับคำทำนายของหมอ เห็นจะเป็น แม่หญิงคนนั้นแน่”

คืนนั้น หลวงปู่ยังครุ่นคิดถึงแม่สาวงามที่สายตาประสานกันเมื่อตอนเย็น

“เห็นจะเป็นแม่หญิงคนนี้แน่ เพราะเมื่อเราเห็นเป็นครั้งแรก ก็ทำให้เรามีจิตปรวนแปรแล้ว”

ในคืนนั้น หลวงปู่คิดสับสนว่ารุ่นพอสสมควร คิดถึงคำทำนายของหมอดู คิดถึงแม่สาวงาม นัยน์ตาคมผู้นั้น คิดถึงความตั้งใจในการออกป่าบำเพ็ญภาวนา ที่สำคัญคือคำสัญญาที่ให้ไว้กับโยมแม่และโยมยาย ที่บอกว่า “บวชแล้ว จะต้องตายในผ้าเหลือง”

จิตหวนคิดถึง หลวงปู่มน ที่เคยอบรมสั่งสอนเมื่อตอนฝึกหัดภาวนาที่ฝั่งไทย คิดถึงคำเตือน และอุบายธรรมที่ท่านเคยสอน

พลัน “เราต้องรีบกลับเมืองไทย”

วันรุ่งขึ้น สองแม่ลูกได้นำข้าว หมากพลู บุหรี่ มาถวายแต่เช้าตรู่ ก่อนใครอื่นทั้งหมด ทั้งสองคนช่วยกันมวนบุหรี่ จีบพลู สายตาของหญิงสาวคอยชำเลื่องมองไปทางพระ

ถึงเวลาบิณฑบาต หลวงปู่ก็ออกบิณฑบาตตามปกติ ไม่ได้แสดงอาการอะไรให้ผิดสังเกต

พอฉันเสร็จ พวกญาติโยมที่นำอาหารมาถวายต่างลากลับ หลวงปู่ก็เก็บบริวาร บอกลาเพื่อนพระ และเจ้าสำนัก แล้วข้ามโขงกลับฝั่งไทย

ท่านผู้อ่านจะสังเกตเห็นว่า พระธุดงค์ท่านไปไหนมาไหนได้รวดเร็ว “ประดุจดั่งนกบิน” เพราะท่านไม่มีสมบัติที่จะต้องหอบหิ้วและห่วงใย มีแต่บริวารที่จำเป็นและใส่ลงในบาตร มีกลดธุดงค์ กาน้ำและเครื่องกรองน้ำเท่านั้น ท่านจึงอยู่ง่าย มาง่าย ไปง่าย แม้ชีวิตท่านก็สละแล้ว

หลวงปู่ได้อาศัยเรือข้ามจากท่าเตี๋ยมาขึ้นที่หนองคายฝั่งไทย เดิน

ขึ้นเหนือไปตามลำน้ำโขง ไปถึงอำเภอศรีเชียงใหม่ (จังหวัดหนองคาย) ไปพักอบรมตนอยู่ที่ พระบาทเนินกุ่ม หินหมากเป้ง

ที่พระบาทเนินกุ่ม หินหมากเป้ง นั้นเอง หลวงปู่แหวนก็ได้พบกับ หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต พระอาจารย์ใหญ่ อย่างไม่คิดไม่ฝัน ทำให้ท่านดีใจมาก ความมั่นใจว่าจะสามารถครองผ้าเหลืองไปจนตายดูมีความเป็นจริงขึ้นมา

ในช่วงนั้น หลวงปู่มั่นท่านได้ปลีกตัวออกจากหมู่คณะ มาภาวนา อยู่บริเวณนั้นอยู่ตามลำพังองค์เดียว

จากบันทึกในส่วนของหลวงปู่แหวน บอกไว้ว่า

“เมื่อได้พบกับอาจารย์อีกจึงดีใจมาก การพักอบรมตนอยู่กับหลวงปู่มั่นก่อนเข้าพรรษาทำให้จิตใจค่อยสงบตัวลง ไม่ฟุ้งซ่านเหมือนก่อน แต่ภาพผู้หญิงงามนั้น ยังปรากฏขึ้นเป็นครั้งคราว แต่เมื่อเร่งภาวนาเข้า ภาพนั้นก็สงบลง”

ต้องกราบขออภัยท่านผู้อ่าน เนื้อหาที่นำมาแทรกในตอนนี้เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนเอง (ปฐม นิคมานนท์) ถ้าหากมีข้อผิดพลาดประการใด วอนท่านผู้รู้กรุณาช่วยชี้แนะด้วยครับ

เรื่องเนื้อคู่ของคนเราก็เกี่ยวข้องกับเรื่องเจ้ากรรมนายเวรของเรานั้นเอง บรรดาบุตร ภรรยา สามเณร ญาติพี่น้อง ล้วนแต่เป็นเจ้ากรรมนายเวรที่ใกล้ชิดที่สุด ซึ่งผูกพันกันมาแต่อดีตชาติ บางกรณี ก็หลายภพหลายชาติ

ที่ว่า เจ้ากรรมนายเวร ไม่ได้หมายถึงเฉพาะเรื่องไม่ดีเท่านั้น มีทั้งเรื่องดีและไม่ดี ถ้าเราเคยทำดีต่อกันมา เจ้ากรรมนายเวรนั้นก็คอยอุปถัมภ์เกื้อกูลกัน ตรงกันข้าม ถ้าเคยก่อเรื่องไม่ดีต่อกัน เจ้ากรรมนายเวรก็ตามคิดบัญชีกรรมกับเรา

เจ้ากรรมนายเวรก็คือ คู่กรณี และกรรมก็คือ การกระทำ ไม่ว่า ทำดีหรือไม่ดี ก็ย่อมต้องมีผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งโดยตรงและทางอ้อมก็คือ มีคู่กรณี หรือมีเจ้ากรรมนายเวร นั่นเอง

ระบบกรรมจึงเป็นระบบที่ส่งผลต่อเนื่องกันไม่รู้จบสิ้น เว้นไว้แต่โอฬารกรรม ใช้หนี้เวรกรรมหมด หรือไม่ต้องกลับมาเวียนว่ายตายเกิด คือบรรลुพระอรหันต์ เวรกรรมนั้นจึงจะจบสิ้นลง

อันนี้ อธิบายให้เข้าใจยากต้องพิจารณาตนเองจึงจะแจ่มชัด

จากการศึกษาประวัติครูบาอาจารย์ล้วนแต่มีประสบการณ์เคยพบ “เนื้อคู่” ในอดีตทั้งนั้น ถ้าใจไม่แข็งพอ หรือไม่มีอุปาย ก็ต้องสีกหาลาเพศ ออกไปครองเรือน และก่อเวรต่อเนื่องกันไปอีก

ตัวอย่างเช่น หลวงปู่ฝั้น อาจาโร วัดป่าอุดมสมภรณ์ สกลนคร ท่านต้องภาวนาอย่างเอาจริงเอาจังติดต่อกันถึง ๗ วัน จึงตัดขาดได้

ท่านพ่อลี ธมฺมธโร วัดอโศการาม สมุทรปราการ ท่านก็เจอคู่บารมี ในอดีต เมื่อครั้งอยู่วัดปทุมวนาราม เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ต้องพิจารณา จนเห็นปัญหาที่จะต้องเผชิญในอนาคตอย่างชัดเจนจึงตัดใจได้

หลวงพ่อพุทธ ฐานิโย วัดป่าสาลวัน นครราชสีมา เมื่อครั้งท่านเป็น เณรใหญ่ อยู่ที่วัดปทุมวนาราม กรุงเทพฯ เวลานั้นสมาธิ ก็เห็นแต่ใบหน้าของหญิงสาว เวลาบิรกรรมว่า พุทโธ ก็กลายเป็นว่าชื่อผู้หญิงแทน ท่านจึงตัดสินใจใช้ชื่อผู้หญิงเป็นคำบิรกรรมแทนคำว่า พุทโธ ก็ทำให้จิตสงบเกิดสมาธิได้เหมือนกัน หลวงพ่อจึงได้หลักว่า การภาวนาจะใช้คำบิรกรรมอะไรก็ได้เป็นอุปาย หาสิ่งให้ใจมันยึดเกาะ พอจิตสงบ คำบิรกรรมนั้นก็หายไป

ตัวอย่างจาก หลวงปู่ชา สุภทฺโท วัดหนองป่าพง อุบลราชธานี เวลาภาวนาจิตท่านวิตกเกี่ยวกับเรื่องกาม ท่านก็แก้ได้โดยยกอวัยวะเพศของผู้หญิงขึ้นมาพิจารณาในสมาธิ พิจารณาให้เห็นธรรมชาติอย่างชัดเจน

จึงสามารถตัดขาดได้ คือตัดได้ด้วยปัญญาที่รู้เท่าทัน

มีตัวอย่างจากครูบาอาจารย์องค์อื่น ๆ ให้เห็นอีกมากมาย เราสามารถยกขึ้นมาพิจารณา เป็นอุทาหรณ์สอนใจได้เป็นอย่างดี ครูบาอาจารย์บางท่าน จะมีสุขภาพสตรีมายุ่งเกี่ยว มาจัดการต่างๆ ในวัด ดูไม่เป็นที่สบอัยาศัยของพระเถร และญาติโยมคนอื่น ๆ แต่ครูอาจารย์ท่านก็หนได้ตราบที่ไม่เป็นการล่วงวินัย เช่นนี้ก็มี

ครูบาอาจารย์บางองค์ บางท่าน ต้องพึงไปอย่างน่าเสียดาย เพราะเอาเรื่องอดีตชาติมาพัวพัน ตัดไม่ขาด เช่น มีมเหสีเอก มเหสีรองๆ ตามมา คอยรับใช้ปรนนิบัติ และตามกีดกันหึงหวง อย่างนี้ก็มี

ตัวอย่างต่างๆ เหล่านี้ ถ้านำมาพิจารณา ก็สามารถใช้เป็นอุปกรณเตือนใจตนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะพระเถรผู้มุ่งหวังผลในทางธรรมอย่างจริงจัง ต้องสังวรเรื่องดังกล่าวให้มากเป็นพิเศษ

ส่วนฆราวาสครองเรือน เช่นตัวผมเอง ก็ต้องพิจารณาไปตามสภาพการณ์ ก็เป็นเรื่องของกรรมเวร แต่ละท่าน

ก็กราบขออภัยท่านผู้อ่านอีกครั้ง และขอเชิญติดตามต่อไปว่า หลวงปู่แหวน ท่านมีอุบายในการตัดเรื่องนี้ออกไปได้อย่างไร

หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ ได้ใช้ความพยายามตัดความคิดนึกเรื่องผู้หญิงออกจากใจ ดังต่อไปนี้

หลังจากเข้าพรรษาแล้ว ตั้งใจปรารภความเพียรอย่างเต็มที่ การเร่งความเพียรในระยะแรก จิตก็ยังไม่มื่อะไรรุ่มรวย คงสงบตัวได้ง่าย มีอุบายทางปัญญาพอสมควร

เมื่อเราเร่งความเพียรหนักเข้า เอาจริงเอาจังเข้า ก็เลสมั่นก็เอาจริง

เอาจึงกับเราเหมือนกัน คือแทนที่จิตจะดำเนินไปตามที่เราต้องการ กลับ พลิกกลับไปหาทางงามที่บ้านนาสอง ผึ้งแม่น้ำงึม นั่นอีก

ที่แรกเราได้พยายามปราบด้วยอุบายต่างๆ แต่ไม่สำเร็จ ยิ่งเร่งความเพียร ดูเหมือนเอาเชื้อไฟไปใส่ ยิ่งกำเร็บหนักเข้าไปอีก ผลไม่ได้ เป็นต้องไปหาหญิงนั้นทันที บางครั้งมันก็หนีออกไปซึ่งๆ หน้า คือขณะคิดอุบายการพิจารณา อยู่นั่นเอง มันก็วิ่งออกไปหาผู้หญิงนั้นเอาซึ่งๆ หน้ากันทีเดียว

หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ ต้องเปลี่ยนมาใช้อุบายการทรมานตนดังนี้

อุบายการปฏิบัติวิธีต่างๆ ที่นำมาใช้ในการทรมานจิตใจครั้งนั้นเช่น เว้นการนอนเสีย มีเฉพาะอิริยาบถนั่ง ยืน เดิน ทำอยู่เช่นนั้นอยู่หลายวัน หลายคืน คอยจับดูจิตว่ามันคลายความรักในหญิงนั้นแล้วหรือยัง ปรากฏว่าไม่ได้ผล จิตยังคงวิ่งออกไปหาหญิงงามอยู่เช่นเคย ผลอสติไม่ได้

ต่อมาเพิ่ม ไม่นั่งไม่นอน มีแต่ยืนกับเดิน ทำความเพียรอยู่อย่างนี้ จิตมันก็ไม่ยอม มันคงไปตามเรื่องตามราวของมันเช่นเคย

สรุปว่า หลวงปู่ทรมานตัวด้วยงดเว้นการนั่งกับนอน ไม่ยอมให้ส่วนกัน และส่วนหลังแตะพื้น ยังคงเหลือแค่อิริยาบถสอง คือ ยืนกับเดิน แต่ก็ยังไม่สามารถทรมานจิตให้เชื่องลงได้

แล้วหลวงปู่ก็ทดลองหาอุบายใหม่ หลวงปู่ได้เปลี่ยนวิธีใหม่ดังนี้

คราวนี้เปลี่ยนวิธีใหม่ เปลี่ยนเป็นอดอาหาร ไม่ฉันอาหารเลย เว้นไว้แต่น้ำ

อุบายการพิจารณา ก็เปลี่ยนใหม่ คราวนี้เพ่งเอากายของหญิงนั้น เป็นเป้าหมาย ในการพิจารณา กายคตาสติ โดยแยกยกขึ้นพิจารณาทีละอย่างๆ ในอาการ ๓๒ ขึ้น โดยอนุโลม ปฏิโลม (พิจารณาทบทวน กลับไปกลับมา) พิจารณาเทียบเข้ามาหากายของตน พิจารณาให้เห็นถึงความ

เป็นจริงว่า อวัยวะอย่างนั้น ๆ ของตนก็มี ทำไมจะต้องไปรัก ไปหลง ไปคิดถึง

เฟ่งพิจารณาทีละส่วนๆ พิจารณาอยู่อย่างนั้น ทั้งกลางวันกลางคืน ทุกอิริยาบถ (ทั้ง ยืน เดิน นั่ง นอน) การพิจารณาจนละเอียดอย่างไร ขึ้นอยู่กับอุปายความแยบคายของปัญญาที่เกิดขึ้นแต่ละช่วงขณะ ตอนหนึ่ง การพิจารณามาถึง หนั่ง ได้ความว่า คนเราหลงกันอยู่ที่ หนั่ง หนั่งเป็น เครื่องปกปิดสิ่งที่ไม่น่าดูเอาไว้ ถ้าถลกหนังออก อวัยวะทุกส่วนก็หาส่วนที่น่าดูไม่ได้เลย

เฟ่งพินิจอยู่ จนเห็นถึงความเน่าเปื่อย ผุพัง สลายไป ไม่มีส่วน ไหนที่จะถือได้ว่าเป็นของมั่นคง เมื่อพิจารณามาถึง มูตร (ปัสสาวะ) และ กรีสะ (อุจจาระ หรือคูล) ของหญิงนั้น ตั้งคำถามขึ้นว่า หญิงนั้นงามน่ารัก มูตรและกรีสะ ของหญิงนี้กินได้ไหม

จิตตอบว่า ไม่ได้

จึงถามอีกว่า เมื่อกินไม่ได้ อันไหนที่ว่างาม อันไหนที่ว่าดี

เมื่อพิจารณามาถึงอาการทั้งสอง ยกเป็นอุปายขึ้นถามจิตเช่นนั้น จิตเมื่อถูกปัญญาพอกหนักเข้าเช่นนั้น ก็จนด้วยเหตุผลของปัญญา ยอมอ่อนตัวลง จนด้วยความจริงและอุปายของปัญญา ในขณะนั้นจิต ซึ่งเคยโลดโผน โลดแล่นไปอย่างไม่มีจุดหมายมาก่อน พลันก็กลับยอมรับ ตามความเป็นจริง ยอมตัวอย่างนักโทษผู้สำนึกผิด ยอมสารภาพถึงการกระทำของตนแต่โดยดี

ความรักกับกาม และ ความรักอย่างพรหมวิหาร

ประเด็นที่จะหลีกเลี่ยง ไม่ได้ในเรื่องของความรักในภพภูมิมนุษย์ คือ เรื่องกาม เพราะความรักแบบที่เรารู้จักเกี่ยวข้องกับเรื่องกาม ราคะ คือ ติดใจใน รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส รู้สีกว่าการได้เสพ คือ ได้เห็น ได้ลิ้มกิน ได้กลิ่น ได้ยิน ได้สัมผัส เป็นความสุข ในชีวิตคนเราก็เกี่ยวข้องกับเรื่องกามราคะทั้งวัน เช่น กินอาหารที่อร่อย ได้ฟังเพลงที่ไพเราะ นอนที่นอนอ่อนนุ่มสบาย ในเรื่องความรักก็ว่าได้เห็นหน้าคนที่รักแล้วมีความสุข ได้ยินเสียงแล้วรู้สึกมีความสุข ได้หอมแก้ม จูบ มีเพศสัมพันธ์แล้วมีความสุข

กามนั้นทำให้คนมีความสุขจริง แต่ความสุขนั้นเป็นความสุขที่เกิดจากเหยื่อล่อที่มีเบ็ดซ่อนอยู่ เมื่อเข้าไปเสพแล้วเราก็กลายเป็นปลาติดเบ็ด ตกเป็นเหยื่อ โทษของกามคือทำให้ติด ได้แล้วไม่ยอมจริง ต้องหามาเสพเพิ่ม มีน้อยคนนักที่สามารถเห็นโทษที่จะเกิดตามมาจากการเสพกาม รู้เท่าทัน และไม่หลงไปเป็นเหยื่อ โทษเบื้องต้นสามัญของกามคือ ความยินดีในกาม ทำให้เกิดการยึด เมื่อเกิดความยึดก็มีการเกิด มีการเกิดแล้วก็ต้องเป็นทุกข์ ต้องแก่ เจ็บ ตาย ประสบความทุกข์จากการพลัดพราก โทษของความยึด ความยินดีในกามต่อมาคือ ทำให้เกิดการกลัวจะเสียไป เป็นที่มาของความโกรธและความหึงหวง ก่อความทุกข์ อึดอัด แก่ตัวเองและผู้อื่น นอกจากนี้ ความไม่อ้อมเติมในกาม อาจก่อให้เกิดทุกข์ได้ทั้งในภพนี้และภพหน้า เช่น ไปละเมิดศีลข้อ ๓ จนเป็นเหตุให้ต้องละเมิดข้อ ๔ เพื่อพยายามปกปิดความจริง หรืออาจถึงขั้นละเมิดศีลข้อ ๑ เพื่อให้แน่ใจว่าความจริงจะไม่ถูกเปิดเผย ความสุขที่เกิดจากกามจึงพร้อมจะพลิกเป็นทุกข์ได้ในภายหลัง สุขเล็กน้อยแลกกับทุกข์ และภาระต่าง ๆ เวียนวนซ้ำ ๆ กับทุกข์เดิม ๆ ในสังสารวัฏที่ไม่มีวันสิ้นสุด

ที่คนติดกามกันมากเพราะไม่พิจารณา ว่าแท้ที่จริงแล้ว การเสพกามไม่ว่าจะโดยรูปแบบใดก็เหมือนกัน คือ รู้สึกว่าได้กระทบผัสสะ เมื่อกระทบผัสสะที่ชอบ ก็ทำให้รู้สึกถึงความมีตัวตน เข้าไปยึด (ติดเบ็ด) ว่าสิ่งนี้เป็นของฉัน มีความสุขของฉัน มีคนรักฉัน มีคนรักของฉัน มีลูกฉัน มีภรรยาฉัน มีความสบายของฉัน เพื่อแก้ความไม่เต็มในใจ ความขาด ความเหงา เหงาามาก เข้าก็ต้องการสิ่งกระทบที่รุนแรงเพื่อบอกว่าฉันมีตัวตนจริง ๆ เช่น ต้องการคนเอาอกเอาใจอย่างมาก และตลอดเวลา ถ้าเหงาหน่อยได้รับผัสสะเบา ๆ ก็พออยู่ได้ เช่น ได้กินอาหารอร่อย ๆ ก็มีความสุขแล้ว แต่ไม่ว่าจะได้เสพสิ่งต่าง ๆ มากหรือน้อยแล้วทำให้มีความสุข ได้เสพอะไรเพื่อสนองก็ตาม รากของมันเหมือนกัน และไม่ได้ให้ผลอะไรต่างกันเลย จะฟังเพลง หรือแค่ขี้มูก ผลก็คือความสุขเหมือนกัน เพียงแต่ความไม่รู้ ทำให้เรารู้สึกว่าต้องมีความสุขที่หลากหลาย เมื่อไม่ได้พิจารณา ใครว่าอย่างไรก็ดีก็ชวนชวายแสวงหาอยากมีความสุขของฉัน สิ่งเหล่านั้นต้องอยู่กับฉันตลอดไป ห้ามเปลี่ยนแปลง ต้องไม่หายไปไหน แต่พอสิ่งต่าง ๆ แสดงความเป็นจริงคือ แปรเปลี่ยน หมดยาหายไป บังคับไม่ได้ ก็เกิดความทุกข์ แต่แล้วก็ไม่เห็นเหตุแห่งทุกข์ แก้ปัญหาทุกข์ที่ปลายเหตุ ทุกข์จึงบานปลาย

รักที่มีกามเป็นส่วนประกอบจึงเป็นรักแท้ไม่ได้ เพราะมันมีเหตุแห่งทุกข์ มีความแปรเปลี่ยนขึ้นลง ไม่สิ้นสุด มีสุขแล้วก็ทุกข์ รักแท้อย่างพุทธคือรักที่เป็นพรหมวิหารธรรม คือมีเมตตา กรุณา มุติตา อุเบกขา คือเป็นรักที่ไม่เจือด้วยกิเลส จึงมีความสงบเย็น มีความเต็ม ไม่ขาด ไม่เบียดเบียน ใครอยู่ใกล้ก็รู้สึกได้เหมือนอยู่ใต้ร่มไม้ท่ามกลางแดดร้อน เพราะใจสงบแล้วจึงมีความสุขโดยตัวมันเอง ซึ่งผู้ไม่เคยผ่านความสุขชนิดนี้ก็จะไม่สามารถจินตนาการได้ เมื่อยังไม่เคยเข้าถึงก็ไม่มีทางเข้าใจว่าสุขจากใจที่อึดเต็มเป็นอย่างไร จึงยังวนเวียนอยู่กับความรักที่ประกอบด้วยกาม เห็นว่าความเร้าร้อน ความทุกข์ คือความสุข ยอมทุกข์มหาศาลเพื่อแลกความสุขเพียง

เล็กน้อย เมื่อยังไม่เห็นทุกข์เห็นโทษ จึงไม่สามารถปล่อยวางได้ ต้องดิ้นรนแสวงหาต่อไป

การจะเข้าถึงพรหมวิหารธรรม การจะรู้จักความรักขั้นสูง ต้องพัฒนาใจให้สูงตาม ไม่สามารถทำได้ด้วยการคิด หรือด้วยความอยากไม่ยอม เพราะหัวใจของพรหมวิหารคืออุเบกขา สามารถเข้าถึงได้ด้วยการภาวนา ด้วยการเจริญมรรคเท่านั้น

การเจริญมรรคโดยย่อ คือ การเจริญศีล สมาธิ ปัญญา ผูกฝนจิตใจ ด้วยการเจริญสมณะให้มีความสงบระงับจากนิรวณ (ธรรมที่กั้นจิตไม่ให้บรรลุความดี คือ กามฉันทะ พอใจในกามคุณ พยาบาท คิดร้ายผู้อื่น ถีนมิทธะ ความหดหู่ซึมเซา อุทธัจจกุกกุจจะ ความฟุ้งซ่านและรำคาญ วิจิกิจฉา ความลังเลสงสัย) เบื้องต้น แล้วเจริญปัญญาด้วยวิปัสสนา ความเห็นแจ้ง คือ เห็นตรงต่อความเป็นจริง คือ เห็นขั้นทั้งห้า คือ กาย (รูป) เวทนา (ความรู้สึกสุข ทุกข์ เฉย ๆ) สังขาร (ความคิดปรุงแต่ง) สัญญา (ความจำได้หมายรู้) วิญญาณ (ความรู้ เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ได้รส ได้สัมผัส ได้รู้สึกทางใจ) ตามความเป็นจริงว่าเป็นไตรลักษณ์ คือไม่เที่ยง แปรปรวน และบังคับไม่ได้ จนเมื่อจิตเห็นความจริงบ่อย ๆ ก็จะค่อย ๆ เกิดปัญญา ลดความทะยานอยาก หลงไหลเข้าไปยึด เรียกว่าเป็นกลางจากความอยากไม่ยอมคืออุเบกขา จิตก็จะเป็นอิสระจากสิ่งกระทบภายนอก เป็นอิสระจากกาม เข้าถึงเป้าหมายสูงสุดของรักแท้ที่ไม่มีเงื่อนไขได้ เพราะคงความสุขอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาสิ่งอื่น ก็พร้อมจะให้ความสุขโดยปราศจากอคติ หมดการทำเพื่อตัวตน หรือเพื่อความยึดมั่นถือมั่น ก็หมดการเกิดอีก จึงไม่ต้องกลับมาเป็นทุกข์อีก

การสร้างบารมีทางจิตใจก็เพื่อให้เกิดปัญญาตัวนี้ การมีความรักเพื่อสุข ก็คือการรักเพื่อพัฒนาไปถึงจุดนี้ เป็นความรักที่เกิดจากใจที่บริสุทธิ์

ปราศจากกิเลส เหตุแห่งทุกข์ โดยสิ้นเชิง

คุณค่าของความรัก คือ การพัฒนาจิตใจตนเอง กันและกันอย่างมีเป้าหมายเยี่ยงคนตื่นรู้ ไม่ใช่หลงด้วยความไม่รู้จะไปทางไหน ธรรมะช่วยให้มองเห็นทาง ไม่ต้องรู้สึกมีตน จุดหมายปลายทางของความรักคือ ความสิ้นทุกข์ หยุดเดินเวียนวนไปเรื่อย ๆ เพราะรู้แล้วว่า ที่หมายที่เป็นอมตะสุขนั้นมีอยู่ ไม่ต้องทุกข์จากการพลัดพรากอีกตลอดไป

อ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับธรรมะและความรัก

ที่มาเนื้อหาตอน เรื่องราวความรักของพระพุทธเจ้า
จาก เนื้อหา นางแก้วคู่บารมี
โดย คุณอังคาร (ศิริวรรณ สุวรรณฉวี)
saradham.siamtapco.com

อ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับธรรมะและความรัก

<http://www.sangtean.com>

<http://www.dungrin.com>

<http://www.dungrin.net>

ติดตามแฟนเพจทีมงานผู้จัดทำหนังสือได้ที่ facebook

<http://bit.ly/sangtean>

อ่านหนังสือ เหตุเกิดจากรัก
หนังสือเล่มแรกของทีมงานผู้จัดทำหนังสือเล่มนี้ได้ที่

<http://www.sangtean.com/love/reading>

บทสวดมนต์

“นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ
 นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ
 นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ”

ขอนอบน้อมแด่ พระผู้มีพระภาค อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น

พุทฺธัง สรณัง คัจฉามิ ฯ

ข้าพเจ้า ขอถึง ซึ่งพระพุทฺธเจ้า ว่าเป็นสรณะ ที่พึ่ง ที่อาศัย ฯ

ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ ฯ

ข้าพเจ้า ขอถึง ซึ่งพระธรรมเจ้า ว่าเป็นสรณะ ที่พึ่ง ที่อาศัย ฯ

สังฆัง สรณัง คัจฉามิ ฯ

ข้าพเจ้า ขอถึง ซึ่งพระสงฆเจ้า ว่าเป็นสรณะ ที่พึ่ง ที่อาศัย ฯ

พุทฺธัมปิ พุทฺธัง สรณัง คัจฉามิ ฯ

ข้าพเจ้า ขอถึง ซึ่งพระพุทฺธเจ้า ว่าเป็นสรณะ ที่พึ่ง ที่อาศัย แม้ครั้งที่สอง ฯ

พุทฺธัมปิ ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ ฯ

ข้าพเจ้า ขอถึง ซึ่งพระธรรมเจ้า ว่าเป็นสรณะ ที่พึ่ง ที่อาศัย แม้ครั้งที่สอง ฯ

พุทฺธัมปิ สังฆัง สรณัง คัจฉามิ ฯ

ข้าพเจ้า ขอถึง ซึ่งพระสงฆเจ้า ว่าเป็นสรณะ ที่พึ่ง ที่อาศัย แม้ครั้งที่สอง ฯ

ตะตฺถัมปิ พุทฺธัง สรณัง คัจฉามิ ฯ

ข้าพเจ้า ขอถึง ซึ่งพระพุทฺธเจ้า ว่าเป็นสรณะ ที่พึ่ง ที่อาศัย แม้ครั้งที่สาม ฯ

ตะตฺถัมปิ ธัมมัง สรณัง คัจฉามิ ฯ

ข้าพเจ้า ขอถึง ซึ่งพระธรรมเจ้า ว่าเป็นสรณะ ที่พึ่ง ที่อาศัย แม้ครั้งที่สาม ฯ

ตะตฺถัมปิ สังฆัง สรณัง คัจฉามิ ฯ

ข้าพเจ้า ขอถึง ซึ่งพระธรรมเจ้า ว่าเป็นสรณะ ที่พึ่ง ที่อาศัย แม้ครั้งที่สาม ฯ

บทสวดสรรเสริญพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ

อิติปิโส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชาจะระณะสัมปันโน
สุคะโต โลกะวิทู อะนุตตะโร บุริสสะัมมสะระณี สัตถาเทวะมะนุสสานัง
พุทโธ ภะคะวาติ

พระพุทธเจ้าเป็นผู้ไกลจากกิเลส เป็นผู้ตรัสรู้ชอบโดยพระองค์เอง เป็นผู้
ถึงพร้อมด้วยความรู้อันวิเศษและความประเสริฐชอบ เป็นผู้ไปดี
เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง เป็นผู้สามารถฝึกผู้ควรฝึกได้อย่างไม่มีใคร
เสมอเหมือน เป็นครูผู้สอนของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น
ผู้เบิกบานในธรรม เป็นผู้มีความสามารถจำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์

สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก
โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิติ

พระธรรมคำสอนเป็นสิ่งที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว เป็นสิ่งที่ผู้
ศึกษาและปฏิบัติตามพึงเห็นจริงได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องให้ผู้อื่นบอกหรือ
ยืนยัน เป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้จริงโดยไม่จำกัดกาล เป็นสิ่งที่ควรชักชวนผู้อื่น
ให้มาเห็นตามกัน เป็นสิ่งที่ควรน้อมเข้ามาใส่ตัว และเป็นสิ่งที่ผู้รู้พึงรู้ได้
เฉพาะตน รู้เผื่อคนอื่นไม่ได้

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต
สาวะกะสังโฆ ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ
สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ยะทิทัง จัตตาริ

ปฐิสสะ ยุกานิ อัญฐะ ปฐิสสะปุคคะลา เอสะ ภาคะวะโต สวาระกะสังโฆ
 อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเนยโย อัญชะลิกะระณีโย อะนุตตะรัง
 ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ

สงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้ปฏิบัติดี ผู้ปฏิบัติตรง ผู้ปฏิบัติสมควร
 ผู้ปฏิบัติเพื่อรู้จักธรรมอันนำออกจากทุกข์ได้แล้ว ย่อมได้ชื่อว่าเป็น
 อริยบุคคล มีโสดาบัน สกทาคามี อนาคามี และอรหันต์ อันนับเป็นสาวก
 ของพระผู้มีพระภาคเจ้าอย่างแท้จริง เป็นผู้สมควรแก่เครื่องสักการะที่เขา
 นำมาบูชาหรือต้อนรับ เป็นผู้ควรรับทักษิณาทาน เป็นผู้ที่ยุคคลทั่วไปควร
 ประณมมือไหว้ เป็นเนืองนาบุญของโลก ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งไปกว่า

บทอธิษฐาน

“นิพพานะ ปัจจโยโหตุ”

ข้าพเจ้าขอบุญกุศลที่บำเพ็ญมาจงเป็นพลวัตปัจจัยให้ถึงซึ่งพระนิพพาน
เพื่อถอดถอนอวิชชา ตัณหา อุปาทาน ลีณภพ จบชาติ

ขอให้บุญทั้งหมดของการจัดทำหนังสือเล่มนี้ส่งผลให้ท่านผู้อ่านทุกคน
มีความเข้าใจในรัก และมีรักที่เกื้อกูลประโยชน์ตนและผู้อื่น
ตราบจนถึงพระนิพพาน หมดเหตุแห่งทุกข์ตลอดไป

ที่มารูปภาพ ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถวัดราชาธิวาส แสดงเรื่องพระเวสสันดร
ตอนทรงหลังสินทโถกกรวดน้ำบริจาคมหาทานพระนางมัทรีแก่ท้าวสักกเทวราช ผู้แปลงกาย
เป็นพราหมณ์มาทูลขอ

“เมื่อคนรักเจ็บป่วย เราก็ทุกข์
เมื่อผิดหวังในรัก เราก็ทุกข์
เมื่อต้องพรากจากคนรัก เราก็ทุกข์
ความรักของคนส่วนใหญ่มีไว้ให้ยึดสุข แล้วทุกข์ในเบื้องปลาย
เวียนทุกข์ไม่สิ้นสุด
รู้แก่นสารในการพบ เมื่อความรักและความสุขต้องดับสูญตามกาล
แต่มีความรักอีกแบบหนึ่งที่พัฒนาคนรู้จักรักไปสู่ความสุขอย่างแท้จริง
พระพุทเจ้าและคู่บารมีของพระองค์
จะทำให้เรารู้จักคุณค่าของความรักที่มีจุดหมาย
รักแท้จะพาเราไปสู่ความพ้นทุกข์ตลอดไป
ความรักแท้ รักอย่างธรรม เย็น ไม่เร้าร้อนด้วยกิเลส
ไม่หวานอร่อย แต่จิตใจเข้มแข็ง เหมือนน้ำใสบริสุทธิ์
ลึกซึ้ง แต่ไม่ใช่อย่างการผูกมัดจนแน่น
เมตตา กรุณา แต่ไม่มีราคะ
มีพรหมวิหาร เป็นอุเบกขา และเปี่ยมด้วยปัญญา”

จัดพิมพ์เพื่อเผยแผ่เป็นธรรมทาน
เฉลิมฉลองพุทธชยันตี ๒,๖๐๐ ปี
แห่งการตรัสรู้ของพระพุทเจ้า
ห้ามจำหน่าย